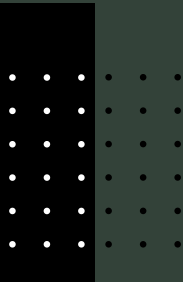

**Zpráva o vyhodnocení
dotačních programů
financovaných z rozpočtu
Úřadu vlády ČR
za rok 2024**

**20
24**

..

**Zpráva o vyhodnocení dotačních programů financovaných
z rozpočtu Úřadu vlády ČR za rok 2024**

Zpráva o vyhodnocení dotačních programů financovaných z rozpočtu
Úřadu vlády ČR za rok 2024

Vydal: Úřad vlády České republiky
Praha, 2025

ISBN 978-80-7440-354-5

OBSAH

VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV	4
A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením	16
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	16
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024	17
3. Shrnutí	28
B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	31
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	31
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024	32
3. Shrnutí	42
C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce	44
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	44
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024	45
3. Shrnutí	58
D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	64
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	64
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024	66
3. Shrnutí	76
E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.....	80
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	80
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024	81
3. Shrnutí	87
F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací.....	89
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	89
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024	90
3. Shrnutí	93
G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů	95
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	95
2. Vyhodnocení dotačního programu v roce 2024	97
3. Shrnutí	111

G. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv.....	113
VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO ŘÍZENÍ PRO POLITIKU V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ ÚŘADU VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY 2024.....	115
1 DOTAČNÍ ŘÍZENÍ PRO POLITIKU V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ ÚŘADU VLÁDY ČR...	119
1.1 Účel dotačního řízení	119
1.2 Cíle dotačního řízení	120
1.3 Účelnost, hospodárnost a efektivnost dotačního řízení.....	120
1.4 Adiktologické služby	120
2 HODNOCENÍ DOTAČNÍHO ŘÍZENÍ	122
2.1 Hodnocení indikátorů procesu	122
2.2 Hodnocení indikátorů výstupů	126
2.2.1 Preventivní programy	128
2.2.2 Adiktologické služby minimalizace rizik.....	129
2.2.3 Ambulantní adiktologické služby a poradenství	131
2.2.4 Adiktologické služby rezidenční léčby	134
2.2.5 Adiktologické služby následné péče	137
2.2.6 Projekty informační a výzkumné	139
2.3 Hodnocení indikátorů dopadu	140
2.3.1 Dopady na zkušenosti mladistvých s užíváním návykových látek	140
2.3.2 Dopady v oblasti pokrytí rizikové populace adiktologickými službami	143
2.3.3 Dopady na zdravotní situaci lidí se závislostním chováním.....	146
2.3.4 Dopady na sociální situaci lidí se závislostním chováním	148
2.3.5 Ekonomické vyjádření dopadů.....	149
2.3.6 Srovnání indikátorů dopadů v evropském kontextu.....	152
3 HODNOCENÍ FINANCOVÁNÍ POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ.....	155
POUŽITÁ LITERATURA.....	159

1 VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV

Úvod

Dotační programy v oblasti lidských práv podporují naplňování strategických cílů vládních politik v oblastech podpory rovných příležitostí osob se zdravotním postižením, národnostních menšin a integrace Romů, celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací a rovnosti žen a mužů, které jsou stanoveny vládními strategiemi. V současné době jsou to tyto vládní strategie:

- Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025;
- Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030;
- Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030;
- Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030.

Zároveň tyto programy podporují naplňování závazků České republiky, které plynou z mezinárodních smluv, zejména Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, Úmluvy OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace a Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen. Programy jsou provázány s činností příslušných pracovních a poradních orgánů vlády, konkrétně s Radou vlády pro osoby se zdravotním postižením¹, Radou vlády pro národnostní menšiny, Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, Radou vlády pro nestátní neziskové organizace a Radou vlády pro rovnost žen a mužů.

Dotace směřují k naplňování těch cílů státních politik, které lze realizovat nejlépe prostřednictvím aktivního zapojení nestátních neziskových organizací (čímž je zároveň dán prostor k zapojení samotných cílových skupin na věcech, které se jich týkají), dále krajů, obcí a dalších subjektů (např. vysokých škol). Prostřednictvím těchto programů je využit potenciál občanské společnosti a občanské angažovanosti, protože dotace hradí jen část nákladů realizovaných veřejně prospěšných činností a akcí. Využití tohoto potenciálu je efektivním prostředkem k dosahování cílů státních politik, které v mnoha případech nelze alternativními nástroji realizovat, případně je lze realizovat jen obtížně či s vyššími náklady. Poskytování dotací v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR je rovněž v souladu s cíli Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030, která zdůrazňuje význam spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi při realizaci veřejně prospěšných aktivit a pro podporu demokratické a otevřené povahy naší společnosti.

¹ Vláda České republiky svým usnesením ze dne 30. října 2024 č. 767 schválila změnu názvu Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením na Radu vlády pro osoby se zdravotním postižením a schválila Statut Rady vlády pro osoby se zdravotním postižením, viz <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/vvozp/aktuality/vladni-vybor-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim-se-meni-na-radu-vlady-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim-216229/>.

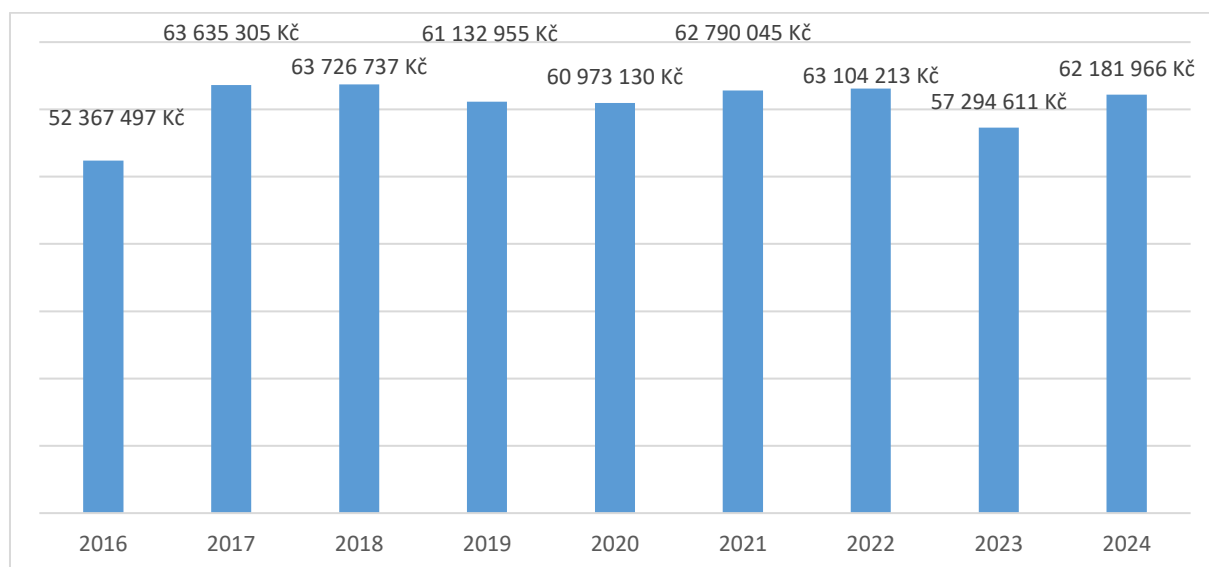
Dotační programy v oblasti lidských práv tuto potřebou součinnost všech aktérů výrazně usnadňují a prohlubují.

Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv

Dotační program	Vládní strategie	Mezinárodní smlouva	Poradní orgán vlády
1. Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením	Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025	Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením	Rada vlády pro osoby se zdravotním postižením
2. Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	Strategie romské integrace 2021–2030	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin / Úmluva OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
3. Podpora terénní práce	Strategie romské integrace 2021–2030	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin / Úmluvy OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
4. Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	Strategie romské integrace 2021–2030	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin / Úmluvy OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
5. Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	Strategie romské integrace 2021–2030	Evropská charta regionálních či menšinových jazyků	Rada vlády pro národnostní menšiny
6. Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací	Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030		Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
7. Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů	Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030	Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen	Rada vlády pro rovnost žen a mužů

V roce 2024 bylo z rozpočtu Úřadu vlády ČR na výše uvedené dotační programy vynaloženo celkem 62.181.966 Kč. Vývoj použití finančních prostředků ve střednědobé perspektivě zachycuje níže uvedený graf. Nárůst finančních prostředků od roku 2017 byl dán vznikem nového dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací a navýšení rozpočtu ostatních dotačních programů. Od roku 2017 do roku 2022 byla výše financování v zásadě stabilní. Pokles finančních prostředků v roce 2023 byl dán převážně nedočerpáním finančních prostředků v dotačním programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce. V roce 2024 došlo k nárůstu o téměř 5 milionů oproti roku 2023, a to díky vyhlášení II. kola dotačního řízení Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce.²

Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2016–2024 (v Kč)

Průběh dotačního řízení

Dotace jsou rozdělovány transparentním způsobem ve výběrovém dotačním řízení, které probíhá na základě příslušných ustanovení zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Celý proces je dále řízen a monitorován dle interních směrnic a pokynů příslušnými útvary Úřadu vlády ČR. Programy v roce 2024 administrovali dotační pracovníci a pracovníci Odboru lidských práv a ochrany menšin, konkrétně Oddělení práv osob se zdravotním postižením, Oddělení národnostních menšin a romských záležitostí, Oddělení spolupráce s občanskou společností, a dotační pracovníci a pracovníci Odboru rovnosti žen a mužů, konkrétně Oddělení sekretariátu Rady vlády pro rovnost žen a mužů. Čerpání dotačních prostředků příjemci je následně kontrolováno pracovníky Oddělení interního auditu a kontroly.

Zásady a podmínky všech dotačních programů realizovaných Odborem lidských práv a ochrany menšin a Odborem rovnosti žen a mužů byly v návaznosti na rozpočtová pravidla a správní řád pro rok 2024 stanoveny Směrnicí vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 9/2021 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv,

² Pro víc informací k II. kolu dotačního řízení Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce viz kapitolu D.

ve znění Směrnice č. 16/2022 vedoucího Úřadu vlády České republiky ze dne 16. 8. 2022, čj. 31787/2022-UVCR-1, kterou se mění Směrnice vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 9/2021 (dále jen „Směrnice“).³ Směrnice upravuje postupy pro vyhodnocování projektů a podmínky a kritéria pro výběr projektů pro poskytnutí dotace, a to jak kritéria společná všem programům, tak i kritéria specifická pro jednotlivé programy.

Pravidla pro poskytování dotací kladou důraz na principy 3E, tedy na účelnost, hospodárnost a efektivnost využití vynakládaných prostředků. Proto je věnována velká pozornost správnému sestavení rozpočtů projektů ze strany žadatelů a kontrole jeho čerpání. V praxi je za tímto účelem využívána především možnost poskytovatele doporučit žadateli úpravu žádosti. Žadatel je vyzván k úpravě žádosti v případě, že příslušná Komise pro hodnocení projektů (dále jen „Komise“) doporučí krácení či zrušení některých položek rozpočtu, a to zejména z důvodu rozporu s principy 3E.

Na úrovni programů je účelnost sledována ve vztahu k vládním strategiím a jejich cílům. Každoročně je proto vyhodnocována otázka, zda vzhledem ke změně či aktualizaci strategií nemá dojít ke změně zaměření dotačních programů tak, aby vždy mířily na nejaktuálnější otázky. V tomto směru je vyhodnocována i zpětná vazba od příjemců a potenciálních žadatelů, a to zejména u programů, které mají participativní charakter, neboť v některých případech znají skutečné potřeby nejlépe osoby, na které je program zaměřen (např. osoby se zdravotním postižením). Současně je z hlediska účelnosti a efektivnosti sledováno, aby programy doplňovaly, ale neduplikovaly dotační programy administrované jinými resorty.⁴ Provedená srovnání ukazují, že dotační programy v oblasti lidských práv jsou svým zaměřením spíše jedinečné (zejména program Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků). Z hlediska hospodárnosti jsou sledovány výdaje na jednotlivé programy, a to jak v historické řadě, tak z hlediska realizovaných projektů a jejich výstupů.

Stejně jako v předchozích letech byly v srpnu roku 2023 uspořádány **semináře pro žadatele o dotace pro rok 2024**. Všem zúčastněným byly představeny hlavní podmínky pro čerpání dotací v jednotlivých dotačních programech a byl jim přiblížen dotační proces jako takový. Účastníci byli také seznámeni s fungováním webové dotační aplikace. Semináře jsou účinným nástrojem, jak žadatelům efektivně předat informace k dotačnímu řízení, a snížit tak výskyt chyb a nedostatků.

Dotační řízení pro rok 2024

V souladu se Směrnicí byly výzvy ve všech dotačních programech zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR dne 1. září 2023 s termínem podávání žádostí do 3. října 2023.⁵

Dotační řízení bylo pro rok 2024 administrováno prostřednictvím webové dotační aplikace dostupné na webových stránkách <https://dotace-lidskaprava.vlada.cz/>. Výjimku představoval dotační program Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací,

³ Směrnice zohledňuje rovněž Zásady vlády pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu ústředními orgány státní správy. Zásady se však nevztahují přímo na všechny dotační programy.

⁴ Jedním z prostředků je mj. každoroční příprava materiálu pro jednání vlády Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím. Materiál zpracovává Oddělení spolupráce s občanskou společností, které je součástí Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR.

⁵ Výjimkou byl dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů, který byl vyhlášen 18. srpna 2023 s termínem podávání žádostí do 30. září 2023.

u kterého probíhala komunikace mezi žadateli či příjemci dotace a Úřadem vlády ČR elektronicky, případně v listinné podobě, resp. bez použití webové aplikace.⁶ Prostřednictvím webové dotační aplikace žadatelé předkládají žádost o dotaci, realizují úpravy žádosti a zpracovávají závěrečnou zprávu. Po elektronickém odeslání těchto dokumentů musí vždy žadatelé o poskytnutí dotace/příjemci dotace zaslat Úřadu vlády ČR podepsané potvrzení o odeslání dokumentů ve webové aplikaci (potvrzení o odeslání žádosti, potvrzení o odeslání upravené žádosti a potvrzení o odeslání závěrečné zprávy o realizaci projektu), které si v aplikaci po elektronickém odeslání dokumentů sami vygenerují. Potvrzení musí žadatelé/příjemci dotací zaslat Úřadu vlády ČR vždy prostřednictvím datové schránky či prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Tímto způsobem komunikuje také poskytovatel dotace s žadateli o dotace v rámci celého dotačního řízení (například žadatelům zasílá výzvu k odstranění vad žádosti, výzvu k úpravě žádosti, výzvu k seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí nebo samotné rozhodnutí). Prostřednictvím webové dotační aplikace probíhá také formální hodnocení žádosti a věcné hodnocení žádosti, kdy externí hodnotitelé v jednotlivých dotačních programech hodnotí jim přidělenou žádost přímo v aplikaci.

Na dotační řízení pro rok 2024 byl stejně jako v roce 2023 aplikován zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, což určuje způsob vedení dotačního řízení zejména v komunikaci mezi žadatelem o poskytnutí dotace/příjemcem dotace a Úřadem vlády ČR. Klíčová komunikace tak zásadně probíhala formálním způsobem, tzn. zejména prostřednictvím datové schránky, kterou musí mít všechny právnické osoby od roku 2023 zřízeny. Vzhledem k tomu, že dotační řízení je uskutečňováno jako správní řízení, vztahují se na něj obecná pravidla správního řízení včetně závazných kroků, které musí být uskutečněny před ukončením správního řízení (např. výzva k seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí).

Stejně jako v předešlých letech museli žadatelé k předkládaným žádostem přiložit **závazný Přehled výstupů projektu** (dále jen „Přehled“). V rámci tohoto Přehledu si žadatelé o poskytnutí dotace sami definovali výstupy projektu, které byli následně povinni splnit, jelikož Přehled byl také součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výjimku tvořil dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, ve kterém byly žadatelům již předem definovány výstupy poskytovatelem, a dotační program Podpora terénní práce, ve kterém měli žadatelé již předem daný povinný výběr intervencí ve dvou ze tří okruzích výstupů. Za nesplnění stanovených výstupů projektu hrozí příjemcům dotací odvod z poskytnuté dotace. Kontrola plnění výstupů projektu je součástí veřejnosprávních kontrol na místě.

Po uplynutí termínu pro podání žádostí byla ve všech dotačních programech provedena **formální kontrola** podaných žádostí a následovalo případné vyzvání žadatelů k odstranění formálních nedostatků žádostí.

⁶ Výjimka k zajištění dotačního řízení k programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací pro rok 2024 tak, aby v rámci tohoto programu probíhala komunikace žadatele a příjemce o dotaci s Úřadem vlády ČR a jeho odpovědnými pracovišti bez využití aplikace, byla udělena ředitelem Odboru lidských práv a ochrany menšin dne 1. srpna 2023. Důvodem výjimky jsou vysoké náklady na potřebnou úpravu webové dotační aplikace a malý rozsah tohoto programu.

Po formální kontrole byly žádosti postoupeny k **věcnému hodnocení hodnotiteli/kami**.⁷ Každou žádost posuzovali dva nezávislí externí hodnotitelé/ky.⁸ Při výběru hodnotitelů/ek se dbalo na odbornost v dané oblasti a také na to, aby žádný z hodnotitelů/ek nebyl ve střetu zájmů, podjatý/á nebo jinak osobně zainteresován/a na výsledku dotačního řízení. Všichni hodnotitelé/ky stvrdili svou nezájatost podpisem čestného prohlášení hodnotitele o mlčenlivosti, nestrannosti a nepodjatosti. Hodnotitelé/ky v rámci věcného hodnocení posuzovali mj. soulad žádosti s účelem dotačního programu, hospodárnost a účelnost rozpočtu projektu a adekvátnost personálního zajištění projektu vzhledem k výstupům a aktivitám projektu. První část kritérií věcného hodnocení byla pro všechny dotační programy společná a druhá část kritérií se lišila dle specifik jednotlivých dotačních programů. Kritéria formálního i věcného hodnocení tvořila přílohu Výzvy k podání žádosti o poskytnutí dotace. Posudky hodnotitelů/ek k žádostem byly součástí podkladů pro jednání příslušných Komisí, stejně jako vyjádření poskytovatele k jednotlivým žádostem. Ve vyjádření poskytovatel posoudil především účelnost, efektivnost a hospodárnost projektu, a pokud to považoval za účelné, vyjádřil se též k jednotlivým návrhům hodnotitelů. Před jednáním Komise byly žádosti postoupeny také Oddělení interního auditu a kontroly s požadavkem na posouzení uznatelnosti nákladů.

Komise pro jednotlivé dotační programy zasedaly v průběhu prosince 2023 a ledna 2024 s výjimkou Komise pro hodnocení projektů v rámci II. kola dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce, která zasedala v červnu 2024. Komise se při svém jednání řídily Jednacím řádem Komise a Směrnicí a postupovaly sestupně od žádosti, která získala v rámci věcného hodnocení nejvíce bodů. S ohledem na finanční požadavek žadatele o dotaci a výsledek rozpravy ve vztahu k projednávané žádosti o poskytnutí dotace Komise navrhla, zda má být: dotace zcela poskytnuta; dotace z části poskytnuta a žádost zároveň ve zbytku zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace upravena. V případě, že Komise doporučila žádost k úpravě či krácení, svůj návrh vždy odůvodnila. Stejně tak Komise odůvodnila, pokud doporučila žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnout. O výsledku jednání Komisí byl pořízen zápis.

Návrhy Komisí byly podkladem pro vydání rozhodnutí o poskytnutí neinvestiční dotace. Žadatelé, u jejichž projektů Komise doporučila úpravu žádosti, zpracovali upravenou žádost, ve které projekt upravili dle doporučení Komise. O upravených žádostech hlasovala Komise formou per rollam. Finanční prostředky uvedené v rozpočtu projektu museli příjemci dotací použít výhradně k realizaci projektu a naplnění výstupů uvedených v Přehledu, které vedou k naplnění účelu, na který jim byla dotace poskytnuta.

Po skončení realizace projektu měli příjemci dotací povinnost předložit závěrečnou zprávu. Závěrečná zpráva shrnuje celkové výsledky projektu a podává se v termínu do 15. února kalendářního roku následujícího po roce, na který byla dotace poskytnuta. V roce 2024 nebyli příjemci dotací povinni zaslat Úřadu vlády ČR průběžnou zprávu o realizaci projektu. Pro účely

⁷ Kromě žádostí o dotace z dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti.

⁸ V případech, kdy byl rozdíl v bodovém hodnocení hodnotitelů větší než 25 bodů, je žádost předložena k hodnocení třetímu hodnotiteli/ce. Do výsledného hodnocení se započítávají body z těch dvou hodnocení, mezi kterými je bodový rozdíl nižší. Je-li bodový rozdíl stejný, do výsledného hodnocení se nezapočítává hodnocení s nejnižším počtem bodů. Ve výjimečném případě, kdy by odstupy mezi těmito třemi hodnoceními byly identické, bude výsledkem průměr ze všech tří hodnocení.

uskutečnění průběžné řídicí kontroly však byli příjemci dotací v průběhu roku 2024 vyzváni, aby oznámili změny ve svých projektech za první polovinu roku realizace.

V kalendářním roce následujícím po roce, na který byla dotace poskytnuta, probíhají následné veřejnosprávní kontroly příjemců dotací. Kontroly jsou prováděny pracovníky Oddělení interního auditu a kontroly ve spolupráci s příslušnými dotačními pracovníky z Odboru lidských práv a ochrany menšin a Odboru rovnosti žen a mužů. V souladu se zákonem o finanční kontrole je v rámci následných kontrol posuzována nejen hospodárnost a efektivnost nakládání s dotací, ale i účelnost využití finančních prostředků, tzn. součástí kontroly je i kontrola věcného plnění schváleného projektu a naplnění jeho výstupů. Pro rok 2025 je plánováno 70 následných veřejnosprávních kontrol.⁹ Mimořádné a průběžné kontroly jsou plánovány až v průběhu roku podle výsledku ze závěrečných zpráv a podle potřeby.

Úřad vlády ČR využívá Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny (dále jen „metodika“), kterou vypracoval Výzkumný ústav práce a sociálních věcí (dále jen „VÚPSV“).¹⁰ Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory vhodné pro jednotlivé dotační programy. Tato metodika se týká dotačních programů Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, Podpora terénní práce a Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce. Bližší informace o použitých indikátorech jsou uvedeny u vyhodnocení jednotlivých dotačních programů.

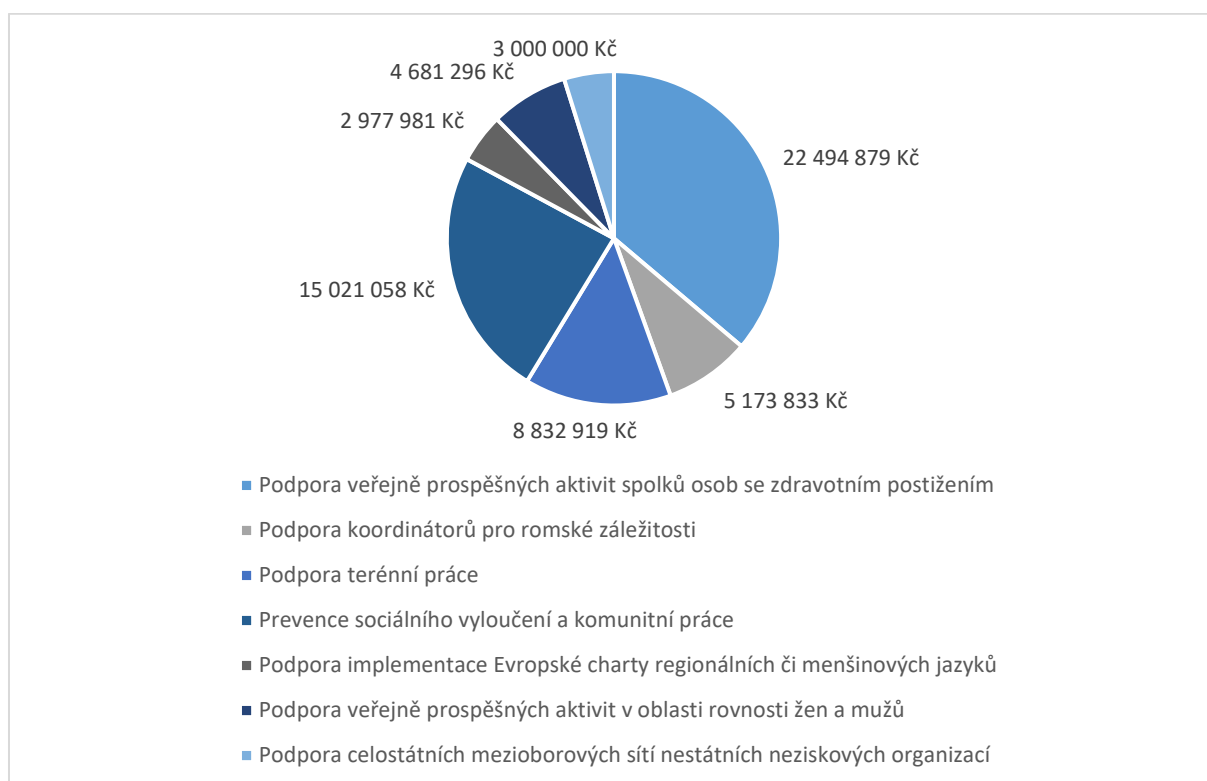
Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů

Z hlediska rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé programy mají nejvýraznější podíl programy Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora terénní práce, jak ukazuje následující graf.

⁹ Schválený plán kontrol na rok 2025 obsahuje celkem 70 veřejnosprávních kontrol, z toho 30 kontrol se týká dotací Odboru lidských práv a ochrany menšin, 2 kontroly Odboru rovnosti žen a mužů a 38 kontrol Odboru protidrogové politiky. Počet následných veřejnosprávních kontrol je pouze orientační, neboť na základě finančního vypořádání dotací za rok 2024 mohou být ke kontrole navrženi i další příjemci dotací.

¹⁰ <https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/CM-18-3.pdf>

Graf 2 Rozdělení finančních prostředků vyplacených v roce 2024

V roce 2024 bylo v rámci programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením** vyplaceno 22.494.879 Kč a bylo podpořeno celkem 29 projektů.

V roce 2017 došlo k rapidnímu snížení počtu podpořených projektů, a to z důvodu sloučení čtyř tematických okruhů, pro které byly dříve předkládány samostatné žádosti o dotaci. Počet podpořených spolků však zůstal na srovnatelné úrovni jako v předchozích letech, ale vzhledem k postupně rostoucí finanční náročnosti předkládaných projektů tento počet každým rokem postupně klesá.

I přesto, že v roce 2024 podávaly spolky osob se zdravotním postižením pouze jednu žádost o dotaci v rámci celého dotačního programu, která mohla obsahovat více tematických okruhů, tradiční dělení zaměření projektů dle jednotlivých okruhů zůstalo zachováno. Tematická oblast A – Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením byla řešena ve 20 projektech, tematická oblast B – Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením ve 21 projektech, tematická oblast C – Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením ve 29 projektech a tematická oblast D – Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených ve 29 projektech.

Aktivity a činnosti, kterými se podpořené spolky zabývají, jsou rozmanité, a to jednak vzhledem k tematickému zaměření těchto spolků (tj. jakým typem zdravotního postižení se daný spolek zabývá), tak i z hlediska velikosti jejich členské základny (největší spolky mají několik tisíc členů). Z celkového počtu 29 podpořených projektů bylo podpořeno rovnoměrně po 5 spolcích v oblasti vnitřního, sluchového, tělesného a neurologického zdravotního postižení. 2 podpořené spolky pracovaly s osobami s mentálním postižením, 1 spolek cílil na osoby se

zrakovým postižením a 1 spolek se věnoval osobám s duševním postižením. Dalších 5 spolků nelze zařadit do žádné z uvedených kategorií. Jedná se např. o střechové organizace (Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z. s. atd.), nebo Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s., které se věnují lidem s různými typy postižení.

Na romskou integraci se zaměřují tři dotační programy. První z nich podporuje krajské koordinátory pro romské záležitosti a přispívá tak k zajištění základní institucionální sítě, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku ve vztahu k romské menšině na úrovni kraje. V rámci dotačního programu **Podpora koordinátorů pro romské záležitosti** pro rok 2024 byla financována pozice krajského koordinátora (včetně jeho potřeb) ve 13 krajích (mimo hl. město Prahu) v celkové výši 5.173.833 Kč. Jedná se tak o nejnižší objem finančních prostředků vyplacených na tento dotační program od roku 2019, což souvisí zejména s ponížením úvazku v Jihočeském kraji. To se odrazilo také v nižším průměrném úvazku krajských koordinátorů oproti roku 2023, a to 0,80 v roce 2024 vs. 0,82 v roce 2023.

V průběhu roku krajští koordinátoři naplňovali jednotlivé indikátory v rámci Přehledu výstupů projektu dané Úřadem vlády ČR. Koordinátoři se dále ve spolupráci s Úřadem vlády věnovali změnám v oblasti bydlení, sociálních dávek, Strategie romské integrace nebo metodiky pro krajské koordinátory, dále spolupracovali mj. na celoevropském výzkumném šetření Agentury EU pro základní práva, na odškodňování za neoprávněné sterilizace romských žen nebo při řešení napětí mezi romskou a ukrajinskou menšinou. V některých krajích v roce 2024 se koordinátoři věnovali i následkům povodní.

V dalším programu zaměřeném na romskou integraci s názvem **Podpora terénní práce**, který je určen obcím, bylo pro rok 2024 podpořeno 23 projektů v celkové výši 8.832.919 Kč. V roce 2024 v programu převládaly obce, které v něm participují více než 5 let. Celkem bylo v podpořených obcích vytvořeno 34 pracovních míst s kumulovanou výši úvazku 28,45, což je oproti roku 2023 pokles o 1,58 úvazku.

Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání terénní pracovníci v roce 2024 nejčastěji disponovali středoškolským vzděláním s maturitou (45,71 %) a následně vysokoškolským vzděláním (včetně vyššího odborného) s podílem 22,86 %.

Terénní pracovníci v roce 2024 vykonali celkem 41.675 intervencí, z toho 23.862 (57,26 %) ženám a 17.813 (42,74 %) mužům. V kategorii dětí do 18 let bylo nejvíce intervencí realizováno v oblasti vzdělávání a v oblasti mimoškolních volnočasových a zájmových aktivit. U dospělých nad 18 let byly intervence ze strany TP nejčastěji poskytovány v oblasti bydlení a v oblasti chudoby. Naopak nejméně často se TP věnovali oblasti zdraví a diskriminaci.

Třetí program směřující k integraci romské komunity je **Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce**. V roce 2024 se uskutečnily dvě kola dotačního řízení, řádné zaměřené na komunitní práci a aktivity, které doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby a pak II. kolo dotačního programu se specifickým zaměřením na problematiku odškodnění sterilizací v rozporu s právem.

V řádném kole dotačního řízení bylo podpořeno 17 projektů v celkové výši 9.786.706 Kč, přičemž jedna organizace vrátila celou částku dotace a realizováno tak bylo 16 projektů v celkové výši 9.603.798 Kč. Prostředky byly poskytnuty na neinvestiční transfery 7 obecně prospěšným společnostem, 6 spolkům a 3 evidovaným církevním právníkům osobám.

Z hlediska regionálního rozmístění byly podpořeny hlavně organizace působící v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Celkem bylo do aktivit podpořených projektů zapojeno přes 7.102 osob z cílové skupiny.

Pro rok 2024 pracovalo 13 projektů s metodou komunitní práce. Celkem bylo v rámci komunitní práce zapojeno přibližně 6.434 osob z cílové skupiny. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a samostatnosti členů komunity. Uskutečnily se jak pravidelně se opakující aktivity, tak i jednorázové aktivity (např. komunitní akce).

Nejvíce osob z cílové skupiny se zapojilo do aktivit na zlepšení vzájemného soužití v lokalitách, a to 2.506 osob. Jednalo se většinou o jednorázové komunitní akce zaměřené na oslavy tradičních svátků, dále pak dětské dny, sportovní turnaje, sousedské slavnosti a jiné. Značná část aktivit byla zaměřena na rodiny s dětmi. Další nejčastěji vyhledávanou oblastí ze strany cílové skupiny byla oblast prevence a volného času (1.919 zapojených osob). Cílová skupina se pak zapojovala do vzdělávacích akcí, např. doučování pro děti nebo přednášky, besedy pro dospělé. Dále byly pro cílovou skupinu připravovány jednodenní nebo vícedenní výlety, pobyty spojené se vzdělávacími aktivitami a podporou komunity. V oblasti bydlení stejně jako v předchozích letech se členové komunity nejčastěji zapojovali, resp. organizovali komunitní úklidy a úpravy okolí. V roce 2024 dvě organizace řešily se svými klienty následky povodní.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby, došlo také k aktivizaci a zvýšení samostatnosti členů komunity. V rámci 3 projektů bylo podpořeno přibližně 668 osob. Jeden projekt byl zaměřen na preventivní aktivity s cílem vytvářet v lokalitách bezpečnější prostředí. Další dva projekty se týkaly preventivních, volnočasových a vzdělávacích aktivit pro děti do 18 let a rodin s dětmi.

Ve II. kole dotačního programu bylo podpořeno 9 projektů v celkové výši 5.234.352 Kč. Projektové aktivity byly realizovány v celé České republice. Celkem bylo realizováno 45 výstupů projektů v oblasti osvěty, přímé pomoci obětem nezákonných sterilizací, dále pak školení pracovníků o tématu nezákonných sterilizací či setkání obětí nezákonných sterilizací.

Až dvě třetiny tvořily výstupy v oblasti osvěty, jako např. články, videa, podcasty, veřejná setkání, tiskové zprávy o problematice sterilizací, včetně vysvětlování právní úpravy a vypracování podrobných návodů k podání žádosti o odškodnění. V oblasti přímé pomoci obětem sterilizací organizace poskytly právní, sociální a psychologickou podporu víc než 337 obětem sterilizací. Některé organizace realizovaly školení pro zaměstnance a pracovníky dalších organizací o tématu protiprávních sterilizací či setkání obětí sterilizací, na kterých si oběti sdílely své zkušenosti s procesem odškodnění.

V programu **Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků** bylo podpořeno 12 projektů v celkové výši 2.977.981 Kč. Dvě organizace vrátily v průběhu roku 2024 celou částku dotace, čímž bylo realizováno pouze 10 projektů v celkové výši 2.391.085 Kč. Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky. Konkrétně se jedná o podporu polštiny, němčiny, romštiny, slovenštiny a moravské chorvatštiny.

V roce 2024 devět projektů spadalo do oblasti podpory A) tzn. vzdělávacích aktivit na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Jeden projekt se pak zaměřil na oblast podpory B) kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory. Nejvíce projektů mířilo na podporu polštiny (5 projektů), dále na romštinu (2 projekty) a slovenštinu (2 projekty), přičemž jeden z nich byl zaměřen jak na slovenštinu, tak na němčinu. Jeden projekt se věnoval všem jazykům Charty.

Z hlediska právní formy příjemců bylo podpořeno 7 spolků v celkové výši 1.777.617 Kč (tj. téměř 74 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu). Dále byly po jednom projektu podpořena vysoká škola ve výši 155.782 Kč (tj. cca 7 % z celkové vyplacené částky), obecně prospěšná společnost ve výši 386.436 Kč (tj. cca 16 % z celkové vyplacené částky) a příspěvková organizace obce ve výši 71.250 Kč (tj. cca 3 % z celkové vyplacené částky).

Dotační program **Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací** (dále „SNNO“) je určen na financování výdajů směřujících k podpoře činnosti celostátních mezioborových SNNO. V roce 2024 byly v dotačním programu podpořeny 4 projekty v celkové výši 3.000.000 Kč.

Podpořené sítě v roce 2024 realizovaly 82 akcí různého typu pro své členy, kterých se zúčastnilo více než 950 osob. Jednalo se o vzdělávací akce, workshopy, semináře, networkingy apod. se zaměřením na témata profesionalizace dobrovolnictví, fundraising, oblast práva, marketing či práce s klientem. Dále bylo uskutečněno 24 osvětových akcí směřujících ke zvýšení povědomí veřejnosti o činnosti a významu NNO.

Dalším povinným výstupem byly funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci se členy. Jako častý komunikační nástroj pro komunikaci s členy využívali příjemci sociální sítě, newslettery, ale také platformu Google Workspace.

V roce 2024 příjemci dotace vydali celkem 22 tiskových zpráv a prezentovali se jak v tištěných, tak elektronických médiích. Všichni příjemci dotace zpracovali anketu spokojenosti členů, do které se zapojilo víc než 130 respondentů. Z anket vyplynulo, že členové oceňují zejména poskytovaný informační servis ze strany sítí, jako např. rozesílání newsletterů, provozování webových stránek a využívání sociálních sítí, dále pak poradenství či vzdělávací aktivity pro členy sítí.

Hlavním účelem dotačního programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů** je podpora aktivit vedoucích k rovnosti žen a mužů, a to v návaznosti na cíle a opatření vytyčené Strategií rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 (dále jen „Strategie 2021+“) a, v případě obcí, také na ustanovení Evropské charty za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích.

O dotaci mohou požádat spolky, ústavy, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, účelová zařízení církví pro poskytování charitativních služeb a obce. Zatímco zaměření na nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“) je důležité zejména pro jejich bezprostřední propojení s terénem, díky němuž veřejné správě zprostředkovávají nezbytnou zpětnou vazbu a návrhy praktických řešení, zapojení obcí má potenciál přispět k řešení problémů, které má obec ve své samostatné působnosti a které mají zásadní regionální charakter.

V roce 2024 bylo podpořeno 9 z celkem 31 podaných žádostí o poskytnutí dotace. Celková finanční alokace činila necelých 4,7 mil. Kč. Podpořené organizace v roce 2024 přímo zapojily či podpořily 3.185 osob a vygenerovaly celkem 241 výstupů, které čítají akce, brožury, školení, poradenské linky, mediální výstupy atd.

Nejvíce projektů (4 z 9) bylo zaměřeno na téma domácího a genderově podmíněného násilí. Dva z těchto projektů se zaměřovaly na práci s osobami, které se dopouští násilí v blízkých vztazích, třetí na zajištění specializovaných služeb pro oběti násilí. Čtvrtý projekt pokračoval v již zavedených programech prevence genderově podmíněného násilí u mladých lidí.

Dva projekty se změřily téma spokojenosti rodiček s péčí v těhotenství, při porodu a v šestinedělí. Zatímco jeden z těchto projektů se soustředil na lepší přípravu a informovanost těhotných žen a zlepšení spokojenosti a poskytované péče v porodnicích, druhý se zaměřoval na problematiku porodnického násilí a právní pomoc obětem nedobrovolné sterilizace.

Další projekt byl zaměřený na pomoc ženám z Ukrajiny, které opustily zemi v důsledku válečného konfliktu, přičemž si kladl za cíl vybudovat centrum ženského zdraví, které tyto ženy podpoří v oblastech fyzického, psychického i sociálního zdraví.

Téma genderových nerovností v souvislosti s ohrožením chudobou pokrýval projekt, který se zaměřoval na zvyšování zaměstnanosti žen ohrožených chudobou a zvyšování povědomí veřejnosti o problematice genderově podmíněné chudoby a tématu vícečetného znevýhodnění na trhu práce.

Jeden projekt se zaměřoval na cílovou skupinu matek na mateřské/rodičovské dovolené, a to z hlediska možností navazování pracovněprávních vztahů, které si mohou zvolit během nebo při návratu z rodičovské dovolené.

V kontextu naplňování Strategie 2021+ projekty v plné míře pokryly kapitolu *Bezpečí*. Částečně pak byly pokryty kapitoly *Zdraví*, *Práce a péče*, *Vnější vztahy a Společnost*. Oproti loňskému roku se ukazuje větší pestrost ve volbě specifických cílů mezi projekty. Dva projekty se zaměřovaly na *Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké)*, stejný počet projektů řešil *Zajištění podpory dostupnosti programů pro násilné osoby s důrazem na bezpečí obětí a vytvoření koncepce těchto programů* a rovněž dva projekty se věnovaly *Zlepšení prevence špatného zacházení a násilí na ženách v průběhu porodu*. Ostatní cíle byly v projektech zastoupeny jednotlivě.

V další části tohoto dokumentu je provedeno vyhodnocení využití finančních prostředků v jednotlivých programech.

A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením (dále jen „program Podpora spolků ZP“) je určen na podporu realizace projektů a aktivit pro osoby se zdravotním postižením. Realizované projekty mají také přínos pro většinovou společnost, např. v případě pořádání osvětových kampaní, seminářů a konferencí.

Hlavním cílem programu je napomáhat k vytváření takových podmínek ve společnosti, které umožní lepší zapojení osob se zdravotním postižením do všech sfér společenského života, posílí jejich schopnosti překonávat obtíže spojené se zdravotním postižením a zvýší vnímavost veřejnosti pro potřeby osob se zdravotním postižením.

Specifickými dílčími cíli jsou: získání nových poznatků a zlepšení informovanosti spolků osob se zdravotním postižením a jejich aktivní zapojení do mezinárodních struktur, posílení a zkvalitnění schopnosti spolků hájit a prosazovat zájmy osob se zdravotním postižením, zlepšovat informovanost osob se zdravotním postižením o jejich možnostech překonávat překážky spojené se zdravotním postižením, informovat širokou laickou veřejnost o situaci osob se zdravotním postižením, udržovat funkční širokospektrou (z hlediska jednotlivých typů postižení) síť organizací osob se zdravotním postižením a budovat vzájemné partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Program Podpora spolků ZP přispívá k plnění některých cílů a opatření obsažených v Národním plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025 (dále jen „Národní plán“), který vychází z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“). U některých opatření Národního plánu se ke spolupráci zavázala i Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z. s. (dále jen „Národní rada“), která je největší střešovou organizací spolků osob se zdravotním postižením.

Na osvětovou činnost je zaměřen samostatný článek Úmluvy, resp. též kapitoly Národního plánu (článek 8 Úmluvy – Zvyšování povědomí a cíl 1.4 Národního plánu – Zvyšování povědomí o tématu zdravotního postižení a o ochraně před diskriminací). Informační kampaně, které se zaměřují na veřejnost, odpovídají také cíli 1.4 Národního plánu a článku 5 Úmluvy – Rovnost a nediskriminace.

Článek 29 Úmluvy zdůrazňuje právo na to, aby se osoby se zdravotním postižením podílely na veřejném životě, a to rovněž prostřednictvím účasti v nevládních organizacích a zakládáním organizací osob se zdravotním postižením a sdružováním se v nich. Tomu odpovídá oblast č. 14 Národního plánu Participace osob se zdravotním postižením a jejich organizací na politickém a veřejném životě, na což je přímo zaměřena jedna z oblastí dotačního programu. Spolupráci se zástupci organizací osob se zdravotním postižením při formulování opatření veřejné správy a při přípravě podkladů pro mezinárodní jednání, která se týkají osob se zdravotním postižením, ukládá opatření 14.1.1 Národního plánu. Podporu mezinárodní spolupráce organizací osob se zdravotním postižením ukládá opatření 14.2.1 Národního plánu.

Výše uvedené cíle se daří naplňovat prostřednictvím realizace aktivit, které jsou rozděleny do 4 tematických okruhů činností:

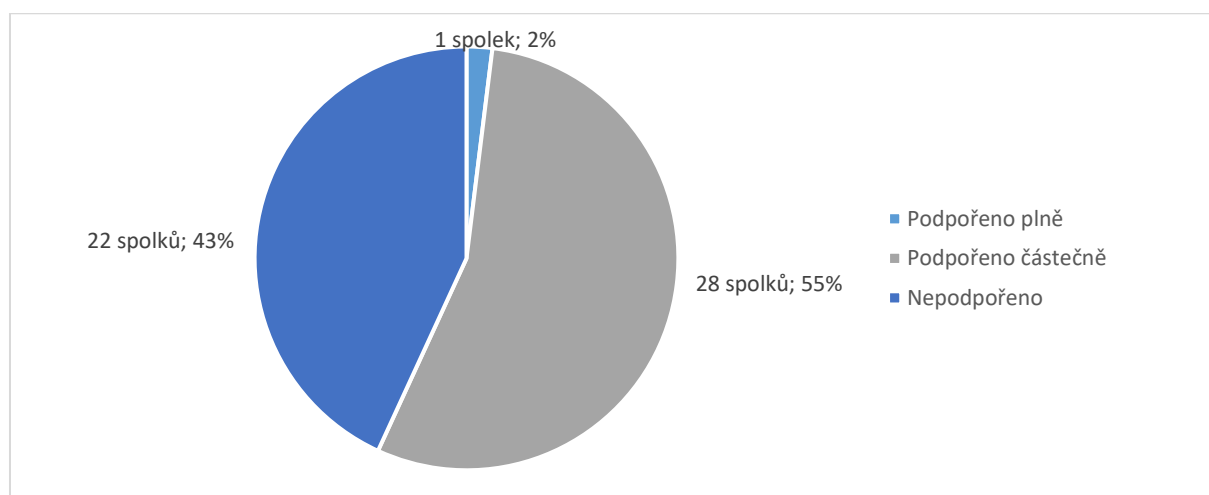
- A) Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.
- B) Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.
- C) Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.
- D) Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024

Z dlouhodobého hlediska je výše rozdělených finančních prostředků stabilní. V roce 2024 bylo předloženo 52 žádostí o dotaci, přičemž u jednoho žadatele bylo v rámci formální kontroly řízení o poskytnutí dotace zastaveno.¹¹ K projednání Komisí bylo postoupeno celkem 51 žádostí o poskytnutí dotace s celkovým finančním požadavkem 39.901.382 Kč. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 29 projektů s celkovou částkou podpory 22.494.879 Kč.

Jak ukazuje Graf 3 většina (55 %) spolků byla podpořena částečně, 43 % spolků podpořeno nebylo a 2 % všech spolků (tzn. 1 spolek) bylo podpořeno plně.

Graf 3 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2024

Od roku 2008 se výše alokovaných prostředků na dotační program (konečný rozpočet v Tabulce 2) pohybovala mezi 24.800.000 Kč v roce 2009 a 20.000.000 Kč v letech 2013 a 2014. Od roku 2017 až do vyhodnocovaného roku 2024 byl na dotační program přidělen rozpočet ve výši 22.500.000 Kč. Nicméně, v letech 2019–2022 se díky provedení rozpočtových opatření povedlo konečný rozpočet navýšit (viz poznámky pod čarou k jednotlivým letům v Tabulce 2).

¹¹ Žadatel nesplňoval podmínku uvedenou v článku 4 odst. 2 výzvy: členskou základnu tvoří nejméně 50 % osob se zdravotním postižením nebo jejich zákonných zástupců.

Pokles v počtu podaných žádostí pro rok 2017 byl způsoben restrukturalizací dotačního programu, kdy organizace nově mohly podat pouze jednu žádost, která ale mohla obsahovat více podporovaných oblastí. V předchozích letech mohla jedna organizace předložit až 4 žádosti, každou specificky pro jednu oblast podpor. Od roku 2017 došlo k poklesu počtu podpořených projektů, a to i při navýšení konečného rozpočtu v letech 2019–2022. Při obdobně vysoké vyplacené částce v roce 2024 jako v roce 2023 bylo v roce 2024 podpořeno o jednu žádost méně. Klesající počet podpořených projektů může souviset se zvyšující finanční náročností projektů (vyšší náklady spolků na realizaci projektů), přičemž konečný rozpočet programu dlouhodobě zůstává ve výši do cca 24 mil. Kč.

Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008–2024

Rok	Konečný rozpočet ¹² (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Skutečně použito ¹³ (v Kč)	Podpořené projekty	Požadováno (v Kč)
2008	24.000.000	24.000.000	23.488.229	58	39.240.079
2009	24.800.000	24.800.000	24.537.553	78	54.774.847
2010	22.800.000	22.800.000	22.555.424	97	50.536.983
2011	21.600.000	21.600.000	21.520.000	103	53.392.790
2012	21.600.000	21.593.500	21.593.500	121	42.334.517
2013	20.000.000	19.988.260	19.988.260	122	50.771.679
2014	20.000.000	19.187.695	19.187.695	124	46.062.103
2015	20.812.305	20.723.754,88	20.745.305	108	42.118.455
2016	20.088.550,12	19.720.000	19.567.557,74	112	44.593.128
2017	22.500.000	22.334.504	22.152.601,99	48	32.200.400
2018	22.500.000	22.500.000	22.355.358,07	45	36.172.173
2019	22.584.574 ¹⁴	22.555.228	22.351.406,98	37	36.750.188
2020	22.624.430 ¹⁵	22.624.430	22.282.749,74	35	35.775.611
2021	24.200.000 ¹⁶	24.157.049	24.018.348,50	31	37.112.458
2022	23.167.399 ¹⁷	23.162.313	23.104.487,13	31	37.522.811
2023	22.500.000	22.493.203	22.458.673,00	30	36.670.640
2024	22.500.000	22.494.879	22.484.261,13	29	39.901.382

¹² Tj. rozpočet výdajů upravený o všechna provedená rozpočtová opatření.

¹³ Po vratkách v rámci finančního vypořádání se státním rozpočtem.

¹⁴ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, kde již nemohly být využity.

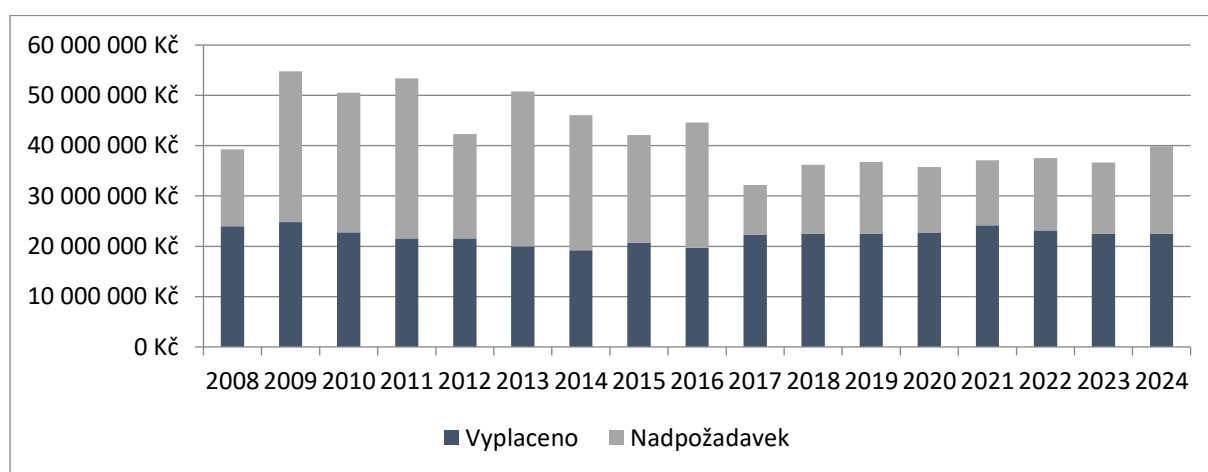
¹⁵ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO, kde již nemohly být využity.

¹⁶ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem finančních prostředků z mimorozpočtových prostředků, a to z neprofilujících nároků z nespotebovaných výdajů.

¹⁷ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO, kde již nemohly být využity a dále přesunem finančních prostředků z mimorozpočtových prostředků, a to z neprofilujících nároků z nespotebovaných výdajů.

Jak ukazuje Graf 4, rozdíl mezi výší rozdělených a požadovaných prostředků byl největší v roce 2011, a to 31.792.790 Kč. Díky zavedení principu podání jedné žádosti spolku pro všechny aktivity podporované z tohoto dotačního programu, ke kterému došlo v roce 2017 a také zlepšení komunikace se žadateli se rozdíl snížil z 24.873.128 Kč v roce 2016 na 9.863.564 Kč v roce 2017. Pak následovalo období (2018–2023), kdy tzv. nadpožadavek kolísal mezi přibližně 13–14 miliony Kč. V roce 2018 byl rozdíl 13.673.000 Kč, v roce 2019 byl rozdíl 14.195.000 Kč, v roce 2020 byl rozdíl 13.151.000 Kč, v roce 2021 byl rozdíl 12.955.000 Kč, v roce 2022 byl rozdíl 14.360.498 Kč a v roce 2023 byl rozdíl 14.170.640 Kč. V roce 2024 se rozdíl znovu výrazněji zvýšil, a to o více než 3 mil. Kč oproti roku 2023 na 17.406.503 Kč. Příčina nárustu nadpožadavku může souviset podobně jako u klesajícího počtu podpořených projektů s rostoucí finanční náročností projektů při zpravidla neměnní se alokaci finančních prostředků na dotační program.

Graf 4 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2024

Podle Tabulky 3, která ukazuje rozdělení spolků – příjemců dotací v roce 2024 dle typu zdravotního postižení a Tabulky 4 výskytu postižení v populaci, pokrývá činnost spolků většinu¹⁸ typů postižení, které se v populaci vyskytují. Tím se daří efektivně naplňovat jeden z cílů programu, jímž je uchování a rozvoj širokospektré a funkční sítě spolků osob se zdravotním postižením. V roce 2024 bylo podpořeno nejvíc spolků se zaměřením na neurologické, tělesné, sluchové a vnitřní postižení. Dvě z těchto nejpodporovanějších typů postižení – tělesné a vnitřní postižení patřily mezi nejčastěji se vyskytující typy postižení v populaci (v Tabulce 4 jako postižení pohybové, tělesné a vnitřní orgány, kůže).

Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v roce 2024 podle typu zdravotního postižení

Typ postižení	Počet spolků	Podíl
neurologické	5	17 %
tělesné	5	17 %
sluchové	5	17 %
vnitřní	5	17 %
mentální	2	7 %
duševní	1	4 %

¹⁸ Mezi typy postižení v rámci šetření v populaci nebyl zařazen typ postižení „neurologické“ a naopak navíc byl zařazen typ postižení „hlasové, řečové“.

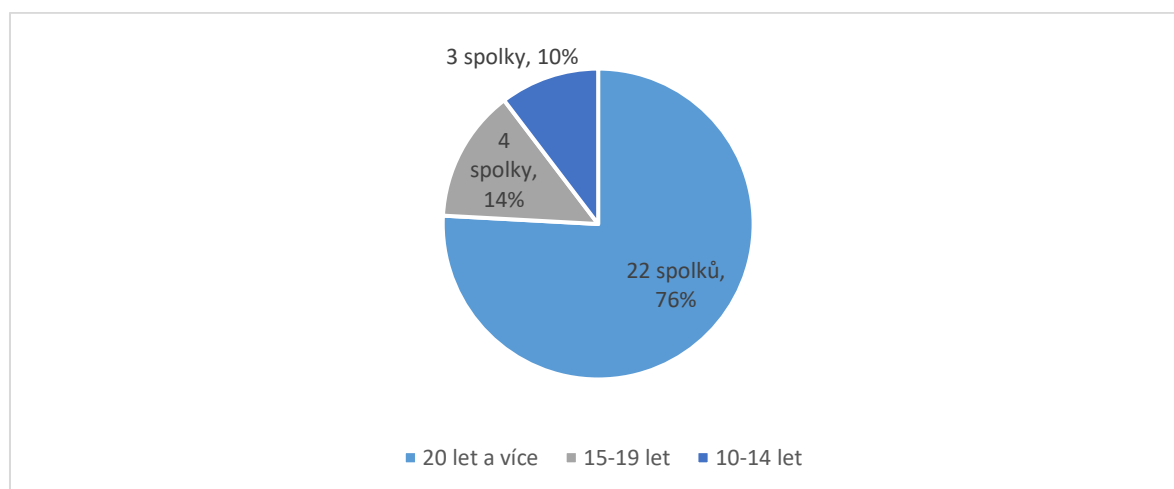
zrakové	1	4 %
ostatní ¹⁹	5	17 %
celkem	29	100 %

Tabulka 4 Frekvence typu zdravotního postižení na základě Výběrového šetření osob se zdravotním postižením (možnost více odpovědí na jednu osobu)²⁰

Typ postižení	Počet osob	Podíl
pohybové, tělesné	830.543	43 %
vnitřní orgány, kůže	467.975	24 %
zrakové	252.391	13 %
mentální, duševní, poruchy	172.291	9 %
sluchové	134.921	7 %
hlasové, řečové	66.887	4 %
celkem	1.925.000²¹	100 %

V roce 2024 přibližně tři čtvrtiny podpořených spolků (76 %) existovalo 20 a více let. 4 spolky (14 %) měly stáří 15–19 let a desetina spolků (3) měla 10–14 let.

Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence

V jednotlivých tematických okruzích byla v roce 2024 podpora následující:²²

¹⁹ Do kategorie ostatní spadají spolky, které se věnují lidem s jakýmkoli typem postižení a spolky osob se zdravotním postižením, které nelze zařadit do ostatních kategorií.

²⁰ Údaje jsou uvedeny dle Výběrového šetření zdravotně postižených osob, které provedl Český statistický úřad v roce 2018: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-osob-se-zdravotnim-postizenim-2018>, Výběrové šetření osob se zdravotním postižením – 2018, kap. 2, tab. 2.8. Nové obdobné šetření probíhalo v roce 2023 – 2024, výsledky v čase psaní evaluace nebyly ještě zveřejněny, viz. <https://csu.gov.cz/vykazy/vyberove-setreni-osob-se-zdravotnim-omezenim-vspo>.

²¹ Vzhledem k možnosti uvést více typů zdravotního postižení na jednoho respondenta tento počet neodpovídá celkovému počtu zdravotně postižených osob dle výsledků Výběrového šetření osob se zdravotním postižením – 2018, což je 1.152.000 osob ve věku 15 a více let.

²² Některé z podpořených projektů obsahují více tematických okruhů.

Tematická oblast A (Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla celkem řešena ve 20 projektech:

- 18 spolkům byly uhrazeny náklady na realizování aktivit propojujících spolky ZP s mezinárodními organizacemi formou účastí na konferencích, seminářích, workshopech atd.;
- 19 spolkům byly uhrazeny členské poplatky v mezinárodních organizacích.

Tematická oblast B (Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla celkem řešena ve 21 projektech:

- 14 spolků se zabývalo monitorováním legislativy;
- 11 spolků monitorovalo plány a strategie pro osoby se zdravotním postižením;
- 2 spolky se zabývaly sebeobhájcovstvím.

Tematická oblast C (Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla řešena ve všech 29 projektech:

- 29 spolků provozovalo webové portály;
- 28 spolků mělo účty na sociálních sítích;
- 18 spolků realizovalo poradenskou činnost;
- 25 spolků vydávalo různé informační materiály;
- 26 spolků pořádalo osvětové a vzdělávací akce.

Tematická oblast D (Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků osob se zdravotním postižením) byla řešena celkem ve 29 projektech, všechny tyto spolky díky podpoře z dotačního programu buď čerpaly mzdové prostředky na pracovníky projektu, nebo z těchto prostředků hradily provozní náklady.

Počet realizovaných aktivit zařazených dle obsahu do tematických okruhů jednotlivých činností ukazuje, že páteří programu je zajištění udržitelnosti a funkčnosti sítě spolků osob se zdravotním postižením (oblast D) ve spojení se vzdělávací a informační činností (oblast C). Udržitelnost a funkčnost spolků osob se zdravotním postižením je přitom úzce spjata s budováním vzájemného partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Výstupy projektů jsou souhrnně uvedeny v Tabulce 5 a dále přiblíženy vybranými příklady.

Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením v roce 2024

Aktivita	Dílčí aktivity		Počet spolků	Počet projektů	Počet aktivit
Aktivita A	zahraniční cesty	účast na mezinárodních konferencích, seminářích, kongresech a workshopech atd.	13	20	43
		účast na valných hromadách, jednáních výborů a výročních členských schůzích, komisích atd.	12		33

	členské poplatky v mezinárodních organizacích	19		30 ²³
Aktivita B	monitorování legislativy	14	21	14
	monitorování plánů a strategií	11		11
	sebeobhájcovství	2		2
	poradenská činnost	18		18
Aktivita C	webové portály	29	29	40 ²⁴
	sociální sítě (Facebook, Instagram, LinkedIn, You Tube)	28		57 ²⁵
	informační materiály (neperiodické)	brožury		4
		publikace		5
		letáky		5
		bannery/infografika		1
		kalendář		1
		video/videospot		5
		tiskové a mediální výstupy		843
	periodika (vydaná čísla periodických publikací)	časopisy		305
		bulletiny		15
		newsletter		185
	vzdělávací akce	semináře		7
		webináře		24
		konference		6
		workshopy		32
		besedy/přednášky		287
		specializované kurzy		525
		výstavy		19
		kampaně		7

²³ Jedna organizace byla členem ve 3 mezinárodních org. 1 organizace byla členem ve 4 mezinárodních org. a šest organizací bylo členem ve 2 mezinárodních org.

²⁴ Dvě organizace provozovaly 4 webové portály a 5 organizací provozovalo 2 webové portály.

²⁵ Dvě organizace provozovaly 4 sociální sítě, osm organizací provozovalo 3 sociální sítě a 7 organizací provozovalo 2 sociální sítě.

	výzkum/průzkum	2		3
	jiné spolkové akce	25		2.045
Aktivita D	počet zaměstnaných osob v projektech	21	28	128
	počet DPP/DPČ osob v projektech	22		80

Do oblasti **mezinárodní spolupráce** (oblast A) se zapojilo 20 spolků, celkem byly prostřednictvím programu Podpora spolků ZP uhrazeny náklady ve výši 875.556 Kč. Díky členství v mezinárodních organizacích získávají spolky jak aktuální informace týkající se všech osob se zdravotním postižením, jako je zejména proces implementace Úmluvy, tak i informace související s konkrétním typem postižení. Z dotačního programu spolky obdržely příspěvky jak na členství v mezinárodních organizacích zabývajících se podporou osob s jednotlivými typy postižení, tak i v klíčových střežových mezinárodních organizacích, jako je např. EBU (European Blind Union), WBU (World Blind Union) – jejichž členem je Sjedená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek (dále jen „SONS“), Inclusion Europe, Inclusion International – jejichž členem je Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s. (dále jen „SPMP“), WFDYS (World Federation of the Deaf Young Section), EUDY (European Union of the Deaf) – jejichž členem je Czech Deaf Youth, z.s., AOECs (Association of European Coeliac Societies) – jejímž členem je Společnost pro bezlepkovou dietu z.s. a Sdružení celiaků ČR, z. s., EURORDIS (European Organisation for Rare Diseases) – jejímž členem je Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s., S.A.F.E. (Stroke Alliance for Europe) – jejímž členem je CEREBRUM – Asociace osob po získaném poškození mozku, z.s. a Cystic Fibrosis Europe – jejímž členem je Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s. Celkem bylo uhrazeno členství ve 30 mezinárodních organizacích ve výši 475.970 Kč a spolky tak mohly nadále udržet své členství v těchto organizacích.

Dále byly z prostředků dotačního programu uhrazeny náklady na zahraniční cesty (cestovné, ubytování, stravné a konferenční poplatky) ve výši 399.586 Kč. Členství v mezinárodní organizaci bylo pro většinu spolků spojeno s minimálně jednou účastí na konferenci či zasedání.

Mezi hlavní výstupy mezinárodní spolupráce patřila především účast na různých akcích, podstatnou část tvořilo také sdílení informací z těchto akcí s odbornou i laickou veřejností v České republice, a to ve formě článků (vlastních nebo přeložených) uveřejněných na webových stránkách, v časopisech, bulletinech a v dalších spolky vydávaných materiálech a dále prostřednictvím pořádaných seminářů, webinářů, workshopů atd. K informační činnosti řada spolků stále častěji využívala i sociální sítě (převážně Facebook a Instagram).

Do tematické oblasti B patřila zejména **advokační činnost**, která byla spíše doplňkovými aktivitami navazujícími na páteční aktivity, jakými byly organizačně administrativní servis společně s osvětou a vzděláváním. Byly realizovány výsečí organizací, které disponují potřebným zázemím a kvalifikovanými zaměstnanci. Jednalo se zejména o větší nebo střežové organizace, např. Národní radu, která v rámci projektu „Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR“ díky podpoře Úřadu vlády ČR uplatnila připomínky ke 22 legislativním návrhům, např. novele zákona o zaměstnanosti a k novele zákona o zdravotnických prostředcích. Mimo připomínkování zákonů ve vnějším připomínkovém

řízení bylo připomínkováno 36 návrhů legislativních norem v rámci vnitřního připomínkového řízení na MZ ČR. Národní rada připravila také 2 vlastní návrhy zákonů, které byly předloženy formou poslanecké iniciativy.

Monitorováním naplňování závazků vyplývajících z mezinárodního práva, jakož i z českého právního řádu a snahou o zvýšení povědomí společnosti o životě se zdravotním postižením a zlepšením podmínek osob se zdravotním postižením se zabývala i řada dalších spolků (např. SPMP, Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s. a České ILCO, z.s.).

Zástupci spolku Amelie se v roce 2024 zúčastnili v rámci zastupování zájmů jejich cílové skupiny více než 30 schůzek a jednání se zástupci MZ, MPSV, ÚZIS, patientských organizací apod.

V oblasti **sebeobhájcovství** explicitně realizovaly aktivity spolky Adventor o.s. a Spolek uživatelů kochleárního implantátu (dále jen „SUKI“). Adventor o.s. v roce 2024 zorganizoval 12 jednání členů skupiny sebeobhájců zaměřených na osvětu problematiky života lidí s autismem, činnost v rámci republikových i mezinárodních projektů, podporu práv autistických osob. SUKI ve svém projektu „Informovanost a sebeobhájcovství pacientů s KI“ organizoval kurzy komunikačních dovedností pro svou cílovou skupinu s cílem nejenom zlepšit komunikační dovednosti, ale také posílit sebedůvěru a snížit náchylnost k manipulaci.

Poradenství se v rámci projektu věnovalo 18 spolků. Jedním z klíčových prostředků šíření informací byl provoz webových portálů.

Všechny podpořené spolky vyvíjely alespoň jednu aktivitu z oblasti **vzdělávací a informační činnosti** (oblast C). Celkové náklady na tuto oblast činily 1.071.865 Kč.

V rámci realizovaných projektů byl podpořen provoz celkem 40 webových portálů, které poskytují informace o činnostech spolků a problematice zdravotního postižení v rovině právní, sociální a zdravotní, konkrétně pak poskytují informace o možnostech léčby, rehabilitace, pomoci, prevenci a další informace důležité pro život osob se zdravotním postižením a jejich rodin. 28 spolků aktivně využívalo sociální sítě, jako je např. Facebook, Instagram, LinkedIn nebo YouTube.

25 spolků díky podpoře z dotačního programu vydávalo informační materiály. Celkem bylo vydáno 1.369 různých informačních materiálů, jednalo se o letáky, infografiky, bannery, videa nebo tiskové zprávy, které se týkaly činnosti jednotlivých spolků. Spolky vydávaly také periodika, jakými byly bulletiny, zpravodaje nebo časopisy, kterými informovaly o své činnosti a aktivitách, dále přinášely informace o vývoji v otázkách zdravotního postižení v ČR i v zahraničí. V roce 2024 bylo vydáno 5 letáků v celkovém nákladu 1.500 ks. 10 spolků v roce 2024 vydávalo časopisy, které vyšly v celkovém počtu 305 čísel. Celkové náklady na informační tiskoviny dosáhly částky 533.184 Kč.

Mezi periodika zabývající se životem se zdravotním postižením obecně patřil např. *Časopis MOSTY* vydávaný Národní radou. Časopis vychází pětikrát ročně, je bezplatně distribuován osobám se zdravotním postižením nebo organizacím, které je sdružují, a na webových stránkách v roce 2024²⁶ byl v elektronické verzi dostupný široké veřejnosti. Časopis podává informace o aktuálním vývoji v oblasti legislativy a politiky ve vztahu k OZP a informace

²⁶ Časopis Mosty na webových stránkách spolku: <https://nrzp.cz/casopis-mosty/>

o celorepublikových aktivitách konaných na podporu vyrovnávání příležitostí. V roce 2024 časopis přinesl informace o návrzích zákonů (např. konsolidace veřejných rozpočtů, novely zákona o sociálních službách, novely zdravotnických zákonů a vyhlášek), dále se zabýval bezbariérovým přístupem ve městech a v dopravě, z aktuálních témat se věnoval např. letní paralympiádě v Paříži.

Dalším vydávaným periodikem byl časopis *PLUS 21* spolku DownSyndrom CZ, z.s., který se podrobně věnuje tématice Downova syndromu (dále jen „DS“). Časopis je důležitým informačním zdrojem o DS a přidružených tématech, a to nejen pro rodiče dětí s tímto postižením, ale také pro učitele, vychovatele, lékaře a další odborníky, kteří s lidmi s DS pracují. Časopis *PLUS 21* vychází čtyřikrát ročně v průměrném nákladu 900 tištěných výtisků od každého čísla a byly v něm publikovány odborné články (původní nebo převzaté z domácího i zahraničního tisku), informativní články z činnosti této organizace a podobně zaměřených organizací v České republice i v zahraničí. Dále v jednotlivých číslech přinesl například informace týkající se problematiky sexuality, osamostatňování dětí s DS, psychoterapie, nouzových situací týkajících se osob s DS, informace z mezinárodních konferencí, nebo spolkové, kulturní a sportovní aktivity osob s DS.

Příkladem časopisů pro blíže vymezený okruh adresátů je např. *Paprsek ze tmy*, vydávaný KLUBEM PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE, z. s.²⁷, časopis Bulletin, vydávaný Společností C-M-T, z.s. nebo ILCO Magazín 2024, vydávaný Českým ILCO, z.s., které přinášejí informace o připravovaných seminářích, rekondičně-vzdělávacích pobytech a dalších aktivitách pro členy spolků, informují o novinkách v léčbě jednotlivých druhů postižení a dále obsahují další užitečné a praktické informace týkající se jejich činnosti. Tyto časopisy jsou většinou zveřejňovány na webových stránkách spolků, dále jsou rozesílány členům spolků v elektronické nebo tištěné podobě a část informací je také zveřejňována na Facebooku. Některé spolky, jako například Asociace polio nebo Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z. s., vydávaly pro své členy bulletiny.

V roce 2024 pořádalo 26 podpořených spolků **osvětové a informační akce**. Díky podpoře Úřadu vlády ČR bylo realizováno 7 seminářů, 24 webinářů, 287 přednášek či besed, 6 konferencí, 32 workshopů, 525 specializovaných kurzů a 2.045 jiných spolkových akcí. Přínos těchto akcí spočíval zejména v lepší informovanosti o současné legislativě a její aplikaci, o vztazích mezi většinovou společností a osobami se zdravotním postižením a jejich skupinami, v získávání poznatků o nových možnostech léčby a prevence u jednotlivých typů postižení.

K největším akcím uspořádaným v roce 2024 patřily např.:

- „19. Fórum celiaků“ s odborným programem na téma „Celiakie není jen zdravotní problém“, které uspořádala Společnost pro bezlepkovou dietu z.s. dne 18. května 2024 v Praze na Výstavišti v Letňanech, jehož program byl zaměřen na všechny oblasti života s celiakií. Akci předcházela osvětová kampaň zaměřená na medializaci tohoto onemocnění. V rámci fóra proběhly přednášky o celiakii nejen u dospělých, ale i u dětí, o genetice, diagnostice, dodržování dietního režimu, životě s bezlepkovou dietou či značení bezlepkových potravin. Konferenci navštívilo 1453 návštěvníků.

²⁷ Měsíčník online na webové stránce spolku: www.klubpratel.wz.cz

- 22. Národní konference „Místo pro kvalitní život s RS²⁸“, pořádaná spolkem Unie ROSKA-česká MS společnost, z. s. 31. května 2024, proběhla v Brně v sídle Veřejného ochránce práv. Přednášky byly zaměřeny na témata možnosti ombudsmana v oblasti pomoci chronicky nemocných pacientů a jejich rodin, novinky v péči o pacienty s RS, menopauza a RS, zaměstnávání osob se zdravotním omezením a posílení postavení pacientů s RS. Konference se zúčastnilo 64 osob.
- SPMP uspořádala 9. listopadu 2024 v Praze konferenci „Život v komunitě: jak zabezpečit kvalitu života lidí s mentálním postižením“. Konference byla zaměřena na dobrou praxi sociálních služeb komunitního typu a zúčastnilo se jí 105 osob.
- Konferenci „Lidé s hluchoslepotou: Menšina v menšině“ uspořádala Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z.s. 30. listopadu v Praze. Záštitu nad konferencí převzal veřejný ochránce práv a zúčastnilo se jí více než 110 osob.

Některé další uskutečněné semináře, webináře, workshopy, přednášky a besedy:

- Spolek Adventor o.s. uspořádal 5 seminářů s besedou o autismu: „Vnímaní-stres-autistická krize“, „Život na spektru“, „Autistická krize“, nebo „Seberealizace a uplatnění lidí na spektru autismu“. Semináře se konaly ve Smečnu, Liberci, Znojmě a zúčastnilo se jich celkem 65 osob.
- Spolek Achilleus z.s. uspořádal 12 edukačních webinářů pro rodiče dětí a dospělé pacienty, např. „Ponseti metoda – vysvětlení principu léčby, tipy pro rodiče – peer mentor“ nebo „Konzultační webinář s lékaři a odborníky – fyzioterapeuty“. Celkem se seminářů zúčastnilo 226 rodin.
- Společnost pro bezlepkovou dietu z.s. uspořádala 6 webinářů na téma „Bezlepková dieta – Jde to i bez lepku“ zaměřený na pravidla diety a volně navazující „Bezlepkové stravování“ a „Bezlepkově mimo domov“, kterých se zúčastnilo celkem 71 osob.
- SONS spolu se svými regionálními pracovišti uspořádala 177 přednášek pro zrakově hendikepované se zaměřením na trénink paměti, bezpečné používání internetu, bezbariérový prostor nebo zákoník práce.
- Další spolky v průběhu roku prezentovaly svou činnost v rámci různých akcí, např. České ILCO, z.s. na PragueONCO, Svatováclavské konferenci pořádané spolkem Pacienti IBD,z.s., nebo na Pražských chirurgických dnech; Sdružení celiaků ČR, z. s. představilo svou činnost na XXX. Sympóziu o morfologii a funkci střeva v Doksech a na Pražských gastroenterologických dnech 2024.

Z dalších aktivit pro veřejnost, které se setkávají s velkým zájmem účastníků, je např. pořádání výstav fotografií nebo jiných prací členů spolků. Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s. uspořádal 3 výstavy fotografií ze Slaného kalendáře, které se konaly v Praze, Brně a Říčanech. Výstava v Praze se konala v prostorách Pražské ZOO s křtem Slaného kalendáře 2025 foceného v pražské ZOO a s aukcí fotografií. Všechny tři výstavy se zúčastnilo 580 návštěvníků. Společnost pro mukopolysacharidosu, z. s. zrealizovala v roce 2024 výstavu

²⁸ RS – roztroušená skleróza

velkoformátových fotografií s doprovodným textem o rodinách (dětech) se vzácným onemocněním „Váš pohled, náš svět“, kterou zhlédlo cca 10.000 osob. Spolek Adventor o.s. uspořádal dvě výstavy obrazů autistických malířů "Svět jinýma očima" a „Autismus – krajina jinýma očima“. Obě výstavy se konaly na Praze 2. Vernisáže byly doprovázeny autistickými umělci (písničkář a pianista).

Jako úspěšné příklady pořádaných specializovaných kurzů lze uvést počítačové kurzy, kurzy trénování paměti, kurzy angličtiny nebo kurzy mezinárodního znakového systému.

Tabulka 6 Počty realizovaných aktivit v oblasti informační a vzdělávací činnosti podle typu postižení v roce 2024

Aktivita	vnitřní	neurologické	tělesné	sluchové	mentální	duševní	zrakové	jiné	celkem
Poradenská činnost	5	2	3	4	0	0	1	3	18
Webové portály	10	5	6	6	2	1	1	9	40
Sociální sítě	13	8	10	12	4	1	2	7	57
Brožury	0	1	1	0	0	0	0	2	4
Publikace	0	0	0	0	5	0	0	0	5
Letáky	1	0	3	1	0	0	0	0	5
Časopisy	5	6	2	4	4	0	268	16	305
Bulletiny	0	0	0	0	0	0	0	15	15
Newslettery	38	0	18	0	14	0	0	11	185
Videa/ videospoty	1	1	3	0	0	0	0	0	5
Banery/ infografika	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Tiskové a mediální výstupy	0	5	18	37	0	0	0	78	843
Kalendář	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Semináře	1	0	0	1	0	5	0	0	7
Webináře	6	0	18	0	0	0	0	0	24
Konference	1	2	0	2	1	0	0	0	6
Workshopy	18	12	0	0	0	0	0	2	32
Specializované kurzy	36	0	0	7	0	0	481	1	525
Výstavy	9	0	5	0	0	2	0	3	19
Jiné spolkové akce	832	18	55	24	4	12	1.065	35	2.045
Kampaně	1	0	3	1	2	0	0	0	7
Přednášky/ besedy	44	0	41	3	0	0	177	22	287
Výzkum/ průzkum	2	0	0	0	0	0	0	1	3

V rámci celého dotačního programu je nejvíce podporovaným okruhem **organizačně administrativní servis** (oblast D), na který bylo v roce 2024 vynaloženo 20.536.840 Kč. Největší část těchto nákladů tvořily osobní náklady, které byly podpořeny částkou 16.827.269 Kč. Náklady spojené s nájemným včetně služeb a energií byly podpořeny částkou 2.144.915 Kč a ostatní náklady spojené např. s ostatními službami, cestovním tuzemským a nákupem materiálu a vybavení byly podpořeny částkou 1.564.656 Kč.

V roce 2024 bylo ve 28 organizacích přímo zaměstnáno 128 osob v hlavním pracovním poměru a 80 osob na základě dohod konaných mimo pracovní poměr. Realizaci jednotlivých projektů zabezpečují významným dílem přímo sami zaměstnanci se zdravotním postižením nebo rodiče dětí se zdravotním postižením, což pozitivně ovlivňuje možnost jejich zaměstnávání. Jako příklad spolků, které zaměstnávají osoby se zdravotním postižením, lze uvést SONS, Národní radu, SPMP, Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s. a Svaz tělesně postižených z. s.

Při průběžném nastavování pravidel programu jsou využívány také poznatky, zkušenosti a doporučení členů Komise. Souhrnná informace o průběhu dotačního řízení a celkový přehled o poskytnutých finančních prostředcích na dotační program Podpora spolků ZP jsou součástí Zpráv o plnění opatření Národního plánu.

3. Shrnutí

Dotační program Podpora spolků ZP je zaměřen na podporu aktivit spolků osob se zdravotním postižením s celostátní působností, které přispívají k jejich zapojení do všech oblastí života společnosti a seznamují veřejnost s tématy týkajícími se zdravotního postižení. V roce 2024 bylo v rámci tohoto dotačního programu vyplaceno celkem 22.494.879 Kč na realizaci 29 projektů. Od roku 2008 se jedná o nejnižší počet podpořených projektů, co může souviset s vyšší finanční náročností projektů při neměníci se výši finančních prostředků alokovaných na dotační program. Obdobnou příčinu lze přisoudit nárustu nadpožadavku v roce 2024.

Rozdělení podpory spolkům podle typu zdravotního postižení, kterému se věnují, do velké míry odpovídá výskytu tohoto postižení ve společnosti. Tím je zajištěna udržitelná a funkční síť spolků pro různé typy postižení, jejichž účelem je nejen podpora osob se zdravotním postižením, ale také osvěta ve vztahu k celé společnosti.

Nejvíce podporovanou oblastí byl v roce 2024 organizačně administrativní servis spolků osob se zdravotním postižením, kterému se věnovaly všechny podpořené organizace. V rámci této oblasti bylo zaměstnáno 128 osob v hlavním pracovním poměru a 80 osob na dohody konané mimo pracovní poměr.

Druhou nejvíce podporovanou oblastí byla vzdělávací a informační činnost, která napomáhá k šíření důležitých a nových poznatků v oblasti léčby, rehabilitace, prevence či možností podpory jak směrem k osobám se zdravotním postižením, tak i širší společnosti. Byla realizována především provozem webových stránek spolků, vydáváním informačních materiálů a pořádáním přednášek, seminářů, webinářů a konferencí. Příjemci dotace například vydali přes 1.300 informačních materiálů, jako jsou letáky, časopisy, bulletin, newslettery či tiskové zprávy.

V rámci mezinárodních aktivit bylo podporováno především členství v mezinárodních organizacích, což přispívá k předávání aktuálních informací jak v oblasti léčby, prevence, tak i mezinárodního práva. V roce 2024 mělo 19 spolků členství v celkově 30 organizacích.

V neposlední řadě prostřednictvím podpořených aktivit monitorování legislativy a plánů a strategií pro osoby se zdravotním postižením 14 spolků uplatňovalo připomínky k řadě legislativních i nelegislativních návrhů.

Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením v roce 2024

Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (Kč)
Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z.s.	Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR	4.870.000
Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek	Svépomoc a osvěta - cesta k porozumění a integraci 2024	2.896.163
Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s.	Centrum služeb a komunitní centra SPCCH v ČR, z. s.	1.312.075
Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s.	Práva lidí s mentálním postižením a jejich rodin - 2024	1.223.787
Svaz tělesně postižených v České republice z. s.	Administrativní servis STP v ČR z. s.	1.202.635
Sdružení celiaků ČR, z. s.	OAS SCČR a ostatní související činnosti	974.931
Česká asociace paraplegiků - CZEPA, z.s.	CZEPA pomáhá	966.198
Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z.s.	Podpora osob se sluchovým postižením v ČR	954.388
DownSyndrom CZ, z.s.	"Down-Up 2024": Podpora problematiky DS v rámci Evropy i ČR	816.843
Adventor o. s.	Svépomocná podpora osob na spektru autismu	702.929
Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených, z.s.	Informační centrum o hluchotě a mezinárodní aktivity FEPEDA	693.060
Unie ROSKA - česká MS společnost, z. s.	Přednášková, osvětová a inf. činnost a mezinárodní spolupráce	657.624
Společnost pro bezlepkovou dietu z.s.		655.842
České ILCO, z.s.	Pomáháme stomikům 2024	608.053
Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s.	Informační a osvětová činnost o cystické fibróze 2024	540.000
Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z.s.	Advokační a osvětová činnost ASNEP 2024	493.906
Achilleus z. s.	Lepší život s golfovou nohou	418.365
Amelie, z.s.	Amelie - nositel psychosociální pomoci onkologicky nemocným	413.740
CEREBRUM - Asociace osob po získaném poškození mozku, z.s.	Každá hlava má svá práva 2024	407.510
ParaCENTRUM Fenix, z. s.	Osvěta a prevence poranění míchy	356.730
Asociace muskulárních dystrofií v ČR, z. s.	Informační a edukační činnost, členství v mez. organizacích	224.700
Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z. s.	Společnou cestou - sdílení, koordinace, inspirace, podpora	207.478
Spolek uživatelů kochleárního implantátu	Informovanost a sebeobhájcovství pacientů s KI	174.373
Asociace polio	Administrativní zázemí Asociace polio	157.410

Společnost pro mukopolysacharidosu, z. s.	Pomozme jim žít a zemřít doma	140.000
Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě, z.s.	Pomoc osobám zatíženým Huntingtonovou chorobou 2024	127.604
Czech Deaf Youth, z.s.	Rozvoj organizace Czech Deaf Youth, z.s.	100.870
KLUB PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE z. s.	Klubová, osvětová činnost- volnočasové aktivity hluchoslepých	99.280
Společnost C-M-T, z.s.	Společnost C-M-T 2024	98.385

B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. Vláda ČR tímto usnesením uložila vedoucímu Úřadu vlády uvolňovat každoročně v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády finanční prostředky krajům prostřednictvím dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Podpora tohoto programu je proto jednou z priorit v rámci všech dotačních řízení v rámci Odboru lidských práv a ochrany menšin a je považována za téměř mandatorní výdaj. Program je zároveň realizován v souladu se strategickým cílem G: Kapacity a zdroje pro implementaci strategie, jedním ze strategických cílů Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů na období 2021–2030.

Příjemcem dotace na zabezpečení jedné pracovní pozice krajského koordinátora pro romské záležitosti (dále jen „krajský koordinátor“) může být pouze **kraj**.²⁹ Maximální výše neinvestiční dotace na plný pracovní úvazek krajského koordinátora při zaměstnání po celý kalendářní rok je již několik let 500.000 Kč. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě sníženého pracovního úvazku. K poměrnému krácení dotace rovněž dochází v případě, že krajský koordinátor bude zaměstnán méně než 12 měsíců.

Pozice krajských koordinátorů je zřizována krajskými úřady na základě ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o krajích“). Podle ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Úřad vlády ČR využívá Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny (dále jen „metodika“), kterou vypracoval Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.z.³⁰ Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory, vhodné pro jednotlivé dotační programy. Úřad vlády část z těchto indikátorů implementoval i do dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. V žádosti o poskytnutí dotace a závěrečné zprávě jsou sledovány údaje o vzdělání krajského koordinátora či výši úvazku.

Cíle dotačního programu

Primární: zabezpečení pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje v návaznosti na ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona o krajích.

Sekundární: zajištění stability institucionální sítě, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku na úrovni kraje, a která významně přispívá

²⁹ Hlavní město Praha je oprávněným žadatelem teprve v dotačním řízení pro rok 2025, viz výzvu: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dotace/podpora-koordinatoru/vyhlaseeni-dotacniho-rizeni-na-rok-2025-v-ramci-dotacniho-programu-podpora-koordinatoru-pro-romske-zalezitosti-215237/>.

³⁰ <https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/CM-18-3.pdf>

ke koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na území České republiky.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024

Také v roce 2024 bylo podáno 13 žádostí s celkovým finančním požadavkem 5.232.682 Kč. Podpořeno bylo všech 13 krajů v celkové výši 5.173.833 Kč. Jedná se tak o nejnižší objem finančních prostředků vyplacených na tento dotační program od roku 2019 (viz Tabulka 8).

V rámci vypořádání dotací za rok 2024 byly zpět na účet Úřadu vlády ČR zaslány vratky v celkové výši 305.003 Kč. Kraje tak skutečně použily prostředky ve výši 4.868.830 Kč.

Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019–2024

Rok	Rozpočet (v Kč)	Požadováno (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2019	5.400.000	5.546.000	5.252.566	13
2020	5.850.000	5.575.000	5.569.937	13
2021	5.850.000	5.675.000	5.675.000	13
2022	5.850.000	5.750.000	5.750.000	13
2023	5.850.000	5.775.000	5.775.000	13
2024	5.850.000	5.232.682	5.173.833	13

Úřad vlády ČR jako poskytovatel dotace a orgán odpovědný za metodické vedení krajských koordinátorů nastavil systematické vyhodnocování vybraných ukazatelů na základě předložených závěrečných zpráv o realizaci projektu. Způsob vyhodnocování je postaven na komparaci primárních a sekundárních indikátorů, které příjemce dotace (kraj) uvedl v závěrečných zprávách o realizaci projektu za rok 2024 a předchozích.³¹ Zvolenou metodou lze monitorovat nejen efektivitu vynakládaných finančních prostředků a přínos současného nastavení dotačního programu, ale rovněž aktivizaci koordinátorů v řadě sledovaných oblastí a jejich odbornou způsobilost.

Předložené indikátory mohou být dle identifikované potřeby v průběhu dalšího období aktualizovány. Oddělení národnostních menšin a romských záležitostí s ohledem na základní účel programu, jímž je zabezpečení pozice krajského koordinátora na krajském úřadu, definuje jako **primární indikátor výši úvazku koordinátora**, jenž je vyhrazen na výkon agendy romských záležitostí. Primárními indikátory můžeme dále označit počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora a zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu.

Primární indikátory:

- Výše úvazku krajského koordinátora vyhrazeného na výkon agendy romských záležitostí;
- Počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora;

³¹ Pro účely této zprávy je sledováno období od roku 2019 do roku 2024.

- Zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu;
- Dosažené vzdělání krajského koordinátora;
- Délka odborné praxe.

Tabulka 9 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2019–2024

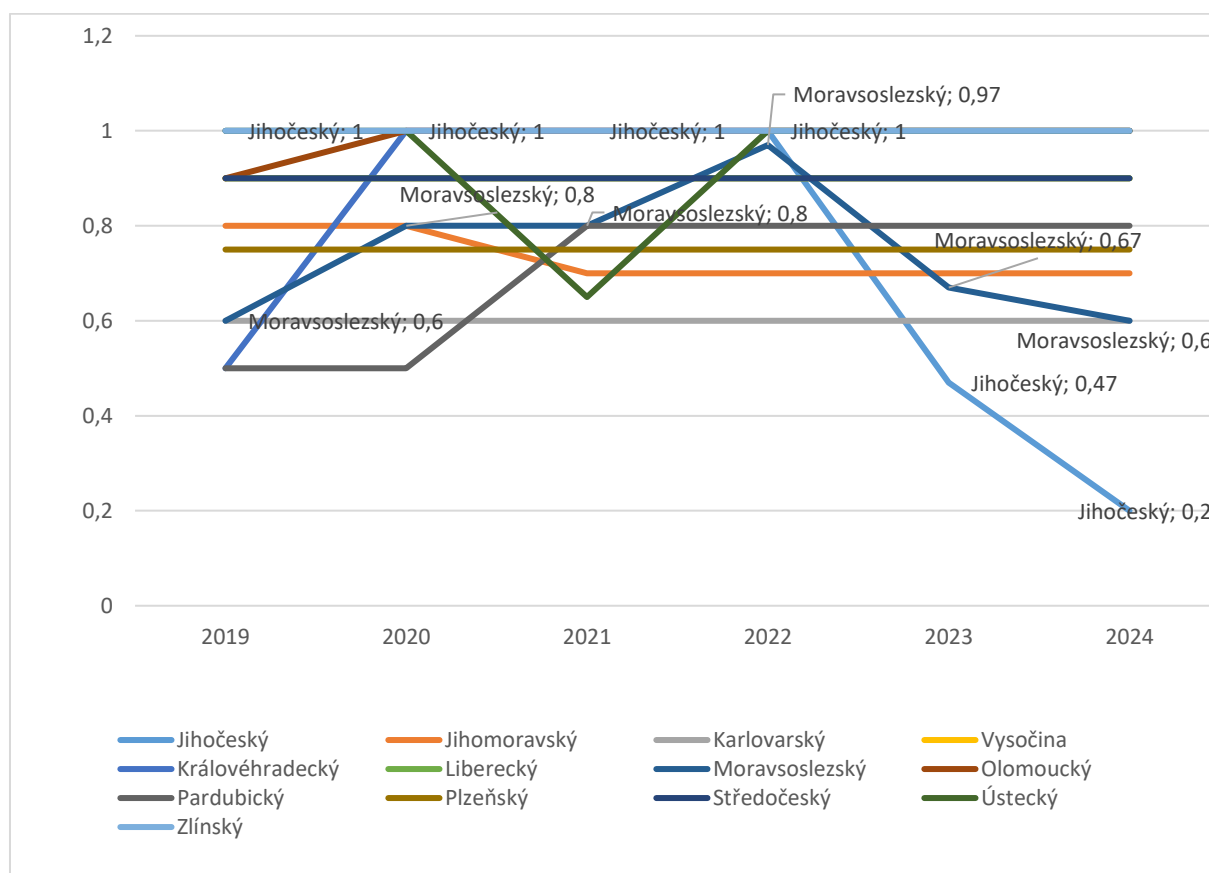
Kraj	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jihočeský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	0,47	0,20
Jihomoravský kraj	0,80	0,80	0,70	0,70	0,70	0,70
Karlovarský kraj	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Kraj Vysočina	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Královéhradecký kraj	0,50	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Liberecký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Moravskoslezský kraj	0,60	0,80	0,80	I.-II. 0,8 III.-XII. 1,0	0,67	0,60
Olomoucký kraj	0,90	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Pardubický kraj	0,50	0,50 ³²	0,80	0,80 ³³	0,80	0,80
Plzeňský kraj	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75 ³⁴	0,75
Středočeský kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Ústecký kraj	1,00	1,00	I.-V. 1,00 VI.-XII. 0,40	1,00	1,00	1,00
Zlínský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Průměrná výše úvazku	0,80	0,86	0,85	0,89	0,82	0,80

³² V roce 2020 byla pozice krajského koordinátora v Pardubickém kraji obsazena pouze po dobu 9 měsíců, do celkového průměru se však započítává výše zřízeného úvazku.

³³ V roce 2022 byla pozice krajského koordinátora v Pardubickém kraji obsazena pouze po dobu 9 měsíců, do celkového průměru se však započítává výše zřízeného úvazku.

³⁴ V roce 2023 byla pozice krajského koordinátora v Plzeňském kraji obsazena pouze po dobu 10 měsíců, do celkového průměru se však započítává výše zřízeného úvazku.

Graf 6 Vývoj úvazků krajských koordinátorů v letech 2019–2024 podle krajů

V roce 2022 byla průměrná výše úvazku nejvyšší za posledních 5 let, tj. 0,89, v roce 2023 došlo k poklesu průměrné výše úvazku na 0,82 a v roce 2024 k dalšímu poklesu na 0,80 (0,7961).

Pokles průměrného úvazku byl způsoben snížením úvazku krajských koordinátorů ve dvou krajích – Jihočeském a Moravskoslezském (viz Graf 6). Úvazky krajských koordinátorů zůstávají v posledních letech na relativně podobné výši (mezi 0,80 – 0,90 úvazku) a snahou Úřadu vlády je motivovat kraje k tomu, aby koordinátoři mohli vykonávat agendu romských záležitostí na úvazek 1,0. Zvyšování úvazků krajských koordinátorů je zároveň jeden z indikátorů Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů na období 2021–2030.

Pozitivní je udržení úvazku 1,0 v Ústeckém kraji, kde je zaměstnání krajských koordinátorů na co nejvyšší úvazek velmi žádoucí, protože se jedná o nejvíce exponovaný kraj, resp. kraj, který dle indexu sociálního vyloučení³⁵ vykazuje nejvyšší zatížení. Druhý nejvíce zatížený kraj, Moravskoslezský, měl koordinátora na úvazek 0,60 (v roce 2023 0,67) z důvodu zapojení koordinátora do projektu kraje na zbývající část úvazku. Třetím krajem, který vykazuje nejvyšší index sociálního vyloučení, je kraj Karlovarský. Ten dlouhodobě trpí nedostatečným

³⁵ Tento jednotný nástroj v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje posoudit míru zatížení sociálním vyloučením v celorepublikovém rozsahu a sledovat jeho vývoj v čase. Index je sestavován pomocí dat o dlouhodobé nezaměstnanosti, předčasných odchodech ze systému vzdělávání, exekucích a sociálních dávkách. <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/socialni-vyloucení-v-cesku-rozsah-v-roce-2022-osz-2024/>

zasíťováním poskytovateli sociálních služeb a rovněž vykazuje nedostatečné pokrytí agendy výkonu práv příslušníků národnostních menšin, resp. výkonu agendy integrace Romů na úrovni obcí s rozšířenou působností. V této souvislosti je proto nutné rovněž upozornit na nízký úvazek krajského koordinátora Karlovarského kraje (0,60), související s kumulací s agendou národnostních menšin. Nejmenší úvazek je ovšem po odchodu a změně koordinátora v roce 2023 nastaven v Jihočeském kraji, kde navíc došlo k rozdělení úvazku mezi dva pracovníky na dva úvazky o velikosti 0,1 (viz Graf 6). Po kontrole realizované v roce 2024 a opakované komunikaci zástupců Úřadu vlády ČR se zástupci kraje lze konstatovat, že stav není ideální a neodpovídá záměru poskytovatele dotace, ale ze strany kraje byla v roce 2024 agenda vykonávána řádně.

Krajští koordinátoři, kteří nevykonávali danou činnost na plný úvazek, měli svou agendu nejčastěji kumulovanou s agendou národnostních menšin a integrací cizinců (5 koordinátorů), a dále pak s dalšími činnostmi, jako je např. registrace sociálních služeb nebo participace na specifických projektech kraje. Krajští koordinátoři se i v roce 2024 zapojili do některých činností souvisejících s příchodem uprchlíků z Ukrajiny, a to jak romských, tak neromských.

Jak ukazuje následující tabulka, v roce 2024 byla pozice krajského koordinátora ve většině krajů obsazena po celý kalendářní rok, tzn. po dobu 12 měsíců. Výjimkou byl kraj Ústecký, kde funkci koordinátora vykonával dva měsíce do nástupu stávající koordinátorky vedoucí příslušného oddělení, a Plzeňský, kde se opět nedařilo nalézt vhodného kandidáta na pozici krajského koordinátora, proto byla pozice obsazena v součtu pouze 10 měsíců, v období od začátku roku do 12. 2. a od 8. 4. do konce roku 2024. Nová koordinátorka navíc v prosinci opět ve své funkci skončila a pozice zůstává v roce 2025 neobsazena, přestože v rámci metodické komunikace byla snaha ze strany Úřadu vlády poskytnout konzultační podporu pro zvýšení šancí místo obsadit.

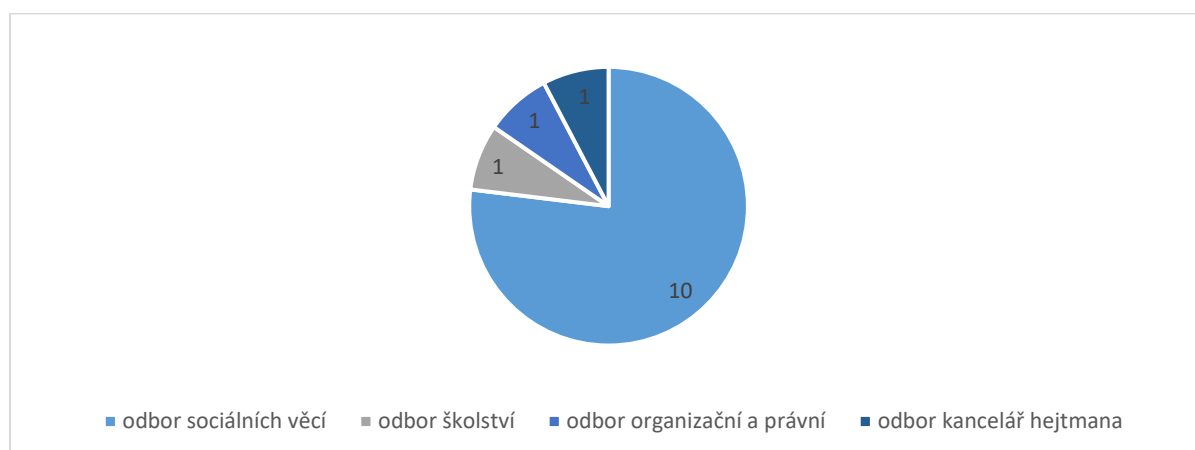
Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2019–2024, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora

Kraj	2019	2020	2021	2022	2023
Jihočeský kraj	12	12	12	12	12
Jihomoravský kraj	12	12	12	12	12
Karlovarský kraj	12	12	12	12	12
Kraj Vysočina	12	12	12	12	12
Královéhradecký kraj	12	12	12	12	12
Liberecký kraj	12	12	12	12	12
Moravskoslezský kraj	12	12	12	12	12
Olomoucký kraj	12	12	12	12	12
Pardubický kraj	12	9	12	9	12
Plzeňský kraj	12	12	12	12	10
Středočeský kraj	12	12	12	12	12
Ústecký kraj	12	12	12	12	10
Zlínský kraj	12	12	12	12	12

Oddělení národnostních menšin a romských záležitostí v rámci metodického vedení krajských koordinátorů doporučuje zařazení krajského koordinátora **do kmenové struktury krajského úřadu**, kde bude zajištěno rovnocenné postavení krajského koordinátora ve vztahu k pracovníkům dalších odborů. Toto zařazení umožňuje bezproblémové uplatňování

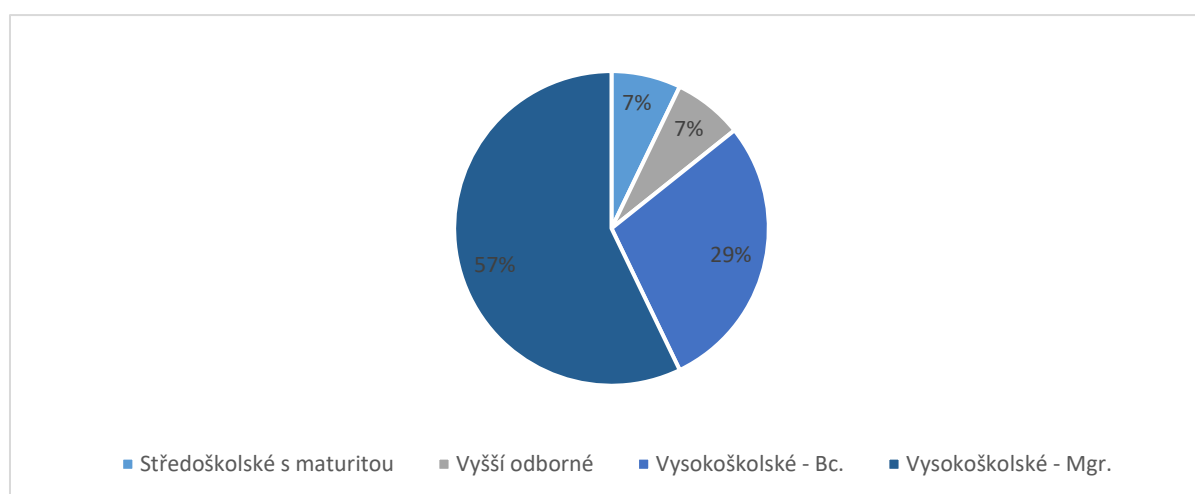
mezioborového a multidisciplinárního přístupu koordinátora při řešení romských záležitostí. Z uvedeného důvodu se jako ideální řešení nabízí zařazení krajského koordinátora do kanceláře hejtmána, kanceláře tajemníka krajského úřadu či kanceláře náměstka hejtmána pro sociální oblast. Toto doporučení bylo v roce 2024 akceptováno pouze Zlínským krajem, v němž byl koordinátor zařazen do odboru kanceláře hejtmána. Nejvyšší počet krajů (10) v roce 2024 zařazoval svého koordinátora do odboru sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a jeden do odboru organizačního a právního (Královéhradecký kraj).

Graf 7 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2024

Pro rok 2022 bylo zavedeno sledování vzdělanostní struktury krajských koordinátorů a délka jejich odborné praxe. Tyto indikátory zajistí sledování odborné kapacity krajských koordinátorů napříč kraji a jejich vývoj v čase. V roce 2024 působilo na pozicích krajských koordinátorů nejvíce vysokoškolsky vzdělaných osob, osm krajských koordinátorů (tj. 57 %) mělo vysokoškolské vzdělání (magisterské a vyšší) a čtyři krajští koordinátoři (tj. 27 %) disponovali bakalářským titulem. Dále pak na pozici krajského koordinátora působila jedna osoba s vyšším odborným vzděláním a jedna osoba se vzděláním středoškolským s maturitou (viz Graf 8).

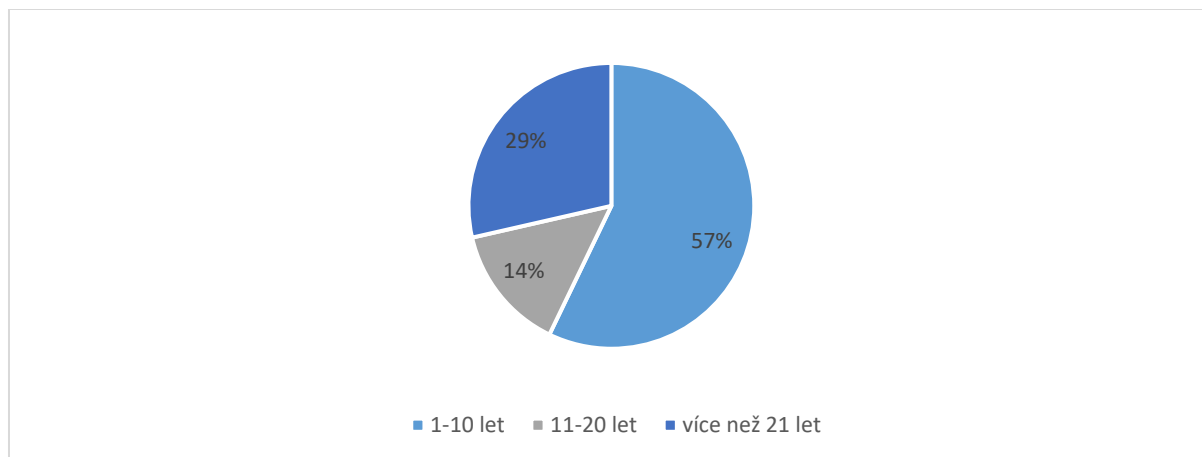
Graf 8 Vzdělanostní struktura krajských koordinátorů v roce 2024³⁶

³⁶ V některých krajích se na pozici koordinátora vystřídalo více osob s různým vzděláním. Každá osoba byla započtena do průměru samostatně.

Průměrná délka odborné praxe byla v roce 2024 přibližně 15,72 let, přičemž osm krajských koordinátorů mělo odbornou délku praxe do 10 let (tj. 57 %), praxe dvou krajských koordinátorů byla v rozsahu 11–20 let (tj. 14 %) a čtyři krajští koordinátoři měli délku praxe vyšší než 21 let (tj. 29 %).

Graf 9 Délka odborné praxe krajských koordinátorů v roce 2024

Jako **sekundární indikátory** můžeme označit ty, u nichž nelze očekávat pravidelný nárůst z hlediska kvantifikovatelnosti, protože reagují na aktuální situaci a stav v oblasti integrace příslušníků romské komunity a specifickou nabídku (např. nabídka školení).

I v roce 2024 nadále trvala povinnost řídit se předem stanovenými indikátory nastavenými poskytovatelem dotace v Přehledu výstupů projektu. Všech 13 příjemců dotace tedy muselo v rámci realizace projektu naplnit výstupy projektu, které byly součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Dotační program je tedy dále vyhodnocován dle míry naplnění těchto výstupů projektu. Předem stanovené výstupy byly nastaveny tak, aby se práce jednotlivých krajských koordinátorů co nejvíce standardizovala, aby se co nejvíce smazaly rozdíly v přístupu a práci jednotlivých krajských koordinátorů, bez ohledu na výši úvazku. Vzhledem k tomuto nastavení tak nelze vyhodnocovat postupy jednotlivých krajů při plnění sekundárních indikátorů, jelikož v závěrečných zprávách mají příjemci dotací povinnost vykázat plnění předem nastavených indikátorů, nikoliv jejich další činnost. Přehled povinných indikátorů ukazuje následující obrázek. Výčet indikátorů není konečný a příjemci dotací si mohou stanovit další výstupy.

V rámci plnění povinných indikátorů i nad rámec tohoto plnění se krajští koordinátoři ve spolupráci s Úřadem vlády zabývali zejména změnami v oblasti bydlení a sociálních dávek, revizí Strategie romské integrace, revizí metodiky pro krajské koordinátory, spoluprací v pracovních orgánech Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, následky povodní, odškodněním za neoprávněné sterilizace romských žen, celoevropským výzkumným šetřením Agentury EU pro základní práva nebo řešením napětí mezi romskou a ukrajinskou menšinou.

Obrázek 1 Přehled povinných výstupů krajských koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2024

Výstupy projektu	Dokumentace a další relevantní zdroje pro ověření dosažení výstupů projektu (např. fotodokumentace, textové zápisy, deníky pracovníků, prezenční listiny, pozvánky, plakáty na akce apod.)
Metodická, koordinační, poradenská a informační činnost	
1. Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji.	Pozvánky s programem, prezenční listiny, zápisy z porad, fotodokumentace a další dokumenty
2. Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji.	Dokumentace o činnosti, řešených problémech
Vzdělávací činnost	
3. Uspořádání minimálně 2 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konference apod.	Pozvánky s programem, prezenční listiny, zápisy z akcí, případně vydávané certifikáty, či jiné doklady o absolvování, fotodokumentace
Monitoring	
4. Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP) apod., včetně zapojení se do činnosti platformy souvisejících s tématem romské integrace.	Databáze (seznam) integračních projektů s vyznačením zapojení krajského koordinátora do jejich realizace, příp. vyznačení zapojení se do platformy, na jejichž činnosti se krajský koordinátor podílí; včetně dokladů o účasti na jednání a výstupů z činnosti těchto platform
Analytická činnost	
5. Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok.	Zpráva o stavu romské menšiny v kraji
6. Spolupráce s ÚV ČR a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů, vyhodnocování naplňování koncepčních, strategických a dalších dokumentů v oblasti romské integrace apod.)	Vypracované analýzy týkající se problematiky integrace Romů a další vyhodnocované materiály pro potřeby romské integrace (například dotační žádosti apod.)
Koncepční a iniciační činnost	
7. Podílení se na vzniku koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod.	Strategické, koncepční a další dokumenty, na jejichž vzniku se krajský koordinátor podílí, příp. zápisy z pracovních skupin týkajících se vzniku dokumentů
Kontrolní činnost	
8. Spolupodílení se na kontrolách výkonu přenesené působnosti ORP v kraji.	Plán kontrol, protokoly o kontrolách

Metodická, koordinační, poradenská a informační činnost

1. Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji.

Krajští koordinátoři v loňském roce pořádali pracovní rady zejména s pracovníky pověřených obcí, obcí s rozšířenou působností, terénními a sociálními pracovníky. Dále byli

na některé porady zváni pracovníci Úřadu práce ČR, Policie ČR, Agentury pro sociální začleňování (MMR) nebo zástupci nestátních neziskových organizací. Témata jednotlivých setkání se lišila dle aktuální situace, např. v Jihomoravském a Středočeském kraji se řešilo zvýšené napětí mezi některými příslušníky romské a ukrajinské menšiny. Téma vztahů těchto dvou menšin, resp. jejich integrace byla zastoupena na poradách a jednáních ve většině krajů. Mezi další témata porad patřila např. problematika bydlení (podpora dostupného bydlení v kraji, zákon o podpoře bydlení a Housing first) nebo vzdělávání (stipendijní programy, desegregace škol, předčasné odchody ze škol). Porady se konaly jak prezenčně, tak online formou.

2. Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji.

Způsob a typ poskytovaného poradenství a předávání informací se mezi jednotlivými kraji značně liší. Zatímco některé kraje předávají relevantní informace zejména v rámci pořádaných porad s danými partnery, jiní krajští koordinátoři realizují metodické cesty do území a pořádají kazuistické semináře. Nejčastěji krajští koordinátoři komunikují s danými partnery telefonicky, příp. prostřednictvím e-mailu, a to s ohledem na aktuální téma nebo v reakci na aktuálně vzniklou potřebu. Pro komunikaci byla využity i další nástroje jako SharePoint, MS Teams.

V roce 2024 se poskytování poradenství a předávání informací týkalo pravidelných témat, jako jsou dotační výzvy na jednotlivých resortech státní správy a krajích, aktuální informace z Úřadu vlády ČR či vyplňování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji. Dále krajští koordinátoři poskytovali poradenství ohledně možného odškodnění za sterilizace v rozporu s právem, možnosti řešení nepříznivých sociálních situací a obtížných situací rodin, informace o možnostech studia romského jazyka či informace o legislativních novinkách.

Vzdělávací činnost

3. Uspořádání minimálně 2 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konference apod.

Krajští koordinátoři v závěrečných zprávách o realizaci projektu zpravidla uvádí přehled akcí, které byly hrazeny nejen z prostředků neinvestiční dotace, ale také činnosti hrazené z prostředků kraje nebo jiných subjektů. Mezi nejčastější témata vzdělávacích akcí v roce 2024 patřilo bydlení (příprava zákonu o podpoře bydlení, uzavírání ubytoven), bezpečnostní situace v kraji ve vztahu k národnostním menšinám (prevence kriminality a rizikové chování, ale také kurz sebeobrany pro terénní pracovníky, romské poradce) a další problémy sociálního vyloučení (dluhy a novela insolvenčního zákona, změna dávkového systému). Několik krajů realizovalo vzdělávací akce zaměřené na komunikaci a média a koordinátor v Karlovarském kraji se zaměřil na vzdělávací akce ve školách (etnomuzikologie se zaměřením na specifika romské hudby, historie Romů v Karlovarském kraji, diskriminace, občanská aktivní participace a seznámení s nástroji vedoucími k větší emancipaci Romů).

Monitoring

4. Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP) apod., včetně zapojení se do činnosti platform souvisejících s tématem romské integrace.

Monitoring krajských koordinátorů se odvíjí zejména od probíhajících projektů v kraji, resp. od tématu, který daný kraj prioritizuje. V roce 2024 krajsští koordinátoři např. monitorovali projekt „Karlovarský kraj podporuje sociální začleňování odborně a systémově převážně v obcích“ nebo projekty Olomouckého kraje z OPZ+ týkající se azylových domů a příspěvků na obědy do škol. Koordinátor Moravskoslezského kraje má funkci kumulovanou s funkcí odborného garanta projektu "Podpora komunitní práce v MSK III." a odborného garanta projektu "Podpora návazných aktivit sociálních služeb v MSK", které se do velké míry týkají cílové skupiny Romů.

V menší míře krajsští koordinátoři informovali o integračních projektech na úrovni ORP, např. Integrační projekt ORP Jindřichův Hradec, jenž zorganizoval rekreačně výchovný tábor pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Většina koordinátorů byla zapojena do platforem souvisejících s tématem romské integrace, např. výbory nebo komise kraje pro národnostní menšiny, sociální začleňování, sociální služby nebo prevence kriminality. Koordinátoři se podíleli na vyhodnocování krajských a obecních koncepčních a strategických dokumentů souvisejících se sociálním začleňováním, rozvojem sociálních služeb či prevencí kriminality.

Analytická činnost

5. Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok.
6. Spolupráce s ÚV ČR a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů, vyhodnocování naplňování koncepčních, strategických a dalších dokumentů v oblasti romské integrace apod.)

Analytická činnost krajských koordinátorů je do značné míry ovlivněna poptávkou Úřadu vlády ČR a dalšími orgány státní správy. Všichni krajsští koordinátoři, resp. kraje, vypracovali Zprávu o stavu romské menšiny v kraji za rok 2023 řádně a včas, přičemž při jejím sestavování vycházeli zejména z údajů ORP, ale i dalších relevantních aktérů v kraji, jako jsou další odbory krajského úřadu, Policie ČR, Úřad práce ČR, ale také z informací z terénu, od sociálních pracovníků či romských aktivistů.

Spolupráce mezi krajskými koordinátory a Úřadem vlády ČR vychází z metodického vedení ze strany Úřadu vlády ČR, konkrétně Odboru lidských práv a ochrany menšin. V této souvislosti probíhají pravidelná jednání buď online, nebo prezenční formou, na kterých dochází k předávání relevantních informací a spolupráci na agendě Oddělení národnostních menšin a romských záležitostí, mj. na dotačním řízení v dalších programech administrovaných Odborem lidských práv a ochrany menšin. V roce 2024 několik koordinátorů jednalo také se zmocněnkyní pro romské záležitosti ohledně situace romské menšiny v jednotlivých krajích a obcích.

Krajsští koordinátoři v roce 2024 spolupracovali s dalšími orgány státní správy, zvláště pak Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem kultury a Ministerstvem práce a sociálních věcí, které rovněž administrují dotační programy na podporu národnostních menšin, nebo jejich agenda přispívá k naplňování práv příslušníků národnostních menšin. Spolupráce s dotčenými orgány státní správy probíhala kromě hodnocení projektů v dotačních programech ministerstev, včetně operačních programů, také připomínkováním legislativních

návrhů, případně účastí na platformách pro naplňování koncepčních a strategických dokumentů příslušných resortů.

Koordinátoři dále spolupracovali s Agenturou pro sociální začleňování, resp. Odborem sociálního začleňování Ministerstva pro místní rozvoj, např. na projektu Desegregace vzdělávání dětí a žáků se sociálním znevýhodněním (Jihomoravský kraj), na zapojení krajů a obcí do memorand o spolupráci a do Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám 2021+. Někteří koordinátoři byli také zapojeni do Monitorovacího výboru pro činnost Agentury pro sociální začleňování Rady vlády pro záležitosti romské menšiny.

Koncepční a iniciační činnost

7. Podílení se na vzniku koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod.

Možnosti podílení se krajských koordinátorů na vzniku koncepčních a strategických dokumentů je do značné míry ovlivněn dobou platnosti předchozích dokumentů a zároveň prioritami kraje. Nové koncepční a strategické dokumenty na úrovni kraje vznikají zpravidla v návaznosti na vznik a schválení celostátních koncepcí, které jsou často vázány na události, jako je např. začátek nového programového období v rámci ESI fondů. I přesto že žadatelé v rámci tohoto dotačního programu mají povinnost předložit spolu se žádostí koncepční nebo strategický dokument, ze kterého vyplývá činnost krajského koordinátora, ne vždy se jedná o dokument zaměřený bezprostředně na Romy. Na úrovni kraje vznikají zejména koncepční a strategické dokumenty týkající se rozvoje sociálních služeb nebo tematicky zaměřené dokumenty, ve kterých je role krajského koordinátora uvedena.

V roce 2024 tři krajští koordinátoři pracovali na tvorbě koncepčního dokumentu zaměřeného na Romy (Koncepce integrace romské menšiny v Jihočeském kraji 2025–2030, Strategie romské integrace v Kraji Vysočina pro období 2025–2029, Koncepce romské integrace ve Zlínském kraji na léta 2026–2030). Krajští koordinátoři se dále podíleli na vzniku tematicky zaměřených dokumentů, např. čtyři krajští koordinátoři participovali na střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb (Karlovarský kraj, Kraj Vysočina, Pardubický kraj a Ústecký kraj), krajský koordinátor Jihomoravského kraje na Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2024–2028 nebo krajská koordinátorka v Olomouckém kraji na Strategii rozvoje systému péče o ohrožené děti Olomouckého kraje do 2035, včetně akčního plánu k této strategii.

Kontrolní činnost

8. Spolupodílení se na kontrolách výkonu přenesené působnosti ORP v kraji.

Kontroly výkonu přenesené působnosti kraje realizují krajští koordinátoři v souvislosti s prováděním zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obecnímu úřadu s rozšířenou působností uložena povinnost výkonu agendy integrace Romů do společnosti a napomáhání jejich práv. ORP mají prostřednictvím metodického dokumentu Úřadu vlády ČR doporučeno tuto povinnost plnit zavedením funkce tzv. „romského poradce“.

Krajští koordinátoři v roce 2024 vykonali podobný počet kontrol jako v roce předchozím, tj. 59 (v roce 2023 to bylo 61). Kontrolní činnost krajských koordinátorů probíhá zpravidla souběžně s kontrolou daných subjektů v souvislosti s výkonem další agendy, zejména pak výkonem

sociální práce dle § 92 písm. d) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a § 63 odst. 3, § 64 a § 65 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti pro rok 2024 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje ve všech krajích (mimo hl. města Prahy). Celkem bylo podpořeno 13 krajů v celkové výši 5.173.833 Kč. Jedná se o nejnižší objem vyplacených finančních prostředků v tomto dotačním programu za sledované období (od roku 2019), což souvisí zejména s nižším úvazkem krajského koordinátora v Jihočeském kraji.

Čtyři kraje zaměstnávaly krajského koordinátora na plný úvazek, tzn. bez kumulace s dalšími agendami. Jednalo se o kraje Královéhradecký, Olomoucký, Ústecký a Zlínský. Oproti tomu nejnižší průměrný úvazek, tj. 0,2, měl krajský koordinátor v kraji Jihočeském, v němž na pozici krajského koordinátora pracovaly dvě osoby s úvazkem o velikosti 0,1. Deset krajských koordinátorů bylo zařazeno do odboru sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a jeden do odboru organizačního a právního (Královéhradecký kraj).

V průběhu roku krajští koordinátoři naplňovali jednotlivé indikátory v rámci Přehledu výstupů projektu dané Úřadem vlády ČR. V roce 2024 bylo potřeba v některých krajích řešit následky povodní, dále se krajští koordinátoři věnovali změnám v oblasti bydlení, sociálních dávek, Strategie romské integrace nebo metodiky. Rovněž řešili agendu spojenou s tématy . interetnické napětí nebo odškodnění za neoprávněné sterilizace.

Tabulka 11 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2024

Příjemce dotace	Přidělená dotace (v Kč)
Ústecký kraj	500.000
Olomoucký kraj	500.000
Královéhradecký kraj	500.000
Zlínský kraj	500.000
Liberecký kraj	450.000
Kraj Vysočina	449.986
Středočeský kraj	449.335
Pardubický kraj	400.000
Plzeňský kraj	374.996
Jihomoravský kraj	349.516
Moravskoslezský kraj	300.000
Karlovarský kraj	300.000
Jihočeský kraj	100.000

C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora terénní práce **podporuje obce v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou**. Terénní pracovník (dále jen „TP“) je zaměstnáván přímo obcí nebo příspěvkovou organizací obce. Cílem dotačního programu je podpora obcí, které usilují o integraci Romů a současně nemají vlastní personální kapacity, nebo jim finanční situace neumožňuje zajistit v obci terénní práci. Finanční a personálně-kapacitní problémy se zpravidla týkají malých obcí s nižším počtem obyvatel, proto jsou tyto obce v programu podporovány přednostně. Dále jsou při hodnocení projektů preferováni prvožadatelé nebo příjemci dotací z minulosti, kteří jsou v programu doposud pouze omezenou dobu. **Zároveň jsou zvýhodňováni žadatelé, na jejichž území se vyskytují sociálně vyloučené lokality** (dále jen „SVL“). Tomu je přizpůsoben celý mechanismus dotačního řízení, včetně evaluačních mechanismů jednotlivých projektů.³⁷

Program současně přispívá k lepší spolupráci mezi státní správou a obcemi v dané oblasti, kdy dochází k provázání spolupráce mezi obcemi realizujícími terénní práci, obcemi s rozšířenou působností, které mají povinnost ve svém správním obvodu plnit úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti, a krajskými koordinátory.

Program je rovněž koncipován tak, aby přispíval k zaměstnávání Romů na pozicích terénních pracovníků, kde mohou zúročit své vlastní zkušenosti z komunity, které příslušníci většinové společnosti často nemají. Dlouhodobým přínosem dotačního programu je i aktivizace občanů a obcí a předcházení potenciálním problémům. V neposlední řadě program přispívá k naplňování strategického cíle G: Kapacity a zdroje pro implementaci Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů na období 2021–2030.

Úřad vlády využívá pro vyhodnocení dotačního programu metodiku, kterou vypracoval VÚPSV, v.v.z. Při hodnocení jsou uplatňovány indikátory počtu obyvatel obce, počtu let v programu, či počty SVL v obci. V žádosti o poskytnutí dotace a závěrečné zprávě jsou dále sledovány údaje o vzdělání TP, výši úvazku, či typu pracovního poměru. TP dále pracují se „Záznamy TP o práci s cílovou skupinou“, ve kterých jsou zaznamenávány činnosti TP v průběhu roku. Jedná se o možné předepsané činnosti TP, které přispívají k naplňování programu a zároveň se liší od činností, které jsou standardně vykonávány v rámci sociální práce. Tyto činnosti ve velké míře vycházejí právě z metodiky.

Terénní pracovník vykonává následující okruhy činností:

- a) podpora cílové skupiny při řešení problémů v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, zdraví, bydlení, chudoby a diskriminace;
- b) osvěta o právech příslušníků romské menšiny (v souladu se zákonem č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) a podpora aktivního občanství příslušníků romské menšiny;
- c) práce s cílovou skupinou (jednotlivci nebo komunita) vedoucí k zmocňování jejich členů.

³⁷ Více viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dotace/podpora-terenni-prace/Priloha-c--3-Kriteri-formalniho-a-vecneho-hodnoceni_1.pdf

Pro dotační řízení v roce 2024 byl stanoven minimální počet intervencí v okruhu činnosti a) a b) na 400 (v součtu) v případě zaměstnání 1 TP bez ohledu na výši jeho úvazku. Minimální počet intervencí se poměrně zvyšuje s počtem zaměstnaných TP. Realizace okruhu činností c) byla dobrovolná.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024

V roce 2024 bylo podáno celkem 26 žádostí s celkovým finančním požadavkem 10.308.021 Kč. Dvě žádosti nesplnily podmínky formálního hodnocení, bylo tedy vydáno usnesení o zastavení řízení. Jeden žadatel (město Slaný) odstoupil. Na základě doporučení Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Podpora terénní práce byla dotace poskytnuta 23 žadatelům, a to v celkové výši 8.832.919 Kč.

Tabulka 12 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019–2024

Rok	Rozpočet (v Kč)	Požadováno (v Kč)	Počet žádostí	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2019	11.900.000	12.471.521	37	11.762.188	35
2020	11.900.000	12.857.323	39	10.911.686	35
2021	11.900.000	11.261.088	36	10.668.398	36
2022	11.900.000	14.755.415	44	11.720.511	35
2023	11.900.000	10.062.258	29	9.976.740	29
2024	11.900.000	10.308.021	26	8.832.919	23

Ve srovnání s minulými lety bylo v roce 2024 podpořeno nejméně projektů. Jeden z důvodů nižšího zájmu o dotaci na podporu terénní práce mohla být maximální možná výše dotace, o níž bylo možné požádat na zabezpečení druhu vykonávané práce jednoho terénního pracovníka (300.000 Kč). Tato částka se dlouhodobě nezvyšovala a nereflektovala tak vývoj platových poměrů zaměstnanců ve veřejné správě. Přes možnost 100% financování projektu z dotace byla průměrná výše spolufinancování projektů přibližně 60 %. Z toho vyplývá, že dotace pokryje pouze část nákladů na zajištění pozice TP v obci.

Dalším důvodem, který obce odrazoval od realizace projektu, byla „náročnost sepsat žádost“. Pro některé obce je složité zorientovat se v požadavcích a podmínkách dotačního řízení, zejména v situaci, kdy nemají dostatečné administrativní kapacity pro administraci žádosti.

Obce, které už dotaci obdržely, se často potýkaly s problémem obsazení pozice terénního pracovníka. Podle informací z obcí, TP považují práci za fyzicky a psychicky náročnou a finančně nedoceněnou. Výpadek na pozici nastává také v případě dlouhodobé pracovní neschopnosti TP, protože adekvátní náhradu je obtížné najít.

Vyhodnocování projektů na základě sledovaných indikátorů

Hlavním účelem dotačního programu Podpora terénní práce je zajištění pracovního místa terénního pracovníka v obci. Při vyhodnocení dotačního programu je tedy klíčové sledovat vývoj dat ohledně jednotlivých TP. Za účelem posouzení účelnosti, hospodárnosti

a efektivnosti jsou sledována níže uvedená kritéria, která ukazují stabilizaci a kvalitu poskytované terénní práce.

1. Počet let podpory za posledních 10 let
2. Personální kapacita terénní práce
3. Personální charakteristiky terénních pracovníků
4. Geografické rozložení terénní práce a sociální zatížení
5. Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu, zejména pak sledování činností, které TP provádí

Příjemce dotace má od roku 2020 povinnost naplnit předem daný počet intervencí na základě tzv. Přehledu výstupů projektu, který je přílohou rozhodnutí o poskytnutí dotace. Počty intervencí si příjemci dotací sami stanovili v žádosti a jsou pro ně závazné s tím, že minimální počet intervencí na jednoho TP bez ohledu na výši úvazku byl v roce 2024 400 intervencí (viz Charakteristika a cíle dotačního programu). TP vykazovali intervence v oblastech vzdělávání, zaměstnání, zdraví, bydlení, chudoby, diskriminace (okruh a). Každý příjemce dotace si musel povinně zvolit alespoň tři z těchto oblastí, ve kterých TP vykonával intervence. Dále měli TP také povinnost poskytovat informace v oblasti podpory aktivního občanství a osvěty o právech příslušníků národnostních menšin (okruh b) a fakultativně se věnovali práci s komunitou (okruh c).

Tabulka 13 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2024

Obec	Počet pracovních míst TP	Kumulovaná výše zřízených úvazků	Počet měsíců realizace TP	Počet let podpory za posledních 10 let
Bílina	1	1	12	8
Bruntál	1	0,5	12	9
Česká Lípa	1	1	12	10
Český Krumlov	2	2	12	9
Hanušovice	3	1,42	12	2
Cheb	2	2	12	10
Chomutov	3	2,67	12	9
Jaroměř	2	1,21	12	5
Krásná Lípa	2	1	12	9
Mikulovice	1	1	12	10
Nové Město pod Smrkem	1	1	12	10
Opava	1	1	12	7
Ostrava – Moravská Ostrava a Přívoz	1	1	12	10
Praha 14	1	1	12	9
Rotava	2	2	12	3
Rumburk	2	2	12	9
Staré Město	2	1,5	12	1
Svitavy	1	1	12	10
Štětí	1	1	12	10
Tábor	1	0,8	12	8
Třebíč	1	1	12	3

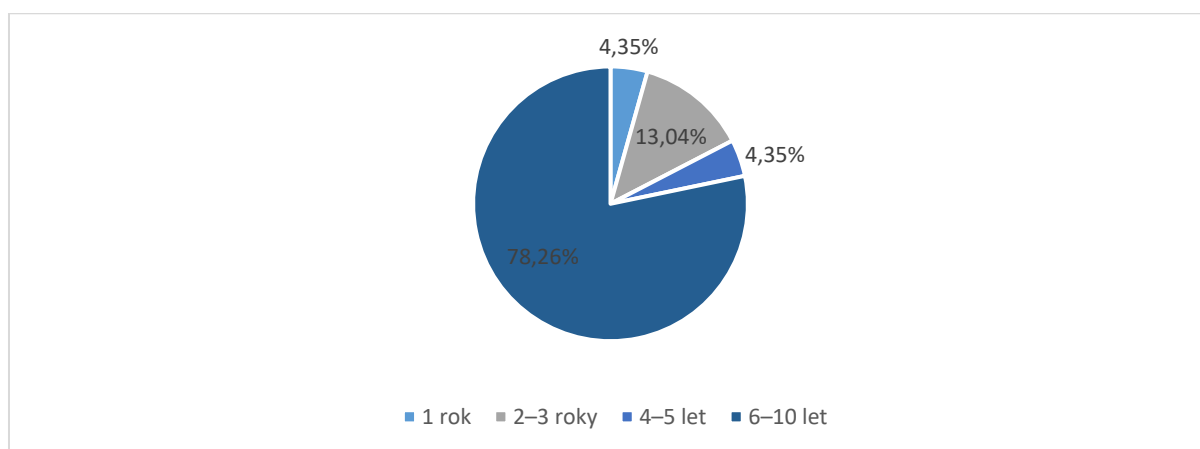
Vrbátky	1	0,6	12	10
Znojmo	1	0,75	12	8
Celkem 23 příjemců	34	28,45		

Počet let podpory za posledních 10 let

Toto kritérium se využívá zejména v průběhu hodnocení žádostí³⁸, jelikož jsou upřednostňovány obce, které jsou v dotačním programu nové, resp. jejich délka podpory za posledních 10 let je nižší než 5 let. U obcí, které byly z programu podpořeny více než pět krát za posledních 10 let se předpokládalo, že pozici TP začlenily do struktury obecního úřadu a našly vlastní prostředky na její financování. Prostor k podpoře tak měl být ponechán žadatelům z řad nových obcí za účelem zřízení pozice TP v obci a její udržení v prvních letech fungování. Nicméně zájem o dotační program v posledních letech ze strany obcí nepřekročil finanční alokaci, proto mohou být podpořeny všechny žádající obce bez ohledu na délku trvání dotační podpory.

V roce 2024 v programu převládaly obce, které v něm participují více než polovinu sledované doby, tzn. více než 5 let (viz Graf 10). Celkem 18 obcí s podporou v programu 6-10 let tvořilo víc než tři čtvrtiny všech podpořených obcí za rok 2024 (78,26 %). Pouze jedna obec byla v roce 2024 podpořena poprvé za posledních 10 let.

Graf 10 Počet let podpory za posledních 10 let

Personální kapacita terénní práce

Tabulka 14 Výše kumulovaného úvazku terénních pracovníků v obci

Výše kumulovaného úvazku	Počet obcí	Podíl (%)
Méně než 1,00	4	17,39
1,00	11	47,83
Více než 1,00	8	34,78
Celkem	23	100,00

³⁸ Na rozdíl od fáze hodnocení žádostí, počet let podpory za posledních 10 let zahrnuje rok 2024.

V roce 2024 bylo zřízeno 34 úvazků TP v 23 obcích (viz Tabulka 13) s kumulovanou výší úvazku 28,45. V přepočtu na 34 úvazků TP vychází průměrná výše úvazku TP 0,84. Ve srovnání s rokem 2023 došlo sice ke zvýšení počtu úvazků TP o 1 (33 úvazků v roce 2023), ale kumulovaná výše úvazku (30,03) a s ní související průměrná výše úvazku TP (0,91) byla v roce 2023 vyšší.

U většiny příjemců dotace (11 obcí, 47,83 %) byla kumulovaná výše úvazku TP 1,0. Z Tabulky 13 vyplývá, že v deseti obcích byla zřízená místa TP spojena s plným úvazkem, v Krásné Lípě kumulovanou výší úvazku 1,0 dosáhli zaměstnáním dvou TP. Celkem 4 obce zřídily úvazky nižší než 1,0 a 8 obcí naopak vykazalo kumulovanou výši úvazku vyšší než 1,0. U obcí, u nichž byl evidován úvazek nižší než 1,0, se často jednalo o kumulaci s jinou náplní práce, např. romský poradce, sociální pracovník apod. nebo se jednalo o obce, u nichž vzhledem k velikosti obce a cílové skupiny bylo zabezpečení pozice TP na nižší úvazek dostatečné. V několika případech obce plánovaly vyšší kumulovaný úvazek TP, ale kvůli odchodu, resp. onemocnění TP nebyla pozice TP několik měsíců obsazena.

Personální charakteristiky terénních pracovníků

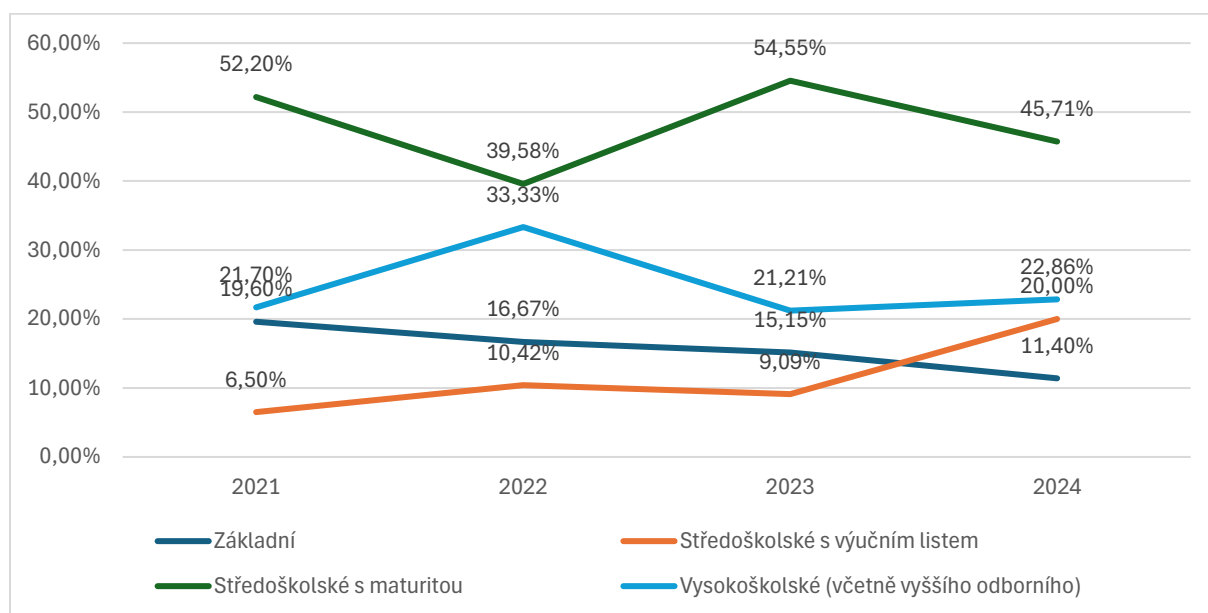
Tabulka 15 Nejvyšší dokončené vzdělání TP

Vzdělání terénních pracovníků	Počet osob	Podíl (%)
Základní	4	11,43
Středoškolské s výučním listem	7	20
Středoškolské s maturitou	16	45,71
Vysokoškolské (včetně vyššího odborného)	8	22,86
Celkem	35³⁹	100,00

V roce 2024 poklesl podíl „středoškolského vzdělání s maturitou“ u podpořených TP oproti roku 2023 o 8,84 % na 45,71 %. Pořád však zůstává tato kategorie dosaženého vzdělání nejpočetnější. Druhou nejvíce zastoupenou kategorií je podobně jako v roce 2023 „vysokoškolské (včetně vyššího odborného)“ s podílem 22,86 %. K výraznějšímu nárůstu oproti roku 2023 došlo u dosaženého vzdělání „středoškolské s výučním listem“, a to z 9,09 % v roce 2023 na 20 % v roce 2024. Nejnižší podíl terénních pracovníků dosáhl „základní“ vzdělání. Pouze u této kategorie je možno sledovat určitý trend, protože podíl terénních pracovníků se základním vzděláním klesal už od roku 2021, a to z 19,6 % v roce 2021 na 11,4 % v roce 2024 (viz Graf 11).

³⁹ Počet TP je vyšší než počet pracovních míst TP (Tabulka 12), protože ve městě Krásná Lípá došlo v průběhu roku 2024 k výměně na pozici TP. Za rok 2024 byly tedy na jedné pozici TP dvě osoby.

Graf 11 Nejvyšší dokončené vzdělání TP v letech 2021–2024 (podíl TP v %)

Tabulka 16 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách

Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách	Počet osob	Podíl (%)
Žádná	2	5,71
Pracovník v sociálních službách	23	65,71
Sociální pracovník	10	28,57
Celkem	35	100

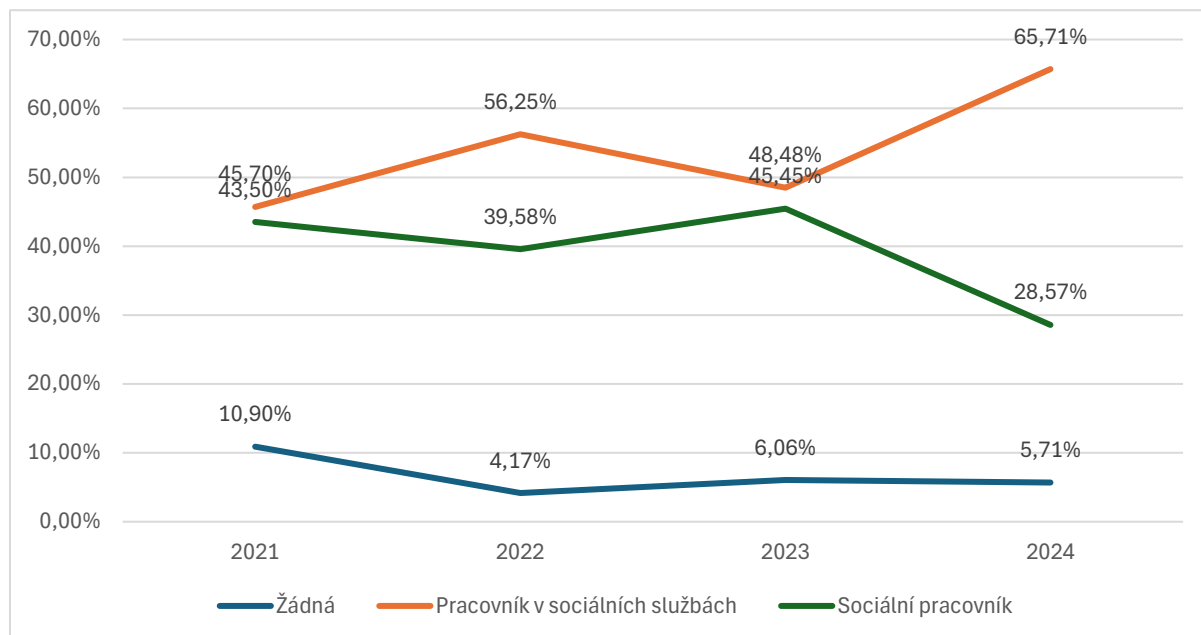
Podle Grafu 12 byl dlouhodobě nejvyšší podíl TP s kvalifikací pracovníka v sociálních službách. V roce 2024 dokonce podíl TP s kvalifikací pracovníka v sociálních službách dosáhl téměř dvě třetiny všech terénních pracovníků. Zároveň oproti roku 2023 došlo k poklesu TP s kvalifikací sociální pracovník.

V roce 2019 byla zavedena podmínka pro příjemce dotace, dle které „Příjemce dotace je povinen zajistit, aby terénní pracovník bez odborné kvalifikace⁴⁰ absolvoval akreditovaný kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.“ Podíl terénních pracovníků bez požadované kvalifikace se od zavedení této podmínky pohyboval v jednotkách procent (viz Graf 12).

⁴⁰ Tj. terénní pracovník, který nemá odbornou způsobilost dle § 110 odst. 4 nebo § 116 odst. 5 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodem pro nesplnění této podmínky může být výměna na pozici TP, přičemž nový TP ještě nestihl absolvovat kurz pracovníka v sociálních službách.

Graf 12 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách v letech 2021–2024 (podíl TP v %)

Z hlediska pohlaví byl i v roce 2024 sledován dlouhodobý trend přítomný v „pomáhajících profesích“, resp. v zaměstnání v sociální oblasti. Většinu terénních pracovníků tvořily i v roce 2024 ženy (80 %), muži tvořili pouze jednu pětinu (20 %) ze všech podpořených terénních pracovníků.

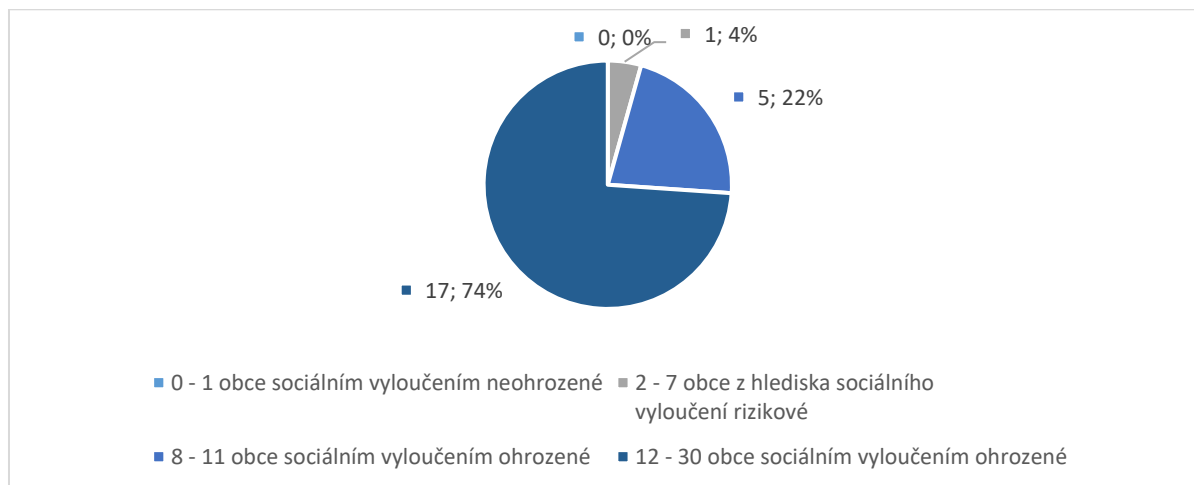
Geografické rozložení terénní práce a sociální zatíženost

Terénní práce v roce 2024 byla vykonávána v 10 krajích a v Hlavním městě Praze. Nejvíc podpořených obcí (5) se nacházelo v Ústeckém kraji, 4 obce se nacházely v Olomouckém kraji a 3 obce v Moravskoslezském kraji. Po dvě obce byly podpořeny v Jihočeském, Karlovarském a Libereckém kraji. Terénní práce byla dále podpořena v jedné obci v případě Hl. města Prahy, Jihomoravského, Královéhradeckého, Pardubického kraje a Kraje Vysočina. Z hlediska zatíženosti sociálním vyloučením⁴¹ se většina obcí (13) nacházela v krajích ohrožených sociálním vyloučením.

Při pohledu na index sociálního vyloučení u jednotlivých podpořených obcí lze konstatovat, že 96 % podpořených obcí spadá do kategorie obcí ohrožených sociálním vyloučením (viz Graf 13). Pouze jedna obec (4 %) byla z hlediska sociálního vyloučení riziková. Podpora terénní práce tak směřuje do těch nejzatíženějších obcí, kde potřeba práce s cílovou skupinou je více než žádoucí.

⁴¹ Vycházíme z Indexu sociálního vyloučení za rok 2023, viz zde: https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_sociálního_vyloučení/

Graf 13 Rozdělení obcí podle zatíženosti sociálním vyloučením

Naplnění indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu

Od roku 2019 byla zavedena povinnost vyplňovat Přehled výstupů projektu, ve kterém si příjemci dotace sami zvolí oblasti, v nichž budou vykonávat intervence, včetně jejich počtů, které jsou pro ně závazné. Od roku 2022 měli příjemci dotací povinnost zvolit v okruhu a) alespoň tři oblasti, kterým se v rámci své činnosti budou věnovat (vzdělávání, zaměstnání, zdraví, bydlení, chudoba a diskriminace) a měli rovněž povinnost se věnovat činností v okruhu b), tzn. osvětě o právech příslušníků národnostních menšin a aktivnímu občanství. Evidence intervencí umožňuje sledování informací o tom, zda jsou dané intervence vykonávány převážně se ženami nebo s muži, a rovněž sledování poskytování informací týkající se dětí do 18 let a dospělých. Seznam všech poskytnutých intervencí, včetně popisu jednotlivých kategorií, je uveden v příloze.

V roce 2024 bylo celkově (dětí do 18 let a dospělí nad 18 let) vykázáno 41.675 intervencí.⁴² Ženám byly intervence poskytovány více než mužům (23.862 tj. 57,26 % vs. 17.813 tj. 42,74 % všech intervencí).

V celkovém počtu intervencí jsou rovněž započteny aktivity v oblasti osvětě o právech příslušníků národnostních menšin a podpora aktivního občanství dle zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. TP celkem poskytli informace o možnosti účasti a zapojení se do aktivit

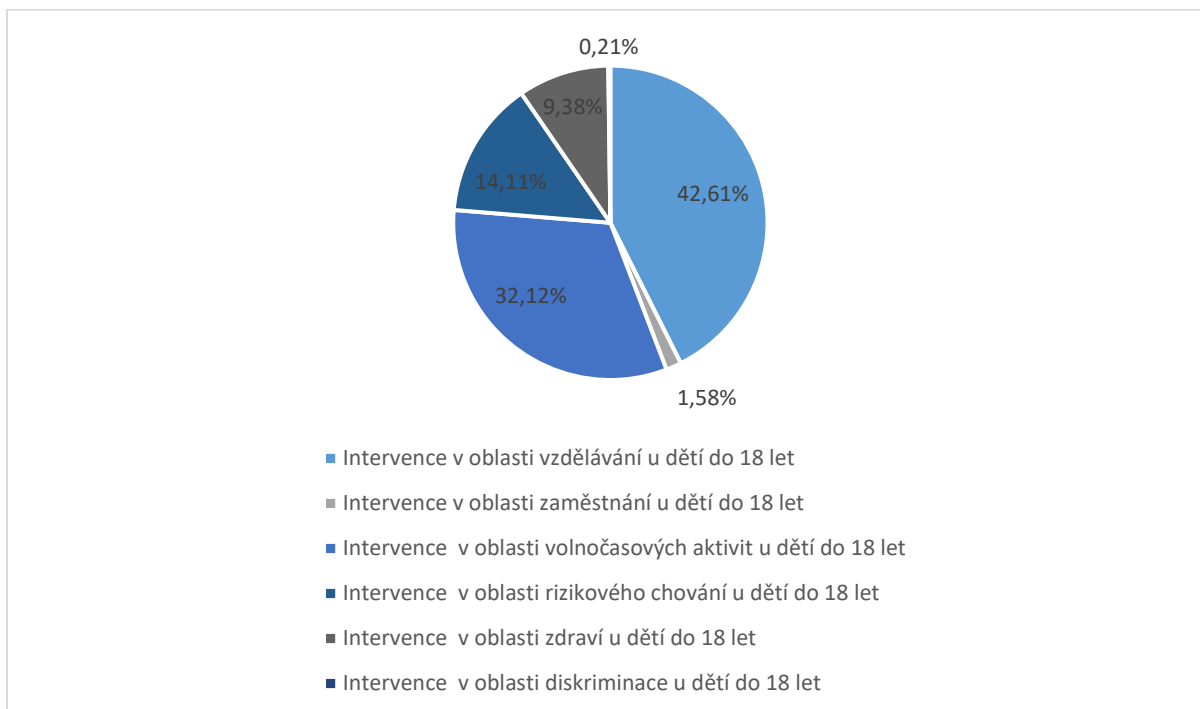
⁴² Do vyhodnocování počtu intervencí nebyly započítány intervence za jednoho příjemce dotace. Důvodem bylo podezření, že příjemce dotace zadal několikrát vyšší počet intervencí, než mohl být ve skutečnosti terénním pracovníkem realizován. Jelikož v čase psaní evaluace nebylo možné vyřešit tuto záležitost, intervence za tohoto příjemce dotace nebyly brány v potaz, aby tak nezkreslily celkový počet intervencí vykázaných ostatními příjemci dotace.

veřejně prospěšných organizací celkem 2.524krát. TP také poskytovali informace o možnosti účasti na veřejných záležitostech, a to 774krát.

Vyhodnocení indikátorů týkajících se dětí do 18 let

V roce 2024 bylo poskytnuto celkem 9.252 intervencí dětem do 18 let, z toho 5.207 (56,28 %) ženám a 4.054 (43,82 %) mužům, což přibližně kopíruje poměr mezi ženami a muži u všech poskytovaných intervencí.

Graf 14 Podíl intervencí v jednotlivých oblastech u dětí do 18 let

Největší počet intervencí u dětí do 18 let byl vykázán v oblasti vzdělávání. Celkově bylo v oblasti vzdělávání u dětí do 18 let realizováno 3.942 intervencí, což tvoří 42,61 % všech intervencí poskytnutých dětem do 18 let (viz Graf 13). Terénní pracovníci nejčastěji poskytovali intervence týkající se účasti dítěte v předškolním vzdělávání (1.001) a dodržování povinné školní docházky dítěte na základní škole (958). Terénní pracovníci dále ve značném počtu (716) poskytovali informace nebo zprostředkovali doučování dítěte na ZŠ alespoň v jednom předmětu (viz Graf 15).

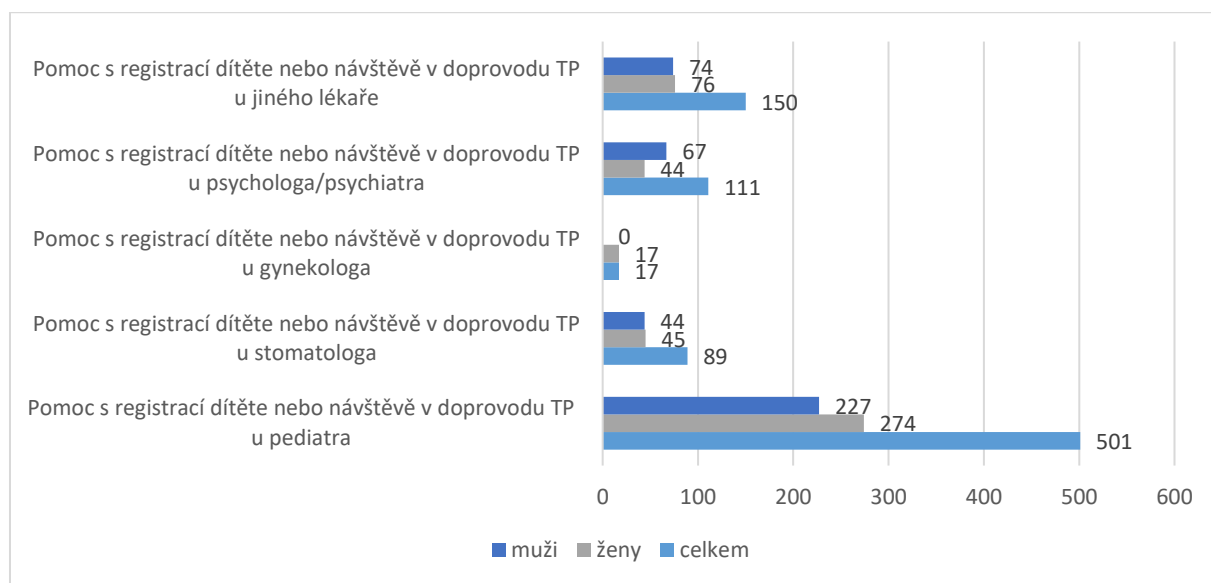
Jak vyplývá z Grafu 13, téměř třetina všech intervencí u dětí do 18 let byla zaměřena na mimoškolní volnočasové a zájmové aktivity. Největší počet intervencí ze všech intervencí u dětí do 18 let, a to 2.734, provedli TP v souvislosti s poskytováním informací o dostupných mimoškolních volnočasových a zájmových aktivitách a motivovali žáky k účasti v nich (NZDM, volnočasové centrum, kroužek u soukromého učitele, ZUŠ apod.). 238krát pak terénní pracovníci poskytli informaci o možnostech získání příspěvku (MOP, dotace MŠMT, nadační fondy aj.) na placenou mimoškolní aktivitu pořádanou školou (školní výlet, lyžařský výcvik, plavání, škola v přírodě aj.), případně pomohli příspěvek zařídit.

Mezi intervencemi byla do značné míry (14,11 %) zastoupena oblast rizikového chování a konfliktů v rodině. Terénní pracovníci poskytli informace nebo provedli činnosti, které měly

pomoci k řešení rizikového chování (záškoláctví, šikana a extrémní projevy agrese, užívání návykových látek, rasismus a xenofobie, gamblerství apod.) nebo měly vést k řešení problémů a konfliktů v rodině, včetně návštěvy zařízení jako je SAS, OSPOD apod. celkem v počtu 1.305 intervencí.

V oblasti zdraví vykonali TP celkem 868 intervencí, což je necelá desetina všech intervencí u dětí do 18 let (9,38 %). Více než polovina z intervencí v oblasti zdraví (57,72 %) se týkala pomoci s registrací u pediatra. Až 12,79 % dětí terénní pracovník pomohl s registrací u psychologa/psychiatra (viz Graf 14).

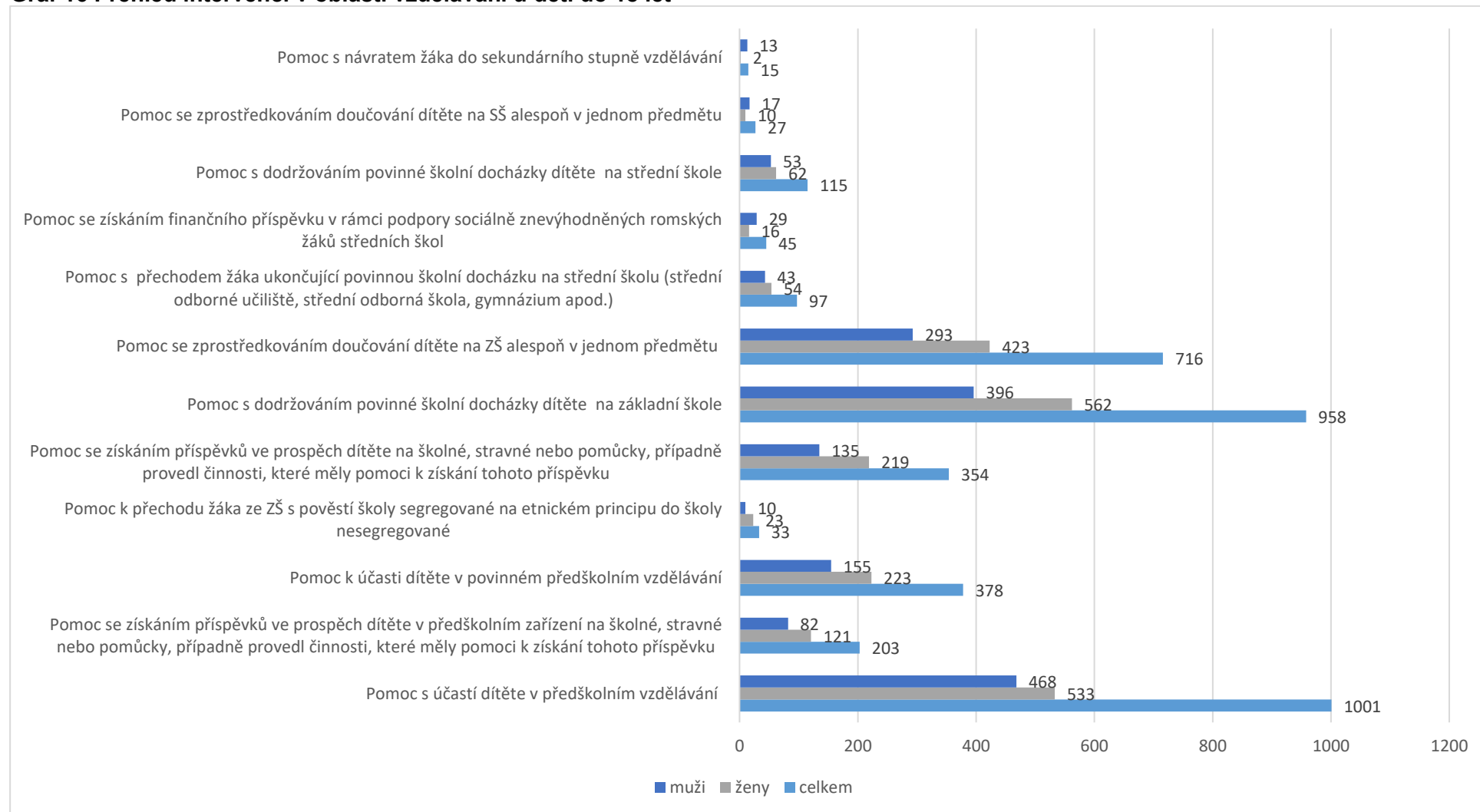
Graf 15 Přehled intervencí v oblasti zdraví u dětí do 18 let

Nejméně intervencí u dětí do 18 let bylo vykázáno v oblasti zaměstnanosti (146, tj. 1,58 %) a v oblasti diskriminace (19, tj. 0,21 %). Nízký počet intervencí v oblasti zaměstnání je logický, jelikož většina dětí do 18 let se vzdělává nebo by se měla vzdělávat a není aktivní na trhu práce.

V případě oblasti diskriminace se vykázané intervence netýkají konkrétní činnosti, kterou by TP vykonal. Jedná se pouze o informaci, jestli se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity setkali. TP se v průběhu své činnosti setkali s 19 případy diskriminačního jednání z důvodu etnicity, nejčastěji v oblasti vzdělávání (8 případů) a v oblasti služeb (6 případů). Pro důkladnější vyhodnocení oblasti diskriminace by bylo potřeba obdržet detailnější informace o jednotlivých případech.

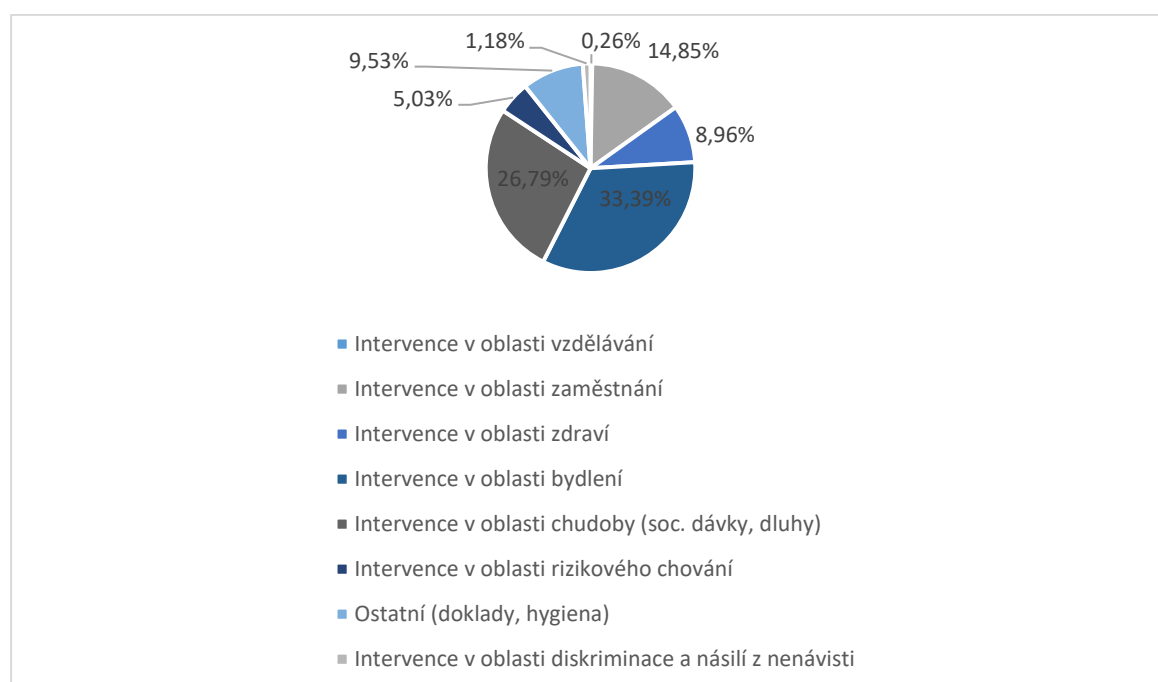
Graf 16 Přehled intervencí v oblasti vzdělávání u dětí do 18 let

Vyhodnocení indikátorů týkajících se dospělých osob nad 18 let

V roce 2024 bylo celkově vykázáno 32.414 intervencí.⁴³ Ženám byly intervence poskytovány víc než mužům (18.655 tj. 57,55 % vs. 13.759 tj. 42,45 % všech intervencí). Po odečtení intervencí v oblasti osvěty o právech příslušníků romské menšiny (v souladu se zákonem č. 273/2001 Sb.) a podpory aktivního občanství příslušníků romské menšiny (3.298), které byly blíže rozebrány výše, budeme vyhodnocovat 29.116 intervencí v oblastech vzdělávání, zaměstnanosti, zdraví, bydlení, chudoby, rizikového chování a diskriminace. Do kategorie „ostatní“ budou zařazeny intervence, které měly pomoci k vyřízení dokladů (např. občanský průkaz, průkaz pojištěnce), a které měly vést ke zlepšení hygieny v rodině.

Graf 17 Podíl intervencí v jednotlivých oblastech u dospělých osob nad 18 let

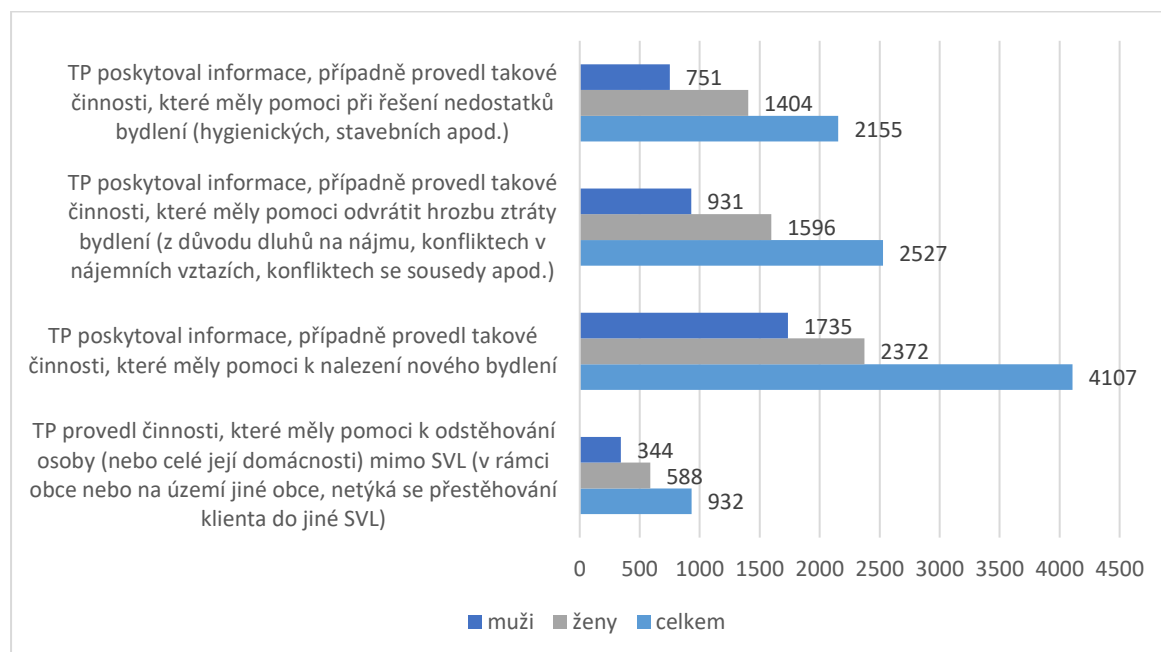

Z Grafu 17 vyplývá, že nejvyšší počet intervencí u dospělých osob nad 18 let byl vykázán v oblasti bydlení. Celkově bylo v oblasti bydlení u dospělých osob realizováno 9.721 intervencí, což tvoří třetinu (33,39 %) všech intervencí poskytnutých dospělým osobám v roce 2024. Nejvíce intervencí v oblasti bydlení bylo zaměřeno na poskytování pomoci s nalezením nového bydlení (4.107). Podle informací vyplývajících ze závěrečných zpráv,

⁴³ Do vyhodnocování počtu intervencí nebyly započítány intervence za jednoho příjemce dotace. Důvodem bylo podezření, že příjemce dotace zadal několikrát vyšší počet intervencí, než mohl být ve skutečnosti terénním pracovníkem realizován. Jelikož v čase psaní evaluace nebylo možné vyřešit tuto záležitost, intervence za tohoto příjemce dotace nebyly brány v potaz, aby tak nezkreslily celkový počet intervencí vykázaných ostatními příjemci dotace.

byli terénní pracovníci v některých obcích nápomocni při hledání bydlení pro osoby zasažené důsledky povodní v září 2024.

Graf 18 Přehled intervencí v oblasti bydlení u dospělých osob nad 18 let

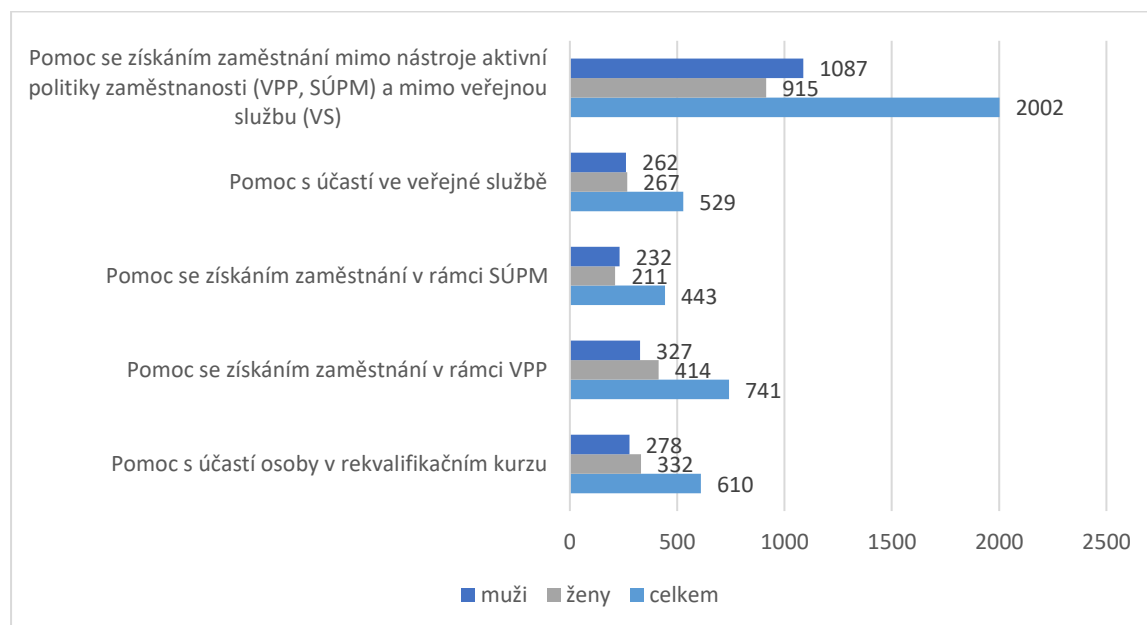

Na druhém místě v početnosti intervencí se umístila oblast chudoby (viz Graf 16). Celkově bylo realizováno 7.800 intervencí, tj. 26,79 % všech intervencí u dospělých nad 18 let. V této kategorii se nachází činnosti TP, které měly pomoci při vyřízení pojistných a nepojistných sociálních dávek (dávky SSP, dávky HN, invalidní důchod, starobní důchod, příspěvek na péči aj.) a činnosti, které měly pomoci při řešení dluhů (včetně zprostředkování dluhového poradenství apod.). Právě pomoc s vyřizováním sociálních dávek byla v roce 2024 nejčastěji vykazovanou intervencí, a to 5.871krát.

Intervence v oblasti zaměstnanosti tvořily 14,85 % všech intervencí u dospělých osob nad 18 let. Z celkového počtu 4.325 intervencí bylo nejvíce užívanou kategorií činností poskytování informací o možnostech zaměstnání, případně provedení činností, které měly pomoci k získání zaměstnání mimo nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (VPP, SÚPM)

mimo veřejnou službu (VS). V této kategorii bylo poskytnuto celkem 2.002 intervencí (viz Graf 18).

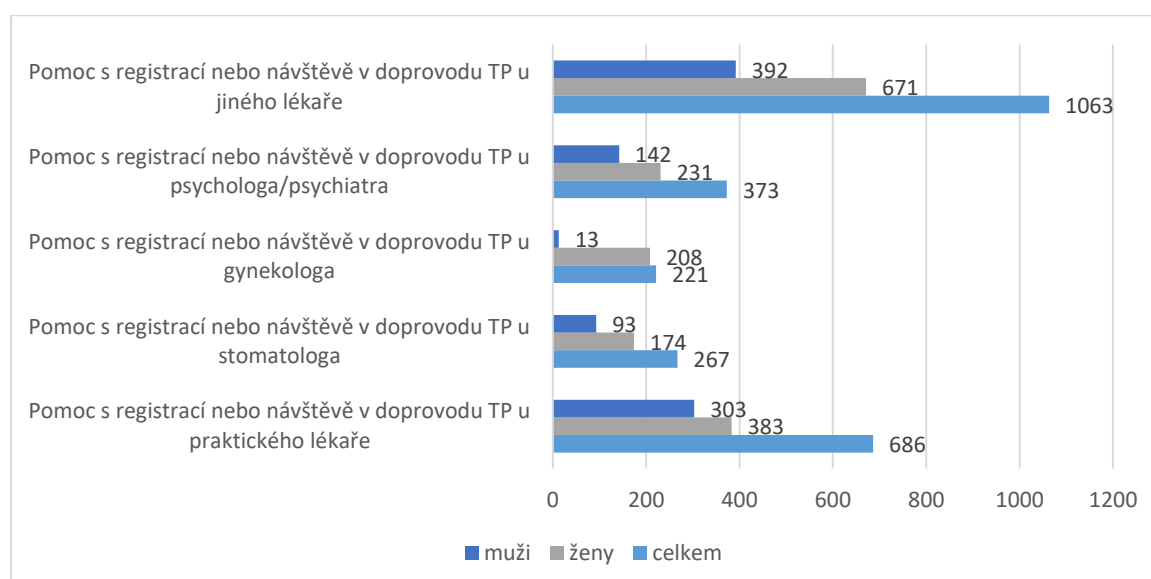
Graf 19 Přehled intervencí v oblasti zaměstnanosti u dospělých osob nad 18 let

Tzv. oblast „ostatní“, do které zahrnujeme intervence, kdy TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k vyřízení dokladů (např. občanský průkaz, průkaz pojištěnce) a TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly vést ke zlepšení hygieny v rodině, byla vykázána 2.775krát, tj. 9,53 %.

Intervence v oblasti zdraví tvořily 8,96 % (2.610) všech intervencí u dospělých osob nad 18 let. Graf 19 ukazuje, že z celkového počtu intervencí v této oblasti (2.610) terénní pracovníci nejčastěji pomáhali s registrací u „jiného lékaře“ a praktického lékaře.

Graf 20 Přehled intervencí v oblasti zdraví u dospělých osob nad 18 let

Oblast diskriminace byla podobně jako u kategorie dětí do 18 let méně často řešenou oblastí ze strany TP, a to v 343 případech (tj. 1,18 % všech intervencí). Na rozdíl od kategorie dětí do 18 let, TP mohl vykázat intervenci týkající se pomoci s řešením násilí z nenávisti z důvodu etnicity.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu Podpora terénní práce bylo v roce 2024 podpořeno 23 projektů v celkové výši 8.832.919 Kč. Ve srovnání s minulými lety bylo v roce 2024 podpořeno nejméně projektů. Důvody mohly souviset s finanční náročností spolufinancování projektu kvůli nízké maximální výše dotace na zajištění pracovní pozice TP, administrační náročnosti dotačního řízení a v neposlední řadě nedostatkem uchazečů o pozici TP.

Víc než tři čtvrtiny všech podpořených obcí za rok 2024 participovaly v programu 6-10 let. Pouze jedna obec byla v roce 2024 podpořena poprvé za posledních 10 let.

Kumulovaná výše úvazků TP byla 28,45, což je téměř o dva úvazky méně než v roce 2023 (30,03). Z hlediska nejvyššího dosažené vzdělání u TP převládalo „středoškolské vzdělání s maturitou“, pak následovalo „vysokoškolské (včetně vyššího odborného)“, „středoškolské s výučním listem“ a nejméně TP mělo pouze „základní“ vzdělání. Dvě třetiny všech TP mělo kvalifikaci pracovníka v sociálních službách.

V roce 2024 bylo celkově vykázáno 41.675 intervencí. Ženám byly intervence poskytovány více než mužům (57,26 % vs. 42,74 %). TP celkem poskytli informace o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací celkem 2.524krát a informace o možnosti účasti na veřejných záležitostech, a to 774krát.

V roce 2024 bylo poskytnuto celkem 9.252 intervencí dětem do 18 let. Nejvyšší počet intervencí byl vykázán v oblasti vzdělávání (3.942 intervencí tj. 42,61 % všech intervencí poskytnutých dětem do 18 let). Nejčastěji TP poskytovali informace, případně prováděli činnosti týkající se účasti dítěte v předškolním vzdělávání, a pak dodržování povinné školní docházky na ZŠ. Téměř třetina všech intervencí u dětí do 18 let byla zaměřena na mimoškolní volnočasové aktivity. Další oblasti podpory TP zahrnovali poskytování informací a provádění činností týkající se rizikového chování a konfliktů v rodině a zdraví. Nejméně intervencí bylo poskytnuto v oblasti zaměstnanosti a diskriminace.

Dospělým osobám nad 18 let bylo poskytnuto celkem 32.414 intervencí. Třetina všech intervencí byla vykázána v oblasti bydlení. Nejčastěji TP poskytovali informace nebo prováděli činnosti, které měly pomoci s nalezením nového bydlení, což mohlo být způsobeno také zapojením TP do hledání náhradního bydlení pro osoby zasažené důsledky povodní. Více než čtvrtina intervencí byla zaměřena na oblast chudoby, zejména vyřizování pojistných a nepojistných sociálních dávek. Intervence v oblasti zaměstnanosti tvořily přibližně 14,85 % všech intervencí. TP dále poskytovali informace nebo prováděli činnosti, které měly pomoci s vyřízením dokladů nebo se zlepšením hygieny v rodině. Podobně jako u kategorie dětí nejméně zastoupenými oblastmi byly oblasti zdraví a diskriminace.

Tabulka 17 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2024

Příjemce dotace	Přidělená dotace (v Kč)
Statutární město Chomutov	898.656
Město Český Krumlov	600.000
Město Cheb	600.000
Město Rumburk	600.000
Město Rotava	600.000
Město Jaroměř	555.000
Město Hanušovice	450.000
Město Staré Město	435.000
Město Bílina	300.000
Město Česká Lípa	300.000
Statutární město Ostrava, městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz	300.000
Obec Krásná Lípa	300.000
Město Svitavy	300.000
Městská část Praha 14	300.000
Město Mikulovice	300.000
Město Třebíč	300.000
Město Nové Město pod Smrkem	300.000
Město Štětí	299.712
Statutární město Opava	299.551
Město Tábor	240.000
Město Znojmo	225.000
Obec Vrbátky	180.000
Město Bruntál	150.000

Příloha 1 Přehled vykázaných intervencí TP u kategorie děti do 18 let celkem

	Celkem	Ženy	Muži
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti dítěte v předškolním vzdělávání	1001	533	468
TP poskytoval informace o možnostech získání příspěvků ve prospěch dítěte v předškolním zařízení na školné, stravné nebo pomůcky, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání tohoto příspěvku	203	121	82
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti dítěte v povinném předškolním vzdělávání	378	223	155
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k přechodu žáka ze ZŠ s pověstí školy segregované na etnickém principu do školy nesegregované	33	23	10

TP poskytoval informace o možnostech získání příspěvků ve prospěch dítěte na školné, stravné nebo pomůcky, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání tohoto příspěvku	354	219	135
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k dodržování povinné školní docházky dítěte na základní škole	958	562	396
TP poskytoval informace o možnostech doučování nebo zprostředkoval doučování dítěte na ZŠ alespoň v jednom předmětu	716	423	293
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k přechodu žáka ukončující povinnou školní docházku na střední školu (střední odborné učiliště, střední odborná škola, gymnázium apod.)	97	54	43
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání finančního příspěvku v rámci podpory sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol	45	16	29
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k dodržování povinné školní docházky dítěte na střední škole	115	62	53
TP poskytoval informace o možnostech doučování nebo zprostředkoval doučování dítěte na SŠ alespoň v jednom předmětu	27	10	17
TP provedl takové činnosti, které měly pomoci k návratu žáka do sekundárního stupně vzdělávání	15	2	13
TP poskytoval informace o možnostech zaměstnání, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání mimo nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (VPP, SÚPM) a mimo veřejnou službu (VS)	49	11	38
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti dítěte v rekvalifikačním kurzu	79	16	63
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání dítěte v rámci VPP	8	4	4
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání dítěte v rámci SÚPM	10	2	8
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti dítěte ve veřejné službě	0	9	0
TP poskytoval informace o možnostech získání příspěvku (MOP, dotace MŠMT, nadační fondy aj.) na placenou mimoškolní aktivitu pořádanou školou (školní výlet, lyžařský výcvik, plavání, škola v přírodě aj.), případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání tohoto příspěvku	238	120	118
TP poskytoval informace o dostupných mimoškolních volnočasových a zájmových aktivitách a motivoval žáky k účasti v nich (NZDM, volnočasové centrum, kroužek u soukromého učitele, ZUŠ apod.)	2734	1588	1146
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k řešení rizikového chování (záškoláctví, šikana a extrémní projevy agrese, užívání návykových látek, rasismus a xenofobie, gamblerství, apod.)	695	404	291
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly vést k řešení problémů a konfliktů v rodině, včetně návštěvy zařízení, jako SAS, OSPOD apod.	610	342	268
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u pediatra	501	274	227

TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u stomatologa	89	45	44
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u gynekologa	17	17	0
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u psychologa/psychiatra	111	44	67
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u jiného lékaře	150	76	74
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zástupců vzdělávacího systému (škola, družina, pedagogicko-psychologická poradna) směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	8	2	6
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zástupců zdravotnického zařízení (nemocnice, ambulance, pohotovost) směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	2	0	2
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany kontaktního pracoviště úřadu práce směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	3	2	1
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zaměstnavatelů směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	0	0	0
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany prodejců/obsluhy v zařízeních prodeje zboží a poskytování služeb směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	6	3	3
TP poskytl informace o možnostech obrany nebo zprostředkoval pomoc při podezření z diskriminačního jednání z důvodu etnicity (Veřejný ochránce práv, Česká obchodní inspekce, Česká školní inspekce aj.)	0	0	0
	9252	5207	4054

Příloha 2 Přehled vykázaných intervencí TP u kategorie dospělí nad 18 let celkem

	Celkem	Ženy	Muži
TP poskytoval informace o možnostech získání stipendia pro studium na VOŠ/VŠ, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání stipendia	77	52	25
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti osoby v rekvalifikačním kurzu	610	332	278
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání v rámci VPP	741	414	327
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání v rámci SÚPM	443	211	232
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti ve veřejné službě	529	267	262
TP poskytoval informace o možnostech zaměstnání, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání mimo nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (VPP, SÚPM) a mimo veřejnou službu (VS)	2002	915	1087
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u praktického lékaře	686	383	303
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u stomatologa	267	174	93

TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u gynekologa	221	208	13
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u psychologa/psychiatra	373	231	142
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u jiného lékaře	1063	671	392
TP provedl činnosti, které měly pomoci k odstěhování osoby (nebo celé její domácnosti) mimo SVL (v rámci obce nebo na území jiné obce, netýká se přestěhování klienta do jiné SVL)	932	588	344
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k nalezení nového bydlení	4107	2372	1735
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci odvrátit hrozbu ztráty bydlení (z důvodu dluhů na nájmu, konfliktech v nájemních vztazích, konfliktech se sousedy apod.)	2527	1596	931
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci při řešení nedostatků bydlení (hygienických, stavebních apod.)	2155	1404	751
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci při vyřízení pojistných a nepojistných sociálních dávek (dávky SSP, dávky HN, invalidní důchod, starobní důchod, příspěvek na péči aj.),	5871	3480	2391
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci při řešení dluhů (včetně zprostředkování dluhového poradenství, apod.)	1929	1182	747
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k vyřízení dokladů (např. občanský průkaz, průkaz pojištěnce)	1067	523	544
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k řešení rizikového chování (zejména gamblerství, užívání návykových látek, rasismus a xenofobie, extrémní projevy agrese, apod.)	1465	733	732
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly vést ke zlepšení hygieny v rodině	1708	929	779
TP poskytoval informace o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací působících v obci	2524	1366	1158
TP poskytoval informace o možnosti účasti na veřejných záležitostech (např. prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny, účasti na setkání představitelů obce s občany, účast na zasedání zastupitelstva obce aj.)	774	422	352
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zástupců vzdělávacího systému (škola) směrem ke konkrétní romské osobě?	44	31	13
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany kontaktního pracoviště úřadu práce směrem ke konkrétní romské osobě?	41	21	20
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zaměstnavatelů směrem ke konkrétní romské osobě?	53	25	28
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zástupců zdravotnického zařízení (nemocnice, ambulance, pohotovost) směrem ke konkrétní romské osobě?	7	3	4

Setkal se TP diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany realitních kanceláří nebo pronajímatelů bytů a ubytoven směrem ke konkrétní romské osobě?	148	91	57
Setkal se TP diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany prodejců/obsluhy v zařízeních prodeje zboží a poskytování služeb směrem ke konkrétní romské osobě?	5	2	3
TP poskytl informace o možnostech obrany nebo zprostředkoval pomoc (Veřejný ochránce práv, Česká obchodní inspekce, Česká školní inspekce aj.) při podezření na diskriminaci	20	10	10
TP poskytoval informace o možnostech řešení násilí z nenávisti z důvodu etnicity (hate speech, hate crime), k těmto řešením patří např. odkaz na bezplatnou právní poradnu, In Iustitia o.p.s. apod.	25	19	6
	32414	18655	13759

D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je určen pro neziskové organizace (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské komunity a obyvatele sociálně vyloučených lokalit (SVL) s cílem předcházet u nich sociálnímu vyloučení a odstraňovat jeho důsledky.

Dotační program je rozčleněn do dvou okruhů⁴⁴, v jejichž rámci jsou podporovány:

- A) **projekty využívající principy komunitní práce** v romských komunitách/lokalitách, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokalitách k získávání dovedností řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity mj. vedoucí ke zlepšení sousedských vztahů;
- B) **aktivity, které doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby**, u nichž žadatel o poskytnutí dotace prokázal analýzou cílové skupiny a situace v komunitě/lokalitě, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Doplňkovou součástí projektů může být edukační a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost, účast na výstavách a veřejných prezentacích včetně doprovodných programů, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, tiskovin a publikací, které se vztahují k potřebám cílové skupiny a příp. ke zlepšení sousedských vztahů.

V roce 2024 bylo vyhlášeno II. kolo dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce, které bylo zaměřeno na doplňující aktivity. Výzva byla určena na podporu projektů, jejíž hlavní náplní byla pomoc s vyřízením žádostí o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem dle zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů, a další související aktivity.

Hlavním důvodem pro takto zaměřenou výzvu byl blížící se konec lhůty pro uplatnění nároku na odškodnění sterilizací v rozporu s právem. Žádost o odškodnění protiprávných sterilizací bylo možné podat pouze do konce roku 2024. Zároveň podle informací z terénu proces vyřizování žádosti byl náročný a zdoluhavý a kapacita organizací, které se tímto

⁴⁴ V dotačním řízení pro rok 2025 se počet okruhů změnil, kromě komunitní práce budou podpořeny projekty zaměřené na prevenci domácího a genderově podmíněného násilí Romů, podporu duševního zdraví, vzdělávání a prevenci v oblasti zdraví a osvětové aktivity vedoucí k účasti Romů ve volbách. Tyto nové okruhy budou zároveň bodově zvýhodněny, viz výzvu: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dotace/prevence/vyhlaseni-dotacniho-rizeni-na-rok-2025-v-ramci-dotacniho-programu-prevence-socialniho-vyloucení-a-komunitni-prace-215388/>

tématem zabývaly, byla omezena jak z finančního, tak personálního hlediska. Tím, že v dotačních programech v oblasti podpory romské menšiny (Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce, Podpora koordinátorů pro romské záležitosti a Podpora terénní práce) zůstaly po vyplacení dotací v řádném kole dotačního řízení pro rok 2024 nevyčerpané finanční prostředky, vznikla možnost použít tyto prostředky na II. kolo dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce.

Cíle programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Zacílení dotačního programu odpovídá na aktuální potřeby v sociálně vyloučených lokalitách, současně však umožňuje rozvíjet inovativní přístupy k řešení situací, ve kterých se sociálně vyloučení obyvatelé nachází, a to prostřednictvím metod komunitní práce.

Na komunitní práci je nahlíženo jako na metodu participativního přístupu řešení společně definovaných problémů a participativního dosahování komunitou definovaných společných cílů v místech, kde lidé žijí. Obecným cílem komunitní práce je získávání schopností a možností plně realizovat občanská práva a povinnosti (tzv. zplnomocnění). Komunitní přístup se zaměřuje jak na změnu vnitřních (intrapersonálních) limitů tak na odstranění vnějších (sociálních) bariér.⁴⁵ V sociálně vyloučených lokalitách jde o navození sociální změny, která bude trvalá. Dosáhnout toho lze jedině tím, že se komunita od počátku zapojí do rozhodování, definuje své společné cíle a potřeby (komunita je expertem), plánuje a určuje priority, aktivně se podílí na jejich realizaci (komunita vlastní také proces a výsledky) a tím roste. Předpokladem úspěchu je budovat kapacity jednotlivců (motivace, aktivizace, vzdělávání, nácvik dovedností atd.) i celé komunity (organizace, rozhodování, participace atd.), ale také utvářet a posilovat sociální síť (vztahů, kontaktů, zdrojů), která přispívá ke stabilizaci komunity a jejích členů. V rámci komunitní práce by tak mělo být dosaženo takové změny, jež povede k posílení sebeúcty, schopností a kompetencí členů komunity a vyrovnání jejich šancí na rovnoprávné zapojení do občanské společnosti.⁴⁶

Podpora projektů komunitní práce umožňuje obsáhnout větší skupinu osob nežli v ostatních oblastech, protože zapojit se mohou všichni členové komunity. Hlavně však umožňuje jejich intenzivnější zapojení do projektů, kdy nejsou pouhými příjemci podpory (služby), ale pod vedením odborníků se sami stávají hybateli či realizátory žádoucích změn ve svém okolí.

Hlavním cílem programu je tedy přispět k vytvoření takových podmínek, aby dotčení občané byli schopni se sami aktivně zapojit do překonávání svého nepříznivého postavení ve společnosti a jeho důsledků, aby dokázali plně využívat svá práva, ale také neopomíjet své povinnosti a nezůstávali pouze v rolích klientů sociálních služeb, resp. pasivních příjemců podpory (služeb, dávek). K naplnění tohoto cíle jsou podporovány organizace, které pracují s principy komunitní práce, která směřuje k aktivizaci příslušníků dané komunity, jejich participaci, převzetí odpovědnosti a řešení své situace a situace celé komunity vlastními silami.

⁴⁵ Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015.

⁴⁶ Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. *Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách.* Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

Sekundárním cílem je zlepšit soužití mezi majoritou a minoritou v daných lokalitách prostřednictvím komunitních aktivit, které budto budují lepší prostředí, ve kterém se Romové nacházejí, případně zapojují zástupce menšiny a majority do společných akcí.

Projektové cíle dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce musí být v souladu se Zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025, Strategií romské integrace 2021–2030 a strategickými či koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit.

V případě II. kola dotačního programu bylo hlavním cílem pomoci ženám, které byly sterilizovány v rozporu právem, získat odškodnění, a to prostřednictvím organizací působících v daném tématu. Dotační program tak přispěl k naplňování cílů Strategie romské integrace 2021–2030, konkrétně specifického cíle F.1 Zajistit nápravu v případě nezákonných sterilizací žen.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024

V roce 2024 bylo podáno celkem 26 žádostí s celkovým finančním požadavkem 18.151.811 Kč. U jednoho žadatele bylo vydáno usnesení o zastavení řízení, neboť žadatel žádost o dotaci nepodal ve lhůtě stanovené výzvou k podání žádosti. 6 žadatelů nebylo navrženo k podpoře a dva žadatelé odstoupili. Dotace v dotačním programu byla poskytnuta 17 žadatelům, a to v celkové výši 9.786.706 Kč.

Tabulka 18 Poskytnuté finanční prostředky v letech 2019–2024

Rok	Schválený rozpočet (v Kč)	Požadováno (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2019	13.000.000	22.101.319	11.749.622	21
2020	12.750.000	22.173.208	12.708.355	20
2021	12.750.000	25.958.299	13.841.891	22
2022	12.750.000	25.722.391	12.662.950	18
2023	12.750.000	13.937.399	8.546.371	11
2024	12.750.000	18.151.811	9.786.706	17

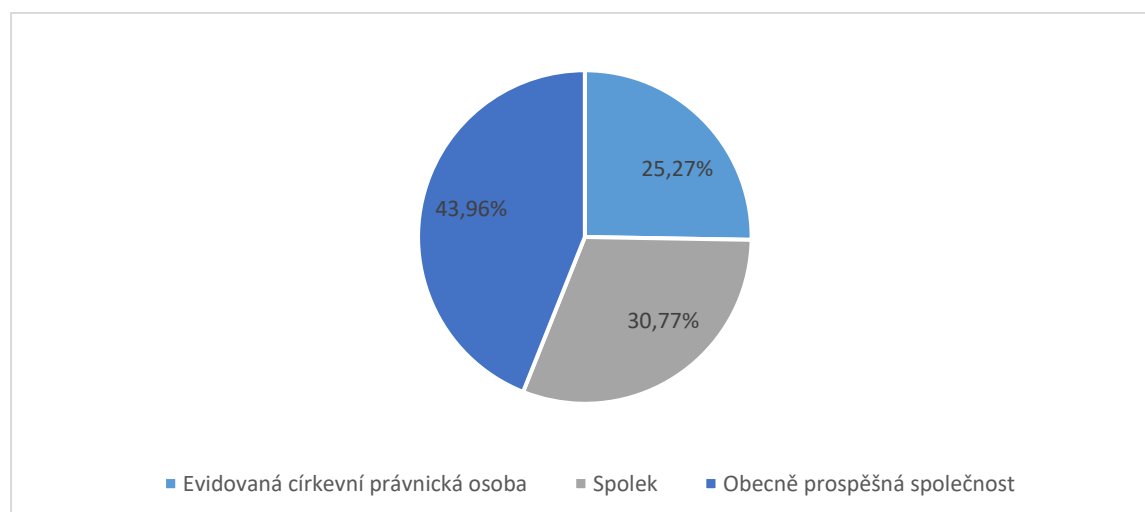
Jak ukazuje Tabulka 18, počet podpořených projektů se oproti roku 2023 znovu zvýšil na 17 projektů a přiblížil se tak počtu podpořených projektů z roku 2022 (18). V evaluační zprávě za rok 2023 bylo zmíněno, že jedním z důvodů pro nízký počet podpořených projektů v roce 2023 bylo vyhlášení výzvy Operačního programu zaměstnanost (dále „OPZ+“), ze kterého bylo možné financovat projekty zaměřené na budování kapacit

romských a proromských NNO a podporu romské integrace.⁴⁷ Pro rok 2024 nebyla vyhlášena nová výzva z OPZ+, s čímž může souviset nárůst počtu žádostí.⁴⁸

Žadatel CHEIRON T, o.p.s. v průběhu roku 2024 vrátil celou částku dotace (182.908 Kč), v důsledku čehož bylo realizováno pouze 16 projektů. V rámci vypořádání dotací za rok 2024 byly zpět na účet Úřadu vlády ČR zaslány vratky v celkové výši 220.639 Kč. Organizace tak použily prostředky ve výši 9.383.159 Kč.

Z hlediska právní formy žadatelů byly finanční prostředky poskytnuty⁴⁹ na neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem (7 podpořených projektů) v celkové výši 4.222.059 Kč, což představuje 43,96 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu. Dále bylo podpořeno 6 spolků v celkové výši 2.955.072 Kč, což představuje 30,77 % ze všech vyplacených finančních prostředků. Nakonec byly podpořeny 3 projekty evidovaným církevním právnickým osobám ve výši 2.426.667 Kč, což představuje 25,27 % ze všech vyplacených finančních prostředků. Stejně jako v roce 2023 nebyl v roce 2024 mezi příjemci dotace ústav, nadace, ani nadační fondy.

Graf 21 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2024 v procentuálním zastoupení

Kumulovaná výše úvazků pracovníků v projektech v roce 2024 byla 22,38. Průměrná výše úvazku na jeden projekt tak vychází na 1,4. Do úvazků se započítávají hlavní pracovní poměry a také dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce.

Pouze ve dvou organizacích byly realizovány stáže (MY Litvínov, z.s. a Charita Most). V Charitě Most stážovali zaměstnanci KC Žižkostel, studenti UJEP, studenti SŠ a VOŠ sociálně právní Most, studenti ze SŠ Interdakt - sociální změření.

⁴⁷ Viz výzva: <https://www.esfcr.cz/vyzva-044-opz-plus>

⁴⁸ Ve druhé polovině roku 2024 byla vyhlášena další výzva OPZ+ na podporu integrace romské menšiny: <https://www.esfcr.cz/vyzva-076-opz-plus>. Jestli to bude mít dopad na počet podaných, resp. podpořených projektů na rok 2025, bude možné vyhodnotit v evaluační zprávě za rok 2025.

⁴⁹ Pro účely dalšího srovnání, resp. vyhodnocení zahrnujeme pouze 16 realizovaných projektů.

Deset příjemců dotace zaměstnávalo v roce 2024 22 příslušníků romské menšiny. 15 z nich pocházelo přímo z komunit, v nichž byly projekty realizovány.

Vyhodnocování projektů na základě sledovaných indikátorů

V rámci dotačního řízení na rok 2024 museli příjemci dotací naplnit výstupy projektu, které si sami při předkládání projektu definovali a které pak tvořily součást rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výstupy projektu příjemci dotací realizovali v rámci svého projektu za účelem dosažení stanoveného cíle, na který jim byla dotace poskytnuta. U jednotlivých výstupů musely být uvedeny kvantitativní hodnoty (např. počet zúčastněných osob), dokumentace a další relevantní zdroje pro ověření dosažení výstupů projektu. Dotační program byl vyhodnocován dle naplnění zmíněných výstupů projektu.

Jak je zřejmé z Tabulky 19, třináct projektů se svým obsahem zaměřovalo na komunitní práci, případně využily alespoň některé principy komunitní práce.⁵⁰ Pouze tři projekty realizovaly aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby. Od roku 2017 převládá zastoupení projektů, které využívají principy komunitní práce.

Organizace realizující projekty využívající principy komunitní práce byly podpořeny v celkové výši 8.329.330 Kč, přičemž skutečně bylo využito 8.265.599 Kč. Nevyužité finanční prostředky činily 63.731 Kč. Na projekty zaměřené na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby bylo celkově vynaloženo 1.274.468 Kč, skutečně bylo využito 1.117.560 Kč a 156.908 Kč bylo vráceno.

Tabulka 19 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů

Oblast	Vyplaceno (v Kč)	Skutečně použito (v Kč)	Počet projektů	Počet výstupů	Zapojené osoby	Zaměstnání osob (přepočteno na plné úvazky)
komunitní práce (KP)	8.329.330	8.265.599	13	103	6.434	18,32
doplňující aktivity (DA)	1.274.468	1.117.560	3	26	668	4,06
celkem	8.546.371	8.240.580	16	129	7.102	22,38

Co se týká regionálního rozmístění podpořených projektů, v roce 2024 byly podpořeny projekty v 6 krajích a v Hlavním městě Praha. Nejvíce projektů bylo realizováno v Moravskoslezském kraji (6), dále v Hlavním městě Praha (4) a v Ústeckém kraji (2). Po jednom projektě bylo podpořeno v Pardubickém, Karlovarském, Jihočeském a Jihomoravském kraji. Stejně jako v letech předchozích, byly podpořeny hlavně

⁵⁰ V 5 projektech se pracovalo s některými principy KP, např. se využíval termín jádrová skupina, její zapojení do dění v komunitě, komunitních akcí. Nicméně, značná část výstupů byla organizována týmem realizátora a mají formu vzdělávacích aktivit (besedy, přednášky) či volnočasových aktivit (kroužky pro děti i dospělé, výlety).

organizace, které působí v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Tam, kde se místa podpory odchyľují od míst s identifikovanými nejvyššími počty sociálně vyloučených lokalit, je situace způsobena několika faktory. V případě, kdy nejsou finančně pokryta místa identifikovaná jako nejpostiženější, jsou příčinami zejména nezáměr příslušných aktérů nastalou situaci řešit; fungující podpora z jiných finančních zdrojů či nefunkčnost organizací uplatňujících podporované metody práce. Naopak v případech, kdy byla poskytnuta podpora i do oblastí, které nejsou považovány za nejpostiženější, se tak děje z důvodů velkého zájmu a aktivitou příslušných aktérů o řešení objevující se situace sociálního vyloučení; dlouhodobou fungující sítí preventivně působících aktérů.

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u komunitních projektů

Vzhledem k nejčastěji realizovaným aktivitám a činnostem příjemců bylo plnění výstupů projektu rozděleno do několika oblastí. Jednalo se o výstupy zaměřené na oblast vzdělávání, oblast prevence volnočasových aktivit pro děti, mládež a dospělé, oblast bydlení, osobního rozvoje, zdraví, zaměstnanosti a oblast zlepšování vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností.

Komunitní práce je dlouhodobý proces, a ačkoliv program neumožňuje víceleté financování, je podporována kontinuita projektů bez přerušování spolupráce s danou komunitou. V roce 2024 bylo ze všech organizací, které využívaly principy komunitní práce, podpořeno 7 organizací, které byly podpořeny i v roce 2023.

Jednou z fází komunitní práce je také analýza a mapování komunity. Mapování je důležitým prvkem při komunitní práci, jelikož situace v lokalitách jsou často proměnlivé nejen vlivem objektivních změn, které nejsou v moci komunit a organizací (migrace rodin, prodej ubytovny), ale také vlivem budování nových kapacit. Některé organizace však v lokalitách fungují již dlouhodobě a vzhledem k častému docházení do lokalit jsou se současnou situací v lokalitách seznámeny, a tak každoročně komunitu nemapují. Dle informací uvedených v závěrečných zprávách o realizaci projektu komunitu mapovalo 5 organizací.

V rámci projektů využívajících metod komunitní práce by mělo dojít také k vytvoření jádrové skupiny⁵¹, jíž je myšlena iniciační lokální skupina, utvořená z obyvatel lokality, kteří jsou ochotni zapojit se do řešení společných problémů, a která se později stává hybatelem změn. Zformování fungující jádrové komunity v rámci jednoho roku je nepravděpodobné, protože vytváření vnitřních vazeb mezi členy skupiny vyžaduje více času. V prvním roce projektu často dochází především k navazování kontaktů pracovníka s příslušníky komunity a získávání její důvěry. Jádrová skupina byla vytvořena ve všech projektech. Jednalo se jednak o jádrové skupiny působící v projektech organizací již z minulých let,

⁵¹ Viz Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015. Používanými synonymy jsou v literatuře věnované komunitní práci též iniciační nebo lokální skupina. Jádrová skupina by měla být primárně složena z osob z komunity či lokality, které mají zájem o témata komunity, jsou aktivní a jsou schopni spolupracovat. Současně by v této skupině měli být zastoupeni tzv. přirození lídři komunity, respektive neformální autority. Podrobně o ustavení jádrové neboli iniciační skupiny pojednávají již citované autorky Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013, s. 37 a násl.

nebo vznikaly nové jádrové skupiny, které se utvářely a poté zanikaly podle konkrétních témat nebo cílů, které byly v rámci projektu řešeny. Počet členů jádrové skupiny se lišil od 3 do 25 osob. I počet setkání se v jednotlivých projektech lišil, v některých případech se skupina scházela párkrát do roka, v jiných projektech naopak i dvakrát za měsíc.

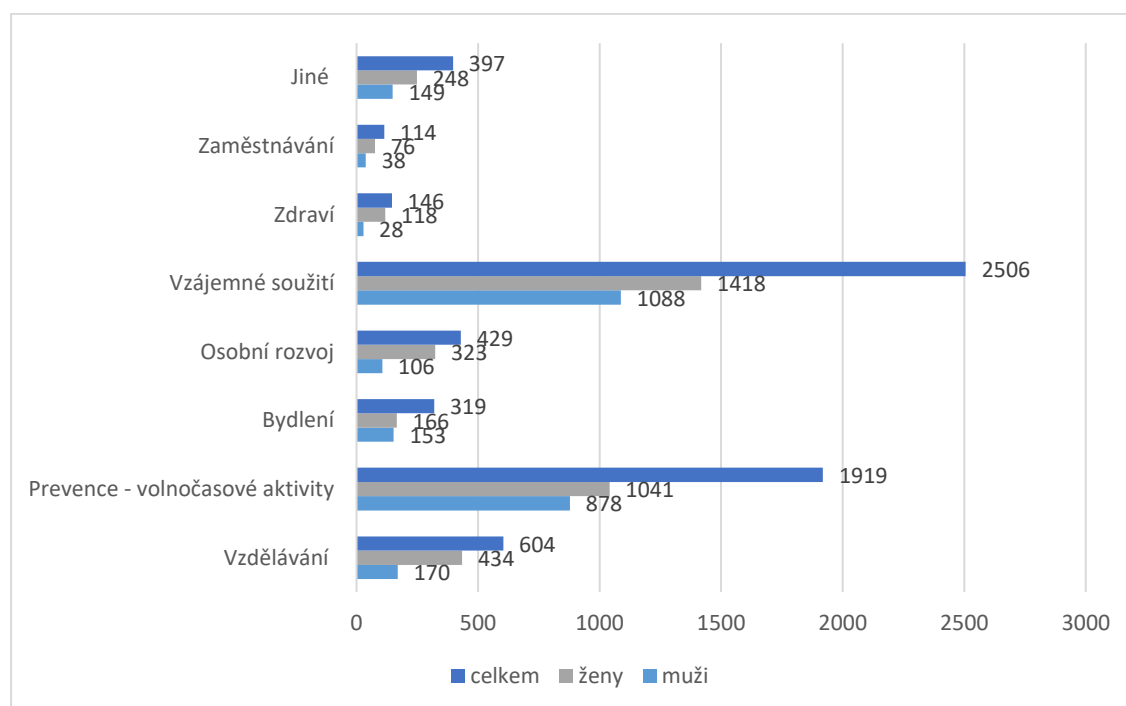
Vedle setkávání jádrových skupin probíhala i setkání pracovníků organizací s dalšími klíčovými aktéry a subjekty. Tato jednání mj. zahrnovala setkání s vedením a pracovníky obecních samospráv, ale i pracovníky krajských úřadů a městských částí za účelem informování, řešení krizových situací a navázání či prohloubení vzájemné spolupráce mezi veřejnou správou a neziskovým sektorem. Podle slov některých organizací bylo v roce 2024 složité navázat konstruktivní vztah s městem, např. když ve vedení města nastala změna a nové vedení nebylo pozitivně naladěno vůči romské menšině. V jiných případech organizace s obcemi a městy dobře spolupracovaly, např. se účastnily pracovních skupin komunitního plánování nebo organizace MY Litvínov ve spolupráci s městem, Architektury bez hranic a organizací Neolokátor umístila v sociálně vyloučené lokalitě lavičky.

V každé lokalitě se organizace snaží o dobrou spolupráci nejen s obcemi, ale i školami; majiteli ubytoven a domů, kde obyvatelé sociálně vyloučených lokalit žijí; s místními firmami a podnikateli; s organizacemi poskytujícími sociální služby pro provázanost služeb; s novináři apod. Organizace rovněž úzce spolupracují s krajskými koordinátory pro romské záležitosti.

Často organizace spolupracují i s dalšími spolky a neziskovými organizacemi, které pomáhají s některými konkrétními aktivitami, případně kvůli sdílení dobré praxe a zkušeností, které se v lokalitách osvědčily. Organizace Vzájemné soužití o.p.s. působící v Ostravě spolupracovala s jiným příjemcem dotace EUROTOPIA.CZ, o.p.s., který působí v Opavě. Proběhly vzájemná setkání zástupců komunit s cílem výměny zkušeností, čerpání inspirace, motivace a sdílení. Organizace Bunkr z.s. spolupracovala se spolkem Liberi & My, kdy se členy tohoto spolku (bývalá jádrová skupina z lokality v Třinci, kde organizace dlouhodobě realizovala komunitní práci) aktivně zúčastnili některých akcí a veřejných setkání v lokalitě, a to s cílem předávání zkušeností v oblasti lídrovství a komunitní práce z pohledu obyvatel.

V rámci podpořených komunitních projektů bylo definováno 103 výstupů projektu (viz Tabulka 19). Aktivity vycházely z návrhů a potřeb komunity a byly uskutečněny participativně nebo zcela komunitou za podpory dané organizace, respektive komunitních pracovníků. Jednalo se jak o aktivity jednorázové, tak o pravidelně se opakující. Mezi jednorázové aktivity patřily jak aktivity v lokalitě, tak i mimo ni (např. vzdělávací pobyty a návštěvy jiných sociálně vyloučených lokalit). V rámci opakujících se aktivit byly uskutečňovány rukodělné či praktické aktivity pro děti i dospělé, které vedly k získání nových dovedností. Aktivity v projektech jsou velmi různorodé, ale dle charakteru aktivit jsou zařaditelné do oblasti vzdělávání, prevence – volnočasové aktivity, bydlení, osobní rozvoj, vzájemné soužití, zdraví a zaměstnávání.

Graf 22 Přehled počtu zapojených osob podle oblasti zaměření v projektech na KP

Zlepšování vzájemného soužití

Aktivit v oblasti vzájemného soužití se zúčastnilo nejvíc osob ze všech tematických oblastí, a to 2.506, přičemž více než polovinu (56,59 %) tvořily ženy. Aktivitu, které se zaměřovaly na zlepšování vzájemného soužití, byly nazývány komunitní akce. Jednalo se většinou o jednorázové akce zaměřené na oslavy tradičních svátků (karneval, Velikonoce, pálení čarodějnic, advent, Mikuláš, Vánoce), dále pak dětské dny, sportovní turnaje, sousedské slavnosti a jiné. Značná část aktivit byla zaměřena na rodiny s dětmi. Komunitní akce byly zcela nebo z větší části v rukou komunity samotné. Zejména v případě sousedských akcí byly zvány i osoby mimo komunitu, z většinové společnosti. Tyto aktivity měly přispět jednak ke sblížení minority s majoritou, ale také ke zlepšení sousedských vztahů.

Oblast vzdělávání, prevence-volnočasové aktivity a oblast osobního rozvoje

Komunitní práce je obecně nejčastěji a nejsnáze realizována prostřednictvím dětí, které zprostředkovávají komunitním pracovníkům kontakt s komunitou či umožňují vstoupit do ní, ať už přímo prostřednictvím realizovaných aktivit, anebo nepřímo prostřednictvím vyprávění dětí rodičům o organizaci nebo konkrétnímu pracovníkovi. Velmi často začíná pracovník tak, že nejprve pracuje se samotnými dětmi a postupně se přidávají i jejich rodiče, děti jsou také prvními iniciátory možných akcí. Největší doplňkovou aktivitou komunitních projektů tak jsou tradičně volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti ze SVL s cílem rozvíjet jejich individuální schopnosti. Záměrem také bylo navázat spojení s jejich rodiči, zaktivizovat je, zapojit je do dění v komunitě a pracovat s nimi pak v rámci aktivit osobního rozvoje.

Vzdělávacích akcí se zúčastnilo 604 osob, přičemž téměř 3/4 zapojených do těchto aktivit tvořily ženy. Jednalo se o vzdělávací akce pro děti (např. doučování) a vzdělávací akce pro dospělé a mládež ve formě besed, přednášek či seminářů na různá témata, např.

zaměstnanost a výběr povolání, finanční gramotnost, exekuce, bydlení zdravý životní styl atd. Organizace Jako doma-Homelike se svými klientkami založila romskou knihovničku v komunitním centru, přičemž na výběru knih se podílely právě klientky.

Jak vzdělávací, tak volnočasové zaměření měly výlety mimo lokalitu, ať už na jednodenní výlety, víkendové, nebo vícedenní pobyty. Závisí to vždy na zájmu obyvatel a kapacitách organizace. Při vícedenních výjezdech organizace připravují pro členy komunity besedy, volnočasové aktivity, sebevzdělávací programy, nebo tematické dílny. V roce 2024 vícedenní výjezdy zorganizovala např. organizace Vzájemné soužití o.p.s., a to pro aktivní členy komunity. Prázdninové pobyty pro děti z komunity realizoval Spolek N.O.B.L a KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s. Jednodenní výjezdy pak zrealizovaly téměř všechny organizace a jednalo se převážně o výlety do zoo, návštěvy muzeí, hradů či památníků, ale také návštěva filmu a výstavy fotografií.

Pravidelně organizace vytvářely i možnosti trávení volného času, jako jsou hudební a taneční aktivity, kreativní dílny a výtvarné dílny, a další edukativně-pohybové aktivity. Tyto aktivity byly také velmi populární, zejména jako prevence patologického chování, kdy děti v SVL měly možnost aktivně a smysluplně trávit volný čas. Jednalo se zejména o taneční kroužek, pěvecký sbor, fotbalová utkání, kreativní klub a další.

Celkově bylo do aktivit v oblasti prevence a volného času zapojeno 1.919 osob, co představuje druhý nejvyšší počet zapojených osob do tematické oblasti. Většinu participujících (54,24 %) tvořily opět ženy.

Přibližně 429 osob (z toho cca 323 žen) se zapojilo do aktivit zaměřených na oblast osobního rozvoje. Byly realizovány aktivity zaměřené na osvojení si různých dovedností jako např. kurzy vaření, počítačové kurzy nebo jiné rukodělné aktivity, ale také aktivity zaměřené na sebevzdělávání a zvyšování kompetencí. Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava organizovalo např. klub pro matky s dětmi ke zvyšování rodičovských kompetencí. Členka komunity ve Frýdku-Místku se díky organizaci Přátelé Lipiny zúčastnila kurzu leadershipu pořádaného na fakultě sociálních studií. Kolektiv Prádelna spolu s jádrovou skupinou uspořádal přednášku na Ateliéru UMPRUM s tématem zpřístupnění umění marginalizovaným skupinám a role umělecké tvorby v sociální změně.

Oblast bydlení

V roce 2024 se oblasti bydlení zabývalo 8 podpořených projektů, v nichž bylo zapojeno 319 osob (z toho 166 žen), které investovaly svůj čas a prostředky do zlepšení svého bydlení a jeho okolí.

Stejně jako v předchozích letech byly nejčastěji realizovány komunitní úklidy, úpravy dvorů, dětských hřišť apod. Úklidové akce se stávají již pravidelnou součástí projektů, které se účastní stále větší počet obyvatel, a které často spojují obyvatele jednotlivých lokalit. Zvyšující se počet zapojených osob do úklidových prací a pracích zaměřených na opravy a zvelebování potvrzuje fakt, že se jedná o aktivity, ve kterých komunitní pracovníci a obyvatelé komunit vidí smysl. Pro obyvatele lokalit jsou výsledky úklidů vidět na první pohled a lépe se jim pak v lokalitě žije. Proměny domů a prostranství vedou současně k odbourávání stereotypů vůči Romům u většinové společnosti.

Snaha o zvelebování lokalit se bohužel dlouhodobě setkává i s řadou komplikací. Mezi přetrvávající problémy považují komunitní pracovníci nezájem a neochotu majitelů domů investovat do oprav domů, což vede ke zhoršování stavu domů, ale i zhoršování vzájemných vztahů. Některé byty jsou v neobyvatelném stavu bez teplé vody a topení, ale obyvatelé SVL nemají takřka možnost získat byt jinde, proto zůstávají i za těchto podmínek v naprosto nevyhovujícím prostředí.

Dvě organizace (Oblastní charita Pardubice a EUROTOPIA.CZ) musely v roce 2024 řešit následky povodní, které zasáhly lokality, ve kterých působily. Tato situace měla výrazný dopad na komunitu, změnila potřeby obyvatel. Zároveň díky rozběhnuté komunitní práci se komunita dokázala s touto krizovou situací lépe vyrovnat.

Pozitivním příkladem snahy o řešení problému bydlení bylo setkání, které realizovala organizace Přátelé Lipiny ve Frýdku-Místku. Obyvatelé lokality se setkali s náměstkem sociálních věcí, aby řešili stav bytů a jejich omezený počet a nevyužití volných bytů. Na schůzku navázalo setkání s pracovníky fakulty sociálních studií, kteří předali komunitním pracovníkům informace ohledně možnosti vzniku sociálního bytového družstva.

Oblast zdraví

V roce 2024 se oblasti zdraví věnovaly čtyři organizace s odhadovaným počtem 146 zapojených osob, z toho bylo 80,82 % žen. Tři z nich – Oblastní charita Pardubice, Charita Most a EUROTOPIA.CZ, o.p.s. využily k zprostředkování informací v oblasti zdraví formu přednášek, besed a workshopu. Mezi tématy vzdělávacích akcí byla např. prevence závislosti a možnosti odborné pomoci, psychické problémy a duševní zdraví, základy první pomoci, životní styl, plánované rodičovství nebo chronické onemocnění a imunita. Organizace Jako doma-Homelike, o.p.s. pro své klientky zprostředkovala gynekologickou péči, praktického lékaře, psychiatrické či adiktologické služby.

Oblast zaměstnávání

V oblasti zaměstnávání v roce 2024 poskytovalo podporu pět organizací. Ze 114 podpořených osob tvořily 2/3 ženy. Oblastní charita Pardubice a Spolek N.O.B.L. zorganizovaly besedy a minikurzy na téma hledání zaměstnání (kde hledat, jak sepsat životopis apod.). Tři organizace podporovaly při hledání zaměstnání také jednotlivce (hledání inzerátů, sepsání životopisu, kontaktování zaměstnavatelů, vyřizování dokladů). Organizace Vzájemné soužití o.p.s. ve spolupráci s Technickými službami Moravská Ostrava a Přívoz vytvořilo tzv. „úklidovou čet“, v níž bylo zaměstnáno 6 pracovníků z komunity na DPČ. Tři osoby si pak v průběhu roku našly stálé místo na pracovním trhu. Spolek N.O.B.L. v průběhu realizace projektu ve spolupráci s Úřadem práce Ostrava zaměstnal 4 členy komunity.

Činnosti v oblasti zdraví a zaměstnávání byly svým charakterem doplňkovými aktivitami ke komunitní práci. V následujících odstavcích bude pozornost zaměřena na projekty, které se soustředily na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby.

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u aktivit doplňujících terénní práci, sociální programy a sociální služby

V roce 2024 byly podpořeny 3 projekty doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby, v nichž bylo celkem zapojeno 668 osob, z toho 315 žen (tj. 47,16 %). V rámci projektů byly realizovány zejména vzdělávací, preventivní a volnočasové aktivity.

Cílem preventivního programu organizace Vzájemné soužití o.p.s. bylo vytvářet v sociálně vyloučených lokalitách bezpečnější prostředí, zmírňovat napětí a eliminovat sociálně patologické jevy a jejich dopady na obyvatele. V projektu vznikla Zpráva o situaci v oblasti protiprávního jednání a závadového chování v sociálně vyloučených a rizikových lokalitách na území města Ostravy v roce 2024, která byla představena na kulatém stole zástupcům Policie ČR, Magistrátu města Ostravy a Krajského úřadu Moravskoslezského kraje. Dále mezi výstupy projektu patřily besedy, pochůzky s Policií ČR po lokalitě a zpracovaná metodika dlouhodobého preventivního programu pro děti a mládež ze sociálně vyloučených a rizikových lokalit. Metodika byla pilotně ověřena na ZŠ Karasova v Ostravě.

Organizace Teen Challenge International ČR se svými aktivitami zaměřila na rozvoj a smysluplné trávení volného času romské mládeže. Během pravidelně konajících se klubů byla mládež zapojena do preventivních programů na podporu zdravého životního stylu, rizikách závislostí, důležitosti studia apod. Součástí klubů byly také volnočasové aktivity, jako fotbal, bruslení v zimě, bazén, bowling, výlety na kolech a do přírody. Dále byly zorganizovány pobytové aktivity (lyžařský pobyt, letní sport camp nebo silvestrovský pobyt s tématem Masterchef). Aktivity měly také duchovní rozměr, např. prostřednictvím čtení z Bible.

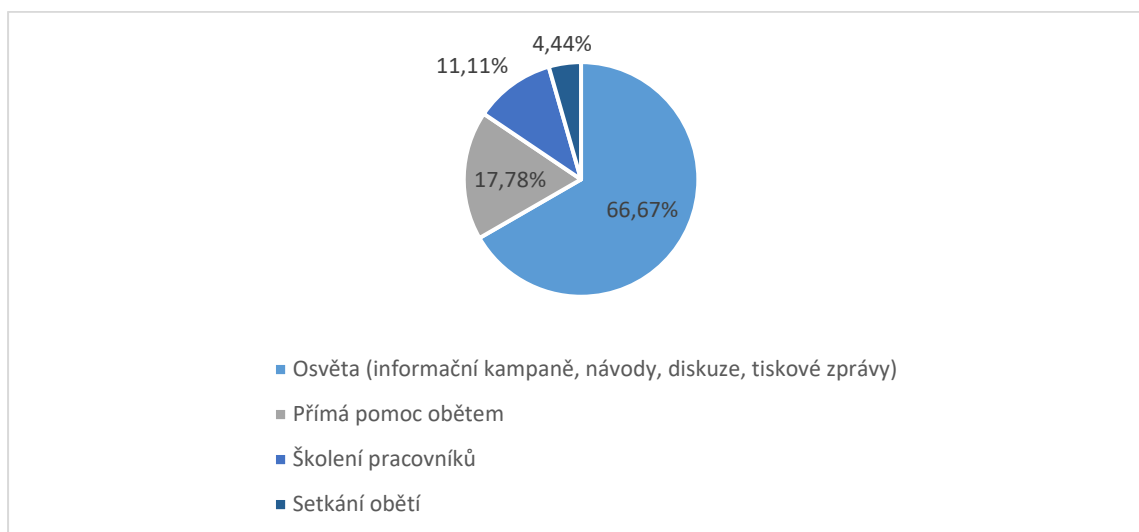
Na rodiny s dětmi se soustředily aktivity organizace Tosara, z.s. Hlavními cíli projektu bylo posílit kompetence rodičů pro vzdělávání svých dětí; nastavit spolupráci mezi rodinami, školami a dalšími odborníky; zvýšit kompetence pro úspěšné dokončení ZŠ apod. Kompetence rodičů dětí do 3 let byly rozvíjeny díky službě včasné podpory (home-visiting). Pro školní děti byly vytvořeny individuální vzdělávací plány, děti navštěvovaly klub, kde byly pro ně v roce 2024 připraveny 4 besedy. 3 děti byly dále zapojené do doučování se sociálním pedagogem za přítomnosti rodiče.

Vyhodnocení II. kola dotačního programu

Ve druhém kole dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce bylo podáno 11 žádostí o poskytnutí dotace s celkovou požadovanou výší finančních prostředků 6.079.953 Kč. Na doporučení Komise pro hodnocení projektů v rámci II. kola dotačního programu bylo podpořeno 9 projektů s celkovou výší finančních prostředků 5.234.352 Kč. Podpora dvou projektů byla zamítnuta.

Projektové aktivity, zejména osvětové kampaně, byly realizovány v celé České republice. V případě přímé práce s cílovou skupinou se někteří příjemci dotace soustředili na Ústecký, Karlovarský, Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský kraj.

Graf 23 Zaměření výstupů projektů

Celkem bylo realizováno 45 výstupů projektů, které lze rozdělit do oblastí osvěty, přímé pomoci obětem nezákonných sterilizací, školení pracovníků o tématu nezákonných sterilizací, setkání obětí nezákonných sterilizací.

Osvěta

Až dvě třetiny všech výstupů (66,67 %) bylo uskutečněno v oblasti osvěty. Do této oblasti zahrnujeme šíření informací o problematice sterilizací v rozporu s právem. Informace se týkaly vysvětlování pojmů a představení problému, vysvětlení právní úpravy, podrobné návody k vyplnění žádosti o odškodnění, kontakty na organizace a odborníky, kteří poskytovali právní a psychologickou pomoc, zkušenosti obětí, kazuistiky, dobrou praxi apod. Informace byly šířeny formou článků, videí, podcastů, veřejných setkání a diskusí, tiskových zpráv a také formou divadla.

V největší míře příjemci dotace využívali k šíření informací elektronické, resp. online nástroje jako sociální sítě (Facebook, X), webové stránky, video (YouTube) a audio platformy (Spotify), elektronické časopisy, televize a rádio. Kromě toho organizace distribuovaly tištěné letáky a jiné tištěné informační materiály.

Z dotační podpory vznikla např. webová stránka www.posledni-sance.cz, která ženám – obětem protiprávných sterilizací poskytovala potřebné informace k podání žádosti o odškodnění, včetně vzoru vyplněné žádosti a seznamu důkazů a dokumentů, které bylo potřeba k žádosti přiložit. Kromě těchto informací na stránce byly k nalezení důležité kontakty na právní či psychologickou pomoc, články, videa, rozhovory k tématu sterilizací. Na její tvorbě se podílely dvě organizace Romea, o.p.s. a ARA ART, z.s.

Organizace ARA ART, z.s. dále pro osvětu v tématu sterilizací využila kreativní nástroj – divadlo. Představení Dajori (Maminka) se věnovalo obecně nelehkému osudu romských žen ve 20. století, přičemž závěrečná čtvrtina představení se týkala tématu nedobrovolných sterilizací. Po každém ze šesti představení následovala diskuse, na které byly poskytnuty také informace o průběhu a náležitostech procesu podání žádosti.

O ucelenější náhled na problematiku protiprávních sterilizací se usilovala Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z.s. ve své publikaci „Spravedlnost pro ženy sterilizované v rozporu s právem?“ s dovětkem Doporučení pro oběti protiprávních sterilizací a zhodnocení právního stavu. Elektronická publikace zahrnovala doporučení, jak odškodňovací nárok uplatnit, vysvětlovala fázi řízení o žádostech s doporučeními k podání příslušných opravných prostředků, zhodnocení právní úpravy a právních východisek, problém aplikační praxe a kritická reflexe přístupu státu k odčinění útrap.

Přímá pomoc obětem

Podle Grafu 22 téměř 18 % výstupů projektů se zaměřovalo na přímou práci s oběťmi sterilizací v rozporu s právem. Celkově příjemci dotace poskytli právní, sociální a psychologickou podporu víc než 337 obětem sterilizací. Příkladem právní pomoci byla asistence s vyřizováním žádostí o kopii zdravotní dokumentace, žádostí o odškodnění, podáním rozkladu proti zamítavému prvostupňovému rozhodnutí (ministerstva), žádostí o podání návrhu na opatření proti nečinnosti správního úřadu, žádostí o součinnost správního orgánu poskytnutím přiměřeného poučení, v řízení vedeném Nejvyšším správním soudem o kasační stížnosti podané ministerstvem.⁵²

Školení pracovníků a setkání obětí

Tři příjemci dotace (Vzájemné soužití o.p.s., ROMODROM, o.p.s., Liga lidských práv, z.s.) uskutečnili celkem 5 školení/webinářů (tj. 11,11 % všech výstupů) na téma sterilizací v rozporu s právem pro své zaměstnance, ale také pro zaměstnance dalších pomáhajících neziskových organizací.

Dva příjemci dotace (Vzájemné soužití o.p.s. a Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z.s.) pak vytvořili prostor pro setkání obětí sterilizací, na kterých zúčastnění mohli sdílet své zkušenosti a podporu v procesu řízení o odškodnění.

3. Shrnutí

V prvním kole dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce bylo v roce 2024 podpořeno 17 projektů v celkové výši 9.786.706 Kč. Jedna organizace v průběhu roku vrátila celou částku dotace (182.908 Kč), čímž bylo realizováno pouze 16 projektů. V roce 2024 pracovalo 13 projektů s metodou komunitní práce nebo alespoň využívalo některé principy komunitní práce. Co se týká projektů zaměřených na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby, byly v této oblasti podpořeny 3 projekty. Projekty byly podpořeny v 6 krajích a v Hlavním městě Praha. Deset organizací zaměstnávalo v roce 2024 22 příslušníků romské menšiny. 15 z nich pocházelo přímo z komunit, v nichž byly projekty realizovány.

V rámci komunitní práce bylo v roce 2024 podpořeno 7 organizací, které byly podpořeny i v roce 2023. Do projektů bylo zapojeno přibližně 6.434 obyvatel. Ve všech projektech na komunitní práci byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových

⁵² Vydání rozsudku Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 19.9.2024, č.j. 7 As 12/2024-45, jímž byla zamítnuta kasační stížnost ministerstva.

skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a samostatnosti členů komunity.

Organizace uskutečnily jak pravidelně opakující se aktivity, tak i jednorázové aktivity, tj. komunitní akce, které iniciovala většinou sama cílová/jádrová skupina. Pravidelně opakující se aktivity se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních center, jednalo se zejména o tvořivé dílny a pohybové aktivity. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se úpravy a úklidu prostor, oslavy svátků, navazování nových vazeb s okolím a s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Cílovou skupinu tvořili především dospělí obyvatelé SVL, ale jelikož se komunitní práce nejsnáze realizuje prostřednictvím dětí, aktivity cílily i na ně. Jednalo se o aktivity vzdělávacího a volnočasového charakteru. Přibližně 2.952 osob se zapojilo do vzdělávacích neb volnočasových aktivit a aktivit zaměřených na osobní rozvoj.

Komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojit do aktivit co nejvíce osob, a to nejen ze samotné komunity, ale i z řad dalších relevantních aktérů. Jednou z oblastí, do které se zapojilo nejvíce osob, byly aktivity zaměřené na zlepšení vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností. Do těchto akcí se zapojilo bezmála 2.506 osob.

Důležitým tématem, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V roce 2024 navíc dvě organizace s komunitou řešily následky povodní v lokalitě. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 319 osob, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostřanství.

Do aktivit v oblasti zdraví se zapojilo přibližně 146 osob a 114 osobám poskytly organizace podporu při hledání nebo udržení si zaměstnání.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby došlo také k aktivizaci a samostatnosti členů komunity. V rámci 3 projektů bylo podpořeno celkem 668 osob. V této oblasti probíhaly zejména vzdělávací, preventivní a volnočasové aktivity nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí.

Podpořené projekty díky svému zaměření přispěly k aktivizaci občanů k převzetí vlastní odpovědnosti za sebe, rodinu, místní komunitu a za řešení místních problémů v oblasti bydlení, vzdělání, zaměstnávání, vzájemného soužití a další.

V mimořádném druhém kole dotačního řízení, které bylo zaměřeno na téma odškodnění obětí sterilizovaných v rozporu s právem, bylo podáno 11 žádostí o poskytnutí dotace s celkovou požadovanou výší finančních prostředků 6.079.953 Kč. Podpořeno bylo 9 projektů s celkovou výší finančních prostředků 5.234.352 Kč. Dva projekty podpořeny nebyly.

Projektové aktivity byly realizovány v celé České republice. Celkem bylo realizováno 45 výstupů projektů v oblasti osvěty, přímé pomoci obětem nezákonných sterilizací, dále pak

školení pracovníků o tématu nezákonných sterilizací či setkání obětí nezákonných sterilizací.

Největší podíl všech výstupů – až dvě třetiny tvořily výstupy v oblasti osvěty. Organizace šířily informace o problematice sterilizací, včetně vysvětlování právní úpravy a vypracování podrobných návodů k podání žádosti o odškodnění. Informace byly šířeny formou článků, videí, podcastů, veřejných setkání a diskusí, tiskových zpráv a také formou divadla.

Výstupy se dále týkaly přímé práce s oběťmi sterilizací. Celkově příjemci dotace poskytli právní, sociální a psychologickou podporu víc než 337 obětem sterilizací.

Některé organizace realizovaly školení pro zaměstnance a pracovníky dalších organizací o tématu protiprávních sterilizací. Ve dvou případech byly organizována setkání obětí sterilizací, na kterých si oběti např. sdílely své zkušenosti s procesem odškodnění.

Tabulka 20 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2024

Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
Charita Most	Asistenční centrum v Janově	1.183.021
MY Litvínov, z.s.	Práce s komunitou v SVL Janov 24	1.129.272
Jako doma-Homelike, o.p.s.	Podpora romských žen bez domova v Praze	1.015.082
Oblastní charita Pardubice	Pomoc romským rodinám v Luži	860.000
Khamoro o.p.s	Aktivizace romských komunit v Chodově a Novém Sedle 2024	844.000
Bunkr, o.p.s.	Komunitní práce v Třinci	722.137
Tosara, z.s.	Prevence sociálního vyloučení u rodin s dětmi ve Slaném	583.460
KoCeRo KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	Moje cesta 2024	583.370
Vzájemné soužití o.p.s.	Pro nás s námi 2024	558.971
Spolek N.O.B.L	Rozvoj komunity - Bedřiška 2024	520.448
Teen Challenge International ČR	Nevzdávej se	383.646
Přátelé Lipiny, z.s.	Komunitní práce v Lipině 2024	323.092
Vzájemné soužití o.p.s.	Pomocná ruka- Společně za práva a bezpečí 2024	307.362
Kolektiv Prádelna z.s.	Pojízdná Prádelna	242.000

EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Spojme ruce - Společnou cestou V.	191.137
Cheiron T, o.p.s.		<i>Nerealizován</i>
Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava	Komunitní centrum SRNM Šternberk	156.800

Tabulka 21 Přehled podpořených projektů ve II. kole programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2024

Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
Vzájemné soužití o.p.s.	Ještě to stihnete - pomůžeme Vám	599.850
Český helsinský výbor, z.s.	Poskytování právní pomoci protiprávně sterilizovaným osobám ve smyslu zákona č. 297/2021 Sb., a související osvětová činnost	599.622
Romea, o.p.s.	Poslední šance na odškodnění – Infomační kampaň s cílem podpořit nezákonně sterilizované ženy	595.895
European People & Media z.s.	Romani Zor – Romská síla	595.290
ROMODROM, o.p.s.	Pomáháme obětem protiprávních sterilizací	588.456
ARA ART,z.s.	Přes divadlo k odškodnění	583.630
Liga lidských práv, z.s.	Právek k odškodnění pro oběti nedobrovolných sterilizací	572.063
Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z.s.	Spravedlnost pro romské ženy – podpora obětí nezákonných sterilizací	562.715
Světlo Kadaň, z.s.	Pomoc obětem protiprávních sterilizací v Ústeckém a Karlovarském kraji	536.831

E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Cílem dotačního programu je napomoci úspěšné implementaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Tuto úmluvu Rady Evropy Česká republika ratifikovala dne 15. listopadu 2006, v platnost pro ČR vstoupila 1. března 2007.

Původně byl dotační program určen pouze na krytí nákladů spojených se zaváděním dvojjazyčných česko-polských nápisů v obcích s vyšší přítomností obyvatel polské národnostní menšiny. Náklady na zavádění dvojjazyčných česko-polských nápisů byly od roku 2007 hrazeny ze státního rozpočtu, z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR, přičemž výše disponibilních prostředků činila 5.000.000 Kč. Prostředky byly původně transferovány do rozpočtu Moravskoslezského kraje, který až do roku 2009 prováděl administraci finančních úhrad obcím. Pro efektivnější a účelnější využití finančních prostředků však prošel dotační program restrukturalizací a byl transformován v dotační program na podporu implementace více článků Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který v současnosti administruje Odbor lidských práv a ochrany menšin.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, konkrétně:

- polštinu (především těšínské nářečí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji),
- němčinu,
- romštinu,
- slovenštinu (v rámci celé ČR a to tam, kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné)
- moravskou chorvatštinu⁵³ (od 1. 1. 2015).

V roce 2024 byly podporovány následující aktivity:

- A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování,** které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.
- B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.
- C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí,

⁵³ Ke schválení chorvatštiny moravských Chorvatů mezi jazyky, na něž je dotační program zaměřen, došlo v roce 2014 Radou vlády pro národnostní menšiny.

jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V rámci tohoto tematického okruhu mohla být podpořena zejména: výroba a tisk publikací (např. vytvoření digitální mapy s tradičními místními názvy, tisk map s tradičními místními názvy); vytvoření analýzy zaměřené na mapování historického a kulturního dědictví uživatelů menšinového jazyka v regionu a výroba a instalace dvojjazyčných cedulí (např. označení autobusových zastávek, názvy ulic a lokalit, vjezdové a výjezdové cedule s názvem obce, označení ve veřejných (obecních) budovách aj.)

D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice.⁵⁴

Pro rok 2024 mohly o dotaci žádat, stejně jako v předchozích letech, spolky; ústavy; církevní právnické osoby; obecně prospěšné společnosti; školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; vysoké školy dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a obce.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024

V roce 2024 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády ČR přiděleny finanční prostředky ve výši 3.000.000 Kč. Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR obdržel pro rok 2024 celkem 12 žádostí o poskytnutí dotace. Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků bylo doporučeno k podpoře všech 12 organizací v celkové výši 2.977.981 Kč.

Jak ukazuje Tabulka 22, od roku 2021 je vidět v dotačním programu klesající trend v počtu žádostí a ve výši požadovaných prostředků. Nejvyšší počet nepodpořených projektů byl v roce 2021, přičemž v roce 2014 byly podpořeny všechny žádosti. V roce 2024 byl přesah požadovaných prostředků (15.869 Kč) nad schválený rozpočet zanedbatelný oproti roku 2021 (5.490.192 Kč), kdy objem požadovaných prostředků přesahoval schválený rozpočet o téměř dva a půl milionu Kč. Nižší zájem o podání žádosti v dotačním programu může souviset s dlouhodobě se neměnicí výší alokovaných prostředků. Od roku 2022 je za stejný rozpočet podpořeno méně projektů než v předchozích letech, což může souviset s vyšší finanční náročností projektů.

Dvě organizace GOTIC, příspěvková organizace a KHER, z.s. vrátily v průběhu roku 2024 celou částku dotace (175.000 Kč a 411.896 Kč), čímž bylo realizováno pouze 10 projektů. V rámci vypořádání dotací za rok 2024 další vratky nevznikly. V roce 2024 bylo skutečně čerpáno 2.391.085 Kč.

⁵⁴ Tematický okruh činnosti uvedený pod písmenem D) lze realizovat v souvislosti se všemi jazyky národnostních menšin zastoupených v Radě vlády pro národnosti menšiny. Jedná se o běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou, romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou národnostní menšinu.

Tabulka 22 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019–2024

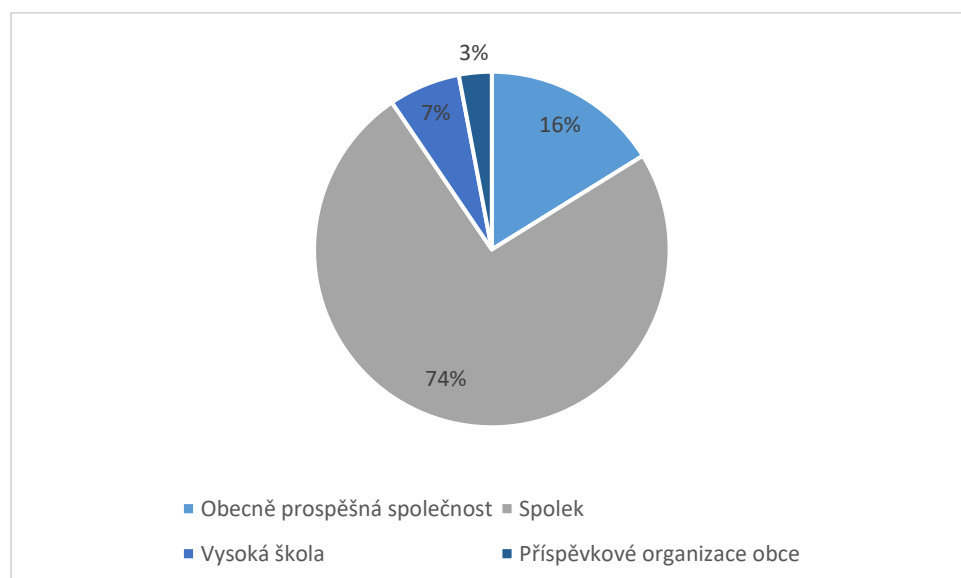
Rok	Schválený rozpočet (v Kč)	Požadováno (v Kč)	Počet žádostí	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2019	3.200.000	3.339.274	14	2.888.431	14
2020	3.000.000	4.053.813	17	2.699.320	13
2021	3.000.000	5.490.192	25	3.288.491,70	17
2022	3.000.000	5.420.143	19	2.969.678	12
2023	3.000.000	4.835.150	18	2.977.697	11
2024	3.000.000	3.015.869	12	2.977.981	12

V roce 2024 bylo realizováno 10 projektů, z toho bylo 9 projektů zaměřeno na oblast podpory A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování a 1 projekt se zaměřoval na oblast podpory B) kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory. V roce 2024 nebyly podpořeny žádné projekty v oblasti podpory C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích a D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů. Výše poskytnuté dotace přesáhla výši 500.000 Kč pouze u jednoho příjemce dotace.

Právní forma příjemců

Z hlediska právní formy příjemců byla v roce 2024 podpořena jedna obecně prospěšná společnost ve výši 386.436 Kč, 7 spolků v celkové výši 1.777.617 Kč, 1 projekt vysoké školy ve výši 155.782 Kč a 1 projekt příspěvkové organizace obce ve výši 71.250 Kč.

Graf 24 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2024 v procentuálním zastoupení

Rozložení podpory z hlediska jazyků

V roce 2024 byly podpořeny 2 projekty na podporu romštiny v celkové výši 542.218 Kč. Jeden projekt (Nová škola, o.p.s.) byl zaměřen na vzdělávací aktivity za účelem zachování menšinového jazyka a jeden projekt (Univerzita Karlova) byl zaměřen na sběr a zpracování jazykových dat. Oba projekty patřily pod tematickou oblast podpory A.

Projekty zaměřující se na polštinu byly podpořeny ve výši 733.720 Kč. Jednalo se o 3 projekty Polského kulturně – osvětového svazu v České republice z.s., který byl podpořen i v předchozích letech. Dále byl podpořen projekt příspěvkové organizace obce Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace, která zrealizovala recitační soutěže žáků základních škol s polským jazykem vyučovacím v České republice. Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s. vydalo audioknihu polského autora v polštině. Všechny projekty možno zařadit pod tematickou oblast A.

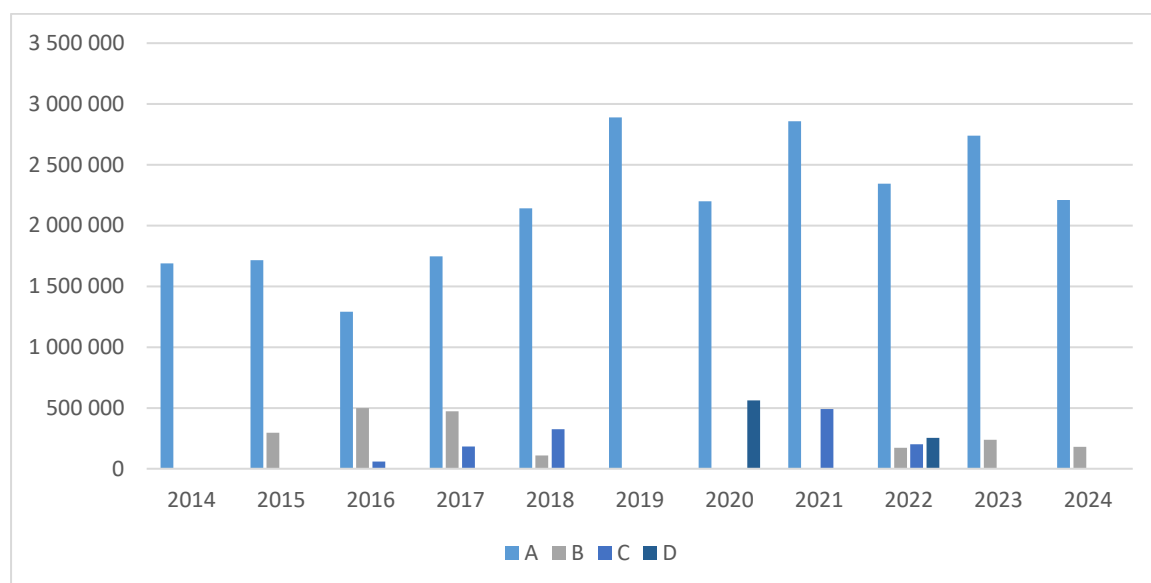
Slovenština byla podpořena v roce 2024 ve dvou projektech. Konkrétně se jednalo o organizaci BONA FIDE z.s., jejíž projekt patří mezi dlouhodobě podporované a jehož výsledkem je čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky nově pouze na webu organizace. Projekt byl podpořen ve výši 430.524 Kč. Projekt tematicky zapadá do oblasti A. Jak na slovenštinu, tak na němčinu se zaměřil projekt Dokumentačního a muzejního střediska slovenské menšiny v ČR, z.s. (dále jen „DOMUS“). V rámci projektu byl zdokumentovaný současný stav frekvence slovenského a německého jazyka v Karlovarském okrese. Tematicky tak projekt lze zařadit do oblasti B.

Všechny jazyky Charty byly podpořeny prostřednictvím projektu Spolku Zaedno, který pro děti z národnostních menšin vydával časopis Kamarádi. Celkově byl podpořen ve výši 504.357 Kč a patří do tematické oblasti A.

Tematické oblasti podpory

Kromě podpory jazyka je sledováno i rozložení podpory dle jednotlivých oblastí dotačního programu, tzn. dle tematických okruhů. Jak bylo již uvedeno výše, dotační program se zaměřuje na čtyři oblasti podpory jazyků: A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají, B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory a oblast, C) **Podporu užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích a D) **Mapování a dokumentaci hřbitovů a hrobů**, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice. V roce 2023 bylo 10 projektů zaměřeno na oblast podpory A) a 1 podpořený projekt se zaměřoval na oblast podpory B).

Graf 25 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2014-2024

Okruh A) je svým zaměřením ze všech podporovaných okruhů nejrozmanitější, což je pravděpodobně i důvod, proč nejvíce ze žadatelských organizací realizuje aktivity právě v této tematické oblasti. Primárně je okruh zaměřen na vzdělávací aktivity pro cílovou skupinu dětí a mládeže z daných národnostních menšin, ovšem vzhledem ke zmíněné rozmanitosti a rozdílnosti při vykazování aktivit jednotlivých organizací je téměř nemožné dospět k jednoznačným závěrům.

V roce 2024 bylo v tematickém okruhu A) stanoveno 27 výstupů, které si příjemci dotací sami při předkládání projektu definovali, a které jsou součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace.

V okruhu A) byly stanoveny nejčastěji tři hlavní cíle – podpora šíření informací v menšinovém jazyce, podpora vzdělávání v menšinovém jazyce a podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce, kterých bylo v rámci dotačního programu dosaženo.

1. cíl oblasti A – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce**

První stanovený cíl v oblasti A dotačního programu – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce**, se člení do několika podoblastí, respektive dílčích cílů. Mezi ně patří:

- podpora vydání publikací, textů, článků či příspěvků;
- podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků;
- podpora dostupnosti webových stránek menšinových organizací;
- podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek;
- podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce.

Polský kulturně-osvětový svaz v České republice z.s. vydal v rámci dotace publikaci *Kalendarz Śląski 2025*. Publikace zahrnuje historii i současnost polské národnosti menšiny v Těšínském Slezsku, včetně tématu umění. Organizace vydává *Kalendarz*

Śląski od roku 1946 a je vyhledávanou publikací pro vědecká pracoviště jak v ČR, tak v Polsku.

Organizace Nová škola, o. p. s. vydala sborník Romano suno 2024, který představuje sběr dětských prací v romském originále i českém překladu z každoroční dětské soutěže. Sborník v romském originále a českém překladu je k dispozici i v elektronické verzi na stránkách organizace.⁵⁵

V rámci projektu Polského kulturně-osvětového svazu v České republice z.s. bylo zveřejněno 60 článků v polštině na stránce www.zwrot.cz. Mezi tématy byla zastoupena témata života polské menšiny, její práva, kultura a vzdělávání v polštině.

Časopis Kamarádi pro děti v jazycích všech oficiálně uznaných národnostních menšin v ČR vydávala v roce 2024 organizace Spolek Zaedno. Celkově bylo vydáno 5 čísel tištěného časopisu a zároveň byl zveřejněn na stránkách organizace.⁵⁶ Projekt předával dětem z národnostních menšin znalosti o jejich národní kultuře a tradicích a podporoval výuku menšinových jazyků.

Do druhé podoblasti (podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků) lze zařadit projekt Univerzity Karlovy, který navázal na předchozí roky, a v rámci něhož došlo k dalšímu rozšíření slovníku romských neologismů a bylo opraveno a zredigováno na stovky hesel. Slovník byl v roce 2024 doplněn o přibližně 800 neologismů, 1068 překladových příkladů, 317 odkazů a 3 doprovodných článků.⁵⁷

Do podpory tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek je nově zařazen projekt organizace BONA FIDE, z. s. Původně rozhlasový pořad „Slovenská mozaika“ byl v roce 2024 kvůli zániku Rádía ZET zveřejněn jako zvuková relace na webových stránkách organizace.⁵⁸ Tento čtrnáctideník ve slovenštině byl rozdělen do 26 tematických samostatných dílů a zahrnoval témata historie, vědy, kultury a společenského dění. Každý díl obsahoval rozhovor s osobností z daného tématu.

Organizace Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s. v roce 2024 vytvořila audioknihu na základě knihy Adama Wawrosze „Z Adamowej dzichty“. Audiokniha je dostupná zdarma na platformě YouTube⁵⁹, odkaz je umístěn na stránkách Kongresu Poláků a na stránkách organizace.

Na základě velkého úspěchu pokračovala organizace Nová škola, o.p.s i v tvorbě podcastů. Organizace oproti předchozímu roku zdvojnásobila počet podcastů na 16 (8 v romském originále, 8 v českém překladu). Podcasty se věnovaly čtení na pokračování knihy Čavargoš - Tulák od Tery Fabiánové. Knihu načetla Stanislava Miková

⁵⁵ Sborník Romano Suno 2024 je dostupný zde:

http://www.novaskolaops.cz/assets/user/Romano%20suno/sborniky/romano-suno-2024_web-version.pdf

⁵⁶ Časopis ve formě listového náhledu je dostupný zde: <https://www.zaedno.org/casopis/2024>

⁵⁷ Slovník romských neologismů je dostupný zde: <https://romstina.ff.cuni.cz/index.php>

⁵⁸ Všechny relace jsou dostupné na stránkách organizace <http://bonafideos.cz/slovenska-mozaika>.

⁵⁹ Audiokniha na YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=Cu_1aSGONT4&t=13s

za hudebního doprovodu Jéni Duždy, odkazy na podcasty viz příloha. Všechny podcasty mají českou a romskou verzi a je možné si je poslechnout na platformě Soundcloud.⁶⁰

2. cíl oblasti A – **Podpora vzdělávání v menšinovém jazyce**

Druhý stanovený cíl oblasti A je taktéž členěn do několika oblastí, kterým jsou:

- podpora pořádání vzdělávacích akcí (workshopů/seminářů apod.) podporujících menšinový/é jazyk/y;
- podpora realizace vzdělávací aktivity nad rámec standardního vyučování (určené pro děti a mládež);
- podpora aktivit zaměřených na vzdělávání dospělých v menšinovém jazyce (tzn. podporovat zřízení kurzů a podobných aktivit pro další vzdělávání dospělých s výukou vedenou převážně nebo zcela v regionálních či menšinových jazycích);
- podpora aktivit zaměřených na vzdělání pedagogů v menšinovém jazyce.

Podpořenou aktivitou v podoblasti realizace vzdělávacích aktivit nad rámec standardního vyučování zaměřeného na děti a mládež, byla již tradiční recitační soutěž Základní školy a mateřské školy s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace.

Vzdělávací aktivity na základních školách zorganizovala také organizace Nová škola, o.p.s. Beseda s romskou autorkou Ivetou Kokyovou, na kterou pak navázala dílna v romštině, se uskutečnila na ZŠ Jungmannova v Jihlavě. Další tři dílny byly realizovány v brněnské ZŠ Merhautova. Na dílnách si děti i dospělí mohli napsat svůj text v romštině.

Organizace Nová škola, o.p.s. dále v oblasti podpory romštiny realizovala dva kurzy romštiny, kurz pro pokročilé o 24 hodinách a kurz pro začátečníky o 16 hodinách a uspořádala seminář o romštině a romské literatuře na střední škole.

Vzdělávací aktivity zaměřené primárně na dospělé byly již tradičně realizovány Polským kulturně-osvětovým svazem v České republice, z. s. V rámci projektu s názvem „Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)“ bylo uspořádáno deset tematických přednášek v polštině. Vzdělávací program běží nepřetržitě od roku 2006 a byl určen široké veřejnosti, zejména pak posluchačům zájímajícím se o humanitní a přírodní vědy se zvláštním zřetelem na okruhy týkající se Těšínského Slezska.

⁶⁰ Romská verze je dostupná zde: https://soundcloud.com/user-380353256/sets/cavargos?si=4ad3295e296349ce8a5d4d387be55623&utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing
Česká verze je dostupná zde: https://soundcloud.com/user-380353256/sets/cavargos-tulak?si=0828e4b9d4bb4ee9a4bd6ebe6d7b0cb6&utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing

3. cíl v oblasti A – **Podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce**

Cílem této oblasti je podpořit realizaci kulturních akcí veřejného charakteru (festivalů, koncertů, soutěží, výstav apod.), které se zaměřují na menšinový jazyk (tzn. podporovat pořádání soutěží, výstav a dalších kulturních akcí).

27. ročník celorepublikové soutěže v romštině pro děti a dospělé pořádala organizace Nová škola, o. p. s. V roce 2024 bylo v rámci soutěže obdrženo 156 příspěvků do Pisinas romanes – psaného slova a 31 videí do Vakeras romanes – mluveného slova. Finále Džanas romanes se účastnilo 18 finalistů.

V okruhu **B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory** realizoval projekt DOMUS. Cílem projektu bylo zdokumentovat současný stav frekvence slovenského a německého jazyka v Karlovarském okrese včetně Karlových Varů. V rámci projektu organizace zkoumala také historický kontext o používání obou jazyků do roku 1945 z historických pramenů. Byly zorganizovány 4 workshopy, na nichž byl proveden sociologický výzkum zaměřený na zjišťování názorů a postojů obyvatel vybrané lokality k danému tématu, a to prostřednictvím dotazníku. Nakonec byla zpracována Závěrečná zpráva z výzkumu, která sumarizuje, doplňuje a rozšiřuje dosavadní poznatky o menšinových jazycích německé a slovenské menšiny zkoumané oblasti.

3. Shrnutí

V dotačním řízení Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků pro rok 2024 bylo podpořeno 12 projektů v celkové výši 2.977.981 Kč. Dva příjemci dotace v průběhu roku vrátili celou částku dotace. V roce 2024 tak bylo realizováno 10 projektů se přidělenou výší dotaci 2.391.085 Kč.

Z hlediska právní formy převažovaly mezi příjemci spolky (celkem 7 projektů). Dále byl podpořen 1 projekt obecně prospěšné společnosti, 1 projekt vysoké školy a 1 projekt příspěvkové organizace obce.

Co se týče tematických oblastí podpory, podpořené projekty spadaly do dvou tematických oblastí, konkrétně do oblasti A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování a do oblasti B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků. Kromě jedné organizace spadaly všechny projekty do oblasti A). Nejvíce se organizace zaměřily na vydávání publikací, textů, článků v tištěné nebo elektronické podobě, dále na realizaci vzdělávacích a kulturních akcí podporující menšinový jazyk a na tvorbu zvukových nahrávek v národnostních jazycích. V oblasti B) byl podpořen projekt zaměřený na zmapování používání němčiny a slovenštiny v Karlovarském okrese.

V roce 2024 byly podpořeny projekty s podporou všech jazyků Charty, a to díky projektu Spolku Zaedno (504.357 Kč), který se v dětském časopise Kamarádi věnoval všem menšinovým jazykům. S výjimkou moravské chorvatštiny byly pak podpořeny projekty specificky zaměřené na některý menšinový jazyk, případně jazyky. 5 projektů na podporu polštiny bylo podpořeno ve výši 733.720 Kč. Dva projekty na podporu romštiny získaly

podporu ve výši 542.218 Kč. Na slovenštinu se specificky zaměřoval jeden projekt ve výši 430.524 Kč a pak spolu s němčinou projekt ve výši 180.266 Kč.

Díky činnostem v rámci podpořených projektů dochází k podpoře menšinových jazyků, které se Česká republika zavázala specificky chránit. Výstupy projektů jsou praktického charakteru a napomáhají menšinám a celé společnosti k udržení a rozšiřování podporovaných menšinových jazyků.

Tabulka 23 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2024

Příjemce dotace	Název projektu	Oblast	Přidělená dotace (v Kč)
Spolek Zaedno	Kamarádi, celoroční vzdělávací aktivity pro děti	A	504.357
BONA FIDE z.s.	SLOVENSKÁ MOZAIKA	A	430.524
Polský kulturně-osvětový svaz v České republice z.s.	Polská menšina on-line prostřednictvím www.zwrot.cz	A	420.700
KHER, z.s.			nerealizován
Nová škola, o. p. s.	Romano suno 2024	A	386.436
Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, z.s. (DOMUS)	Slovenský jazyk a německý jazyk ve vybraných regionech pohraničí ČR. Znění, frekvence, entity i jednotlivci, místa projevu. Možnosti revitalizace.		180.266
GOTIC, příspěvková organizace			nerealizován
Univerzita Karlova	Rozšíření Slovníku romských neologismů o nové zdroje a doprovodné texty	A	155.782
Polský kulturně-osvětový svaz v České republice z.s.	Kalendarz Śląski 2025	A	103.070
Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s.	Adam Wawrosz - audiobook	A	100.000
Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawo PH	XX. ročník recitační soutěže Jana Kubisze 2024	A	71.250
Polský kulturně-osvětový svaz v České republice z.s.	Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)		38.700

F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program vznikl na základě vládou schválené Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020 (dále jen „Státní politika“). Státní politiku vláda přijala svým usnesením ze dne 29. 07. 2015 č. 608. V příloze tohoto usnesení, které obsahuje úkoly plynoucí ze Státní politiky, se kromě jiného ukládá předsedovi Rady vlády pro NNO, aby do 30. 09. 2016 připravil výběrové dotační řízení ve výši 3.000.000 Kč pro celostátní mezioborové sítě NNO a vyhlásil jej v roce 2016 pro rok 2017 a poté ve stejné výši každoročně, a vedoucímu Úřadu vlády ČR ve spolupráci s ministrem financí do 30. 06. 2016 zajistit v rozpočtové kapitole Úřadu vlády ČR pro rok 2017 a dále každoročně 3.000.000 Kč na tento dotační program. První ročník dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO byl na rok 2017 vyhlášen dne 29. 07. 2016. Na schválený dokument Státní politika navazuje Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030, která byla schválena usnesením vlády ze dne 12. července 2021 č. 623.

Projekty podpořené v rámci tohoto dotačního programu musí být v souladu se Státní politikou, a na ni navazujícími koncepčními, strategickými a dalšími veřejnými dokumenty.

Program Podpora celostátních mezioborových sítí NNO je zaměřen na podporu celostátních mezioborových sítí NNO tak, aby se NNO staly kompetentními, kvalifikovanými a legitimními subjekty, které zastupují zájmy svých členů navenek a přispívají ke zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO.

V roce 2021 bylo rozšířeno obsahové zaměření dotačního programu o potřebu osvěty veřejnosti o činnostech neziskového sektoru. Po vyhodnocení předchozího roku byla i v roce 2022 osvětová činnost do dotačního programu zahrnuta. Vzhledem k tomu, že sítě NNO reprezentují své členy, je nutné, aby jejich činnosti byly aktivněji komunikovány vůči veřejnosti. V důsledku tohoto rozšíření byl částečně pozměněn také název dotačního programu.

Podpora mezioborových sítí NNO byla v dotačním programu pro rok 2024 zaměřena na:

- celostátní a mezioborový princip fungování,
- činnost určenou členským NNO a dalším NNO,
- zastupování zájmů členských NNO,
- spolupráci se státní správou ve prospěch členských i dalších NNO,
- osvětovou činnost, která je zaměřena na zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO.

Cílovou skupinou (žadatelem) byly mezioborové sítě NNO, jejichž účelem a posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. Organizace měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování, daňové úlevy, problematika Evropské unie apod. Mohla se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, vzdělávání a osvěta, komunikace a propagace neziskového sektoru, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj

neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, efektivního řízení apod. Členství v takovéto organizaci nesmělo být omezeno podle oborového zaměření účelu a aktivit jednotlivých členů. Sítě NNO, které se zabývají pouze specifickou částí neziskového sektoru, např. střešové organizace neziskových organizací zaměřené na specifické skupiny obyvatel nebo na vymezené oblasti činnosti, nebo jejichž hlavní aktivitou je poskytování služeb veřejnosti, nemohly být v rámci tohoto dotačního programu podpořeny.

V souladu se Státní politikou (a na ni navazujícími dokumenty) a výše uvedeným zaměřením dotačního programu byly stanoveny tyto podmínky pro poskytnutí dotace:

- žadatelem mohl být pouze spolek podle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který je celostátní mezioborovou střešní organizací, přičemž hlavní spolek a jeho pobočné spolky nebyly z hlediska tohoto dotačního programu považovány za celostátní mezioborovou síť NNO,
- stanovy žadatele musely zakotvovat demokratické mechanismy ustanovování orgánů spolku,
- členové žadatele museli platit členské příspěvky,
- žadatel musel mít zřízen kontrolní orgán podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- žadatel musel mít alespoň 1 zaměstnance v pracovněprávním vztahu, který činnost žadatele organizoval a řídil; tato pracovní pozice musela být zřízena a obsazena po dobu alespoň 6 měsíců ke dni podání žádosti,
- účelem/posláním žadatele uvedeným ve stanovách muselo být hájení a prosazování zájmů svých členů a realizace vzdělávacích, informačních a poradenských aktivit pro své členy,
- členská základna žadatele musela být tvořena alespoň z 51 % NNO (tj. spolky, obecně prospěšnými společnostmi, nadacemi, nadačními fondy, ústavy nebo účelovými zařízeními církví),
- žadatel musel mít minimálně od 01. 08. 2022 do dne předložení žádosti o dotaci zřízené webové stránky,
- žadatel musel být zřízen alespoň jeden rok před podáním žádosti o dotaci a musel mít alespoň jeden rok zkušeností se stejným nebo obdobným typem aktivit, na které byla dotace požadována,
- členská základna žadatele musela být tvořena členy z řad NNO se sídlem alespoň v třech krajích České republiky.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2024

Do dotačního řízení pro rok 2024 bylo podáno celkem 5 žádostí o poskytnutí dotace s celkovým požadavkem ve výši 4.416.453 Kč. Komise pro hodnocení projektů doporučila žádost jednoho žadatele zamítnout a u 4 žadatelů o dotaci Komise doporučila úpravu žádosti, včetně případného krácení. Celkem byly podpořeny 4 projekty ve výši 3.000.000 Kč.

V posledních dvou letech (viz Tabulka 24) opět stoupl počet žádostí na 5 a objem požadovaných prostředků přesáhl čtyři miliony čtyři sta tisíc. Vzhledem k neměnnosti se výši alokovaných prostředků mohly být zčásti podpořeny 4 žádosti.

Tabulka 24 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019–2024

Rok	Schválený rozpočet (v Kč)	Požadováno (v Kč)	Počet žádostí	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2019	3.000.000	4.014.392	5	2.961.792	4
2020	3.000.000	2.655.649	3	2.641.849	3
2021	3.000.000	2.338.676	4	2.154.076	4
2022	3.000.000	3.448.601	4	2.642.601	3
2023	3.000.000	4.430.693	5	3.000.000	4
2024	3.000.000	4.416.453	5	3.000.000	4

Vyhodnocení projektů bylo provedeno na základě sledovaných povinných výstupů, které si žadatel musel stanovit již v žádosti o dotaci. Posouzení kvantitativního a kvalitativního obsahu stanovených indikátorů a plánu k jejich naplnění prováděli ve svých posudcích také odborní hodnotitelé.

Povinnými výstupy byly:

- počet akcí pro členy SNNO,
- počet osvětových akcí věnující se zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO,
- funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci s členy SNNO a jejich počet,
- mediální výstupy prezentující činnost SNNO směrem k veřejnosti,
- zpracování ankety spokojenosti členů SNNO jako součást závěrečné evaluace projektu.

Vyhodnocení indikátorů

Počet akcí pro členy

V roce 2024 se v rámci povinného výstupu Počet akcí pro členy uskutečnilo celkem 82 akcí různého typu pro více než 950 osob. Jednalo se zejména o vzdělávací akce, workshopy, semináře, networkingy, jednání sítě, setkání zaměřená na specifickou skupinu členské základny, metodickou podporu členských organizací či stáže v členských organizacích. Tyto akce se zaměřovaly na témata jako je profesionalizace dobrovolnictví, fundraising (umělá inteligence ve fundraisingu, komunikace s dárci, sbírky), oblast práva (exekuční řízení, rodinné právo, role České obchodní inspekce při řešení spotřebitelských sporů, změny zákoníku práce, návrh zákona o dávce sociální pomoci, novela zákona o veřejných sbírkách), témata zaměřená na klienta (finanční gramotnost, zapojení pacientů do řízení a činnosti patientské organizace) a pak témata spojená s marketingem (Public

Affairs, tvorba podcastů, mediální komunikace, sociální sítě, grafická úprava dokumentů), prosazování zájmů členských organizací apod.

Někteří příjemci organizovali stáže ve vybraných členských organizacích, jejichž účelem bylo zvýšení kompetencí a získání nových dovedností pracovníků členských organizací.

Příjemci dotací dále poskytli v souvislosti s realizací schválených projektů 283 konzultačních či supervizních hodin svým členským organizacím.

Počet osvětových akcí věnující se zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO

Příjemci dotací v roce 2024 realizovali celkem 24 osvětových akcí směřujících ke zvýšení povědomí veřejnosti o činnosti a významu NNO. Tyto akce měly formu konferencí a seminářů na témata předlužení (klientů), marketing a dárcovství (Dárcovský summit, předávání cen Fóra dárců).

Mezi další formy osvětových akcí patřily online přednášky pro vzdělávací kurz, informační kampaň pro zaměstnance firem a korporací o možnosti snížit si základ daně o výši daru formou newsletteru, videoklipy a podcasty k veřejně prospěšným aktivitám a dárcovství, vyhlášení řebříčku nadací a nadačních fondů, šetření na téma individuálního dárcovství, vztahu veřejnosti k dárcovství, nadační podpora školního vzdělávání, putovní výstavy na téma dobrovolnictví, mediální kampaně či schůzky a účast na jednáních, kulatých stolech, konferencích organizovaných třetími stranami.

Funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci se členy a jejich počet

Jako častý komunikační nástroj pro oboustrannou komunikaci s členy využívali příjemci dotací sociálních sítí, a to zejména Facebook, Instagram, X, YouTube nebo LinkedIn.

Vedle sociálních sítí sloužily pro komunikaci také webové stránky, které všichni příjemci dotací spravují a průběžně aktualizují. Příjemci nadále pracovali na rozvoji a modernizaci svých webových stránek, aby byly reprezentativními platformami pro předávání informací.

Další funkční nástroj pro předávání informací představovaly newslettery, které byly příjemci vydávány především v elektronické podobě. Příjemci dotace za rok 2024 rozeslaly 36 newsletterů na 1879 adres.

Jeden příjemce popsal využívání služby Google Workspace jako „online kanceláře“, která umožňuje integrovat webové stránky, e-maily, externí úložiště pod jednou službou. Dále příjemce využívá Directmailu jako nástroje pro rozesílání informací o připravovaných akcích pro své členy, tipech financování, pozvánkách na akce členských organizací apod a aplikaci Trello jako koordinační platformu.

Mediální výstupy prezentující činnost směrem k veřejnosti

Za účelem prezentace své činnosti směrem k veřejnosti příjemci využili řadu mediálních nástrojů. V roce 2024 příjemci dotace vydaly celkem 22 tiskových zpráv, jak tištěnou, tak elektronickou formou. Organizace se prezentovaly v tištěných i elektronických médiích

(články v regionálních i národních denících), v rozhlase a televizi. Dále příjemci využívali nové formy prezentace prostřednictvím podcastů a sociálních sítí.

Mediální kampaně byly zaměřeny na prezentaci vlastní činnosti a oblastí, kterým se příjemci věnují, např. témata dárcovství a daňového benefitu (kampaň 30 % pro dárce), propojení neziskového sektoru a byznysu, nadační podpora školního vzdělávání apod.

Zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu

Všichni příjemci dotace v závěru projektu zpracovali anketu, v níž zjišťovali spokojenost členů s projektem. Celkově se do ankety spokojenosti zapojilo víc než 130 respondentů. Z výsledků dotazníkových šetření vyplývá, že členové jsou spokojeni se zaměřením projektových aktivit a oceňují zejména poskytovaný informační servis (newslettery, web, sociální sítě) a jeho četnost, poradenství, vzdělávací aktivity, zastupování zájmů členských organizací, možnost připomínkování legislativy, networkingy pro sdílení zkušeností a získávání nových kontaktů, možnost síťování s dalšími partnery.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací byly v roce 2024 podpořeny 4 organizace v celkové výši 3.000.000 Kč.

Příjemci dotace uskutečnili celkem 82 akcí různého typu pro více než 950 osob, zejména řad členských organizací na témata dobrovolnictví, fundraisingu, právní oblasti, možnosti práce s klientem, marketingu či hájení zájmů členských organizací. Svým členům dále příjemci dotace poskytli 283 konzultačních či supervizních hodin.

Ve vztahu k veřejnosti bylo zorganizováno 24 osvětových konferencí a seminářů směřujících ke zvýšení povědomí veřejnosti o činnosti a významu NNO. Mezi další formy osvětových akcí patřily přednášky, informační kampaně, videoklipy a podcasty, vyhlášení řebříčku nadací a nadačních fondů, putovní výstavy na téma dobrovolnictví, mediální kampaně či účast na akcích třetích stran.

Pro vnitřní komunikaci v rámci sítě byly využívány zejména sociální sítě, webové stránky, newslettery, ale také inovativní formy sdílení informací přes služby jako Google Workspace, Directmail či Trello.

Příjemci dotace prezentovali svou činnost také v médiích. V roce 2024 vydali celkem 22 tiskových zpráv, vystupovali v rozhlase, televizi, tištěných a elektronických médiích.

Víc než 130 respondentů se zapojilo do ankety spokojenosti, přičemž většina z nich ocenila zaměření projektových aktivit, zejména informační servis, poradenství, vzdělávací aktivity, zastupování zájmů členských organizací, možnost připomínkování legislativy, networkingy a možnost síťování s dalšími partnery.

Dotační prostředky tak umožnily posílit mezioborové sítě NNO směrem ke zvýšení jejich kompetentnosti stát se legitimními subjekty zastupujícími zájmy svých členů navenek.

Tabulka 24 Přehled podpořených projektů v programu Podpora celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2024

Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
Fórum dárců, z.s.	Rozvoj kapacit Fóra dárců v roce 2024	897.379
Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.	Posílení kapacit Asociace veřejně prospěšných organizací ČR v roce 2024 - podpora důvěryhodnosti neziskových organizací	894.828
Národní asociace dobrovolnictví, z.s.	Podpora celonárodních a mezioborových sítí NNO	806.036
Asociace občanských poraden, z.s.	Rozvoj Asociace občanských poraden	401.757

G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů (dále jen „dotační program“) byl iniciován v roce 2013 Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) a poprvé realizován o rok později. V roce 2014 byla agenda rovnosti žen a mužů převedena z MPSV na Úřad vlády ČR a spolu s ní i dotační program.

Cílem dotačního programu je podpora veřejně prospěšných aktivit vedoucích k rovnosti žen a mužů, a to v návaznosti na cíle a opatření vytyčené Strategií rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 (dále jen „Strategie 2021+“) a, v případě obcí, také na ustanovení Evropské charty za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích⁶¹.

O dotaci mohou požádat spolky, ústavy, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, účelová zařízení církví pro poskytování charitativních služeb a obce. Zatímco zaměření na nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“) je důležité zejména pro jejich bezprostřední propojení s terénem, díky němuž veřejné správě zprostředkovávají nezbytnou zpětnou vazbu a návrhy praktických řešení, zapojení obcí má potenciál přispět k řešení problémů, které má obec ve své samostatné působnosti a které mají zásadní regionální charakter.

Strategie 2021+ je základním národním koncepčním rámcem pro tvorbu politik a opatření v oblasti rovnosti žen a mužů. Formuluje několik hlavních oblastí, v nichž identifikuje nejdůležitější problémy a připojuje také aktivity, které by je měly pomoci redukovat či odstranit. Dále obsahuje úkolovou část, která obsahuje jednotlivé strategické a specifické cíle a konkrétní opatření včetně jejich kritéria splnění. Pro jasnější představu o obsahovém zaměření Strategie 2021+ je níže uveden přehled hlavních oblastí:

- 1 Práce a péče
- 2 Rozhodování
- 3 Bezpečí
- 4 Zdraví
- 5 Poznání
- 6 Společnost
- 7 Vnější vztahy
- 8 Instituce

V roce 2024 byly ve vazbě na aktuální společenskou potřebu upřednostňovány projekty zaměřující se na následující tři oblasti:⁶²

⁶¹ V předchozích letech byl dotační program navázán na předešlý strategický dokument, kterým byla Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014–2020. Vzhledem k tomu, že ke schválení Strategie 2021+ došlo v první třetině roku 2021 (konkrétně usnesením vlády ze dne 8. března 2021 č. 269), došlo ke změně v dotačním programu až od roku 2022. S ohledem na fakt, že Strategie 2021+ se koncepčně liší od předcházejícího strategického dokumentu, přinášíme dlouhodobé srovnání s předchozími lety jen v těch částech, kde je to relevantní.

⁶² V souladu s čl. 3 odst. 6 Směrnice.

- Integrace a pomoc ženám prchajícím z Ukrajiny a jejich rodinám v důsledku probíhajícího válečného konfliktu a uplatňování hlediska rovnosti žen a mužů v migrační a integrační politice.⁶³
- Řešení genderových nerovností v souvislosti s ohrožením chudobou v návaznosti na aktuální socioekonomickou situaci a zohlednění potřeb ohrožených skupin jako jsou ženy samoživitelky či seniorky.⁶⁴
- Prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí se zaměřením zejména na posílení dostupnosti specializovaných služeb pro oběti domácího a genderově podmíněného násilí a práci s původci násilí.⁶⁵

Příklady podpořených aktivit v roce 2024

U čtyř projektů bylo hlavním tématem domácí a genderově podmíněné násilí. Dva z těchto projektů se zaměřovaly na práci s osobami, které se dopouští násilí v blízkých vztazích a zahrnovaly zejména různé terapeutické programy. Další z projektů se v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí zaměřoval na zajištění specializovaných služeb pro oběti násilí. Čtvrtý projekt pokračoval v již zavedených programech prevence genderově podmíněného násilí u mladých lidí, a to zejména skrze realizaci workshopů na školách a vzdělávání pedagogických pracovníků a pracovníků vč. těch, kteří se na tuto profesi teprve připravují.

Dva projekty se změřily téma spokojenosti rodiček s péčí v těhotenství, při porodu a v šestinedělí. Zatímco jeden z těchto projektů se soustředil na lepší přípravu a informovanost těhotných žen a zlepšení spokojenosti a poskytované péče v porodnicích, druhý se zaměřoval na problematiku porodnického násilí a právní pomoc obětem nedobrovolné sterilizace. Tento projekt se tak nepřímou dotýkal i oblasti genderově podmíněného násilí.

Další projekt byl zaměřený na pomoc ženám z Ukrajiny, které opustily zemi v důsledku válečného konfliktu, přičemž si kladl za cíl vybudovat centrum ženského zdraví, které tyto ženy podpoří v oblastech fyzického, psychického i sociálního zdraví.

Téma genderových nerovností v souvislosti s ohrožením chudobou pokrýval projekt, který se zaměřoval na zvyšování zaměstnanosti žen ohrožených chudobou a zvyšování povědomí veřejnosti o problematice genderově podmíněné chudoby a tématu vícečetného znevýhodnění na trhu práce. Projekt se zaměřoval zejména na osvětovou kampaň cílenou na zaměstnavatele a širší veřejnost, ale také na přímou podporu a vzdělávání cílové skupiny.

Jeden projekt se zaměřoval na cílovou skupinu matek na mateřské/rodičovské dovolené, a to z hlediska možností navazování pracovněprávních vztahů, které si mohou zvolit

⁶³ V souladu s materiálem Stanovení strategických priorit vlády ČR ke zvládnutí uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu, schváleným usnesením vlády ČR ze dne 13. dubna 2022 č. 309 a v souladu s podnětem Rady vlády pro rovnost žen a mužů k důslednějšímu zohledňování hlediska rovnosti žen a mužů při pomoci uprchlíkům a uprchlicím z Ukrajiny. Blíže viz https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Podnet_Ukrajina_gender-RVRZM_1.pdf.

⁶⁴ V návaznosti na strategický cíl 4 Snížení míry ohrožení chudobou, zejména žen kapitoly *Práce a péče* Strategie 2021+.

⁶⁵ V návaznosti na kapitolu *Bezpečí* Strategie 2021+ a navazující strategické cíle.

během nebo při návratu z rodičovské dovolené. Projekt realizoval zejména osvětové a informační aktivity.

Tabulka 25 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015–2024

Rok	Rozpočet (v Kč)	Přiděleno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	5.000.000	4.993.563	11
2016	5.000.000	4.999.976	11
2017	7.000.000	6.984.438	15
2018	7.000.000	6.999.965	13
2019	4.000.000	3.963.128	7
2020	3.943.000	3.817.553	9
2021	3.919.320	3.906.450	9
2022	4.234.510	4.196.160	10
2023	4.986.688	4.525.600	12
2024	4.681.296	4.681.296	9

Zdroj: Úřad vlády ČR

2. Vyhodnocení dotačního programu v roce 2024

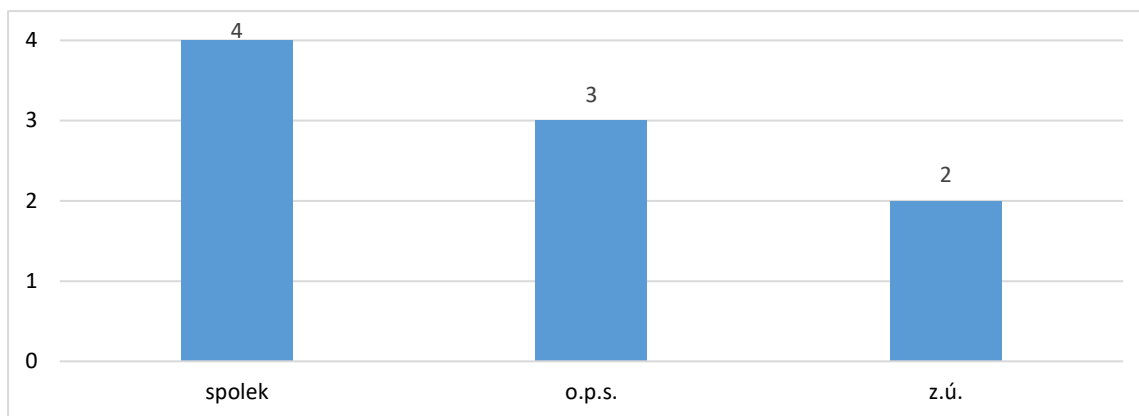
Financování dotačního programu a počet a struktura podpořených organizací

V roce 2024 bylo v rámci dotačního programu podpořeno 9 z celkem 31 podaných žádostí o poskytnutí dotace. Celková finanční alokace činila necelých 4,7 mil. Kč.⁶⁶ Tato částka byla projektům rozdělena v plné míře.

Mezi příjemci v roce 2024 byly čtyři subjekty z řad spolků, tři obecně prospěšné společnosti a dva zapsané ústavy. Oproti loňskému roku se tak pouze snížil počet podpořených zapsaných ústavů. Rozdělení příjemců dotace dle právní formy zobrazuje Graf 26.

Graf 26 Rozdělení příjemců dle právní formy (2024)

⁶⁶ Ve státním rozpočtu byly na dotační program původně alokovány 2 mil. Kč. Ze strany Úřadu vlády ČR došlo k navýšení této částky na 4.681.296 Kč.

Zdroj: Žádosti o poskytnutí dotace

Přehled příjemců dotací a úrovně dopadu projektů

Základní přehled organizací, které v roce 2024 obdržely dotaci v dotačním programu, nabízí Tabulka 26. Názvy a hlavní cíle projektů doplňují také informace o regionální úrovni dopadu projektových aktivit dle závěrečných zpráv a stručné shrnutí věcného dopadu projektů z hlediska dosažených výsledků.

Tabulka 26 Přehled příjemců dotací, názvů a cílů projektů a úrovně jejich dopadu

Název příjemce	Název projektu	Cíl/e projektu	Přiděleno (Kč)	Dopad projektu
APERIO - Společnost pro zdravé rodičovství, z.s.	Za pozitivní porodní zkušenost aneb Informovaně k porodu	Zlepšit přípravu těhotných žen na porod a zvýšit jejich spokojenost s péčí v porodnicích tím, že se posílí: - informovanost žen o nastavení a výsledcích péče při porodu a v poporodním období a tím jim usnadnit výběr porodnice; - připravenost žen na rozhodování o zdravotních službách a uplatňování informovaného souhlasu či odmítnutí a tím se posílí i jejich zdravotní gramotnost; - schopnost rozpoznat špatné zacházení s rodičkami a vymezit se vůči němu.	327 139	Praha, přesah Středočeský kraj Nastávajícím rodičům byla k dispozici průběžně aktualizovaná, srozumitelná a přehledně vizualizovaná data o péči při porodu a v časném poporodním období v jednotlivých porodnicích v ČR, a to z pohledu porodnických zařízení i samotných rodiček. Aktualizovaná podrobná analýza Jak se rodí v českých porodnicích (včetně podpory kojení) umožnila zdravotníkům i příjemkyním péče porovnat přístup a výsledky jednotlivých porodnic. Díky osvětové kampani měl větší počet žen přístup k informacím o svých právech během těhotenství a porodu.
Gender Studies, o.p.s.	Na rodičovskou chytře. Osvětou a	Příspěť skrze informační a osvětové aktivity, které se vztahují k odchodům	486 982	Praha; kraj Vysočina V rámci projektu bylo zodpovězeno 120 dotazů

	poradenství m proti chudobě	a návratům z MD/RD a ke komunikaci se zaměstnavatelem před, v průběhu a po mateřské/rodičovské dovolené, k informování o úskalích a výhodách různých forem pracovněprávních vztahů, které mohou ženy zvolit během péče o děti či další závislé členy rodiny, a strategiích, které mohou ženy volit při návratu na pracovní trh.			v bezplatné právní poradně. Dotazy se nejčastěji týkaly témat mateřská a rodičovská dovolená, sladování práce a péče, rodičovský příspěvek, délka mateřské dovolené, těhotenství a oznámení těhotenství v práci, práva a povinnosti zaměstnaných a zaměstnavatelů v kontextu mateřské/rodičovské dovolené a rodičovství, odchod na mateřskou dovolenou a návrat do práce po rodičovské dovolené a další. Dále probíhala facebooková kampaň na stránce <i>Mateřská, rodičovská dovolená-školky</i> a byla vydána 3 čísla elektronického magazínu s tematikou mateřské a rodičovské dovolené ve vazbě na trh práce a sladování rodinného a pracovního života, proběhly 2 veřejné debaty s ženami na mateřské/rodičovské nebo krátce před/po návratu na pracovní trh.
Jako doma - Homelike, o. p. s.	Chudobou ohrožené ženy: osvěta, síťování, vzdělávání	Snížit míru ohrožení žen chudobou, a to prostřednictvím zvyšování zaměstnanosti žen ohrožených chudobou a zvyšování povědomí veřejnosti o problematice genderově podmíněné chudoby a tématu vícečetného znevýhodnění na trhu práce.	592 376	Praha	Projekt umožnil vytvořit osvětovou kampaň zaměřenou na osvětu veřejnosti. V rámci kampaně vznikly informativní články, příspěvky newslettery a mediální výstupy, osvětové video spoty o vícečetně znevýhodněných ženách. Kampaň byla doplněná o sbírání kontaktů a navazování spolupráce s pražskými gastro podniky jako potenciálními zaměstnavateli žen v sociální tísní. Pro 12 kuchařek bez domova byly realizovány 3 pracovně-právní workshopy zaměřené na překážky, s nimiž se potýkají na trhu práce.
Liga lidských práv, z.s.	Pomoc obětem protiprávní	Nabídnout právní pomoc obětem protiprávních sterilizací a zvýšit	589 499	Brno, přesah celá ČR	

	sterilizace a porodnickéh o násilí	společenské povědomí o problematice porodnického násilí a účinných prostředcích nápravy.		V rámci projektu byla poskytnuta právní pomoc 18 obětem protiprávních sterilizací (21 právních podání). Na základě dostupných informací byla zpracována analýza rozhodovací praxe Ministerstva zdravotnictví ČR a byla realizována osvětová kampaň, jejímž cílem bylo zvýšení povědomí o porodnickém násilí.
Liga otevřených mužů, z.s.	Zvládání vzteku - práce s násilnou osobou 2024	Primární a sekundární prevence násilí ve vztazích a genderově podmíněného násilí na území ČR, prostřednictvím rozšíření a zkvalitnění terapeutické práce s klienty (především muži), kteří obtížně zvládají svou agresivitu a vztek a dopouštějí se násilí na svých partnerkách/partnerech a dětech.	541 875	Praha, Plzeň, přesah celá ČR V rámci projektu byl navázán kontakt se 60 muži, kterým byly poskytnuty až 2 individuální setkání. Do skupinové terapie bylo pozváno 19 mužů. Díky podpoře ÚV ČR mohly být uskutečněny dva ze šesti kompletních skupinových programů v roce 2024, byla navázána spolupráce s 12 partnery. Proběhlo také supervizní metodické setkání pro lidi pracující s násilnickou osobou.
NESEHNUTÍ	Bez násilí: Společně k respektující společnosti	Prevence genderově podmíněného násilí u cílové skupiny mladých lidí (ve věku cca 14-25 let) pomocí zvýšení znalostí o tématu genderově podmíněného násilí, genderové rovnosti a respektujících vztazích.	599 575	Celá ČR Skrze realizace workshopů projekt u 134 mladých lidí přispěl k lepšímu rozpoznání a předcházení genderově podmíněnému násilí. Skrze semináře se projektu podařilo zvýšit dovednosti 34 vysokoškolských studujících pedagogických oborů v oblasti prevence genderově podmíněného násilí.
proFem - centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o. p. s.	Služby pro oběti násilí a budování kapacit systému pomoci	Zajistit specializované služby pro oběti genderově podmíněného násilí, posílit kapacity pracovníků proFem působících v přímé péči i přispět k budování kapacit a mezioborové spolupráce institucí a organizací systému pomoci pro oběti genderově podmíněného násilí.	600 000	Praha, přesah ČR V rámci projektu byly poskytovány psychoterapeutické služby (individuální i skupinová terapie) a služba sběru vzorků a důkazů, které byly dostupné v plánovaném rozsahu. Projekt umožnil realizaci školení, intervizí a

					supervizí pro pracovníce přímé péče, což vedlo k posílení jejich odborných dovedností a znalostí o specifikách práce s oběťmi genderově podmíněného násilí, včetně zvláště zranitelných skupin.
SPONDEA, z.ú.	Chci ovládnout vztek	Zajištění dostupnosti programu pro osoby, které se dopouští násilí, a posílení prevence násilí v blízkých vztazích prostřednictvím anger managementu a navazujícího individuálního terapeutického programu <i>Chci ovládnout vztek</i> . Součástí projektu je také spolupráce na tvorbě návrhu koncepce pro ukotvení programů pro osoby, které se dopouští násilí.	598 320	Brno, síťování zahraničí	V rámci projektu byl realizován program anger managementu a individuálního terapeutického programu. V rámci projektu bylo podpořeno celkem 185 osob z cílové skupiny osob dopouštějících se násilí v blízkých vztazích, kterým bylo poskytnuto celkem 2213,28 hodin podpory. 147 bylo mužů a 38 žen. Ze 185 klientů bylo 13 osob LGBTQ+.
Ženský vzdělávací ústav Brno, z. ú.	Vesna ostrov stability	– Zvýšit informovanost žen z Ukrajiny o ženském zdraví v systému zdravotně-sociálních služeb v ČR. Vybudování Centra ženského zdraví, které v oblastech fyzického, psychického i sociálního zdraví podpoří ukrajinské ženy žijící v Brně a Jihomoravském kraji.	345 530	Brno, přesah Jihomoravský kraj	V rámci projektu bylo vybudované Centrum ženského zdraví pro ženy přicházející z Ukrajiny. Ukrajinské ženy se zapojovaly jako návštěvnice, ale také jako aktivní lektorky. Byla vytvořena databáze s více než 120 kontakty (95+31), která zahrnuje jak oblast fyzického, tak psychického zdraví a další podpůrné oblasti. Projekt podpořil minimálně 680 osob osobně a cca 5000 online.

Zdroj: Závěrečné zprávy projektů

Většina (5 z 9) z podpořených subjektů měla sídlo v Praze, čtyři organizace sídlily v Brně. Jedna organizace působila vedle Prahy zároveň v Plzni. Do dvou největších měst republiky tedy byla centralizovaná většina aktivit. Většina organizací realizovala své aktivity v podobě přímé offline podpory, nicméně některé z nich (3) měly větší dosah tím, že část aktivit realizovaly i online, případně byl k dispozici veřejně dostupný online záznam z akce. Jeden z příjemců uvedl, že probíhalo i síťování se zahraničními institucemi a organizacemi, konkrétně v Norsku a Rakousku. Další v rámci projektu podnikl návštěvu spolupracující organizace v Polsku.

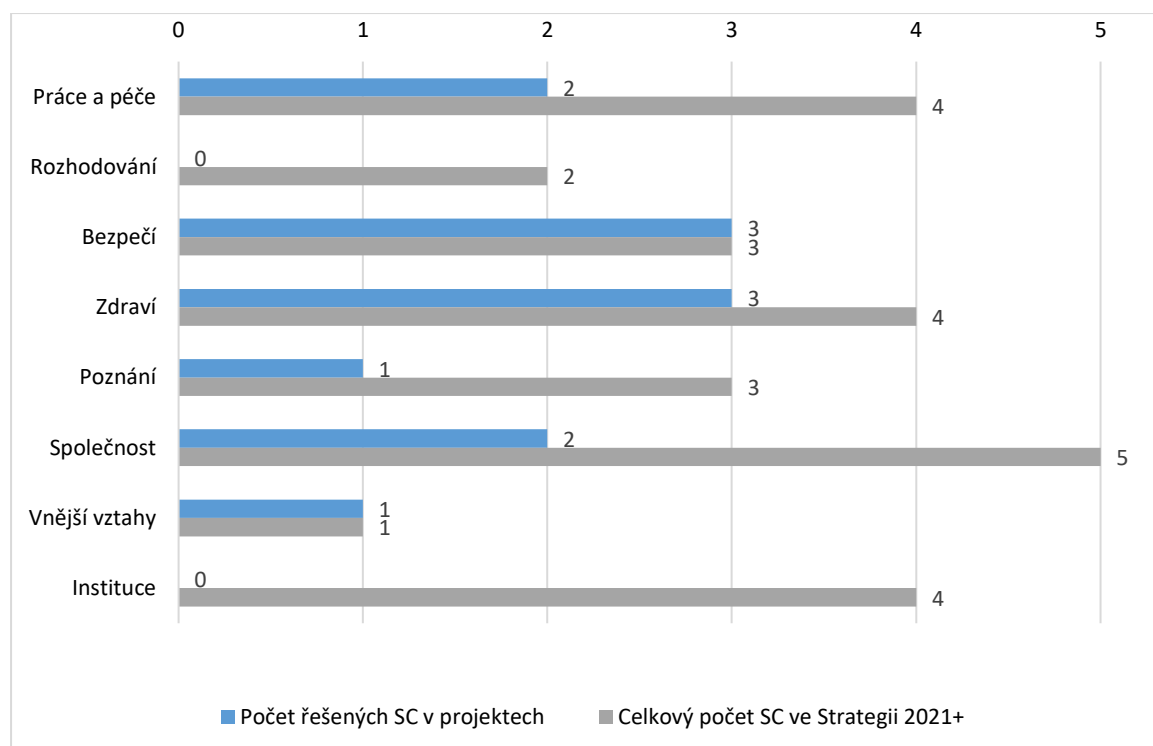
Realizace projektů měla dopady na různé cílové skupiny v oblasti podpory prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí, podpory migrantek z Ukrajiny, žen bez domova či žen ohrožených porodnickým násilím. Dopady projektů jsou patrné zejména v poskytnutí preventivních programů, psychologických služeb, právního poradenství, či osvětových kampaní.

Hodnocení výsledků projektů vzhledem k účelu dotačního programu / cílům Strategie 2021+

Příjemci ve svých závěrečných zprávách měli zohlednit, jak se jim v jejich projektech dařilo naplňovat vybrané specifické cíle vytyčené Strategii 2021+. Většina (7 z 9) se ve svých projektech snažila alespoň částečně přispět k řešení více než jednoho ze stanovených specifických cílů, přičemž důraz byl kladen na stanovené cíle, které byly v souladu s aktuální společenskou potřebou. Z důvodu omezené výše alokace dotačního programu i maximální možné částky, kterou lze z dotace požadovat na jeden projekt, nelze nicméně očekávat a požadovat, aby organizace řešily jednotlivé specifické oblasti komplexněji.

Informace ze závěrečných zpráv příjemců byly v závěrečné evaluaci podrobeny detailní analýze. Následující části se věnují identifikaci skutečně řešených strategických a specifických cílů ze Strategie 2021+. Jaké strategické cíle v rámci jakých tematických oblastí, tj. kapitol, podpořené projekty řešily, zobrazuje Graf 27.

Graf 27 Přehled kapitol a v nich řešených strategických cílů (SC)

Zdroj: Žádosti o poskytnutí dotace a Závěrečné zprávy projektů

Z celkových 26 strategických cílů, které osm kapitol Strategie 2021+ řeší, se projekty zabývaly 12 z nich. Pokud nepočítáme kapitolu *Vnější vztahy*, ve které je pouze jeden strategický cíl, který byl řešen pouze jednou organizací, a to spíše okrajově, v plné míře projekty pokryly pouze kapitolu *Bezpečí*. Strategické cíle z této kapitoly, které byly řešeny

celkem čtyřmi organizacemi, byly soustředěny na prevenci domácího a genderově podmíněného násilí, zlepšení přístupu k pomoci pro jeho oběti a hledání systémových řešení. Ze tří čtvrtin byla pokryta kapitola *Zdraví*, kde projekty řešily tři ze čtyř definovaných strategických cílů. Projekty se zde nejčastěji zaměřovaly na řešení zvýšení spokojenosti rodiček s péčí v těhotenství, při porodu a v šestinedělí. Projekty se dále věnovaly dvěma strategickým cílům v kapitole *Práce a péče* (pokrytí 50 % definovaných cílů) a v kapitole *Společnost* (pokrytí 40 % z definovaných cílů). V roce 2024 nebyly vůbec pokryty kapitoly *Rozhodování a Instituce*.

Podpořené projekty tak zasáhly v roce 2024 šest strategických oblastí, přičemž to, které konkrétní oblasti byly zasaženy, bylo do značné míry ovlivněno tematickým zaměřením výzvy k podání žádostí o poskytnutí dotace pro rok 2024⁶⁷, ve které byly upřednostňovány projekty zaměřené na prevenci a potírání domácího a genderově podmíněného násilí, integraci a pomoc ženám prchajícím z Ukrajiny a řešení genderových nerovností v souvislosti s ohrožením chudobou. Dalším faktorem, který měl vliv na to, které oblasti byly nejvíce zasaženy, bylo tematické zaměření podpořených organizací a cíle, které komplexně řeší v rámci svého dlouhodobého působení a které tedy překračují horizont jednoletého projektu.

Přehled toho, jaké konkrétní strategické a specifické cíle si podpořené organizace v roce 2024 zvolily a jak se jim je dařilo ve svých projektech reálně plnit, přináší Tabulka 27. **Cíle, které dle evaluace příjemci skutečně naplnili, jsou v tabulce tučně zvýrazněny a označeny zelenou fajfkou.** Specifický cíl byl označen jako splněný, jestliže výstupy, které byly v rámci projektu realizovány, korespondovaly s opatřeními, která u jednotlivých specifických cílů definuje Strategie 2021+.

Tabulka 27 Vyhodnocení plnění cílů Strategie 2021+ dle příjemců a dle evaluace

Název subjektu	Název projektu	Zvolené strategické (SC) a specifické cíle
APERIO - Společnost pro zdravé rodičovství, z.s.	Za pozitivní porodní zkušenost aneb Informovaně k porodu	• Zdraví SC4: Zvýšení spokojenosti rodiček s péčí v těhotenství, při porodu a v šestinedělí spec. cíl 4.3 Zlepšení uplatňování svobodného a informovaného souhlasu s poskytováním zdravotních služeb v oblasti porodní péče ✓ spec. cíl 4.4 Zlepšení prevence špatného zacházení a násilí na ženách v průběhu porodu ✓
Gender Studies, o.p.s.	Na rodičovskou chytře. Osvětou a poradenstvím proti chudobě	• Práce a péče SC2: Snížení nerovností mezi muži a ženami na trhu práce spec. cíl 2.3. Zvýšení informovanosti veřejnosti o zaměstnavatelských právech v souvislosti s mateřskou/rodičovskou dovolenou ✓

⁶⁷ Blíže viz <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dotace/vyhlaseni-dotacniho-rizeni-na-rok-2024-program-podpora-verejne-prospesnych-aktivit-v-oblasti-rovnosti-zen-a-muzu-207570/>.

		SC4: Snížení míry ohrožení chudobou, zejména žen spec. cíl 4.1. Snížení míry ohrožení chudobou samoživitelek a samoživitelů s nezaopatřeným dítětem ✓ spec. cíl 4.3. Snížení chudoby žen v penzi ✗ • Práce a péče
Jako doma - Homelike, o. p. s.	Chudobou ohrožené ženy: osvěta, síťování, vzdělávání	SC4: Snížení míry ohrožení chudobou, zejména žen spec. cíl 4.2. Snížení počtu rodin ohrožených ztrátou domova ✓ spec. cíl 4.3. Snížení chudoby žen v penzi ✗ • Zdraví
Liga lidských práv, z.s.	Pomoc obětem protiprávní sterilizace a porodnického násilí	SC4: Zvýšení spokojenosti rodiček s péčí v těhotenství, při porodu a v šestinedělí spec. cíl 4.4 Zlepšení prevence špatného zacházení a násilí na ženách v průběhu porodu ✓
Liga otevřených mužů, z.s.	Zvládání vzteku - práce s násilnou osobou 2024	• Bezpečí SC3: Systémové zabezpečení řešení genderově podmíněného a domácího násilí spec. cíl 3.6 Zajištění podpory dostupnosti programů pro násilné osoby s důrazem na bezpečí obětí a vytvoření koncepce těchto programů ✓
NESEHNUTÍ	Bez násilí: Společně k respektující společnosti	• Bezpečí SC1: Podpora a zefektivnění prevence genderově podmíněného a domácího násilí spec. cíl 1.2 Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké) ✓ SC2: Zlepšení přístupu obětí genderově podmíněného a domácího násilí k systému pomoci spec. cíl 2.3 Zvýšení informovanosti obětí o možnostech řešení genderově podmíněného a domácího násilí a dostupné pomoci ✓ • Zdraví SC2: Zvýšení schopnosti poskytovat genderově senzitivní zdravotní a sociální služby spec. cíl 2.3 Zvýšení úrovně povědomí o genderovém hledisku u zdravotnických a sociálních pracovníků a pracovníků ✗ • Poznání SC1: Zajištění maximálního rozvoje potenciálu dívek a chlapců, resp. žen a mužů spec. cíl 1.2 Odstranění genderových předsudků ovlivňujících životní a profesní volby ✗ • Společnost SC1: Snížení míry přijatelnosti genderových stereotypů a sexismu ve společnosti spec. cíl 1.1. Snížení přijatelnosti genderových stereotypů ze strany společnosti ✓ SC2: Zvýšení míry porozumění tématu rovnosti žen a mužů a jeho přínosům

		spec. cíl 2.2 Zvýšení povědomí veřejnosti o praktických přínosech projektů přispívajících k rovnosti žen a mužů spolufinancovaných z ESI fondů, Norských fondů a státního rozpočtu ✗
proFem - centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o. p. s.	Služby pro oběti násilí a budování kapacit systému pomoci	• Bezpečí SC2: Zlepšení přístupu obětí genderově podmíněného a domácího násilí k systému pomoci spec. 2.1 Zvýšení dostupnosti specializovaných služeb pro všechny oběti genderově podmíněného a domácího násilí a jejich děti ✓ SC3: Systémové zabezpečení řešení genderově podmíněného a domácího násilí spec. cíl 3.1 Zajištění koordinovaného přístupu k řešení problematiky genderově podmíněného a domácího násilí ✓ spec. cíl 3.5 Zajištění průběžného vzdělávání a metodické podpory pro profese, které nejčastěji přicházejí do styku s oběťmi genderově podmíněného a domácího násilí ✓ spec. cíl 3.7 Věnování dostatečné pozornosti potřebám zranitelných skupin ✗
SPONDEA, z.ú.	Chci ovládnout vztek	• Bezpečí SC1: Podpora a zefektivnění prevence genderově podmíněného a domácího násilí spec. cíl 1.2 Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké) ✓ SC3: Systémové zabezpečení řešení genderově podmíněného a domácího násilí spec. cíl 3.6 Zajištění podpory dostupnosti programů pro násilné osoby s důrazem na bezpečí obětí a vytvoření koncepce těchto programů ✓
Ženský vzdělávací ústav Brno, z. ú..	Vesna – ostrov stability	• Zdraví SC1: Snížení nerovností žen a mužů v přístupu ke zdraví a zdravotní péči spec. cíl 1.3 Posílení zdravotní gramotnosti nezátížené genderovými stereotypy ✓ SC4: Zvýšení spokojenosti rodiček s péčí v těhotenství, při porodu a v šestinedělí spec. cíl 4.1 Posílení možnosti žen vybrat si způsob, místo a okolnosti porodu ✗ • Vnější vztahy SC1: Integrovaní hodnot genderové rovnosti a posílení postavení žen do zahraniční politiky České republiky spec. cíl 1.6 Zajištění implementace Agendy ženy, mír a bezpečnost ✗

Zdroj: Žádosti o poskytnutí dotace a Závěrečné zprávy projektů

Tabulka 27 ukazuje, že všechny vytyčené specifické cíle se podařilo splnit čtyřem z devíti organizací. Podobně jako v předchozích letech se ukázalo, že je lepší a efektivnější

v případě projektů s menším rozpočtem zvolit menší počet cílů, na které může mít projekt reálný dopad, než se snažit zasáhnout co největší počet specifických cílů, kterých se projektové aktivity mohou reálně dotknout jen okrajově a nemohou tak přispět k jejich komplexnějšímu řešení. Projekty svými výstupy většinou reálně naplnily maximálně 2–3 specifické cíle.

Oproti loňskému roku se ukazuje větší pestrost ve volbě specifických cílů mezi projekty. Dva projekty se zaměřovaly na *Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké)*, stejný počet projektů řešil *Zajištění podpory dostupnosti programů pro násilné osoby s důrazem na bezpečí obětí a vytvoření koncepce těchto programů* a rovněž dva projekty se věnovaly *Zlepšení prevence špatného zacházení a násilí na ženách v průběhu porodu*. Dva projekty měly rovněž ambice přispět k řešení cíle *Snížení chudoby žen v penzi*, nicméně tématu se dotýkaly spíše okrajově, a ne ve smyslu opatření stanoveného ve Strategii 2021+. Ostatní cíle byly v projektech zastoupeny jednotlivě.

Podrobné informace o počtu podpořených osob, realizovaných výstupů a jejich průměrných nákladech lze najít v následujícím přehledu.

9 projektů Počet podpořených projektů v rámci dotačního programu	4,68 mil. Kč Celková výše poskytnutých finančních prostředků
3 185 osob Počet přímo zapojených/podpořených osob	1 470 Kč Průměrné náklady na podporu jedné osoby
241 výstupů Počet realizovaných výstupů	19 425 Kč Průměrné náklady na realizaci jednoho výstupu

Podpořené organizace v roce 2024 přímo zapojily či podpořily 3 185 osob⁶⁸, přičemž průměrné náklady na podporu jedné osoby činily 1 470 Kč. Projekty zároveň vygenerovaly celkem 241 výstupů, které čítají akce, brožury, školení, poradenské linky, mediální výstupy

⁶⁸ Do počtu podpořených osob nejsou zahrnuty údaje od projektu příjemce APERIO - Společnost pro zdravé rodičovství. Projekt počet podpořených osob neevidoval a uvedl pouze odhadovaný dopad dle návštěvnosti webových stránek Průvodce porodností a z počtu příspěvků zobrazených na sociálních sítích. Tento odhad činí cca 100 tis.

atd. (blíže viz Tabulku 28). Pokud sečteme všechny výstupy k celkové částce určené na dotaci projektům, tak průměrné náklady na realizaci jednoho výstupu činily 19 425 Kč, nicméně je potřeba si uvědomit rozdílnost v nákladnosti realizace různých typů výstupů (např. příspěvek na sociální síť vs poskytnutí odborné pomoci). Mezi nejčastější výstupy patřilo poskytnutí odborné pomoci, pořádání školení/seminářů/kurzů / síťovacích akcí apod. a zveřejňování příspěvků na sociální síť.

Tabulka 28 Souhrnné součty jednotlivých typů výstupů podpořených projektů v roce 2024

Mediální výstupy	
Kampaně (mediální, online)	3
Mediální výstupy (článek, citace, zpravodaj, televizní/rozhlas. vstup, online stream)	11
Příspěvky na sociální síť	46
Letáky, plakáty (i online)	5
Konkrétní nástroje	
Databáze (nově vytvořené, aktualizované)	4
Dotazníky/evaluace	8
Konference / kulatý stůl – pořádání	3
Konference / kulaté stoly – účast	3
Přednášky, debaty, besedy, workshopy	8
Odborné analýzy	3
Metodiky	1
Poradenství / poradenská linka	2
Newslettery / infosheety / factsheety	11
Semináře / školení / kurzy / síťovací akce / supervize	55
Manuály, brožury, sborníky, informační balíčky, výukové materiály, překlady	4
Účast na jednání ČR	5
Účast na jednání v zahraničí	1
Videa	4
Odborná pomoc	57
Celkem	241

Zdroj: Závěrečné zprávy projektů

Projekty měly letos poprvé v závěrečných zprávách cíleně zhodnotit plnění indikátorů, které si stanovily v žádosti o poskytnutí dotace. Následující Tabulka 29 ukazuje, jaké indikátory se projektům podařilo naplnit. Vidíme, že v naprosté většině se indikátory naplnit podařilo, v některých případech i výrazně překročit. Pouze ve dvou případech nebyl předpokládaný indikátor naplněn.

Tabulka 29 Vyhodnocení stanovených indikátorů u podpořených projektů v roce 2024

Název subjektu	Název projektu	Zvolené indikátory	Ukazatel	Naplnění indikátorů
----------------	----------------	--------------------	----------	---------------------

APERIO - Společnost pro zdravé rodičovství, z.s.	Za pozitivní porodní zkušenost aneb Informovaně k porodu	I1: Návštěvnost webové stránky	75 tis. unikátních návštěv	95 tis. ✓
		I2: Průměrný počet minut strávených na webové stránce	1:30 minut	1:17 minut ✗
		I3: Počet vyplněných dotazník o zdrav. službách a přístupu personálu v jednotlivých porodnicích v posledních pěti letech	1 200	2504 ✓
Gender Studies, o.p.s.	Na rodičovskou chytře. Osvětou a poradenstvím proti chudobě	I1: Počet dotazů z poradny	120	120 ✓
		I2: Počet shlédnutí newsletteru + čtenost článků ve FB skupině	300	83 1 ✓
		I3: Počet přístupů na materskarodicovska.cz	200	670 ✓
Jako doma - Homelike, o. p. s.	Chudobou ohrožené ženy: osvěta, síťování, vzdělávání	I1: Přímé ohrožení žen chudobou	10	12 ✓
Liga lidských práv, z.s.	Pomoc obětem protiprávní sterilizace a porodnického násilí	I1: Počet obětí protiprávních sterilizací, kterým bude poskytnuta právní pomoc	18	18 ✓
Liga otevřených mužů, z.s.	Zvládání vztaku - práce s násilnou osobou 2024	I1: Počet mužů, kteří absolvují terapeutický skupinový program	16	19 ✓
		I2: Počet kulatých stolů s odborníky 1 kulatý stůl s odborníky	1	1 ✓
		I3: evaluační zpráva	1	1 ✓

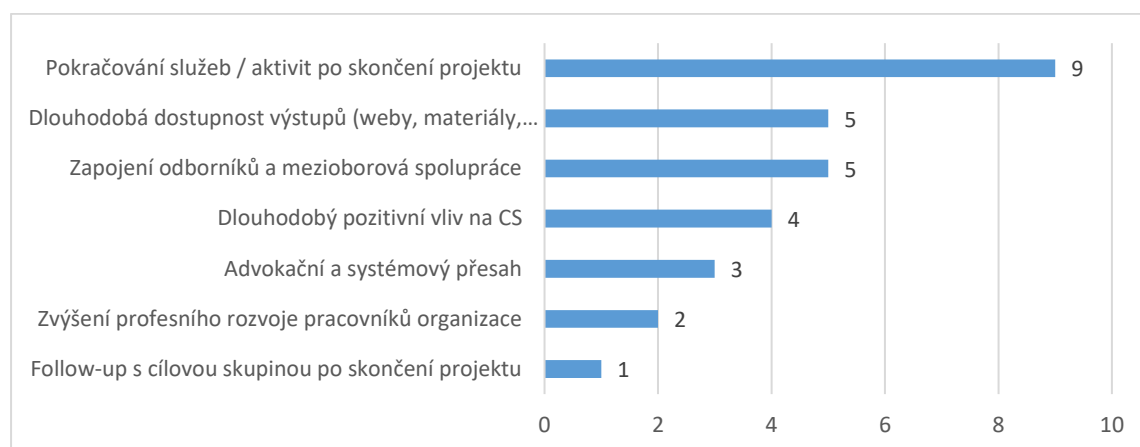
NESEHNUTÍ	Bez násilí: Společně k respektující společnosti	I1: Počet osob, kteří získají nové znalosti alespoň v jedné z oblastí: 1. nové znalosti o genderově podmíněném násilí, 2. genderové rovnosti, 3. respektujících vztazích.	150	150 ✓
proFem - centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o. p. s.	Služby pro oběti násilí a budování kapacit systému pomoci	I1: Počet klientek, kterým byla poskytnuta individuální a skupinová psychoterapie	44	48 ✓
		I2: Počet hodin dostupné služby sběru vzorků a důkazů a nastavený systém poskytování této služby	Není možné kvantifikovat	Služba dostupná v časech 9-17 každý den
		I3: Počet realizovaných školení, supervizí a intervizí pro interní pracovnice proFem a počet pracovníků, které tato školení a metodickou podporu absolvovaly	12 aktivit	20 aktivit ✓
		I4: Počet setkání Platformy a doprovodných workshopů	2	2 ✓
		I5: Zohlednění potřeb zranitelných skupin v metodice Platformy	1	1 ✓
SPONDEA, z.ú.	Chci ovládnout vzték	I1: Počet osoba absolvujících informování o tom, co je násilí, jaké jsou jeho formy a jaký má dopad na život ohrožených osob a těch, co se násilí.	30 osob absolvuje 5 základních konzultací	30 osob absolvovalo program v rozsahu 5 konzultací ✓

		I2: Počet osob, u nich dojde v rámci jejich specifického kontextu k deklarovanému snížení násilí v blízkých vztazích.	Min. 15 osob	15 osob absolvovalo navazující program v rozsahu 6 a více konzultací ✓
		I3: Počet realizace setkání s odpovědnými institucemi k návrhu koncepce programů pro osoby, které se dopouští násilí, a její ukotvení v systému prevence domácího a genderově podmíněného násilí.	4	8 ✓
Ženský vzdělávací ústav Brno, z. ú..	Vesna – ostrov stability	I1: Počet žen, u nichž se zvýšila informovanost o ženském zdraví v systému sociálně-zdravotních služeb v České republice	500	876 ✓

Zdroj: Žádosti o poskytnutí dotace a Závěrečné zprávy projektů

Závěrečné zprávy také měly vyhodnotit udržitelnost výstupů projektu a/nebo jejich přesah mimo období realizace projektu. Graf 28 zobrazuje nejčastější strategie příjemců ohledně udržitelnosti výsledků svých projektů. Všichni uvedli, že chtějí v projektových aktivitách / v poskytování služeb pokračovat, a to ať už formou jejich začlenění do běžného provozu své organizace nebo skrze žádosti o financování navazujícího projektu. Pět příjemců uvedlo, že jejich výstupy v podobě záznamů z akcí, metodik, webových stránek, podcastů či videí zůstávají veřejně dostupné i po skončení projektu. Stejný počet projektů se snaží rozvíjet spolupráci se získanými kontakty, a to formou setkávání v rámci různých platforem, kulatých stolů či síťování. Čtyři příjemci uváděli, že považují své výstupy za dlouhodobě pozitivní pro cílovou skupinu. Jednalo o projekty, které navazovaly na předchozí činnost organizace. Tři příjemci zmínili, že své výstupy využívají jako podklad pro legislativní změny, jednání s institucemi apod. Dva projekty přispěly ke zvýšení erudovanosti vlastního profesního týmu, která pak bude důležitá pro navazující činnost. Jeden projekt měl naplánované follow-up setkání s cílovou skupinou.

Graf 28 Předpokládaná udržitelnost výstupů (počet zmínek)

Zdroj: Závěrečné zprávy projektů

Příklady dobré praxe řešení problémů Strategie 2021+ v roce 2024

- **proFem - centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o. p. s. – Služby pro oběti násilí a budování kapacit systému pomoci**

V rámci projektu bylo rozvíjeno centrum PORT, které se stalo prvním specializovaným centrem v České republice, které poskytuje komplexní podporu obětem sexuálního násilí pod jednou střechou. V rámci realizovaného projektu byly rozvíjeny specifické aspekty unikátního modelu multidisciplinární pomoci obětem sexuálního násilí, který kombinuje sociální, právní, psychoterapeutickou a zdravotní podporu. Tento přístup umožňuje komplexní a citlivou reakci na potřeby obětí, minimalizuje sekundární viktimizaci a poskytuje efektivní péči, pomoc a podporu. Zkušenosti získané během realizace projektu ukázaly, že specializovaná centra, jako je PORT, hrají klíčovou roli v pomoci obětem sexuálního násilí. Jedná se nicméně o pilotní model, který je ve své koncepci unikátním, a je proto klíčové, aby testování a ověřování nastavení služeb nadále pokračovalo a aby tak mohl sloužit jako inspirace pro další obdobná centra v Česku.

- **Ženský vzdělávací ústav Brno, z. ú. – Vesna – ostrov stability**

Roční činnost Centra ženského zdraví umožnila vybudovat rozsáhlou síť aktivních kontaktů s dalšími organizacemi. Centrum ženského zdraví sdružuje aktivity z oblasti psychického, fyzického i sociálního zdraví. Hlavním cílem je předávat informace cílovým skupinám, které mají jinak poměrně ztížený přístup k informacím z těchto oblastí. Týká se to jak českých rodin v nouzi, tak migrantek, včetně Ukrajinek na útěku před válkou. Velkým přínosem bylo aktivní zapojování samotných ukrajinských specialistek. Tyto ženy mohly odvádět práci odpovídající jejich kvalifikaci (např. psycholožky) a dostat za ni důstojnou odměnu. Některé ukrajinské specialistky (neurovývojové vady, ortodoncie apod.) však pracovaly jako dobrovolnice a podpora komunity pro ně byla v daný moment důležitější než finanční odměna.

3. Shrnutí

Hlavním účelem dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů je podpora aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů v souladu se Strategii

2021+. V roce 2024 byly bodově zvýhodněny projekty řešící aktuální společenskou potřebu v oblasti pomoci ženám a jejich rodinám prchajícím z Ukrajiny v důsledku válečného konfliktu, prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí a řešení genderových nerovností v souvislosti s ohrožením chudobou. V projektech rezonovaly všechny tři z těchto společensky aktuálních témat.

V roce 2024 bylo dotačním programem podpořeno 9 organizací. Na projekty bylo alokováno celkem 4,68 mil. Kč, což je oproti minulému roku zhruba 6% pokles alokovaných prostředků. Veškerá alokovaná částka byla ale oproti loňskému roku projektům beze zbytku přidělena. Projektům se podařilo přímo podpořit 3 185 osob a vytvořit 241 výstupů, které přispěly k rovnosti žen a mužů v Česku.

Mezi příjemci v roce 2024 byly čtyři subjekty z řad spolků, tři obecně prospěšné společnosti a také dva zapsané ústavy. Většina podpořených organizací měla sídlo v Praze nebo v Brně. Oproti předchozím rokům se projekty více soustředily na přímou podporu prostřednictvím osobního kontaktu, nicméně i tak měla část projektových aktivit i celorepublikový dopad, zejména díky online aktivitám.

Dopady projektů jsou patrné zejména v poskytnutí preventivních programů, psychoterapeutických služeb, právního poradenství, či osvětových kampaní.

Většina příjemců (7 z 9) se ve svých projektech snažila alespoň částečně přispět k řešení více než jednoho ze stanovených specifických cílů, přičemž důraz byl kladen na cíle, které byly v souladu s aktuální společenskou potřebou. Z celkových 26 strategických cílů, které osm kapitol Strategie 2021+ řeší, se projekty zabývaly 12 z nich. V plné míře projekty pokryly projekty dle svého vyhodnocení kapitoly *Bezpečí*, ze tří čtvrtin byla pokryta kapitola *Zdraví*.

4 z 9 organizací splnily všechny specifické cíle, které si v žádosti o poskytnutí dotace stanovily. Oproti loňskému roku byla patrná větší pestrost ve volbě specifických cílů mezi projekty. Konkrétně se projekty více než v jednom případě zaměřovaly (2 z 9) na *Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké)*, *Zajištění podpory dostupnosti programů pro násilné osoby s důrazem na bezpečí obětí a vytvoření koncepce těchto programů* a *Zlepšení prevence špatného zacházení a násilí na ženách v průběhu porodu*.

V letošním roce měly také projekty vyhodnotit, jak se jim podařilo splnit vytyčené indikátory. **V naprosté většině se projektům stanovené indikátory splnit podařilo, v některých případech je i výrazně překročily.**

Udržitelnost realizovaných aktivit příjemci vnímají zejména v tom, že plánují pokračovat v poskytování služeb/aktivit i po skončení projektu, a to ať už formou navazujících projektů nebo začleněním do běžného projektu. Pět projektů uvedlo, že výsledky své činnosti mají dlouhodobě přístupné veřejnosti v online prostředí webových stránek či sociálních sítí. Stejný počet uvedl, že pokračují ve spolupráci se získanými kontakty prostřednictvím různých platforem a mezioborových setkání.

G. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv

Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv	5
Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008–2024	18
Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v roce 2024 podle typu zdravotního postižení	19
Tabulka 4 Frekvence typu zdravotního postižení na základě Výběrového šetření osob se zdravotním postižením (možnost více odpovědí na jednu osobu)	20
Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením v roce 2024	21
Tabulka 6 Počty realizovaných aktivit v oblasti informační a vzdělávací činnosti podle typu postižení v roce 2024	27
Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením v roce 2024	29
Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019–2024	32
Tabulka 9 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2019–2024	33
Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2019–2024, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora	35
Tabulka 11 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2024	42
Tabulka 12 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019–2024	45
Tabulka 13 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2024	46
Tabulka 14 Výše kumulovaného úvazku terénních pracovníků v obci	47
Tabulka 15 Nejvyšší dokončené vzdělání TP	48
Tabulka 16 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách	49
Tabulka 17 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2024	59
Tabulka 18 Poskytnuté finanční prostředky v letech 2019–2024	66
Tabulka 19 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů	68
Tabulka 20 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2024	78
Tabulka 21 Přehled podpořených projektů ve II. kole programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2024	79
Tabulka 22 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019–2024	82
Tabulka 23 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2024	88
Tabulka 24 Přehled podpořených projektů v programu Podpora celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2024	94
Tabulka 25 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015–2024	97
Tabulka 26 Přehled příjemců dotací, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu	98
Tabulka 27 Vyhodnocení plnění cílů Strategie 2021+ dle příjemců a dle evaluace	103
Tabulka 28 Souhrnné součty jednotlivých typů výstupů podpořených projektů v roce 2024	107
Tabulka 29 Vyhodnocení stanovených indikátorů u podpořených projektů v roce 2024	107
Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2016–2024 (v Kč)	6

Graf 2 Rozdělení finančních prostředků vyplacených v roce 2024.....	11
Graf 3 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2024	17
Graf 4 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2024 .	19
Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence.....	20
Graf 6 Vývoj úvazků krajských koordinátorů v letech 2019–2024 podle krajů	34
Graf 7 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2024	36
Graf 8 Vzdělanostní struktura krajských koordinátorů v roce 2024	36
Graf 9 Délka odborné praxe krajských koordinátorů v roce 2024.....	37
Graf 10 Počet let podpory za posledních 10 let	47
Graf 11 Nejvyšší dokončené vzdělání TP v letech 2021–2024 (podíl TP v %).	49
Graf 12 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách v letech 2021–2024 (podíl TP v %)	50
.....	50
Graf 13 Rozdělení obcí podle zatíženosti sociálním vyloučením	51
Graf 14 Podíl intervencí v jednotlivých oblastech u dětí do 18 let	52
Graf 15 Přehled intervencí v oblasti zdraví u dětí do 18 let.....	53
Graf 16 Přehled intervencí v oblasti vzdělávání u dětí do 18 let	54
Graf 17 Podíl intervencí v jednotlivých oblastech u dospělých osob nad 18 let.....	55
Graf 18 Přehled intervencí v oblasti bydlení u dospělých osob nad 18 let	56
Graf 19 Přehled intervencí v oblasti zaměstnanosti u dospělých osob nad 18 let	57
Graf 20 Přehled intervencí v oblasti zdraví u dospělých osob nad 18 let	57
Graf 21 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2024	
v procentuálním zastoupení	67
Graf 22 Přehled počtu zapojených osob podle oblasti zaměření v projektech na KP.....	71
Graf 23 Zaměření výstupů projektů	75
Graf 24 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2024	
v procentuálním zastoupení	82
Graf 25 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2014-2024	84
Graf 26 Rozdělení příjemců dle právní formy (2024)	97
Graf 27 Přehled kapitol a v nich řešených strategických cílů (SC)	102
Graf 28 Předpokládaná udržitelnost výstupů (počet zmínek).....	111
 Obrázek 1 Přehled povinných výstupů krajských koordinátorů pro romské záležitosti	
v roce 2024	38
 Příloha 1 Přehled vykázaných intervencí TP u kategorie děti do 18 let celkem.....	59
Příloha 2 Přehled vykázaných intervencí TP u kategorie dospělí nad 18 let celkem	61

2 VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO ŘÍZENÍ PRO POLITIKU V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ ÚŘADU VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY 2024

Vyhodnocení dotačního řízení pro politiku v oblasti závislostí Úřadu vlády ČR 2024 vyšla také samostatně jako publikace sekretariátu Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí vydávaná Úřadem vlády České republiky.

OBSAH

ÚVOD	117
SOUHRN	118
1 DOTAČNÍ ŘÍZENÍ PRO POLITIKU V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ ÚŘADU VLÁDY ČR	119
1.1 Účel dotačního řízení	119
1.2 Cíle dotačního řízení	120
1.3 Účelnost, hospodárnost a efektivnost dotačního řízení	120
1.4 Adiktologické služby	120
2 HODNOCENÍ DOTAČNÍHO ŘÍZENÍ	122
2.1 Hodnocení indikátorů procesu	122
2.2 Hodnocení indikátorů výstupů	126
2.2.1 Preventivní programy	128
2.2.2 Adiktologické služby minimalizace rizik	129
2.2.3 Ambulantní adiktologické služby a poradenství	131
2.2.4 Adiktologické služby rezidenční léčby	134
2.2.5 Adiktologické služby následné péče	137
2.2.6 Projekty informační a výzkumné	139
2.3 Hodnocení indikátorů dopadu	140
2.3.1 Dopady na zkušenosti mladistvých s užíváním návykových látek	140
2.3.2 Dopady v oblasti pokrytí rizikové populace adiktologickými službami	143
2.3.3 Dopady na zdravotní situaci lidí se závislostním chováním	146
2.3.4 Dopady na sociální situaci lidí se závislostním chováním	148
2.3.5 Ekonomické vyjádření dopadů	149
2.3.6 Srovnání indikátorů dopadů v evropském kontextu	152
3 HODNOCENÍ FINANCOVÁNÍ POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ	155
POUŽITÁ LITERATURA	159

3 Úvod

Užívání návykových látek, vznik a rozvoj závislostního chování je komplexní a mnohvrstevný jev s řadou vzájemně se ovlivňujících potenciálních rizik pro jedince i pro společnost. Jde zejména o negativní sociální, zdravotní, trestněprávní, bezpečnostní a ekonomické dopady, které nepříznivě ovlivňují zdravý vývoj jednotlivců i společnosti ve všech uvedených aspektech.

Společenské náklady související s užíváním návykových látek a závislostním chováním v ČR mohou ročně představovat až 270 miliard Kč. Na druhou stranu, výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu poruch spojených se závislostním chováním jsou řádově nižší.

Účelem dotačního řízení pro politiku v oblasti závislostí Úřadu vlády České republiky (ÚV ČR) je přispět k plnění cíle politiky v oblasti závislostí a podpořit realizaci aktivit definovaných v akčních plánech politiky v oblasti závislostí. Účelem dotačního řízení je spolufinancování, udržení a rozvoj základní sítě adiktologických služeb.

Publikace představuje hodnocení dotačního řízení pro politiku v oblasti závislostí Úřadu vlády ČR a jeho výstupy se zaměřením na hodnocení dotačního roku 2024. Hodnocení procesu, výstupů a dopadů dotačního řízení vychází z jeho účelu a cíle.

Publikace obsahuje zhodnocení vývoje situace v jednotlivých segmentech adiktologických služeb podpořených v dotačním řízení, které dává do kontextu politiky v oblasti závislostí a situace v oblasti závislostního chování a jejich dopadů v ČR.

4 Souhrn

- Společenské náklady spojené s užíváním návykových látek a závislostním chováním v ČR mohou představovat až 270 miliard Kč ročně. Na druhou stranu, výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu poruch spojených se závislostním chováním jsou mnohonásobně nižší.
- Na zajištění minimální dostupnosti celého spektra adiktologických služeb v ČR by mělo být z veřejných rozpočtů alokováno odhadem 3,5 miliard Kč ročně.
- Výzkumy dlouhodobě potvrzují efektivitu adiktologických programů v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, snižování kriminality, ochraně veřejného pořádku i z hlediska nákladové efektivity a snižování společenských nákladů.
- Účelem dotačního řízení je spolufinancování, udržení a rozvoj základní sítě adiktologických služeb, které zajišťují minimální dostupnost zdravotních a sociálních služeb pro osoby se závislostním chováním.
- V r. 2024 bylo v rámci dotačního řízení Úřadu vlády ČR poskytnuto celkem 315 mil. Kč na realizaci 231 služeb a projektů politiky v oblasti závislostí. Celkem 217 podpořených služeb tvoří v dotačním řízení základní síť adiktologických služeb, dalších 7 služeb bylo podpořeno s ohledem na jejich potřebnost. Dále bylo podpořeno 7 projektů informačního a výzkumného charakteru.
- V posledních letech dochází k rozšiřování kapacit adiktologických služeb, což se projevuje také postupným nárůstem počtu klientů. V rámci podpořených adiktologických služeb byla v r. 2024 poskytnuta péče celkem 91 406 osobám, z toho 72 662 osobám se závislostním chováním. Programy primární prevence byly realizovány v 692 školách.
- Daří se dosahovat pozitivních výsledků dotačního řízení Úřadu vlády ČR a politiky v oblasti závislostí. Mezi dětmi a mládeží míra užívání tabáku a alkoholu v posledních přibližně 15 letech klesá a zvyšuje se věk první zkušenosti s návykovými látkami, včetně konopí.
- V kontaktu se službami je téměř 90 % odhadovaného počtu lidí užívajících drogy rizikově. ČR je jednou z 5 evropských zemí, které splňují kritéria WHO v míře pokrytí osob užívajících drogy injekčně harm reduction intervencemi. To přispívá k dlouhodobě nízkému výskytu infekčních onemocnění i úmrtí v důsledku předávkování nelegálními drogami.
- Přestože narůstá výše finančních prostředků vynakládaných v ČR na politiku v oblasti závislostí, v přepočtu na HDP je ČR na chvostu evropského žebříčku.
- ČR dosud nebyla schopna adekvátně reagovat na vysokou míru užívání legálních návykových látek a s tím spojené společenské náklady. Bez přiměřených zdrojů na prevenci, léčbu a snižování škod spojených se závislostním chováním nelze očekávat zlepšení situace.

1 Dotační řízení pro politiku v oblasti závislostí Úřadu vlády ČR

Cílem politiky v oblasti závislostí je předcházení a snižování zdravotních, sociálních, ekonomických i nehmotných škod vyplývajících z užívání návykových látek, hazardního hraní a dalšího závislostního chování a rizik vyplývajících z existence trhů s návykovými látkami a dalšími produkty se závislostním potenciálem, mj. prostřednictvím vzájemně koordinovaných a na důkazech založených vzdělávacích, preventivních, léčebných a sociálních opatření. Cíle politiky v oblasti závislostí na konkrétní období definuje *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027* (*Národní strategie 2019–2027*) schválená vládou ČR (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2019).

Program protidrogové politiky tvoří samostatnou kapitolu v rozpočtu Úřadu vlády ČR (ÚV ČR). Tyto výdaje jsou určeny k plnění cílů *Národní strategie 2019–2027*, a to především prostřednictvím zajištění dotačního řízení ÚV ČR, a rovněž prostřednictvím zabezpečení potřebných činností pro efektivní realizaci a koordinaci politiky v oblasti závislostí.

1.1 Účel dotačního řízení

Účelem dotačního řízení, které je administrováno přes rozpočtovou položku ÚV ČR, je přispět k plnění cílů politiky v oblasti závislostí a podpořit realizaci aktivit definovaných v akčních plánech politiky v oblasti závislostí. Účelem dotačního řízení je udržení stávajícího rozsahu dlouhodobě podporované základní sítě adiktologických služeb a její rozvoj. Jde o služby, které jsou dlouhodobé, vícezdrojově financované a zajišťují minimální dostupnost služeb pro osoby se závislostním chováním.

Účelem adiktologických služeb je snižování míry závislostního chování, podpora motivace k životnímu stylu bez závislosti a snižování nepříznivých zdravotních dopadů (např. úmrtí spojená s užíváním návykových látek, výskyt infekčních nemocí a dalších somatických a psychiatrických komorbidit) a sociálních důsledků (např. míra nezaměstnanosti, zadluženosti) závislostního chování pro jedince i společnost. Síť adiktologických služeb pokrývá celé spektrum fenoménů spojených s užíváním návykových látek a s dalším závislostním chováním. V současné době jsou adiktologické služby především služby zdravotní nebo sociální, nebo současně zdravotní i sociální, případně služby edukativní. Primární prevence závislostního chování zaměřená na děti a mládež je součástí širšího rámce primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a kol., 2021).

Síť adiktologických služeb je z velké části podporována systémem dotací, tj. z dotačních titulů jednotlivých resortů a územních samosprávních celků, který nelze při jeho aktuálním nastavení považovat za stabilní. Případnými restriktivními opatřeními směrem k dotačním řízením hrozí rozpad stávající sítě adiktologických služeb, což reálně ohrožuje dostupnost a odbornost péče o osoby se závislostním chováním.

1.2 Cíle dotačního řízení

Cílem dotačního řízení, prostřednictvím zajištění sítě služeb, je ochrana veřejného zdraví a veřejného pořádku, snižování nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků závislostního chování pro společnost a jedince, čehož se snaží dosáhnout zejména:

- posunutím první zkušenosti s užíváním návykových látek do pozdějšího věku,
- prevencí šíření infekčních nemocí a dalších zdravotních potíží,
- prevencí úmrtí spojených s užíváním návykových látek, včetně prevence předávkování,
- zvyšováním podílu osob s rizikovými formami závislostního chování v kontaktu s adiktologickými službami,
- motivací ke změně chování směrem k méně rizikovému způsobu užívání návykových látek,
- sociální stabilizací klientů a podporou jejich začlenění na trh práce.

1.3 Účelnost, hospodárnost a efektivnost dotačního řízení

Žádost o poskytnutí dotace prochází komplexním a transparentním hodnotícím procesem, který se řídí *Postupem stanovení návrhů dotací u projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR*.⁶⁹ Systém hodnocení projektů je nastaven tak, že umožňuje v souladu s interní normou ÚV ČR hodnotit hospodárnost, efektivitu a účelnost předložených žádostí, tj. podle pravidel tzv. 3E. Hodnotící systém je postaven na 6 pilířích hodnocení:

- kvality projektu/služby,
- naplnění priorit dotačního řízení,
- míry potřeby a dostupnosti projektu/služby,
- nákladové efektivity,
- rozpočtu projektu/služby,
- nákladové náročnosti žádosti.

1.4 Adiktologické služby

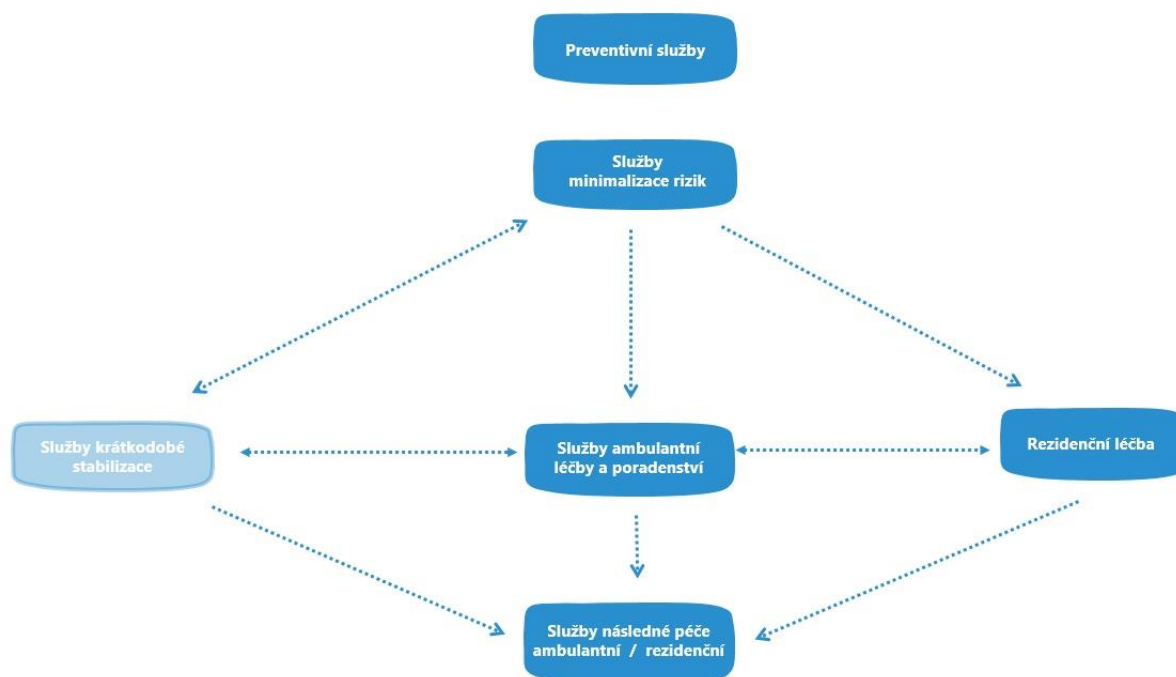
Síť adiktologických služeb pokrývá celé spektrum fenoménů spojených s užíváním návykových látek a s dalším závislostním chováním. Tvoří ji zařízení a programy různých typů služeb (zdravotní, sociální, výchovně-pedagogické), které jsou zakotveny v různých oborech a resortních (legislativních) rámcích. V ČR je přibližně 300–350 programů adiktologických služeb různých typů.

⁶⁹ Platné znění dokumentu *Postup stanovení návrhů dotací u projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR* je zveřejněno na stránkách webové aplikace dotačního řízení dotace-protidrogovapolitika.cz.

Koncepce rozvoje adiktologických služeb, schválená Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky v červnu 2021, definuje 6 základních typů služeb (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a kol., 2021):

- adiktologické preventivní služby,
- adiktologické služby minimalizace rizik,
- adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství,
- adiktologické služby krátkodobé stabilizace,
- adiktologické služby rezidenční léčby,
- adiktologické služby následné péče.

obrázek 1-1: Schéma typů adiktologických služeb v ČR

V dotačním řízení ÚV ČR nejsou podporovány všechny adiktologické služby v ČR. Adiktologické služby krátkodobé stabilizace jsou poskytovány výhradně ve zdravotnických zařízeních financovaných formou úhrad z veřejného zdravotního pojištění a z dalších zdrojů. Obdobně část rezidenčních služeb, která je poskytovaná psychiatrickými zařízeními, je financována prostřednictvím platby za výkony hrazené ze zdravotního pojištění. Tyto služby tedy nejsou předmětem dotačního řízení ÚV ČR.

2 Hodnocení dotačního řízení

K hodnocení naplnění účelu a cílů dotačního řízení se vztahují tři úrovně indikátorů:

- indikátory procesu,
- indikátory výstupů,
- indikátory dopadu.

V rámci každé úrovně byla definovaná skupina indikátorů, pomocí kterých je hodnoceno dosažení cílů dotačního řízení ÚV ČR.

2.1 Hodnocení indikátorů procesu

Indikátory procesu byly definovány komplexně pro všechny typy podporovaných služeb a projektů:

- Počet dlouhodobě podporovaných adiktologických služeb (základní síť adiktologických služeb v dotačním řízení).
- Počet nově vzniklých/nově podporovaných adiktologických služeb (rozšíření sítě adiktologických služeb v dotačním řízení).
- Výše finančních prostředků alokovaná do jednotlivých segmentů adiktologických služeb.
- Výše finančních prostředků alokovaná na realizaci informačních a výzkumných projektů.

V r. 2024 bylo poskytnuto celkem 315 mil. Kč na realizaci 231 služeb a projektů politiky v oblasti závislostí. Usnesením vlády č. 624 ze dne 23. srpna 2023 byly pro dotační řízení schváleny dvě oblasti podpory:

- Dotační oblast I.: Síť adiktologických služeb - adiktologické preventivní služby, adiktologické služby minimalizace rizik, adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství, adiktologické služby krátkodobé stabilizace, adiktologické služby rezidenční léčby, adiktologické služby následné péče;
- Dotační oblast II.: Projekty informační, monitorovací a výzkumné cílené na laickou i odbornou veřejnost, zaměřené na plnění aktivit akčního plánu, projekty zaměřené na síťování, advokační činnost a další projekty reagující na aktuální situaci v oblasti závislostního chování.

V rámci dotačního řízení pro r. 2024 se podařilo udržet síť adiktologických služeb. V r. 2024 bylo podpořeno celkem 224 adiktologických služeb, z toho 217 služeb je dlouhodobě podporovaných a tvoří základní síť adiktologických služeb v dotačním řízení. Nad rámec této sítě služeb se v r. 2024 dále podařilo podpořit 7 adiktologických služeb a rozšířit tak síť adiktologických služeb v dotačním řízení s ohledem na jejich potřebnost – tabulka 2-1. Projekty informační a výzkumné jsou obvykle jednoletého charakteru, výjimku tvoří zejména informační projekty zaměřené na podporu vzdělávání pracovníků v adiktologických službách a dalších odborníků v oboru adiktologie a na síťování adiktologických služeb.

tabulka 2-1: Počet dlouhodobě podporovaných a nově vzniklých/podpořených služeb/projektů v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Typ projektu/služby	2020	2021	2022**	2023	2024
Preventivní programy	20	20	20	19	19
> z toho dlouhodobě podporované	19	20	19	18	18
> z toho nově vzniklé/podpořené*	1	0	1	1	1
Adiktologické služby minimalizace rizik	93	95	93	99	98
> z toho dlouhodobě podporované	92	93	91	92	97
> z toho nově vzniklé/podpořené*	1	2	2	7	1
Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství	79	81	69	76	73
> z toho dlouhodobě podporované	64	66	63	67	70
> z toho nově vzniklé/podpořené*	15	15	6	9	3
Adiktologické služby krátkodobé stabilizace	2	2	0	0	0
> z toho dlouhodobě podporované	2	2	0	0	0
> z toho nově vzniklé/podpořené*	0	0	0	0	0
Adiktologické služby rezidenční léčby	13	14	10	11	11
> z toho dlouhodobě podporované	13	13	10	10	10
> z toho nově vzniklé/podpořené*	0	1	0	1	1
Adiktologické služby následné péče	20	21	21	22	23
> z toho dlouhodobě podporované	15	15	19	19	22
> z toho nově vzniklé/podpořené*	5	6	2	3	1
Projekty informační a výzkumné	16	14	8	8	7
> z toho dlouhodobě podporované	9	9	6	7	6
> z toho nově vzniklé/podpořené*	7	5	2	1	1
Celkem adiktologických služeb	227	233	213	227	224
> z toho dlouhodobě podporovaných	205	209	202	206	217
> z toho nově vzniklých/podpořených*	22	24	11	21	7
Celkem všech projektů/služeb	243	247	221	235	231

Pozn.: * Nově vzniklý/podpořený projekt je projekt kontinuálně podporovaný v dotačním řízení méně než 3 roky. ** Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

Přestože dlouhodobě dochází k nárůstu finančních prostředků alokovaných na dotační řízení ÚV ČR, (315,0 mil. Kč v r. 2024), výše požadavků uvedená v žádostech o dotaci (470,7 mil. Kč v r. 2024) dlouhodobě významně převyšuje výši disponibilních finančních prostředků dotačního titulu. Výše požadavků odráží inflaci a rozšiřování kapacity a nabídky intervencí služeb. Výši požadavků tak dosud nebylo možné uspokojit ani postupným navyšováním finančních zdrojů alokovaných na dotační řízení, což zpomaluje potřebné rozšiřování sítě adiktologických služeb. V r. 2024 bylo pokryto 66,9 % celkových požadavků na dotaci.

Výše finančních prostředků alokovaná na zajištění sítě adiktologických služeb dosahovala 311,4 mil. Kč (98,9 % prostředků). Nejvíce finančních prostředků bylo vynaloženo na zajištění činnosti adiktologických služeb minimalizace rizik (128,5 mil Kč, tj. 66,5% pokrytí požadavku) a adiktologických služeb ambulantní léčby a poradenství (102,7 mil Kč, tj. 64,8% pokrytí požadavku). Na činnost adiktologických služeb rezidenční léčby bylo vynaloženo 36,8 mil. Kč, tj. 78,6% pokrytí požadavku, a na zajištění činnosti preventivních služeb bylo vynaloženo 22,1 mil Kč, tj. 66,6% pokrytí požadavku. Na služby následné péče bylo vynaloženo 21,0 mil. Kč, tj. 66,3 % pokrytí požadavku – tabulka 2-2.

Na realizaci informačních a výzkumných projektů bylo v r. 2024 vynaloženo 3,5 mil. Kč (tj. 51,4% pokrytí požadavku) – tabulka 2-2. Nižší finanční prostředky alokované na oblast

výzkumu a podpory informovanosti souvisí s primárním účelem dotačního řízení – zajistit udržení sítě adiktologických služeb. V případě nedostatečného objemu alokovaných finančních prostředků dochází často k omezení podpory právě informačních a výzkumných projektů.

Z vyhodnocení indikátorů procesu dotačního řízení ÚV ČR vyplývá, že v r. 2024 se podařilo udržet základní síť adiktologických preventivně-léčebných služeb, a tedy naplnit procesní cíl dotačního řízení. Finanční prostředky v dotačním řízení, které jsou převážně určeny na podporu sítě adiktologických služeb, se dlouhodobě zvyšují. Nadále však neodpovídají vzrůstající finanční náročnosti zajištění adiktologických služeb. Přesto se každoročně daří síť služeb rozšiřovat s ohledem na jejich potřebnost.

tabulka 2-2: Výše požadavku a finančních prostředků alokovaných do jednotlivých typů služeb a projektů v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Typ projektu/služby	2020		2021		2022*		2023		2024	
	Požadavek	Dotace	Požadavek	Dotace	Požadavek	Dotace	Požadavek	Dotace	Požadavek	Dotace
Preventivní programy	29 490 374	20 264 000	33 253 703	20 023 000	34 967 605	20 889 000	33 862 949	21 929 000	33 246 624	22 144 000
Adiktologické služby minimalizace rizik	146 751 824	107 967 000	155 730 391	111 878 000	157 703 486	115 818 000	191 937 269	127 447 000	193 302 058	128 562 000
Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství	151 067 737	98 161 000	143 467 931	96 226 000	130 287 338	96 839 000	150 065 964	104 336 000	158 523 892	102 775 000
Adiktologické služby krátkodobé stabilizace	4 591 180	2 576 000	5 260 108	2 736 000	0	0	0	0	0	0
Adiktologické služby rezidenční léčby	45 648 157	35 950 000	41 532 617	36 331 000	40 748 970	34 934 000	45 483 570	36 625 000	46 893 851	36 873 000
Adiktologické služby následné péče	27 376 305	18 397 000	28 425 470	18 635 000	26 453 761	19 025 000	30 983 604	20 881 000	31 795 146	21 086 000
Projekty informační a výzkumné	24 171 423	8 836 000	19 314 327	6 671 000	12 795 064	3 995 000	9 382 459	3 782 000	6 932 353	3 560 000
Celkem	429 097 000	292 151 000	426 984 547	292 500 000	402 956 225	291 500 000	461 715 814	315 000 000	470 693 924	315 000 000

Pozn.: * Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

2.2 Hodnocení indikátorů výstupů

Indikátory výstupů byly definovány na základě sledovaných standardizovaných údajů vykazovaných v rámci dotačního řízení podle typů podporovaných projektů (tj. jednotlivých typů adiktologických služeb), a to s ohledem na jejich rozdílné cíle a způsoby a formy poskytování péče. Napříč všemi typy adiktologických služeb jsou společné následující indikátory:

- Počet klientů v adiktologických službách: indikátor značí počet osob, kterým byla poskytnuta péče v rámci služeb podporovaných z dotačního řízení. Zejména jde o sledování celkového počtu klientů služby, včetně osob blízkých klientům se závislostním chováním (např. rodina), kterým byla v rámci služby/programu poskytnutá péče, počtu klientů se závislostním chováním a typu závislostního chování.
- Počet úvazků v adiktologických službách: indikátor vypovídá o personální kapacitě služeb.

Podpořené adiktologické služby v r. 2024 poskytovaly služby celkem 91 406 osobám, z toho 72 662 osobám se závislostním chováním. V oblasti primární prevence poskytovaly podpořené služby své programy celkem 692 školám a školským zařízením (podpořené instituce). Přepočtené průměrné úvazky na jednu službu ukazují nárůst v rozšíření kapacit adiktologických služeb, s výjimkou služeb následné péče. Meziročně se podařilo podpořit rozšíření kapacity většiny typů adiktologických služeb – tabulka 2-3.

Vyhodnocení společných indikátorů výstupů napříč všemi typy adiktologických služeb ukazuje na rozšiřování kapacit adiktologických služeb, což se projevuje v postupném nárůstu počtu klientů ve většině typů služeb a v intenzitě práce s nimi. Podařilo se tedy naplnit účel dotačního řízení.

tabulka 2-3: Srovnání základních parametrů adiktologických služeb podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022	2023	2024
Preventivní programy					
Počet projektů	20	20	20	19	19
Počet institucí (škol)	422	532	883	744	692
Počet úvazků	52,8	49,8	57,3	58,8	62,3
Průměrný počet úvazků na službu	2,64	2,49	2,87	3,09	3,28
Adiktologické služby minimalizace rizik					
Počet programů	104	107	105	111	110
Počet klientů*	41 083	53 927	53 688	57 144	58 264
Počet úvazků	465,0	479,6	473,4	508,7	520,9
Průměrný počet úvazků na službu	4,47	4,48	4,51	4,58	4,74
Adiktologické služby krátkodobé stabilizace					
Počet programů	2	2	0**	0	0
Počet klientů*	586	434	–	–	–
Počet úvazků	34,6	34,9	–	–	–
Průměrný počet úvazků na službu	17,30	17,45	–	–	–
Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství					
Počet programů	79	82	70**	77	73
Počet klientů*	25 039	26 887	27 902	32 606	30 298
Počet úvazků	270,7	284,9	289,9	328,2	326,3
Průměrný počet úvazků na službu	3,43	3,47	4,20	4,26	4,47
Adiktologické služby rezidenční léčby					
Počet projektů	13	14	10**	11	11
Počet klientů*	1 470	1 770	1 015	1 010	1 090
Počet úvazků	162,7	180,9	115,3	129,7	130,3
Průměrný počet úvazků na službu	12,51	12,92	11,53	11,79	11,84
Adiktologické služby následné péče					
Počet projektů	20	21	21	22	24
Počet klientů*	1 158	1 302	1 392	1 570	1 753
Počet úvazků	80,6	96,0	88,0	98,5	103,2
Průměrný počet úvazků na službu	4,03	4,57	4,19	4,48	4,31

Pozn.: * Počet klientů zahrnuje klienty služeb/programů se závislostním chováním i jejich osoby blízké (např. rodinu), kterým byla v rámci služby/programu také poskytnutá péče. ** Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

2.2.1 Preventivní programy

2.2.1.1 Charakteristika typu služby

Adiktologická prevence je jakýkoli typ výchovné, zdravotní, sociální či jiné intervence, která směřuje k předcházení vzniku závislostního chování a v případě výskytu jeho raných stadií k včasné diagnostice a zamezení jeho přechodu do závažnějších forem. Cílem prevence je zabránit zkušenosti s návykovou látkou/chováním, nástupu závislostního chování a/nebo oddálit je do vyššího věku, kontrola a ochrana osob před rizikovými faktory osobnostními, sociálními, rodinnými a životního stylu a odhalování a řešení časných forem adiktologických poruch a jejich dopadů. Typicky je adiktologická prevence poskytována jako součást širšího konceptu prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních. Prevence rizikového chování je velmi obsáhlá a její témata se vzájemně prolínají. Nejčastěji je prevence realizována specializovanými programy primární prevence ve spolupráci se školami a školskými zařízeními.

Cílovou skupinou jsou lidé, kteří neužívají návykové látky a jsou v riziku vzniku a rozvoje závislostního typu chování a závislosti (všeobecná prevence), osoby závislosti ohrožené (selektivní prevence) a osoby ve vysokém riziku závislosti či osoby, které vykazují rizikové chování, ale nesplňují kritéria závislosti (indikovaná prevence). Dále jsou důležitou cílovou skupinou zákonní zástupci nezletilých, další blízké osoby a školy (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a kol., 2021).

2.2.1.2 Indikátory výstupů

Pro preventivní programy byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- individuální práce,
- skupinová práce.

tabulka 2-4: Preventivní programy v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022	2023	2024
Programy	20	20	20	19	19
Úvazky	52,8	49,8	57,3	58,8	62,3

tabulka 2-5: Vybrané indikátory preventivních programů v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2022–2024

Indikátor/Výkon	2022	2023	2024
Počet škol (institucí)			
> všeobecná prevence	883	744	692
> selektivní prevence	153	181	152
Skupinová práce			
> všeobecná prevence	14 841	16 196	17 678
> selektivní prevence	1 277	2 027	1 742
> vzdělávání	680	751	840
Individuální práce			
> selektivní prevence	775	1 223	2 390
> indikovaná prevence	816	1 552	705

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojený revidovaný *Seznam a definice výkonů adiktologických služeb*. Z toho důvodu je možné meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb od tohoto roku.

V r. 2024 bylo podpořeno 19 služeb poskytujících programy primární prevence ve školách a školských zařízeních, které pracovaly se 692 školami na úrovni všeobecné prevence a 152 školami na úrovni selektivní prevence – tabulka 2-4 a tabulka 2-5.

Indikátor skupinová práce zahrnuje komplexní, dlouhodobou práci se skupinou dětí nebo pedagogických pracovníků školy. Preventivní programy v r. 2024 poskytly 17 678 výkonů skupinové práce na úrovni všeobecné prevence, tedy realizace interaktivních bloků programu prevence rizikového chování pro školní třídy. V rámci selektivní prevence (1742 výkonů) jde o strukturovaná, opakovaná intervenční setkání s kolektivy, ve kterých došlo k výskytu rizikového chování, nebo jsou ve vysokém riziku jeho výskytu. Dále bylo vykázáno celkem 840 výkonů skupinové práce v rámci vzdělávání, které se týkají především pedagogických pracovníků. Obvykle jde o akreditované vzdělávací programy zaměřené na zvyšování kompetencí školních metodiků prevence a třídních učitelů v oblasti primární prevence rizikového chování.

Indikátor individuální práce především na úrovni selektivní prevence a indikované prevence zahrnuje komplexnější práci s dětmi v riziku výskytu rizikového chování. Obvykle jde o strukturovaná, opakovaná intervenční setkání. V rámci individuální práce může dojít, v případě potřeby, k navázání klienta do další péče podle jeho individuálních potřeb. V r. 2024 uskutečnily programy selektivní prevence 2390 výkonů individuální práce a programy indikované prevence celkem 705 výkonů individuální práce – tabulka 2-5.

2.2.2 Adiktologické služby minimalizace rizik

2.2.2.1 Charakteristika typu služby

Služby minimalizace rizik jsou typicky poskytovány v nízkoprahovém zařízení (kontaktní centrum), nebo přímo v přirozeném prostředí klienta, např. na drogové scéně nebo v hernách (terénní program). Služby jsou založeny na principu snižování škod souvisejících s užíváním návykových látek nebo závislostním chováním u lidí užívajících návykové látky či hazardních hráčů (harm reduction).

Tyto služby jsou významným článkem v ochraně veřejného zdraví a společnosti např. před šířením infekčních nemocí. Hlavními cíli jsou navázání kontaktu s klientem, minimalizace zdravotních, sociálních a ekonomických rizik a dopadů závislostního chování a tím současně ochrana veřejného zdraví. Dále motivace klientů ke změně životního stylu (např. snížení rizikového chování) a k vyhledání další odborné pomoci, a pomoc klientům při zprostředkování léčby. V neposlední řadě je cílem těchto služeb monitoring uživatelské scény za účelem vytváření účinných strategií pomoci dané cílové skupině.

Specifikem těchto programů je aktivní oslovování a vyhledávání osob ve zvýšeném riziku rozvoje závislostního chování. Služby jsou časově i místně dostupné podle potřeb cílové skupiny a klienti je mohou využívat anonymně (tj. v případě volby klienta musí být poskytovatelem zajištěno anonymní poskytování služeb a tato volba musí být respektována).

Cílovou skupinou služeb jsou lidé užívající návykové látky rizikově, případně problémoví hráči hazardních her s různou motivací ke změně, v různém stádiu užívání a fázi rozvoje závislosti. Cílovou skupinou jsou rovněž rodiče, partneři a další blízké osoby klienta (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a kol., 2021).

2.2.2.2 Indikátory výstupů

Pro adiktologické služby minimalizace rizik byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- vydané injekční jehly a stříkačky,
- testování na infekční nemoci,
- základní zdravotní ošetření,
- individuální práce,
- krátký rozhovor s klientem,
- monitoring,
- řešení akutní intoxikace,
- nalezené injekční jehly a stříkačky.

tabulka 2-6: Programy minimalizace rizik v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022	2023	2024
Programy*	104	107	105	111	110
Úvazky	465,0	479,6	473,4	508,7	520,9

Pozn.: * Počet programů neodpovídá počtu podpořených projektů/služeb, v rámci jednoho dotovaného projektu/služby mohou být 2 programy s jinou formou poskytování péče (terénní a ambulantní).

tabulka 2-7: Klienti služeb minimalizace rizik v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022	2023	2024
Klienti užívající nelegální drogy, z toho	30 427	31 767	31 966	34 282	34 320
> užívající injekčně	26 348	26 244	26 188	28 876	29 254
Klienti užívající alkohol	2 362	2 785	2 855	2 821	3 006
Klienti ve zprostředkovaném kontaktu	10 925	12 052	8 703	9 103	7 886
Celkem klientů se závislostním chováním	32 832	34 596	34 893	37 224	37 474
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	35 918	37 278	37 679	40 724	41 025

Pozn.: Tabulka neobsahuje počet klientů v kontaktu s programem minimalizace rizik v prostředí zábavy *Hard and Smart*, který vykázal 17 239 klientů (včetně osob blízkých) v r. 2024, 16 420 v r. 2023, 16 009 v r. 2022, 16 649 v r. 2021 a 5161 v r. 2020.

tabulka 2-8: Výkony služeb minimalizace rizik v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2022–2024

Indikátor/Výkon	2022	2023	2024
Počet vydaných injekčních jehel a stříkaček	9 012 630	8 667 781	9 032 108
Testování na infekční nemoci	41 904	45 190	49 279
> počet testů na HIV	–	7 480	7 788
> počet testů na VHC	–	8 858	9 232
> počet testů na VHB	–	5 471	5 721
> počet testů na syfilis	–	6 702	7 202
Základní zdravotní ošetření	28 689	25 412	30 846
Individuální práce	101 876	98 932	102 332
Krátký rozhovor s klientem	802 186	918 173	906 797
Monitoring	27 109	41 376	49 905
Řešení akutní intoxikace	298	683	678
Počet nalezených injekčních jehel a stříkaček	83 469	94 077	93 384

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojený revidovaný *Seznam a definice výkonů adiktologických služeb*. Z toho důvodu je možné meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb od tohoto roku.

V r. 2024 bylo podpořeno 98 služeb (99 v r. 2023, 93 v r. 2022), v rámci kterých bylo provozováno 110 adiktologických programů minimalizace rizik (11 v r. 2023, 105 v r. 2022). V posledních letech dochází k mírnému nárůstu počtu klientů v kontaktu se službami, v r. 2024 služby pracovaly s 37 474 klienty se závislostním chováním, z toho bylo 34 320 lidí užívajících drogy a 3006 lidí užívajících alkohol – tabulka 2-7.

Programy v r. 2024 distribuovaly přes 9,0 mil. injekčních jehel a stříkaček, což je významné pro prevenci přenosu infekčních onemocnění (např. HIV, hepatitida typu C)

a prevenci dalších zdravotních obtíží, které souvisí zejména s injekčním užíváním drog prostřednictvím nesterilního náčiní. Při tomto preventivním působení tak dochází ke snížení výdajů na zdravotní péči. Zároveň indikátor značí přínos v prevenci výskytu použitých injekčních jehel a stříkaček na veřejnosti (distribuce injekčních jehel a stříkaček obvykle probíhá výměnou za použitý materiál), což souvisí se zvýšením veřejného pořádku a veřejného bezpečí. Nalezeno pracovníky adiktologických služeb minimalizace rizik bylo 93 384 injekčních jehel a stříkaček, což také přispívá k minimalizaci výskytu použitých injekčních jehel a stříkaček na veřejnosti, ke zvýšení veřejného pořádku a veřejného bezpečí. Do hledání a sběru použitých injekčních jehel a stříkaček jsou často zapojeni klienti služeb v rámci aktivního působení v komunitě.

Indikátor testování infekčních nemocí zahrnuje počet výkonů testování na infekční nemoci, zejména HIV, hepatitidu typu B a C a syfilis. V r. 2024 programy vykázaly 49 279 výkonů, což významně přispívá k včasné detekci závažných infekčních onemocnění a k možnosti zahájení jejich léčby. Tím dochází k omezení šíření infekčních onemocnění v populaci a ke snižování výdajů na zdravotní péči spojenou s léčbou infekcí.

V r. 2024 bylo vykázáno 30 846 výkonů základního zdravotního ošetření, což přispívá k včasnému řešení zdravotních obtíží klientů, kteří nejsou v kontaktu se zdravotními službami. Tím dochází ke snižování výdajů na zdravotní péči spojených s léčbou pokročilých zdravotních problémů.

V rámci individuální práce s klienty dochází ke komplexnější práci na zlepšení sociální situace klientů, snížení míry rizikového chování z hlediska přenosu infekčních onemocnění a rizika předávkování, k motivačnímu tréninku s klienty z hlediska sociální stabilizace a přípravy na zahájení léčby. Služby v r. 2024 vykázaly celkem 102 322 výkonů individuální práce.

Služby minimalizace rizik aktivně vyhledávají a kontaktují nové klienty v rámci výkonu monitoringu (49 905 výkonů v r. 2024). Tím dochází k navázání klientů na systém adiktologických služeb, což umožňuje další strukturovanější práci na prevenci zdravotních dopadů a zlepšení zdravotní a sociální situace.

Indikátor krátkého rozhovoru s klientem (906 797 výkonů v r. 2024) zahrnuje práci posilující kontakt služby s klientem, což umožňuje další strukturovanější individuální práci s klientem na celkovém zlepšení životní situace.

V r. 2024 bylo vykázáno celkem 678 výkonů řešení akutní intoxikace alkoholem či drogami a případů předávkování, což vede k záchraně životů klientů – tabulka 2-8. V ČR je dostupný také program distribuce naloxonu, který je antagonistou opioidů a je účinnou a ověřenou intervencí prevence fatálních dopadů předávkování opioidy doporučenou mezinárodními organizacemi. V r. 2024 distribuci naloxonu vykázalo 23 programů. Tyto programy distribuovaly 923 dávek naloxonu, přičemž bylo hlášeno 53 použití přípravku, kdy bylo odvráceno předávkování opioidy.

2.2.3 Ambulantní adiktologické služby a poradenství

2.2.3.1 Charakteristika typu služby

Péče poskytovaná v ambulantních adiktologických službách léčby a poradenství sestává zejména z komplexní diagnostiky, individuální a skupinové psychoterapie a poradenství,

sociální práce, farmakoterapie, socioterapie, rodinné terapie a edukace příbuzných osob klientů. Výhodou ambulantní léčby je, že se nevyžaduje pracovní neschopnost. Většina adiktologických programů má ordinační hodiny přizpůsobeny tak, aby je lidé mohli navštěvovat i po pracovní době. Snižuje se tak bariéra vstupu do léčby.

Ambulantní služby jsou nejčastěji strukturované formy péče směřující ke zlepšení somatického a psychického stavu, sociální situace a změně životního stylu. Tyto služby mohou disponovat stacionární kapacitou (intenzivní forma ambulantní léčby), možností substituční léčby, nebo mohou být poskytovány v další instituci (např. ve věznicích). Mají i svoji terénní formu (case management), v rámci které dochází k doprovázení klienta při vyřizování úředních záležitostí nebo je možné poskytnout návštěvní služby přímo v prostředí klienta. Ambulantní služby mohou být poskytovány také telefonickou nebo internetovou formou. Nejčastěji je ambulantní péče poskytována jako zdravotní nebo sociální služba.

Klienti služby mohou být v různých fázích závislostního chování, předpokládá se však motivace ke změně chování a dostatečně stabilní zázemí umožňující tento typ péče (tj. životní situace umožňuje, aby byl klient schopen pravidelně docházet do služby). Cílovou skupinou služby jsou rovněž rodiče, partneři a další blízké osoby klienta (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a kol., 2021).

Většina ambulantních programů pracuje s širokou cílovou skupinou klientů, bez ohledu na primárně užívanou návykovou látku nebo typ závislostního chování. Přestože jsou některé programy primárně zaměřeny na jednu cílovou skupinu (např. problémové hráče), jsou schopny se věnovat i jiným cílovým skupinám (např. lidem užívajícím alkohol nebo drogy).

2.2.3.2 Indikátory výstupů

Pro adiktologické ambulantní služby a poradenství byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- individuální práce,
- práce se skupinou,
- farmakoterapie,
- práce s rodinou.

tabulka 2-9: Ambulantní programy v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022*	2023	2024
Programy, z toho	79	82	70	77	73
• programy se substituční léčbou	10	10	11	11	11
• programy ve vězení	9	9	9	9	9
• online/telefonické/specifické poradenství	7	7	7	9	7
Úvazky	270,7	284,9	289,9	328,2	326,3

Pozn.: * Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

tabulka 2-10: Klienti ambulantních programů kromě programů online a telefonického poradenství v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022	2023	2024
Klienti užívající nelegální drogy	7 442	8 183	8 196	8 836	9 336
Klienti užívající alkohol	4 175	4 868	4 512	5 315	5 333
Klienti s nelátkovou závislostí (např. hazardní hraní)	1 450	1 621	1 695	1 757	1 820
Celkem klientů se závislostním chováním	13 208	14 867	14 473	16 054	16 640
• z toho dětí a mladistvých (do 17 let)	–	–	516	736	711
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	17 938	20 218	20 469	21 770	22 268

tabulka 2-11: Klienti online, telefonického a specifického ambulantního poradenství v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022	2023	2024
Klienti užívající nelegální drogy	2 832	3 020	2 909	2 440	1 837
Klienti užívající alkohol	332	388	451	720	691
Klienti s nelátkovou závislostí (např. hazardní hraní)	948	1 004	1 394	1 660	2 499
Celkem klientů se závislostním chováním	5 377	5 320	5 584	5 574	5 665
• z toho dětí a mladistvých (do 17 let)	–	–	9	22	19
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	7 101	6 993	7 433	7 475	8 030

tabulka 2-12: Výkony ambulantních programů v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2022–2024

Indikátor/Výkon	2022	2023	2024
Individuální práce	177 226	186 823	187 634
Krátký rozhovor s klientem	68 288	77 544	92 535
Práce se skupinou	7 777	11 487	10 822
Farmakoterapie	90 574	94 342	100 834
Práce s rodinou	11 010	13 890	13 365

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojený revidovaný *Seznam a definice výkonů adiktologických služeb*. Z toho důvodu je možné meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb od tohoto roku.

V r. 2024 bylo podpořeno 73 ambulantních programů, z toho 9 programů ve věznicích, 1 stacionární program a 7 programů online, telefonického poradenství či specifického poradenství. Substituční léčbu poskytovalo 11 ambulantních programů – tabulka 2-9. Počet klientů v programech ambulantní léčby a poradenství v posledních letech roste – tabulka 2-10 a tabulka 2-11.

Indikátor individuální práce zahrnuje komplexní a dlouhodobou práci zaměřenou na snížení intenzity závislostního chování (a s tím související snížení nebo eliminaci rizikového chování) nebo abstinenci od návykových látek (případně hazardních her), zlepšení psychického stavu klientů, zlepšení jejich sociální situace a sociální stabilizaci (tzn. s tím související řešení sociálních, finančních a právních potíží). Tyto aktivity rovněž vedou k prevenci relapsu závislostního chování. Indikátor tedy značně přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním chováním a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním. V r. 2024 bylo vykázáno 187 634 výkonů individuální práce.

Adiktologické programy ambulantní léčby a poradenství v r. 2024 vykázaly 10 822 výkonů práce se skupinou, což zahrnuje dlouhodobou skupinovou práci zaměřenou na snížení intenzity závislostního chování (a s tím související snížení nebo eliminaci rizikového chování) nebo abstinenci od návykových látek (případně hazardních her). Prostřednictvím skupinové práce dochází k podpoře duševního zdraví klientů a k prevenci relapsu. Indikátor tak přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním chováním a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním.

V rámci práce s rodinou (13 265 výkonů v r. 2024) dochází ke komplexní práci zaměřené na podporu sociální stabilizace klientů prostřednictvím zlepšení vztahů a sociálního zázemí. Práce s rodinnou představuje významnou součást podpory v abstinenci a v prevenci relapsu. V neposlední řadě dochází ke snížení dopadů na okolí klienta se závislostním chováním (tzv. *harms to others*) a k práci na úzdavě celého rodinného systému.

Indikátor farmakoterapie zahrnuje především substituční léčbu, která prokazatelně vede ke snížení kriminality, zdravotních nákladů a intenzity užívání či abstinenci od nelegálních drog, snížení či eliminaci rizikového chování z hlediska předávkování, přenosu infekčních onemocnění a dalších zdravotních dopadů, podpoře sociální stabilizace a zlepšení psychického stavu klientů. Indikátor zahrnuje také farmakoterapii psychiatrických komorbidit. Souběžné řešení dalších psychiatrických obtíží jednak zvyšuje efektivitu adiktologické léčby a také přispívá ke snížení zdravotních výdajů spojených s léčbou pokročilých zdravotních problémů, celkovému zlepšení psychického stavu, sociální situace klientů a kvality jejich života. V r. 2024 bylo vykázáno 100 834 výkonů farmakoterapie.

Další faktory, které zvyšují efektivitu adiktologické léčby, jsou pro adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství v ČR charakteristické a nejsou v rámci hodnocení výstupů dotačního řízení kvantifikovány:

- Flexibilita služby: nabídka online a telefonických intervencí se stala součástí řady adiktologických služeb. Několik služeb poradenství se přímo specializuje na poskytování intervencí prostřednictvím nových technologií (e-health) a nabízí tak maximální flexibilitu. Součástí některých ambulantních programů je také poskytování služby terénní formou (case management), kdy služba flexibilně reaguje na potřeby klienta v jeho přirozeném prostředí.
- Zaměření se i na jiné závislostní chování, než které představuje primární problém: většina ambulantních programů v dotačním řízení pracuje se širokou cílovou skupinou z hlediska užívané návykové látky nebo závislostního chování. Ambulantní adiktologické služby tak obvykle nejsou vyhraněny na jednu specifickou cílovou skupinu a běžně přizpůsobují intervence a nabídku služeb individuálním potřebám klienta.

2.2.4 Adiktologické služby rezidenční léčby

2.2.4.1 Charakteristika typu služby

Většina rezidenčních služeb v dotačním řízení ÚV ČR poskytuje léčbu závislostí v terapeutických komunitách.

Cílem rezidenční léčby je celková stabilizace (sociální, rodinná, vztahová, pracovní aj.) a úzdruha klienta, která zahrnuje rozvoj osobní identity a celkové změny životního stylu, jehož součástí je abstinence od návykových látek či hazardního hraní. Délka léčby se převážně pohybuje od 6 do 18 měsíců. Rezidenční léčba je poskytována ve specializovaných pobytových zařízeních se strukturovaným programem se zaměřením na úzdruhu, abstinenci a na sociální rehabilitaci klientů. Klienti do těchto služeb vstupují dobrovolně, obvykle po absolvování krátkodobé stabilizace.

Typickou cílovou skupinou jsou osoby ve středním až těžkém stupni závislosti, s těžším psychosociálním, somatickým a/nebo psychickým poškozením, často s kriminální anamnézou. Cílovou skupinou jsou rovněž rodiče, partneři a další blízké osoby klientů (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a kol., 2021).

2.2.4.2 Indikátory výstupů

Pro adiktologické služby rezidenční léčby byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- individuální práce,
- práce se skupinou,
- farmakoterapie,
- práce s rodinou,
- podpora pracovních dovedností a zaměstnávání.

tabulka 2-13: Adiktologické služby rezidenční léčby v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022*	2023	2024
Programy, z toho	13	14	10	11	11
• terapeutické komunity	10	10	10	11	11
Kapacita	275	305	177	189	189
Úvazky	162,7	180,9	115,3	129,8	130,3

Pozn.: * Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

tabulka 2-14: Klienti adiktologických služeb rezidenční léčby v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022	2023	2024
Klienti užívající nelegální drogy	443	559	309	325	343
Klienti užívající alkohol	333	456	90	88	93
Klienti s nelátkovou závislostí (např. hazardní hraní)	17	11	0	3	3
Celkem klientů se závislostním chováním	793	1 027	399	416	439
• z toho dětí a mladistvých (do 17 let)	–	–	17	35	30
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	1 470	1 770	1 015	1 010	1 090

tabulka 2-15: Výkony adiktologických služeb rezidenční léčby v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2022–2024

Indikátor/Výkon	2022	2023	2024
Individuální práce	15 285	22 543	17 537
Práce se skupinou	12 500	12 934	13 602
Práce s rodinou	1 173	1 577	3 911
Zážitkové programy	9 587	8 342	7 677
Podpora pracovních dovedností a zaměstnávání	100 456	65 472	53 046

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojený revidovaný *Seznam a definice výkonů adiktologických služeb*. Z toho důvodu je možné meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb od tohoto roku.

V r. 2024 bylo podpořeno 11 programů rezidenční léčby, které poskytují léčbu v terapeutických komunitách. Kapacita těchto programů byla stejně jako v předchozím roce 189 lůžek – tabulka 2-13. Programy rezidenční léčby pracovaly celkem s 439 klienty se závislostním chováním, z toho 345 užívalo drogy a 93 užívalo alkohol – tabulka 2-13 a tabulka 2-14.

Indikátor individuální práce zahrnuje komplexní a dlouhodobou práci zaměřenou převážně na abstinenci od návykových látek (případně hazardních her) a eliminaci rizikového chování, zlepšení psychického stavu klientů a jejich sociální stabilizaci (tzn. s tím související řešení sociálních, finančních a právních potíží). Indikátor tedy značně přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním problémem a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním. V r. 2024 bylo vykázáno 17 537 výkonů individuální práce.

Součástí léčby v rezidenčních programech je práce se skupinou (13 602 výkonů v r. 2024), což zahrnuje dlouhodobou intenzivní skupinovou práci zaměřenou na abstinenci od návykových látek (případně hazardních her) nebo snížení intenzity závislostního chování (a s tím související snížení nebo eliminaci rizikového chování). Prostřednictvím skupinové práce dochází k podpoře psychického stavu klientů a k prevenci relapsu. Indikátor tak přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním chováním a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním.

V rámci práce s rodinou (3911 výkonů v r. 2024) dochází ke komplexní práci zaměřené na podporu sociální stabilizace klientů prostřednictvím zlepšení vztahů a sociálního zázemí. Práce s rodinou představuje významnou součást podpory v abstinenci. V neposlední řadě dochází ke snížení negativních dopadů na okolí klienta se závislostním chováním (tzv. *harms to others*) a k práci na úzdavě celého rodinného systému.

Součástí léčby jsou strukturované zážitkové programy zaměřené na cílené využívání alternativ trávení volného času využívající společnou aktivitu ke zlepšení komunikačních a dalších sociálních dovedností a získávání nových zkušeností, které jsou pro klienty terapeuticky využitelné. V r. 2024 bylo vykázáno 7677 výkonů zážitkových programů.

Již během adiktologické léčby dochází k podpoře začlenění klientů do společnosti po absolvování léčby. Aktivity posilující sociální stabilizaci vedou také k prevenci relapsu závislostního chování. V r. 2024 bylo vykázáno 53 046 výkonů podpory pracovních dovedností a zaměstnávání.

Další faktory, které zvyšují efektivitu adiktologické léčby, jsou pro adiktologické služby rezidenční léčby v ČR charakteristické a nejsou v rámci hodnocení výstupů dotačního řízení kvantifikovány:

- Zaměření se i na jiné závislostní chování, než které představuje primární problém: většina programů rezidenční léčby v dotačním řízení poskytuje komplexní adiktologickou péči, což zahrnuje přizpůsobení léčebného plánu individuálním potřebám klienta.
- Souběžné řešení dalších psychiatrických obtíží jednak zvyšuje efektivitu adiktologické léčby a přispívá ke snížení zdravotních výdajů spojených s léčbou pokročilých zdravotních problémů a také vede i k celkovému zlepšení psychického stavu, sociální situace klientů a kvality jejich života.
- Podílení se klientů na provozu zařízení a zapojení do aktivit v rámci komunity v místě léčby: rezidenční programy v dotačním řízení jsou terapeutické komunity, pro které je tento faktor zcela charakteristický a jsou obvykle založeny na podpoře samostatnosti, zapojení do provozu zařízení a v rámci komunity.
- Nabídka následné péče a podpora začlenění do společnosti po léčbě: rezidenční programy v dotačním řízení jsou terapeutické komunity, pro které je v poslední fázi léčby typická podpora začlenění klientů do společnosti (např. zaměstnání klientů, přizpůsobený léčebný režim) a podpora klientů v zajištění následné péče v rámci prevence relapsu.

2.2.5 Adiktologické služby následné péče

2.2.5.1 Charakteristika typu služby

Následná péče se převážně zaměřuje na podporu a udržení abstinence po léčbě a prevenci relapsu, na udržení změn v chování a životním způsobu klienta získaných v průběhu léčby a na sociální stabilizaci klienta. Některé služby následné péče jsou postaveny na modelu úzdravy s maximálním důrazem na podporu jeho sebepodpůrných úzdravných mechanismů a vzájemné podpory s jinými klienty. Služby následné péče jsou poskytovány ambulantní nebo rezidenční formou (tj. programy s chráněným bydlením). Chráněné bydlení je poskytováno obvykle po dobu 6 měsíců, v průběhu které si klient zajišťuje návazné vlastní bydlení. Intervence mohou být poskytovány také telefonickou a internetovou formou.

Cílovou skupinou jsou typicky osoby, které absolvovaly léčbu a aktuálně abstinují, nebo osoby, které aktuálně samostatně abstinují nejméně 3 měsíce a potřebují další podporu. Cílová skupina rezidenčních programů zároveň nemá k dispozici vhodné zázemí po léčbě. Cílovou skupinou jsou rovněž rodiče, partneři a další blízké osoby klienta (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a kol., 2021).

2.2.5.2 Indikátory výstupů

Pro adiktologické služby následné péče byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- individuální práce,
- práce se skupinou,
- práce s rodinou,

- podpora pracovních dovedností a zaměstnávání.

tabulka 2-16: Adiktologické služby následné péče v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022	2023	2024
Programy, z toho	20	21	21	22	24
• následná péče s chráněným bydlením	18	19	19	20	21
Kapacita chráněného bydlení	211	231	242	256	274
Úvazky	80,6	96,0	88,0	98,5	103,5

tabulka 2-17: Klienti adiktologických služeb následné péče v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2024

Indikátor	2020	2021	2022	2023	2024
Klienti užívající nelegální drogy	627	838	617	703	745
Klienti užívající alkohol	357	682	454	540	624
Klienti s nelátkovou závislostí (např. hazardní hraní)	16	11	16	16	24
Celkem klientů se závislostním chováním	1 000	1 019	1 087	1 259	1 393
• z toho dětí a mladistvých (do 17 let)	–	–	3	1	9
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	1 158	1 302	1 392	1 570	1 754

tabulka 2-18: Výkony adiktologických služeb následné péče v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2022–2024

Indikátor/Výkon	2022	2023	2024
Individuální práce	47 248	52 612	54 464
Krátký rozhovor s klientem	24 068	35 865	34 411
Práce se skupinou	5 285	8 814	11 656
Práce s rodinou	261	406	308
Podpora pracovních dovedností a zaměstnávání	8 309	17 068	23 201

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojený revidovaný *Seznam a definice výkonů adiktologických služeb*. Z toho důvodu je možné meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb od tohoto roku.

V r. 2024 bylo podpořeno 24 programů následné péče, z toho 3 programy ambulantní následné péče a 21 programů následné péče s chráněným bydlením. Celková kapacita chráněného bydlení s meziročně zvýšila na 274 lůžek – tabulka 2-16. V posledních letech dochází k nárůstu počtu klientů v kontaktu se službami následné péče, v r. 2024 pracovaly celkem s 1393 klienty se závislostním chováním, z toho 745 užívalo drogy a 624 užívalo alkohol – tabulka 2-17.

Indikátor individuální práce zahrnuje komplexní a dlouhodobou práci zaměřenou převážně na abstinenci od návykových látek (případně hazardních her) a eliminaci rizikového chování, zlepšení psychického stavu klientů a jejich sociální stabilizaci (tzn. s tím související řešení sociálních, finančních a právních potíží). Tyto aktivity rovněž vedou k prevenci relapsu závislostního chování. Indikátor tedy značně přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním problémem a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním. V r. 2024 bylo vykázáno 54 464 výkonů individuální práce. Adiktologické programy následné péče v r. 2024 vykázaly 11 656 výkonů práce se skupinou, což zahrnuje dlouhodobou skupinovou práci zaměřenou na abstinenci od návykových látek (případně hazardních her) nebo snížení intenzity závislostního chování (a s tím související snížení nebo eliminaci rizikového chování). Prostřednictvím skupinové práce dochází k podpoře duševního zdraví klientů a k prevenci relapsu. Indikátor tak přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním chováním a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním.

V rámci práce s rodinou (308 výkonů v r. 2024) dochází ke komplexní práci zaměřené na podporu sociální stabilizace klientů prostřednictvím zlepšení vztahů a sociálního zázemí.

Práce s rodinou představuje významnou součást podpory v abstinenci a v prevenci relapsu. V neposlední řadě dochází ke snížení negativních dopadů na okolí klienta se závislostním chováním (tzv. *harms to others*) a k práci na úzdavě celého rodinného systému.

Významnou částí služeb následné péče je podpora začlenění klientů do společnosti po absolvování léčby. Aktivita posilující sociální stabilizaci vedou také k prevenci relapsu závislostního chování. V r. 2024 bylo vykázáno 23 201 výkonů podpory pracovních dovedností a zaměstnávání.

Další faktory, které zvyšují efektivitu adiktologické léčby, jsou pro adiktologické služby následné péče v ČR charakteristické a nejsou v rámci hodnocení výstupů dotačního řízení kvantifikovány:

- Flexibilita služby: nabídka online a telefonických intervencí se během pandemie COVID-19 stala běžnou součástí adiktologických služeb. Součástí některých ambulantních programů je také poskytování služby terénní formou (case management), kdy služba flexibilně reaguje na potřeby klienta v jeho přirozeném prostředí.
- Zaměření se i na jiné závislostní chování, než které představuje primární problém: většina programů následné péče v dotačním řízení pracuje se širokou cílovou skupinou z hlediska užívané návykové látky nebo závislostního chování. Tyto programy tak obvykle nejsou vyhraněny na jednu specifickou cílovou skupinu a běžně přizpůsobují nabídku intervencí individuálním potřebám klienta.
- Nabídka následné péče a podpora začlenění do společnosti po léčbě: pro programy následné péče je tento faktor zcela charakteristický a jsou obvykle založeny na podpoře samostatnosti a stabilizace klientů a jejich začlenění do společnosti, a to i prostřednictvím zapojení do aktivit v rámci komunity (např. zaměstnáním klientů).

2.2.6 Projekty informační a výzkumné

Indikátory výstupů u informačních a výzkumných projektů jsou stanoveny individuálně podle zaměření a charakteru projektu.

V rámci dotačního řízení ÚV ČR na r. 2024 bylo podpořeno celkem 7 projektů z kategorie informačních a výzkumných (IVH). Podpořeno bylo celkem 5 informačních projektů zaměřených na budování odborných kapacit v adiktologii, které byly podpořeny také v předchozích letech. Cílem podpořených informačních projektů byla podpora vzdělávání pracovníků v adiktologických službách a dalších odborníků v oboru adiktologie, síťování adiktologických služeb, sdílení dobré praxe a zprostředkování relevantních vědeckých informací z oboru adiktologie, prevence rizikového chování, psychiatrie a souvisejících oborů.

Dále byl podpořen výzkumný projekt zaměřený na podporu činnosti veřejnozdravotního centra, které se zabývá aktuálními i dlouhodobými trendy v oblasti užívání alkoholu. V r. 2024 se zaměřilo na analýzu vývoje mortality a morbidit v souvislosti s užíváním alkoholu v České republice a na realizaci výzkumného šetření užívání alkoholu v populaci

lidí z Ukrajiny, kteří přišli do České republiky od února 2022. Nad rámec vědecké a výzkumné činnosti veřejnozdravotní centrum v r. 2024 pokračovalo ve zvyšování informovanosti prostřednictvím webové stránky www.alkoholpodkontrolou.cz a sociálních sítí. Další z podpořených výzkumných projektů se dlouhodobě zaměřuje na problematiku užívání nových psychoaktivních látek v prostředí zábavy a přispívá ke snižování škod v tomto prostředí.

Z individuálního vyhodnocení podpořených informačních a výzkumných projektů vyplývá, že všechny projekty naplnily deklarované cíle a svůj účel.

2.3 Hodnocení indikátorů dopadu

K plnění indikátorů dopadů různou měrou přispívají všechny typy podporovaných projektů (tj. jednotlivých typů adiktologických služeb), a to s ohledem na jejich cíle a postavení v celém systému adiktologických služeb. Indikátory dopadu jsou hodnoceny komplexně pro oblast závislostního chování v ČR v tematických kategoriích:

- dopady na zkušenosti mladistvých s užíváním návykových látek, které zahrnují indikátory výskyt rizikových forem užívání návykových látek mezi mladistvými a věk první zkušenosti s návykovou látkou,
- dopady v oblasti pokrytí rizikové populace adiktologickými službami, které zahrnují indikátory počet osob užívajících drogy rizikově v kontaktu s adiktologickými službami, míra pokrytí rizikové populace harm reduction materiálem a míra rizikového chování u lidí užívajících drogy,
- dopady na zdravotní situaci lidí se závislostním chováním, které zahrnují indikátory prevalence infekčních nemocí mezi lidmi užívajícími drogy rizikově a míra úmrtí na předávkování návykovými látkami,
- dopady na sociální situaci lidí se závislostním chováním, které zahrnují indikátory nejvyššího dosaženého vzdělání klientů adiktologických služeb a počet klientů adiktologických služeb se stabilním ubytováním.

Na politiku v oblasti závislostí je v ČR ve srovnání s řadou jiných vyspělých států vynakládáno mnohonásobně méně finančních prostředků. Přes nedostatek finančních prostředků se daří dosahovat pozitivních výsledků a dlouhodobě naplňovat indikátory dopadu dotačního řízení ÚV ČR a politiky v oblasti závislostí.

2.3.1 Dopady na zkušenosti mladistvých s užíváním návykových látek

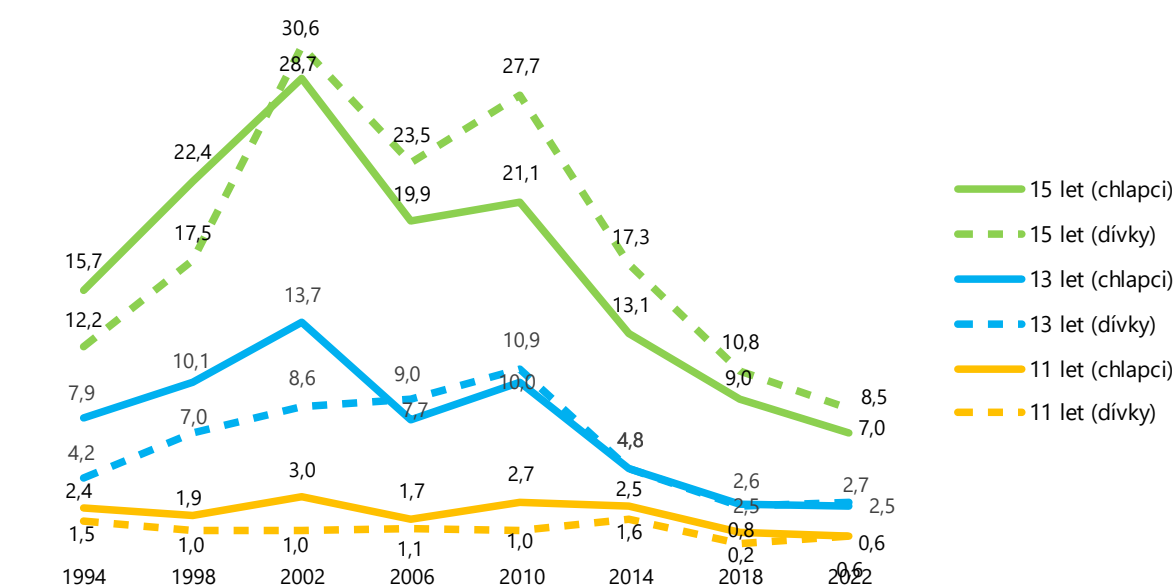
Mezi dětmi a mládeží míra užívání tabáku a alkoholu v posledních 15 letech klesá, ale ve srovnání s evropskými zeměmi zůstává na poměrně vysoké úrovni. Zkušenosti s nelegálními drogami, včetně konopných látek, se dlouhodobě snižují a zvyšuje se věk první zkušenosti s nimi.

Řada studií realizovaných v populaci dospívajících (mezinárodní studie HBSC a ESPAD i další reprezentativní studie ve školní populaci) potvrzuje dlouhodobý pokles zkušeností mladistvých s návykovými látkami, i výskytu rizikových forem jejich užívání. Od l. 2010–2011 lze sledovat pokles podílu kuřáků mezi mladistvými a významný pokles míry pití alkoholu, včetně pravidelné konzumace a rizikových forem pití – graf 2-1 a graf 2-2. Pokles míry kouření klasických cigaret mezi dospívajícími lze částečně vysvětlit nárůstem užívání alternativních tabákových a nikotinových výrobků, jejichž obliba roste. Zvyšuje se také

podíl dětí a dospívajících v riziku nadužívání sociálních sítí. Dlouhodobě mezi dospívajícími klesá prevalence zkušeností s nelegálními drogami – graf 2-3. V populaci dospívajících dochází dlouhodobě k vyrovnávání rozdílů mezi chlapci a dívkami. Dlouhodobě přetrvávají rozdíly mezi studenty podle typu studované školy.

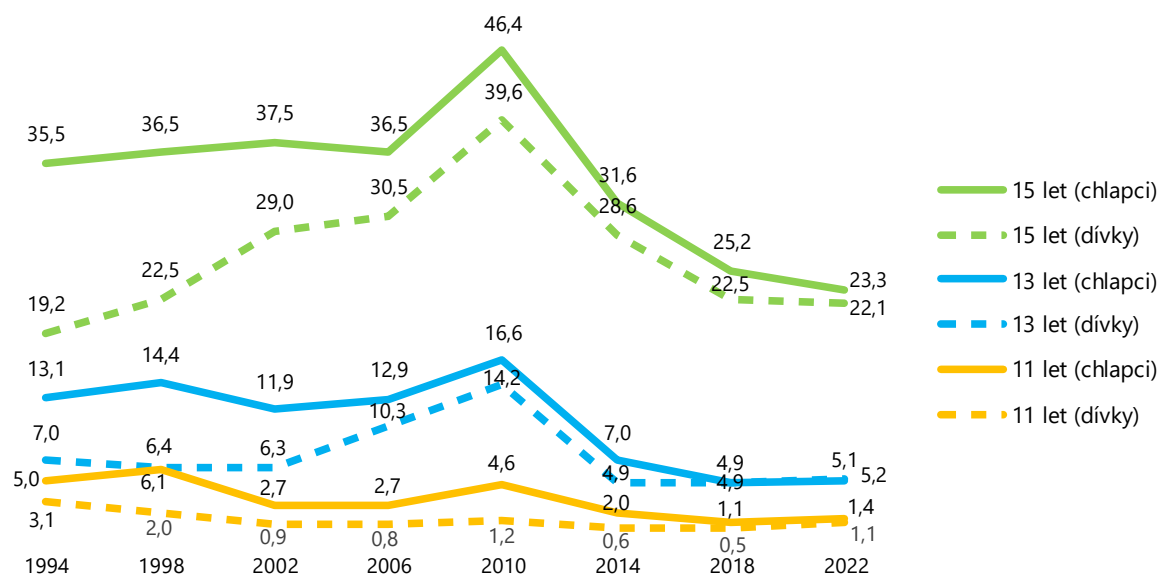
Dlouhodobě lze mezi dětmi a dospívajícími sledovat nárůst věku první zkušenosti s návykovými látkami – graf 2-4. Průměrný věk první zkušenosti s kouřením a užitím alkoholu dosahuje 13 let, zkušenosti s denním kouřením a opilostí dospívající uvádějí nejčastěji ve věku 14 let, zkušenost s prvním užitím konopných látek ve věku necelých 15 let. Výzkumy dlouhodobě ukazují, že významným mezníkem z pohledu expozice návykovým látkám, resp. jejich pravidelného a rizikového užívání, je přechod ze základní na střední školu.

graf 2-1: Prevalence pravidelného kouření cigaret (alespoň jedno týdně nebo častěji) mezi 11, 13 a 15letými žáky ZŠ – studie HBSC 1994–2022, v %

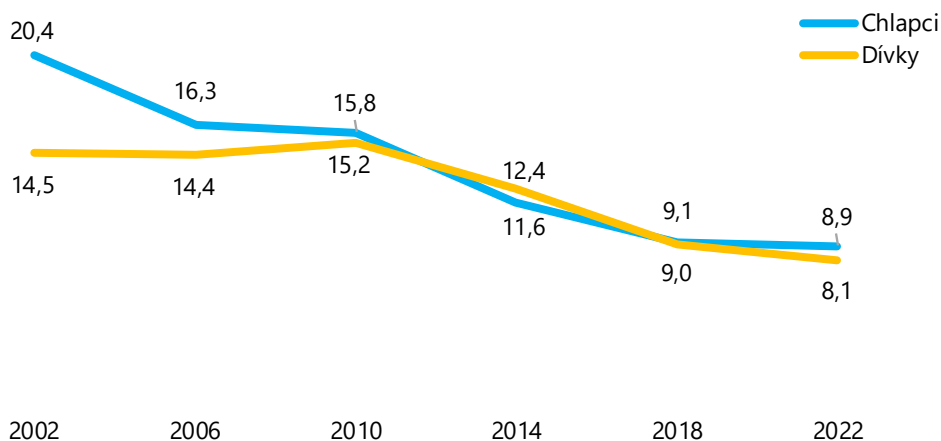
Zdroj: Univerzita Palackého v Olomouci (2019); Baďura (2023)

graf 2-2: Zkušenost s opakovanou opilostí v životě (alespoň 2krát nebo častěji) mezi 11, 13 a 15letými žáky ZŠ – studie HBSC 1994–2022, v %

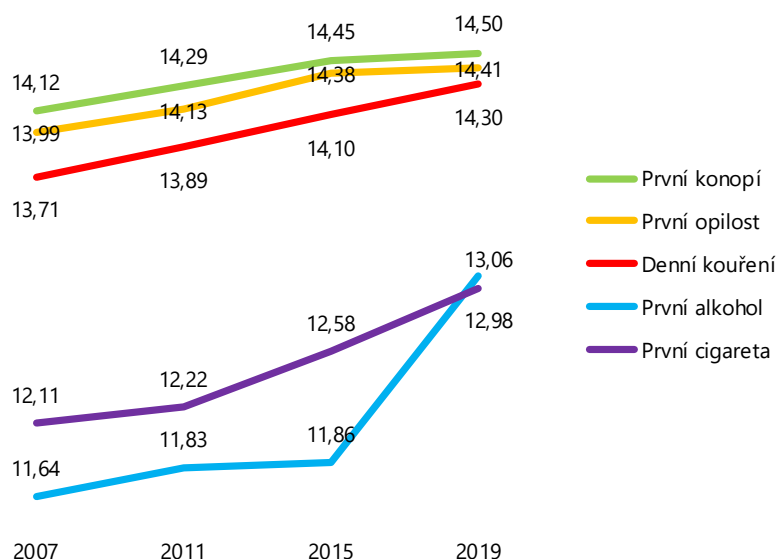
Zdroj: Univerzita Palackého v Olomouci (2019); Baďura (2023)

graf 2-3: Výskyt opakovaného užití konopných látek (3krát a častěji v životě) mezi 15letými žáky ZŠ – studie HBSC 2002-2022, v %

Zdroj: Univerzita Palackého v Olomouci (2019); Baďura (2023)

graf 2-4: Průměrný věk první zkušenosti s vybranými návykovými látkami a jejich rizikovým užíváním, srovnání let 2007–2019, v rocích (studie ESPAD)

Zdroj: Chomynová a kol. (2020)

2.3.2 Dopady v oblasti pokrytí rizikové populace adiktologickými službami

V kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik je téměř 90 % odhadovaného počtu lidí užívajících drogy rizikově a podíl lidí užívajících drogy injekčně v kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik roste. Dlouhodobě roste také míra pokrytí harm reduction materiálem a ČR je jednou z 5 evropských zemí, které splňují kritéria Světové zdravotnické organizace. To přispívá k dlouhodobému poklesu míry rizikového chování při injekční aplikaci drog.

Odhadem 47 tis. lidí v ČR užívá drogy rizikově, nejčastěji pervitin (37 tis.) nebo opioidy (9 tis.). Za posledních deset let se jejich počet zvýšil přibližně o čtvrtinu. Odhadem 42 tis. lidí užívá nelegální drogy injekčně. V kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik je přibližně 40 tis. lidí užívajících drogy rizikově (LDR), což je více než 90 % odhadovaného počtu lidí užívajících nelegální drogy – graf 2-5. Službám se dlouhodobě daří kontaktovat uživatele drog ve vysokém riziku, zejména lidi užívající drogy injekčně (LDI), a to prostřednictvím výměnných programů jehel a stříkaček, ale také nabídkou dalších služeb. Podíl LDI v kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik dlouhodobě roste.

Distribuci injekčního materiálu v r. 2023 realizovalo celkem 111 programů minimalizace rizik v ČR⁷⁰, v objemu 8,7 mil. ks jehel a stříkaček (9,2 mil. ks jehel a stříkaček v r. 2022) – graf 2-6. Průměrný počet injekčního náčiní v přepočtu na jednoho odhadovaného injekčního uživatele byl 205 ks ročně (215 ks v r. 2022), což je podle WHO v rámci

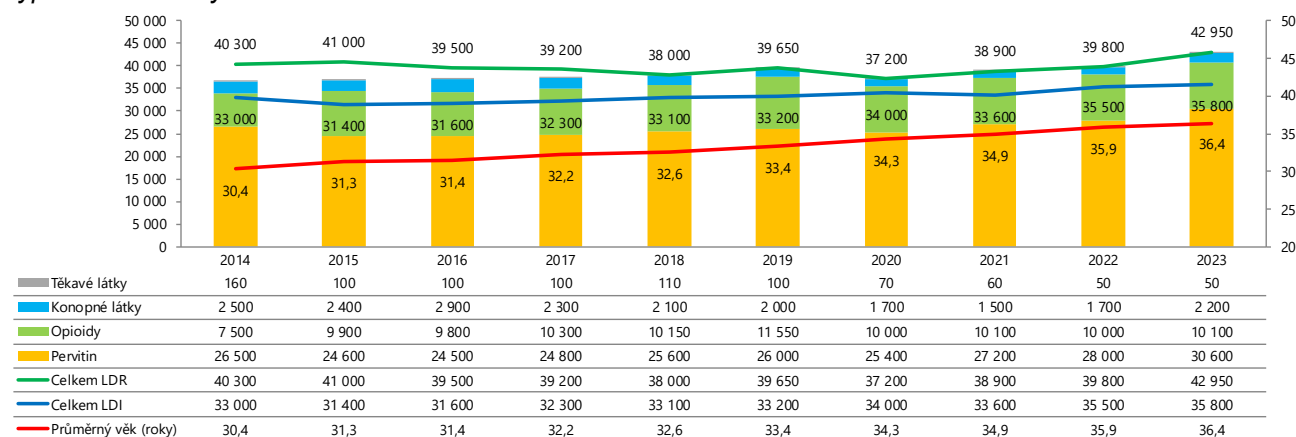
⁷⁰ Kromě Kontaktního centra Vlhká v Brně, které je zaměřeno výhradně na uživatele alkoholu.

prevence přenosu HIV nad hranicí pásma vysokého pokrytí (WHO a kol., 2013).⁷¹ Přestože množství distribuovaného materiálu meziročně pokleslo, ČR je nadále jednou z 5 evropských zemí, které splňují kritéria WHO pro distribuci jehel a stříkaček a současně pro poskytování substituční léčby – obrázek 2-1.

Od r. 2021 funguje v ČR program distribuce naloxonu (tzv. take-home naloxone programy), které spočívají v poskytování naloxonu zdarma klientům, příbuzným či profesionálům přicházejícím do kontaktu s uživateli opioidů, kteří předávkovaným osobám naloxon aplikují. V r. 2024 bylo hlášeno 53 případů použití přípravku, kdy bylo odvráceno předávkování opioidy (94 případů v r. 2023, 42 případů v r. 2022).

Přestože míra pokrytí LDR adiktologickými službami je na vysoké úrovni, podíl osob s jinými formami závislostního chování (např. užívání alkoholu, tabáku, hazardní hraní) v kontaktu s odbornými službami je výrazně nižší – tabulka 2-19. S tím souvisí omezená nabídka odborných, převážně zdravotních služeb pro tyto cílové skupiny.

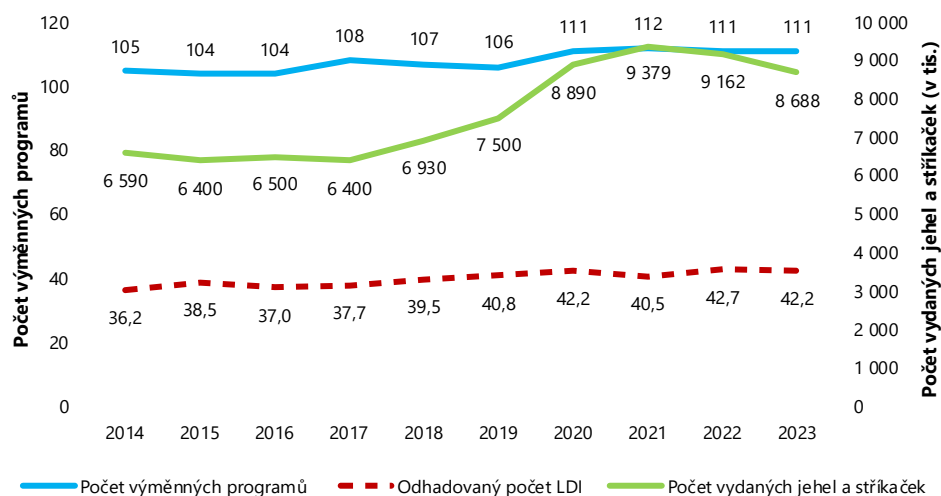
graf 2-5: Počty osob v kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik v I. 2014–2023, dle typu užívané látky

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2024b)

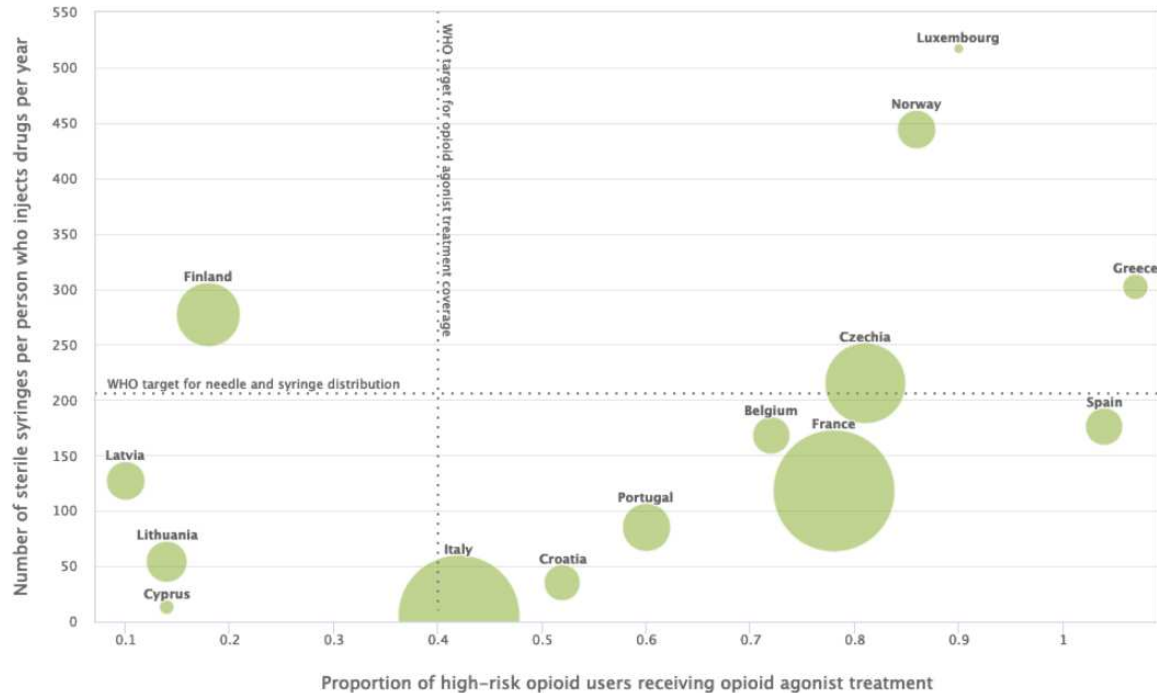
⁷¹ Pro efektivní prevenci HIV je podle WHO žádoucí dosáhnout vysokého pokrytí, které je definováno jako distribuce 200 a více kusů jehel na 1 osobu užívající drogy injekčně za rok, cíl pro r. 2030 je 300 a více kusů.

graf 2-6: Počet programů realizujících výměnný program, počet vydaných jehel a stříkaček (v tis.) a počet lidí užívajících drogy injekčně (v tis.) v l. 2014–2023

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2024b)

obrázek 2-1: Počet vydaných jehel a stříkaček v přepočtu na jednoho injekčního uživatele drog a podíl uživatelů opioidů v substituční léčbě v r. 2022

Zdroj: EUDA (2024)

tabulka 2-19: Odhad počtu osob ročně v kontaktu s adiktologickými službami a v léčbě závislosti v ČR

Závislostní chování	Odhadovaný počet osob v kontaktu se službami
Kouření	1–2 tis.
Konzumace alkoholu	25–35 tis.
Užívání psychoaktivních léků	3–4 tis.
Užívání nelegálních drog	40–45 tis.
Hazardní hraní	2–3 tis.
Digitální závislosti	200–300

Zdroj: Chomynová a kol. (2024b)

2.3.3 Dopady na zdravotní situaci lidí se závislostním chováním

Výskyt infekčních nemocí i úmrtí v důsledku předávkování nelegálními drogami je v ČR v evropském kontextu dlouhodobě na velmi nízké úrovni. Výskyt HIV je v české populaci i mezi lidmi užívajícími drogy injekčně dlouhodobě na nízké úrovni. U virové hepatitidy typu C tvoří lidi užívající drogy injekčně přibližně polovinu všech nakažených, v posledních letech však dochází k poklesu nově hlášených případů.

Dlouhodobě roste podíl klientů adiktologických služeb minimalizace rizik testovaných na HIV i virovou hepatitidu typu C. Vysoká míra protestovanosti přispívá k nízkému výskytu infekčních nemocí mezi lidmi užívajícími drogy. Počet nových případů výskytu HIV/AIDS v ČR, u kterých došlo k přenosu infekce v souvislosti s aktuálním injekčním užíváním drog, je v ČR dlouhodobě nízký. Ročně bylo v posledním desetiletí zaznamenáno 4–15 případů (Chomynová a kol., 2024a). U dalších odhadem 10 případů ročně mohlo k přenosu dojít také prostřednictvím injekční aplikace drog – tabulka 2-20.

V r. 2023 bylo v ČR nově evidováno 149 HIV pozitivních příchozích osob z Ukrajiny (s vízem za účelem dočasné ochrany), kteří jsou ve statistice vykazováni odděleně (578 v r. 2022). Většina z nich (65,8 % v r. 2023 a 90,5 % v r. 2022) o své HIV pozitivitě věděla, léčila se již na Ukrajině a v léčbě pokračují v ČR. Přenos HIV prostřednictvím injekčního užívání drog byl prokázán u 12 osob (ve všech případech to byli muži) (Státní zdravotní ústav, 2024b).

Počet nově hlášených případů akutní virové hepatitidy typu B (VHB, dg. B16) mezi lidmi užívajícími drogy injekčně (LDI) má od r. 2000 klesající tendenci, v r. 2023 bylo hlášeno 37 nových případů VHB (48 v r. 2022), z toho 5 mezi LDI (7 v r. 2022). U virové hepatitidy typu C (VHC, dg. B17.1 a B18.2) tvoří LDI dlouhodobě přibližně polovinu všech nakažených. V r. 2023 došlo k nárůstu nově hlášených případů, v r. 2023 bylo hlášeno 1301 nových případů, z toho 639 (49,1 %) mezi LDI – graf 2-7 a graf 2-8. Dlouhodobě roste průměrný věk nakažených LDI u nově hlášených případů VHB i VHC a od r. 2014 u obou kategorií přesahuje hranici 30 let.

V důsledku předávkování nelegálními drogami zemře ročně 50–70 osob, dalších 40–70 úmrtí je registrováno v souvislosti s užitím psychoaktivních léků a dalších 200–250 úmrtí v souvislosti s užitím alkoholu. Mnohonásobně více úmrtí jde ročně na vrub nemoci v důsledku kouření a konzumace alkoholu – tabulka 2-21.

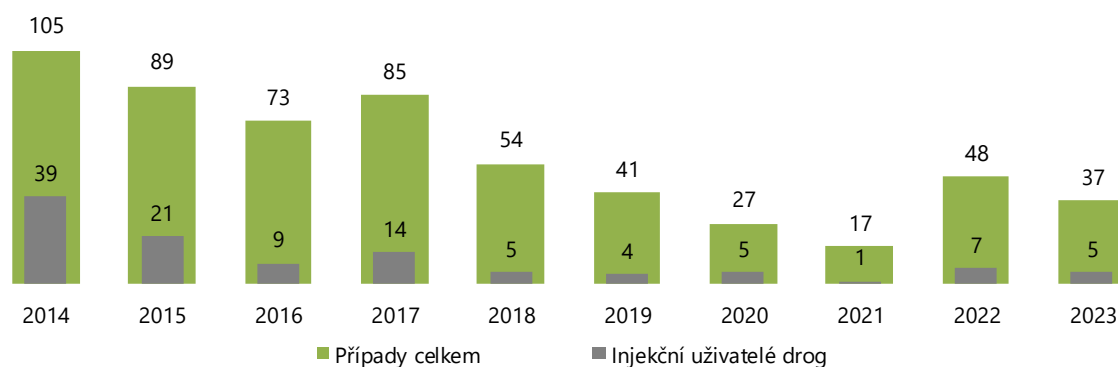
tabulka 2-20: Počet nově zjištěných případů HIV do r. 2023 podle způsobu přenosu

Způsob přenosu	1985–2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Celkem
IUD	90	9	4	7	5	7	8	14	7	8	12	172
> muži	68	4	3	6	5	7	6	11	5	6	9	131
> ženy	22	5	1	1	0	0	2	3	2	2	3	41
MSM/IUD	45	6	7	4	3	4	2	1	3	4	4	83
Jiný s IUD v anamnéze	69	7	9	12	8	4	15	4	6	11	10	159
Jiný	1 918	210	246	263	238	193	197	232	217	269	227	4 205
Celkem	2 212	232	266	286	254	208	222	251	233	292	253	4 619

Pozn.: IUD – injekční užívání drog. MSM – muži mající sex s muži. Počet případů se průběžně upravuje i za předchozí roky – úpravy vyplývají ze zjištěných duplicit a z dodatečného upřesnění informací o způsobu přenosu.

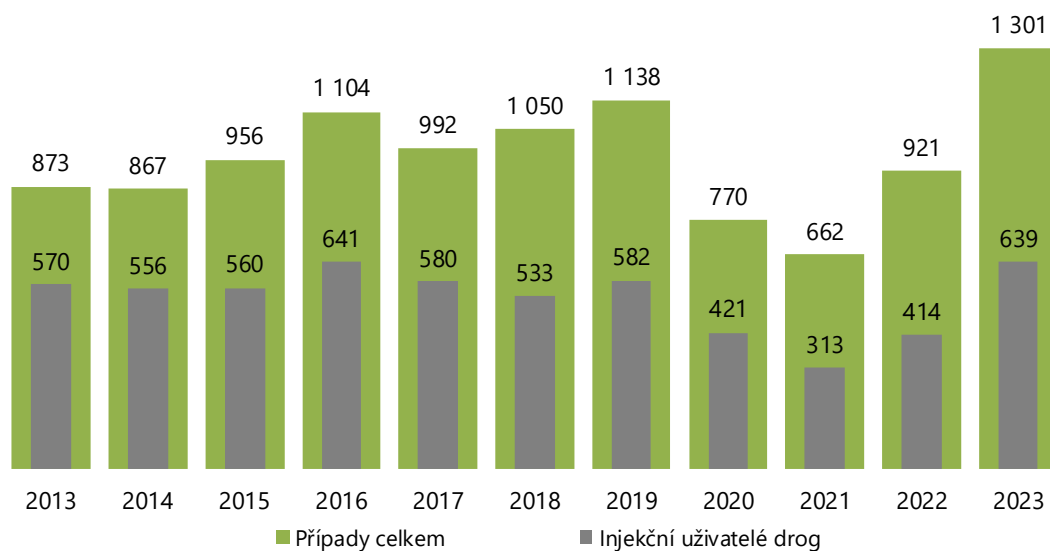
Zdroj: Státní zdravotní ústav (2024b)

graf 2-7: Počet nových případů akutní virové hepatitidy typu B (VHB) celkem a mezi LDI v I. 2014–2023

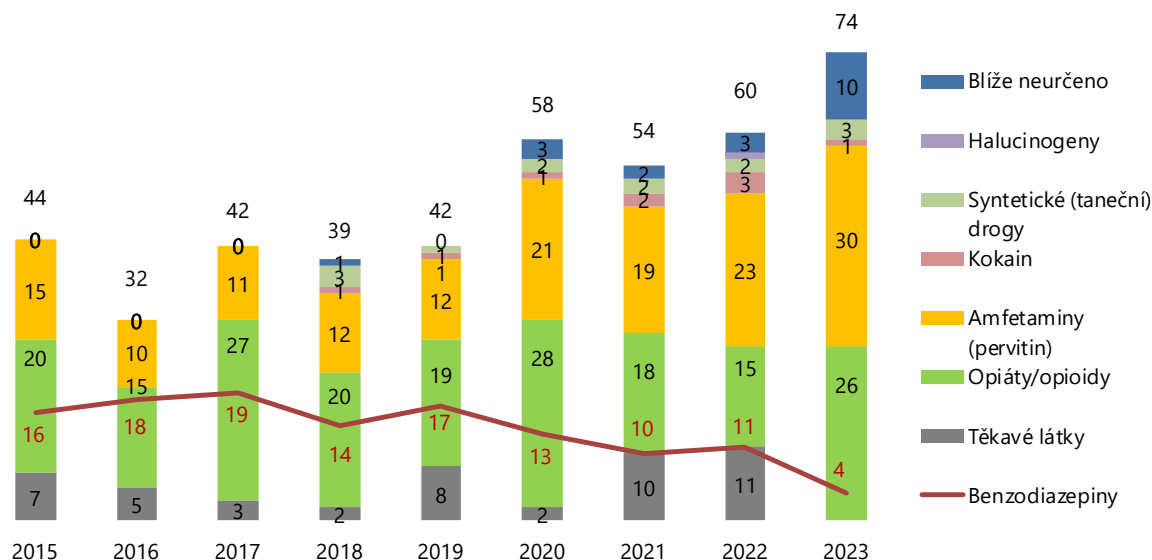
Zdroj: Státní zdravotní ústav (2024a)

graf 2-8: Počet nových případů akutní a chronické virové hepatitidy typu C (VHC) celkem a mezi LDI v I. 2013–2023

Zdroj: Státní zdravotní ústav (2024a)

graf 2-9: Smrtelná předávkování benzodiazepiny, nelegálními drogami a těkavými látkami ve speciálním registru v l. 2015–2023

Pozn.: Od r. 2015 došlo ke změně dosavadního informačního systému *Speciálního registru drogových úmrtí na Národní registr pítav a toxikologických vyšetření prováděných na odděleních soudního lékařství*.

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (2024b)

tabulka 2-21: Úmrtí způsobená ročně užíváním návykových látek v populaci ČR

Závislostní chování	Úmrtí spojená s užíváním	
	Celkem	Přímá (předávkování)
Kouření	16–18 tis.	–
Konzumace alkoholu	6–7 tis.	150–240
Užívání psychoaktivních léků	110–120	40–50
Užívání nelegálních drog	100–150	50–70

Zdroj: Chomynová a kol. (2024b)

2.3.4 Dopady na sociální situaci lidí se závislostním chováním

Do léčby se dostávají stále častěji klienti s vyšším vzděláním, což zvyšuje jejich možnost uplatnění na trhu práce a začlenění do společnosti. V posledních letech se však zhoršuje situace v oblasti bydlení klientů adiktologických služeb, což zvyšuje potřebu řešení jejich sociální situace ze stran služeb. Příznivější nebo stabilnější socioekonomická situace zvyšuje úspěšnost léčby.

Kromě negativních zdravotních dopadů je závislostní chování spojeno s rozsáhlými sociálními dopady v oblasti bydlení, zaměstnání, dluhové problematiky, včetně exekucí, a vlivu na rodiny a komunitu.

Sociální charakteristiky lidí užívajících drogy jsou dostupné ze studie Multiplikátor 2022. Nestabilní ubytování nebo bezdomovectví uvedly téměř tři čtvrtiny respondentů. Aktuálním problémem jsou rostoucí životní náklady a bydlení na ubytovnách se stává hůře dostupné. Dluhy uvedly tři čtvrtiny respondentů. Zadluženost přitom představuje pro významnou část lidí užívajících drogy zásadní bariéru údravy a sociální reintegrace a bez externí pomoci

je pro většinu zadlužených obtížně řešitelnou situací (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2022).

Charakteristiky osob vstupujících do léčby jsou sledovány v rámci *Národního registru léčby uživatelů drog (NRLUD)*, který koordinuje Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS). Do léčby dostávají stále častěji klienti s vyšším vzděláním, což zvyšuje jejich možnost uplatnění na trhu práce a začlenění do společnosti. Situace v oblasti bydlení se zhoršuje zejména u klientů užívajících nelegální drogy – tabulka 2-22.

Příznivější nebo stabilnější socioekonomická situace zároveň zvyšuje úspěšnost léčby a snižuje její finanční náročnost (např. klient se stabilním bydlením a prací spíše dochází do ambulantní léčby).

tabulka 2-22: Vybrané sociodemografické charakteristiky lidí užívajících nelegální drogy a alkohol žádajících o léčbu v l. 2016–2023, NRLUD, v %

Lidé užívající nelegální drogy	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vzdělání								
➤ Základní, bez vzdělání	50,2	52,7	53,6	49,0	47,6	41,2	42,3	45,8
➤ Střední bez maturity	31,4	30,1	30,0	32,7	32,2	35,9	35,4	32,0
➤ Střední s maturitou	16,6	15,1	14,5	16,2	17,8	19,7	18,9	18,5
➤ Vyšší odborné / vysokoškolské	1,8	2,1	1,8	2,0	2,4	3,2	3,4	3,7
Zaměstnání								
➤ Nezaměstnaný/á	49,1	43,4	41,5	42,7	41,8	43,1	43,6	43,9
➤ Pravidelné	22,9	21,7	24,1	28,7	30,9	32,3	32,9	28,1
➤ Příležitostné	8,4	9,5	10,8	12,1	12,2	9,5	8,5	11,0
Charakter bydlení								
➤ Stálé bydlení	66,3	64,6	63,8	58,7	63,0	62,2	62,2	62,1
➤ Bez domova	9,6	9,2	7,8	7,8	7,5	15,6	14,8	10,4
Lidé užívající alkohol								
Vzdělání								
➤ Základní, bez vzdělání	16,2	16,0	16,1	14,3	14,5	16,7	19,1	18,6
➤ Střední bez maturity	44,5	41,5	40,5	42,2	41,6	43,0	42,5	40,6
➤ Střední s maturitou	28,2	28,3	28,8	29,6	29,0	27,6	26,8	27,7
➤ Vyšší odborné / vysokoškolské	11,2	14,2	14,7	13,8	14,8	12,6	11,6	13,1
Zaměstnání								
➤ Nezaměstnaný/á	36,6	31,5	27,8	26,6	28,1	33,5	34,8	34,6
➤ Pravidelné	40,1	43,1	46,3	49,7	50,6	47,0	46,7	43,8
➤ Příležitostné	3,2	5,0	6,2	6,4	5,6	5,5	4,5	6,1
Charakter bydlení								
➤ Stálé bydlení	75,3	79,1	81,9	82,0	82,5	78,5	77,3	76,6
➤ Bez domova	12,6	9,5	8,8	9,1	8,8	9,4	9,0	8,6

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (2024a)

2.3.5 Ekonomické vyjádření dopadů

Společenské náklady spojené s užíváním návykových látek a závislostním chováním v ČR mohou ročně představovat až 270 miliard Kč. Výzkumy opakovaně prokazují efektivitu adiktologických programů v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, snižování kriminality, ochraně veřejného pořádku i z hlediska nákladové efektivity a snižování společenských nákladů. Na zajištění minimální dostupnosti celého spektra adiktologických služeb v ČR by mělo být z veřejných rozpočtů alokováno odhadem 3,5 mld. Kč.

Závislostní chování je zdrojem významné zdravotní zátěže a sociálních a ekonomických škod. Společenské náklady spojené s užíváním návykových látek a závislostním chováním v ČR mohou ročně představovat až 200–270 miliard Kč: v souvislosti s kouřením tabáku jsou uváděny odhady společenských nákladů ve výši 100–170 miliard Kč,⁷² v souvislosti s alkoholem až 80 miliard Kč (Mlčoch a kol., 2019; Prokop a Komárek, 2023), s problémovým hraním hazardních her 15 miliard Kč (Winkler a kol., 2014), a s užíváním nelegálních drog do 10 miliard Kč (Zábranský a kol., 2011) – tabulka 2-23.

tabulka 2-23: Odhad společenských nákladů v souvislosti se závislostním chováním v ČR

Závislostní chování	Společenské náklady (v Kč)
Kouření	100–170 mld.
Konzumace alkoholu	80 mld.
Užívání psychoaktivních léků	n. a.
Užívání nelegálních drog	5–7 mld.
Hazardní hraní	14–16 mld.

Zdroj: Chomynová a kol. (2023b)

Adiktologické programy jsou dlouhodobě podrobovány vědeckým studiím, které opakovaně potvrzují jejich efektivitu v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, snižování kriminality i v ochraně veřejného pořádku. Rozsáhlé zahraniční výzkumy efektivit nákladů vynaložených na preventivně-léčebné služby konstatují, že investovat finanční prostředky do činnosti adiktologických služeb se společnosti jednoznačně vyplatí:

- Celostátně implementované efektivní programy školské primární prevence rizikového chování ušetří odhadem 18 dolarů na 1 investovaný dolar. V případě indikované prevence je návratnost výdajů odhadována na více než 30 dolarů na 1 investovaný dolar (Miller a Hendrie, 2008). Nákladovou efektivitu programů školní prevence a prevence zaměřené na rodinu prokazuje také studie autorů Faller a kol. (2023).
- Výměnné programy injekčního materiálu jsou vzhledem k nízkým nákladům a jejich vysoké evidenci o účinnosti považovány za jednu z nákladově nejefektivnějších intervencí v oblasti veřejného zdraví (Harm Reduction International, 2016). Jejich návratnost se uvádí mezi 1,3 a 5,5 dolary na 1 investovaný dolar (Kwon a kol., 2012).
- Existuje řada vědecky podložených důkazů o účinnosti substituční léčby, která snižuje riziko nákazy HIV mezi lidmi užívajícími drogy injekčně v průměru o 54 % (MacArthur a kol., 2012). Přestože je substituční léčba ve srovnání s výměnnými programy dražší, jedná se o stále nákladově efektivní opatření, např. ve srovnání s výdaji vynaloženými na odvrácení epidemie HIV (Tran a kol., 2012; Wammes a kol., 2012). Náklady VZP na léčbu chronické VHC dosahovaly v r. 2022 celkem 738,9 mil. Kč (507 tis. Kč v přepočtu na jednoho léčeného pacienta) a náklady na léčbu HIV/AIDS antivirotiky dosahovaly 465 mil. Kč (187 tis. Kč v přepočtu na jednoho léčeného pacienta) (Chomynová a kol., 2023a).
- Substituční léčba přináší řadu dalších přínosů pro společnost zvyšujících její nákladovou efektivitu, např. snížení počtu a závažnosti recidiv nebo snížení míry trestné činnosti a počtu uvězněných za trestné činy související s drogami. Substituční

⁷² Údaj vychází z odhadů Světové zdravotnické organizace, která společenské náklady spojené s kouřením tabáku ve výši 2,5 % HDP pro Evropu, přičemž 3,6 % HDP pro východní Evropu, a 1,8 % HDP celosvětově: <https://tobaccocontrol.bmj.com/content/27/1/58> [2023-01-03]

léčba metadonem se dlouhodobě ukazuje jako nákladově efektivní opatření, např. snížením kriminality (např. o 23 % u majetkové kriminality), snížením nákladů trestního soudnictví, snížením zdravotnických nákladů, zvýšením návratnosti zdrojů uvolněných z trestné činnosti (Hannan, 1975; Hannan, 1976). Další přínosy pramení zejména ze snížení nezaměstnanosti, hospitalizace, uvěznění nebo úmrtí souvisejících s drogami.

- ČR se řadí mezi země s vysokým pokrytím opatřeními v oblasti snižování škod. Podle studie Wilsona a kol. (2015) jsou pro region střední a východní Evropy při vysokém pokrytí programy výměny injekčních stříkaček a jehel odhadovány úspory až 111,5 mil. dolarů ročně a při vysokém pokrytí programy substituční léčby až 1,5 mld. dolarů ročně.
- Nákladovou efektivitu adiktologické péče potvrdila přehledová práce zahrnující přibližně 75 samostatných ekonomických studií publikovaných za 20 let a shrnující data z veškerých základních typů léčebných programů, včetně věznic. Léčba uživatelů návykových látek vede k signifikantnímu snížení užívání alkoholu a drog, kriminality a ke zlepšení zdravotního stavu a sociálního fungování léčených uživatelů. Ekonomické studie bez ohledu na typ populace, programu nebo metodu zpracování stabilně nacházejí výraznou ekonomickou výhodnost léčby alkoholových či drogových závislostí. Ta především plyne ze snížení kriminality (včetně následných nápravných opatření) a ze snížení zdravotních nákladů po absolvování léčby (Miovský a kol., 2013).
- Přestože po léčbě abstinuje přibližně 40 % uživatelů drog, u 50–60 % se alespoň zlepší jejich zdravotní a sociální stav a méně vyžadují další péči. I když všichni nevydrží po léčbě abstinovat, většina z nich se chová méně rizikově (např. užívají nižší dávky drog, neužívají injekčně, dříve nastupují k opakované léčbě), což významně přispívá ke snížení drogové kriminality, rizik šíření infekčních nemocí a sociálního propadu a tím i ke snížení výdajů společnosti (Miovská a Radimecký, 2004).
- Odhaduje se, že 1 Kč vložená do léčby závislosti společnosti ušetří nejméně 6 Kč (PROADIS a kol., 2010). Anglické výzkumy konstatují, že každá 1 libra vložená do léčby uživatelů drog ušetří společnosti 3 libry na nákladech, jež nese v důsledku trestné činnosti lidí užívajících drogy rizikově a související činnosti trestně-právního systému. Další výzkum udává, že 69 % nákladů, jež společnost v souvislosti s užíváním drog nese, tvoří ušlá produktivita (např. že lidé užívající drogy rizikově zpravidla nepracují, čerpají prostředky ze sociálního a zdravotního pojištění), 19 % náklady trestně-právního systému a pouze 10 % náklady na léčbu (Miovská a Radimecký, 2004).
- Systematický přehled studií z let 2003–2021 ukazuje na hlavní benefity léčby závislostí: dochází k zvýšení pracovní výkonnosti, snížení nákladů na zdravotní péči, snížení kriminality a nákladů spojených s využíváním sociálních služeb (Fardone a kol., 2023). Průměrný ekonomický přínos za jednu osobu dosahuje po odečtení nákladů na léčbu 7 928 dolarů.
- Ekonomická efektivita rezidenční léčby v terapeutických komunitách se potvrzuje již od 80. let minulého století. Mezi hlavní ekonomické přínosy patří placení daní, nižší

potřeba sociálních dávek, nižší náklady spojené s uvězněním a pácháním kriminality (Griffin, 1983).

- Programy poskytující bydlení a individualizovanou podporu při zvládání a regulování užívání alkoholu se ukazují jako nákladově efektivním nástrojem pro řešení bezdomovectví u lidí se závislostí na alkoholu. Studie Britského centra pro výzkum závislostí (2016) ukazuje, že každý dolar investovaný do programu vede k úsporám mezi 1,09–1,21 a 1,64–1,87 dolaru zejména z důvodu snížení frekvence využívání zdravotních, sociálních a právních služeb.

2.3.6 Srovnání indikátorů dopadů v evropském kontextu

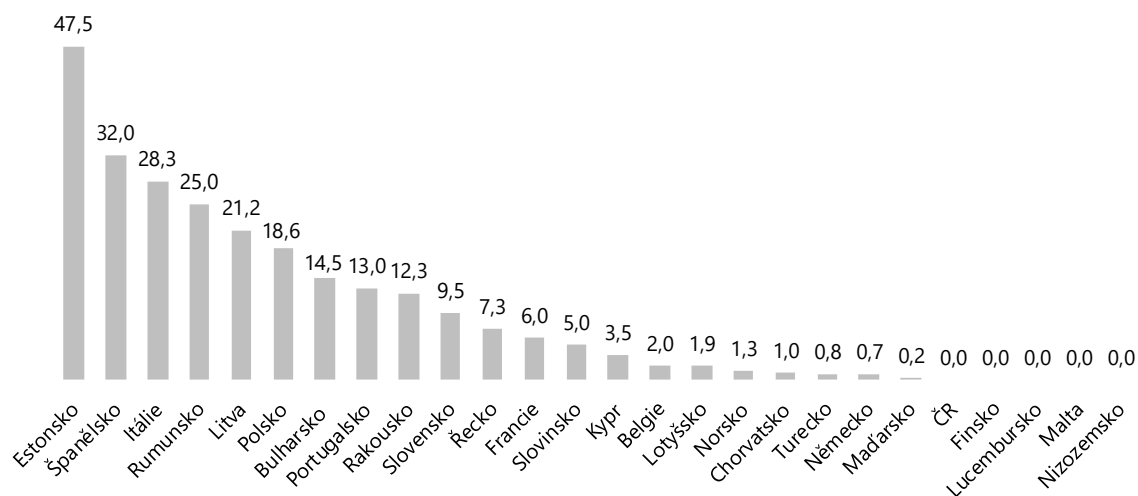
Efektivitu podporovaných adiktologických služeb z veřejných prostředků, a tedy i v rámci dotačního řízení ÚV ČR, je možné vidět také v mezinárodním srovnání. ČR v mezinárodním srovnání vykazuje jedny z nejlepších výsledků v oblasti dopadů spojených s užíváním nelegálních drog. Opačných výsledků ČR dosahuje v oblasti kouření a užívání alkoholu a s tím spojených dopadů.

Ve srovnání se zbytkem EU vykazuje ČR jedny z nejlepších výsledků v oblasti šíření HIV mezi lidmi užívajícími drogy injekčně a v ostatních skupinách obyvatel v ČR. Výsledky séroprevalenčních studií nebo data z rutinního monitoringu infekcí mezi lidmi užívajícími drogy injekčně (LDI) ve službách za r. 2022 ukazují nízký výskyt HIV a virové hepatitidy typu C mezi LDI ve srovnání s dalšími zeměmi EU – graf 2-10 a graf 2-11. Zároveň míra protestovanosti na virovou hepatitidu typu C u LDI vstupujících do léčby se v evropském kontextu dlouhodobě udržuje na vysoké úrovni – graf 2-12.

Také výskyt úmrtí v důsledku předávkování na nelegální drogy je v ČR v evropském kontextu dlouhodobě na velmi nízké úrovni (v ČR přibližně 60 úmrtí ročně) – graf 2-13.

Prevalence problémového užívání drog v ČR dosáhla v r. 2023 6,83 osob na 1 000 obyvatel ve věku 15–64 let (6,82 v r. 2022, 6,75 v r. 2021) (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2024a), což řadí ČR na přední příčky v EU. Naopak prevalence užívání opioidů se v ČR dlouhodobě vyskytuje na nízké úrovni ve srovnání se zbytkem EU – graf 2-15. Aktuální počet lidí užívajících drogy rizikově (LDR) je odhadován na 47,2 tis. (46,5 tis. v r. 2022), z čehož 9,3 tis. LDR (9,3 tis. v r. 2022) užívá opioidy.

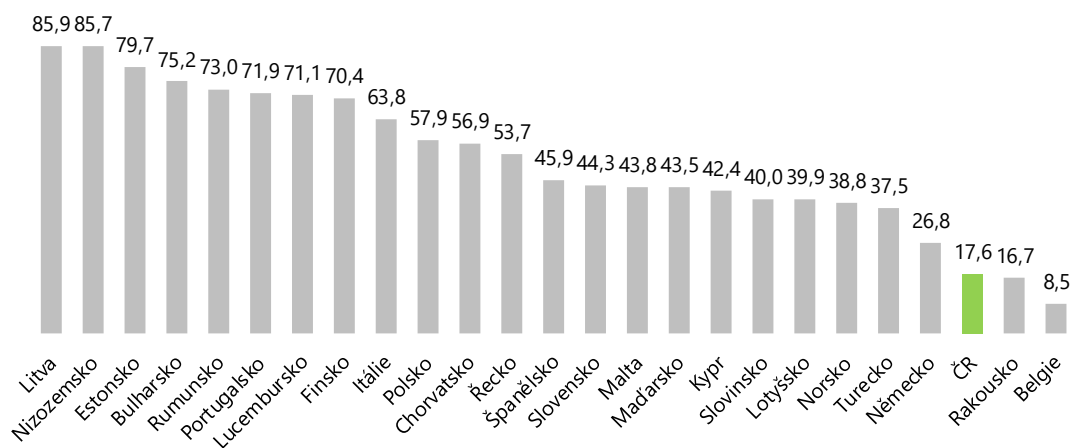
graf 2-10: Prevalence HIV/AIDS mezi lidmi užívajícími drogy injekčně (LDI) – r. 2022 nebo poslední dostupný údaj, v %

Pozn.: V zemích, kde není k dispozici celonárodní studie, byly do srovnání zahrnuty výsledky regionálních studií (Belgie, Bulharsko, Chorvatsko, Finsko, Německo, Nizozemsko, Slovensko).

Zdroj: EUDA (2025b)

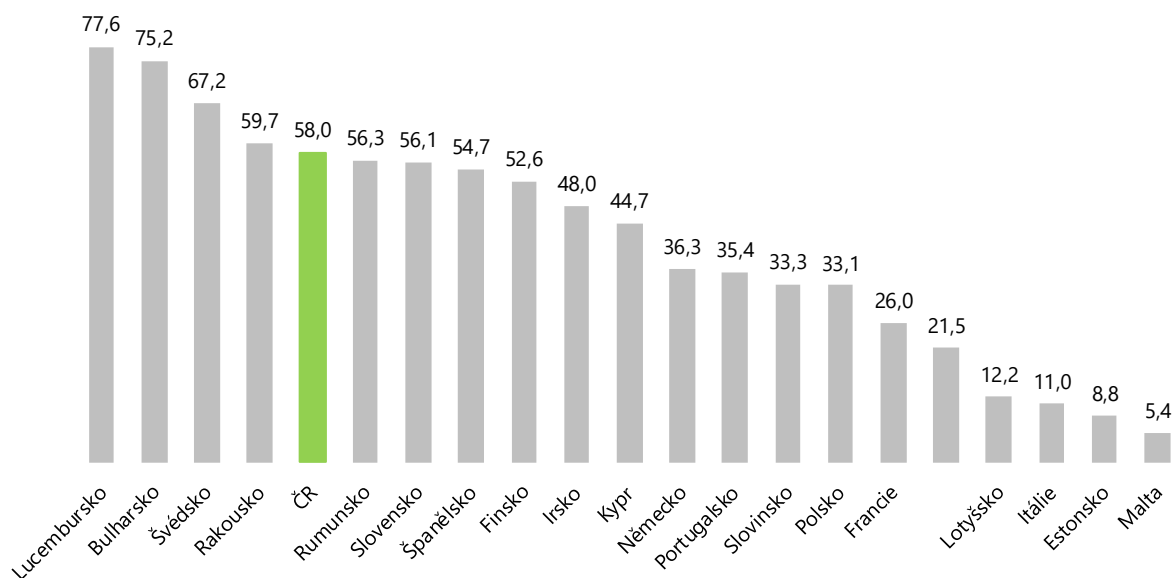
graf 2-11: Prevalence VHC mezi lidmi užívajícími drogy injekčně (LDI) – r. 2022 nebo poslední dostupný údaj, v %

Pozn.: V zemích, kde není k dispozici celonárodní studie, byly do srovnání zahrnuty výsledky regionálních studií (Belgie, Bulharsko, Chorvatsko, Estonsko, Finsko, Německo, Nizozemsko, Slovensko).

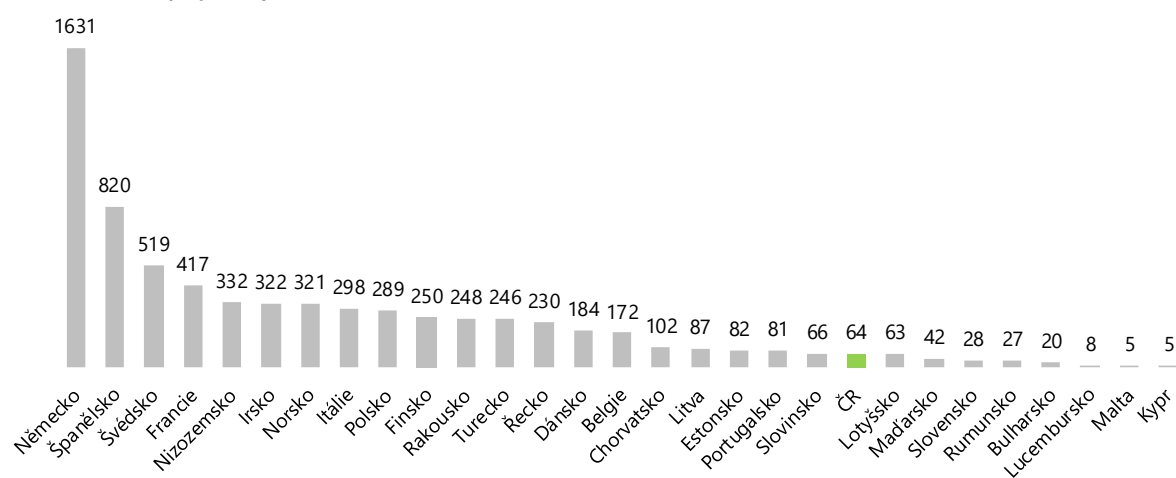
Zdroj: EUDA (2025b)

graf 2-12: Podíl lidí užívajících drogy injekčně (LDI) testovaných na virovou hepatitidu typu C v posledních 12 měsících před vstupem do léčby závislosti – r. 2022 nebo poslední dostupný údaj, v %

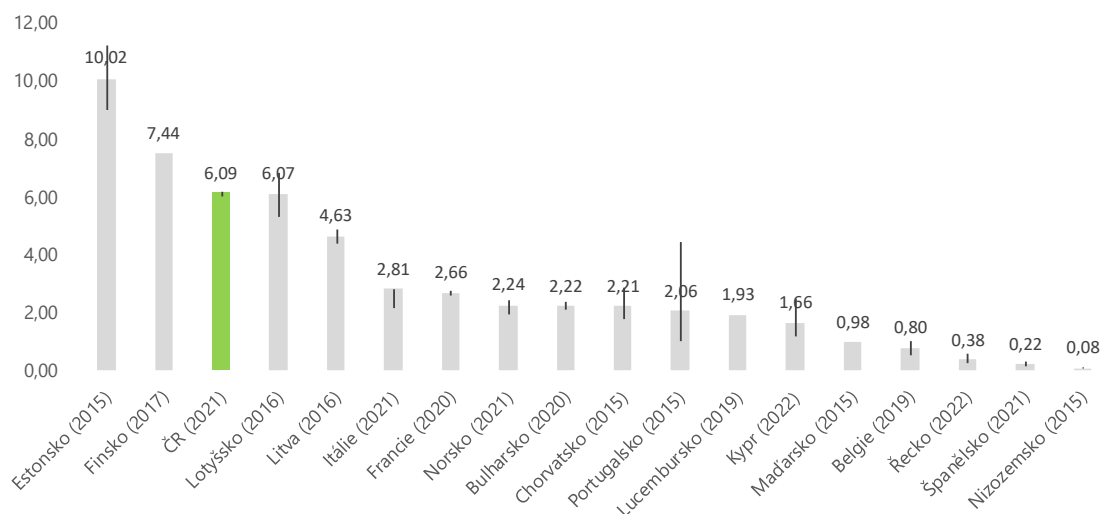
Zdroj: EUDA (2025d)

graf 2-13: Počty případů úmrtí spojených s užíváním drog obyv. ve věku 15–64 let – r. 2022 nebo poslední dostupný údaj

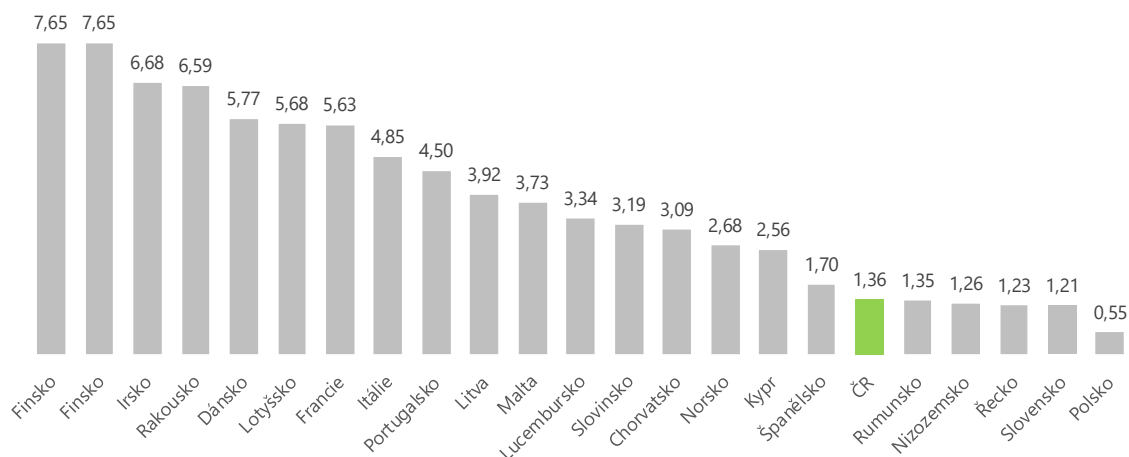
Zdroj: EUDA (2025a)

graf 2-14: Prevalence injekčního užívání drog v přepočtu na 1000 obyvatel ve věku 15–64 let, poslední dostupná data

Zdroj: EUDA (2025c)

graf 2-15: Prevalence rizikového užívání opioidů v přepočtu na 1000 obyvatel – r. 2022 nebo poslední dostupný údaj

Zdroj: EUDA (2025c)

3 Hodnocení financování politiky v oblasti závislostí

Přestože narůstá výše finančních prostředků vynakládaných v ČR na politiku v oblasti závislostí, v evropském kontextu patří mezi země, které v přepočtu na HDP vynakládají na tuto oblast nízký objem finančních prostředků. ČR dosud nebyla schopna zajistit adekvátní finanční prostředky a adekvátně reagovat zejména na vysokou míru užívání legálních návykových látek a s tím spojené celospolečenské náklady. Přes nedostatek finančních prostředků se však daří dosahovat pozitivních výsledků politiky v oblasti závislostí, zejména v oblasti nelegálních drog.

Politika v oblasti závislostí je financována ze dvou úrovní veřejných zdrojů: z centrální úrovně (státní rozpočet) a z regionální úrovně (krajské a obecní rozpočty). V r. 2023 činily

identifikované výdaje na síť služeb a výzkumné aktivity v oblasti závislostí souhrnně z rozpočtů státní správy a samosprávy (bez započítání výdajů ze zdravotního pojištění) celkem 1,426 mil Kč (1 257,0 mil. Kč v r. 2022, 1,152 mil Kč v r. 2021, 1,102 mil. Kč v r. 2020). Údaje zahrnují výdaje na prevenci v adiktologii, adiktologické služby, koordinační a výzkumné aktivity a záchytné stanice. Výdaje státního rozpočtu v r. 2023 dosáhly částky 908,4 mil. Kč a výdaje z rozpočtů samospráv celkem 518,1 mil. Kč. Dlouhodobě dochází k mírnému nárůstu celkových výdajů – graf 3-1.

Z celkového objemu bylo 7,3 % vydáno na prevenci, 32,7 % na služby minimalizace rizik, 30,2 % na ambulantní a rezidenční léčbu, 9,9 % na služby následné péče, 13,0 % na provoz záchytných stanic, 5,7 % na provoz domovů se zvláštním režimem a 0,8 % na koordinaci a výzkumné aktivity a 0,2 % na ostatní aktivity – graf 3-2.

Za r. 2022 jsou dostupná data o výdajích Všeobecné zdravotní pojišťovny (VZP) na péči v oblasti závislostního chování. Náklady na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek dosahovaly v r. 2022 celkem 1 287 mil. Kč, z toho 4,9 mil. Kč tvořila léčba poruch spojených s užíváním tabáku, 836,9 mil. Kč s užíváním alkoholu, 38,2 mil. Kč s užíváním sedativ/hypnotik a 406,6 mil. Kč s užíváním nelegálních drog. Dlouhodobé trendy naznačují postupný nárůst výdajů VZP na léčbu závislostí, počet ošetřených zůstává dlouhodobě stabilní okolo 40 tis. osob ročně (Chomynová a kol., 2024c).

Na základě informací o nákladech jednotlivých typů služeb byla odhadnuta výše potřebných finančních prostředků na zajištění minimální dostupnosti sítě adiktologických služeb. Při výpočtu byly použity průměrné celkové náklady⁷³ na jeden program daného typu a odhadovaná minimální dostupnost služeb na základě *Koncepce rozvoje adiktologických služeb*. Na zajištění minimální dostupnosti celého spektra adiktologických služeb v ČR by mělo být z veřejných rozpočtů alokováno odhadem 3,5 mld. Kč ročně. Tento odhad může být upřesněn po provedení studií potřebnosti regionálních a nadregionálních adiktologických služeb. Odhad potřebných finančních prostředků na zajištění minimální dostupnosti je pro jednotlivé typy služeb:

- adiktologické preventivní služby: 230 mil. Kč,
- adiktologické služby minimalizace rizik: 790 mil. Kč,
- adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství: 920 mil. Kč,
- adiktologické služby krátkodobé stabilizace: 400 mil. Kč,
- adiktologické služby rezidenční léčby: 940 mil. Kč,
- adiktologické služby následné péče: 260 mil. Kč.

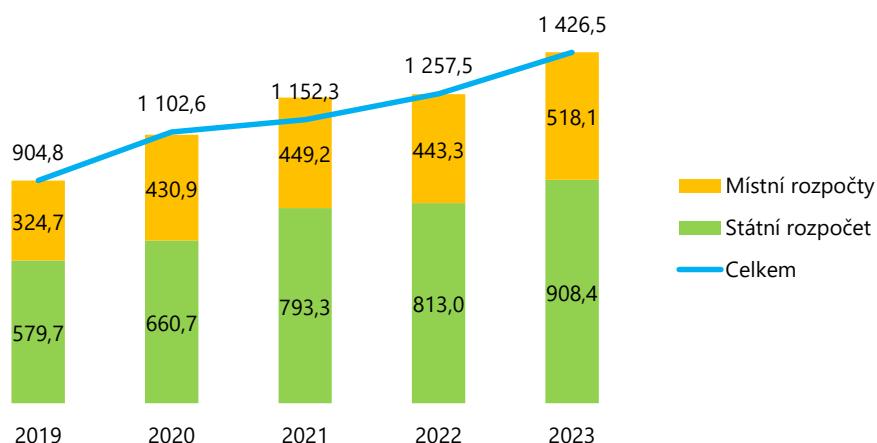
Odhady veřejných výdajů investovaných do politiky v oblasti závislostí se v členských státech EU pohybují mezi 0,01–0,5 % hrubého domácího produktu (HDP), přičemž výdaje na oblast snižování poptávky (tj. prevence a léčby) se pohybují mezi 21–75 % veřejných výdajů na politiku v oblasti závislostí (EMCDDA, 2018). Přestože celkové výdaje na politiku v oblasti závislostí v ČR dlouhodobě postupně rostou, jejich výše se v poměru k HDP nemění a dosahuje přibližně 0,03 % HDP. V evropském srovnání tak ČR patří mezi

⁷³ Celkové náklady za r. 2023 služeb žádajících v dotačním řízení ÚV ČR, nebo podle posledního dostupného roku.

země, které vynakládají nízký objem finančních prostředků na politiku v oblasti závislosti v přepočtu na HDP – mapa 3-1.

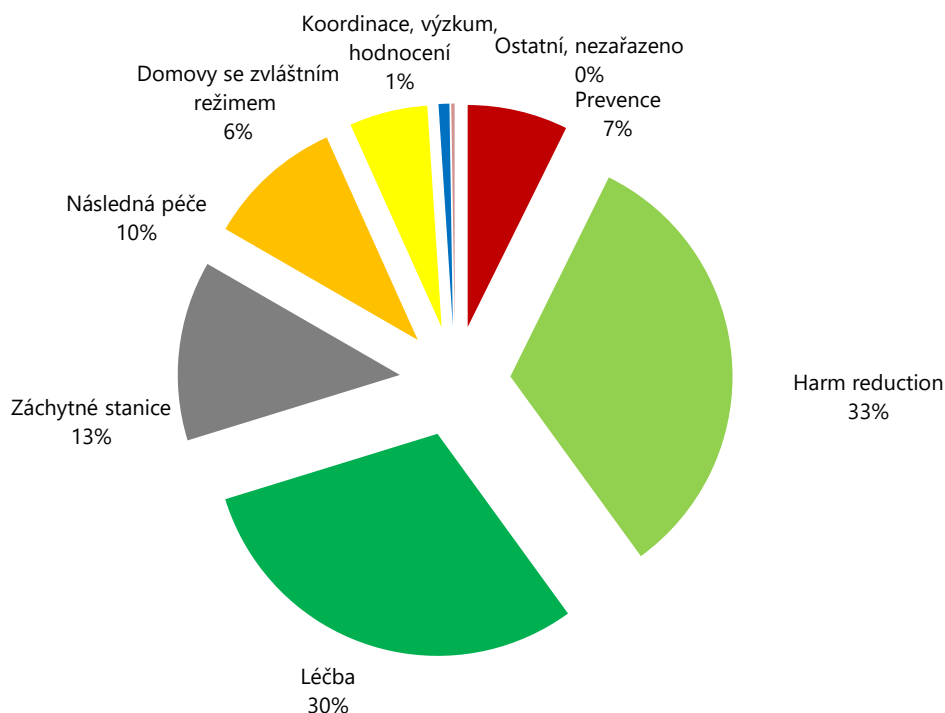
Finanční prostředky vynaložené na snižování dopadů spojených se závislostním chováním se nejeví adekvátní také z hlediska inkasa daně z alkoholu, tabáku a hazardního hraní – graf 3-3. Na spotřební dani z tabákových výrobků v r. 2023 vybral stát 50,9 mld. Kč (59,4 mld. Kč v r. 2022, 56,2 mld. Kč v r. 2021)⁷⁴, na spotřební dani z alkoholických nápojů 14,0 mld. Kč (14,0 mld. Kč v r. 2022, 13,5 mld. Kč v r. 2021) a v oblasti hazardních her 18,6 mld. Kč (17,0 mld. Kč v r. 2022, 12,5 mld. Kč v r. 2021).

graf 3-1: Vývoj objemu výdajů na politiku v oblasti závislosti z veřejných rozpočtů v l. 2019–2023, v mil. Kč

Zdroj: Černíková a kol. (2024); Chomynová a kol. (2024a)

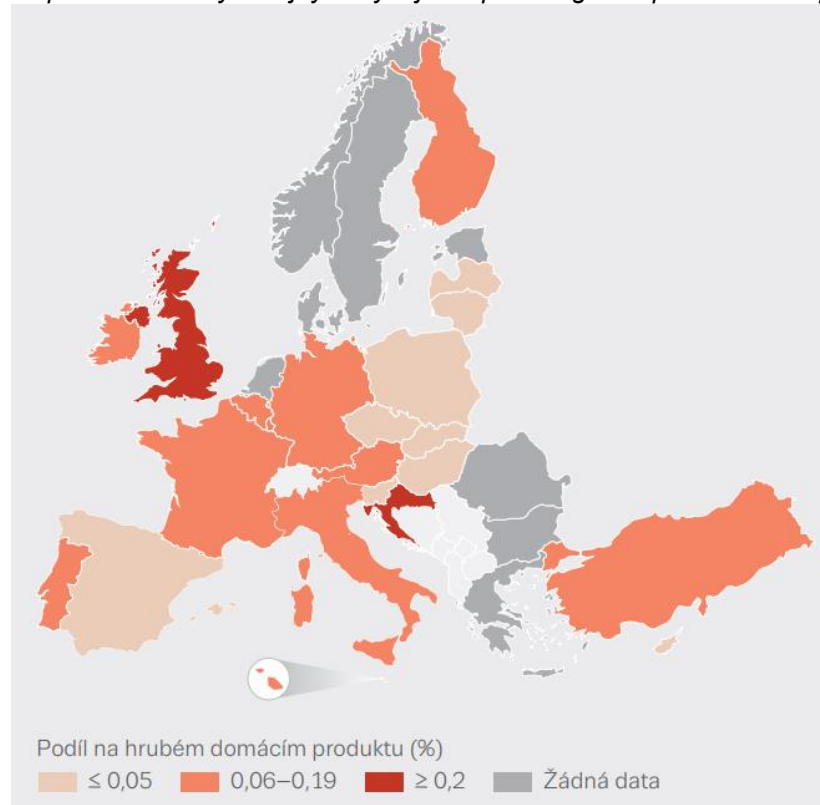
graf 3-2: Struktura výdajů z veřejných rozpočtů podle kategorií služeb v r. 2023

⁷⁴ Inkaso spotřební daně ze zahřívávaných tabákových výrobků je započteno v inkasu spotřební daně na tabák.

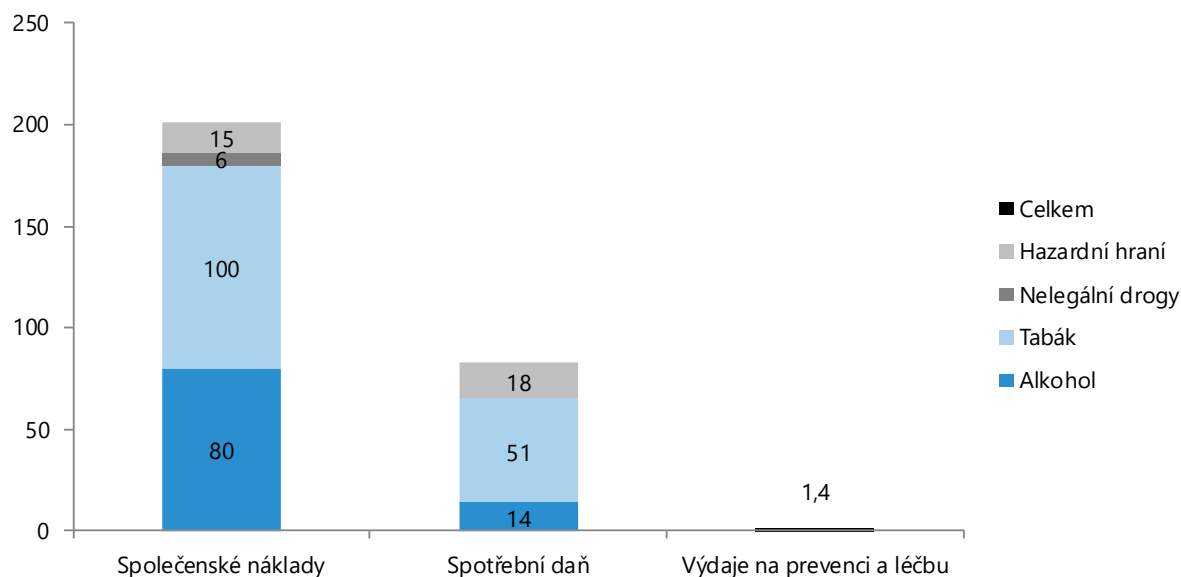
Zdroj: Černíková a kol. (2024); Chomynová a kol. (2024a)

mapa 3-1: Odhady veřejných výdajů na protidrogovou politiku v Evropě, % HDP

Zdroj: EMCDDA (2018)

graf 3-3: Odhady ročních společenských nákladů, výběru spotřební daně a daně z hazardu a výdajů na prevenci a léčbu závislostí (v mld. Kč)

4 Použitá literatura

- BAĐURA, P. 2023. Předběžné výsledky studie HBSC 2022 v České republice. Nepublikováno.
- CENTRE FOR ADDICTIONS RESEARCH OF BRITISH COLUMBIA 2016. A Cost-Benefit Analysis Of A Canadian Managed Alcohol Program. University of Victoria Centre for Addictions Research of BC.
- ČERNÍKOVÁ, T., DÉKÁNY, L., FRIČ, D., HORÁČKOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., NOVÁK, V. & DRBOHLAVOVÁ, E. 2024. Zpráva o realizaci politiky v oblasti závislostí v krajích v roce 2023. *Zaostřeno*, 10, 1-20.
- EMCDDA 2018. European Drug Report 2018. Trends and development. Lisbon: EMCDDA.
- EUDA. 2024. *European Drug Report 2024: Trends and Developments* [Online]. European Union Drugs Agency. Available: https://www.euda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024_en [Accessed 16-04-2024].
- EUDA. 2025a. *Statistical Bulletin 2024 — drug-induced deaths* [Online]. European Union Drugs Agency. Available: https://www.euda.europa.eu/data/stats2024/drd_en [Accessed 09-04-2025].
- EUDA. 2025b. *Statistical Bulletin 2024 — drug-related infectious diseases* [Online]. European Union Drugs Agency. Available: https://www.euda.europa.eu/data/stats2024/drid_en [Accessed 09-04-2025].
- EUDA. 2025c. *Statistical Bulletin 2024 — problem drug use* [Online]. European Union Drugs Agency. Available: https://www.euda.europa.eu/data/stats2024/pdu_en [Accessed 09-04-2025].
- EUDA. 2025d. *Viral hepatitis elimination barometer among people who inject drugs in Europe* [Online]. European Union Drugs Agency
Available: https://www.euda.europa.eu/publications/data-factsheet/viral-hepatitis-elimination-barometer-among-people-who-inject-drugs-in-europe_en [Accessed 16-04-2025].
- FALLER, J., LE L. K.-D., CHATTERTON, M. L. & ET AL. 2023. A systematic review of economic evaluations for opioid misuse, cannabis and illicit drug use prevention. *BJPsych Open*, 9.
- FARDONE, E., MONTOYA, I. D., SCHACKMAN, B. R. & MCCOLLISTER, K. E. 2023. Economic benefits of substance use disorder treatment: A systematic literature review of economic evaluation studies from 2003 to 2021. *J Subst Use Addict Treat*, 152.
- GRIFFIN, K. S. 1983. The therapeutic community: an exploratory cost benefit analysis. *Int. J. Ther. Communities*, 4, 3-10.
- HANNAN, T. H. 1975. *The Economics of Methadone Maintenance*, Lexington: Lexington.
- HANNAN, T. H. 1976. The benefits and costs of methadone maintenance. *Public Policy*, 24, 197-226.
- HARM REDUCTION INTERNATIONAL 2016. *The Global State of Harm Reduction 2016*, London: Harm Reduction International.
- CHOMYNOVÁ, P., CSÉMY, L. & MRAVČÍK, V. 2020. Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) 2019. *Zaostřeno*, 6, 1-20.

- CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., GALANDÁK, D., FIDESOVÁ, H. & VOPRAVIL, J. 2024a. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2024*, Praha: Úřad vlády České republiky.
- CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E. & LUCKÝ, M. 2024b. *Zpráva o alkoholu v České republice 2023*, Praha: Úřad vlády České republiky.
- CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H. & VOPRAVIL, J. 2023a. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*, Praha: Úřad vlády České republiky.
- CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D. & ČERNÍKOVÁ, T. 2024c. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2023*, Praha: Úřad vlády ČR.
- CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ROUS, Z. & ČERNÍKOVÁ, T. 2023b. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2022*, Praha: Úřad vlády ČR.
- KWON, J. A., ANDERSON, J., KERR, C. C., THEIN, H.-H., ZHANG, L., IVERSEN, J., DORE, G. J., KALDOR, J. M., LAW, M. G., MAHER, L. & WILSON, D. P. 2012. Estimating the cost-effectiveness of needle-syringe programs in Australia. *AIDS*, 26, 2201-2210.
- MACARTHUR, G. J., MINOZZI, S., MARTIN, N., VICKERMAN, P., DEREN, S., BRUNEAU, J., DEGENHARDT, L. & HICKMAN, M. 2012. Opiate substitution treatment and HIV transmission in people who inject drugs: systematic review and meta-analysis. *Bmj*, 345, e5945.
- MILLER, T. & HENDRIE, D. 2008. *Substance Abuse Prevention Dollars and Cents: A Cost-Benefit Analysis*, Rockville, MD: Center for Substance Abuse Prevention, Substance Abuse and Mental Health Services Administration.
- MIOVSKÁ, L. & RADIMECKÝ, J. 2004. Léčba uživatelů drog se závislých chováním se společnosti vyplatí. Informace pro politiky, odbornou i laickou veřejnost. *Zaostřeno na drogy*, 2, 1 - 4.
- MIOVSKÝ, M., DOLEŽALOVÁ, P., JEŘÁBEK, P., KALINA, K., LIBRA, J., MRAVČÍK, V., NEVŠÍMAL, P., PÁNOVÁ, S., RADIMECKÝ, J., RANDÁK, D. & VAVRINČÍKOVÁ, L. 2013. Koncepce sítě specializovaných adiktologických služeb v České republice [Concept of the network of specialized addiction services in the Czech Republic]. In: MIOVSKÝ, M. (ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze.
- MLČOCH, T., CHADIMOVÁ, K. & DOLEŽAL, T. 2019. Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice. Praha: iHETA.
- NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI 2022. Multiplikátor 2022: průzkum mezi klienty nízkoprahových programů. Nepublikováno.
- NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI 2024a. Prevalenční odhady problémových uživatelů drog multiplikační metodou z dat nízkoprahových zařízení v r. 2023. Nepublikováno.
- NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI 2024b. Zpracování závěrečných zpráv k dotačnímu řízení Úřadu vlády ČR za rok 2023. Nepublikováno.

- PROADIS, SPOLEČNOST PRO NÁVYKOVÉ NEMOCI ČLS JEP, ASOCIACE NESTÁTNÍCH ORGANIZACÍ POSKYTUJÍCÍCH ADIKTOLOGICKÉ A SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO OSOBY OHROŽENÉ ZÁVISLOSTNÍM CHOVÁNÍM & ČESKÁ ASOCIACE ADIKTOLOGŮ 2010. Druhé memorandum poskytovatelů protidrogových služeb vládě ČR. .
- PROKOP, D. & KOMÁREK, J. 2023. Cenové nástroje – ověřené řešení problémů s alkoholem: Daně a zdraví. *Kulatý stůl PSP ČR "K problematice nadměrného užívání alkoholu v České republice a s tím souvisejících dopadů na zdraví české populace i veřejné finance"*. Praha.
- SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY 2019. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027. Praha: Úřad vlády ČR.
- SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY, SPOLEČNOST PRO NÁVYKOVÉ NEMOCI ČLS JEP, ČESKÁ ASOCIACE ADIKTOLOGŮ, ASOCIACE NESTÁTNÍCH ORGANIZACÍ POSKYTUJÍCÍCH ADIKTOLOGICKÉ A SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO OSOBY OHROŽENÉ ZÁVISLOSTNÍM CHOVÁNÍM, ASOCIACE POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB & ODBORNÁ SPOLEČNOST PRO PREVENCI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ 2021. *Koncepce rozvoje adiktologických služeb*, Praha: Úřad vlády ČR.
- STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV 2024a. Informační systém infekční nemoci (ISIN). Nепublikováno.
- STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV 2024b. Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2023 – analýza zpracovaná NRL pro HIV/AIDS. Nепublikováno.
- TRAN, B. X., OHINMAA, A., DUONG, A. T., NGUYEN, L. T., VU, P. X., MILLS, S., HOUSTON, S. & JACOBS, P. 2012. The cost-effectiveness and budget impact of Vietnam's methadone maintenance treatment programme in HIV prevention and treatment among injection drug users. *Global Public Health*, 7, 1080-1094.
- UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI 2019. České děti už nepatří mezi největší konzumenty tabáku a marihuany. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR 2024a. Údaje z Národního registru léčby uživatelů drog. Nепublikováno.
- ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR 2024b. Údaje z Národního registru pitev a toxikologických vyšetření prováděných na oddělení soudního lékařství. Nепublikováno.
- WAMMES, J. J. G., SIREGAR, A. Y., HIDAYAT, T., RAYA, R. P., VAN CREVEL, R., VAN DER VEN, A. J. & BALTUSSEN, R. 2012. Cost-effectiveness of methadone maintenance therapy as HIV prevention in an Indonesian high-prevalence setting: A mathematical modeling study. *International Journal of Drug Policy*, 23, 358-364.
- WHO, UNODC & UNAIDS 2013. The WHO, UNODC, UNAIDS Technical Guide for Countries to Set Targets for Universal Access to HIV Prevention, Treatment and Care for IDUs - 2012 revision. Geneva, Switzerland: WHO.
- WILSON, D. P., DONALD, B., SHATTOCK, A. J., WILSON, D. & FRASER-HURT, N. 2015. The cost-effectiveness of harm reduction. *International Journal of Drug Policy*, 26, S5-S11.
- WINKLER, P., BEJDOVÁ, M., CSÉMY, L. & WEISSOVÁ, A. 2014. *Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice*, Praha: Psychiatrické centrum Praha.

ZÁBRANSKÝ, T., BĚLÁČKOVÁ, V., ŠTEFUNKOVÁ, M., VOPRAVIL, J. & LANGROVÁ, M. 2011. *Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007*, Praha: Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze.